

กสทช.

กทปส.

กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (สำนักงาน กสทช.)

ส่วนที่ 1

รายงานฉบับสมบูรณ์
(Final Report)

(เล่ม 1/4)

โครงการ
ติดตามและประเมินผล
การผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก
กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.)

TRIS
CORP

บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด

รายงานฉบับสมบูรณ์
(Final Report)

ทุนส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา
สัญญาฯ รับทุนเลขที่ B63-3-(2)-010

โครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนา
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.)

บุคลากรในโครงการ

1. นายสรรเสริญ สงวนศักดิ์	หัวหน้าโครงการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มานา ปัจฉิมนันท์	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการผลิตรายการ
3. นางสาวสิตานันท์ กองเพิ่มพูล	นักวิจัยร่วม
4. นางสาวมัลลิกา ตราชู	นักวิจัยร่วม
5. นางสาวณัฐดา ชมพุกบุตรกุล	นักวิจัยร่วม
6. นางสาวปวีณ์นุช ศรีประดิษฐ์	นักวิจัยร่วม
7. ดร.กรินทร์ กรินทสุทธิ	นักวิจัยร่วม
8. นายเชี่ยวชาญ ศรีชัยยา	นักวิจัยร่วม
9. นายประชาธิปไตย บุญอึ้ง	นักวิจัยร่วม
10. นางสาวนภัทสรพรรณ วัฒนารักษ์	นักวิจัยร่วม

ได้รับทุนอุดหนุนจาก
กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ
(สำนักงาน กสทช.)

งวดที่ 6
เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566

สารบัญ

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ	เล่มที่ 1
1. บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1-1
1.3 ขอบเขตและกิจกรรมการดำเนินงาน	1-2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
1.5 ตัวชี้วัดผลผลิต	1-3
1.6 ตัวชี้วัดผลลัพธ์	1-3
2. กรอบแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีที่ใช้ในการติดตามประเมินผล	2-1
2.1 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการประเมินผล (Evaluation Framework)	2-1
2.2 ทฤษฎีแนวคิดในการประเมินคุณภาพหรือเนื้อหารายการ	2-11
2.3 กรอบแนวคิดในการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ	2-29
2.4 การประยุกต์กรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการ	2-37
2.5 กรอบแนวคิดในการจัดทำ Social Listening	2-55
2.6 การประยุกต์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) กับกรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการในภาพรวม	2-59
2.7 รูปแบบที่ใช้ในการประเมินผลและกระบวนการจัดเก็บข้อมูล	2-62
3. แผนการดำเนินงาน	3-1
3.1 สรุปรูปภาพรวมการดำเนินงาน	3-1
3.2 ขั้นตอนและรูปแบบในการดำเนินงานโครงการ	3-1
3.3 บุคลากรที่จะดำเนินงาน	3-21
4. การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)	4-1
5. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) และการกำหนดตัวชี้วัด	5-1
5.1 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562	5-7
5.2 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563	5-27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 2 การติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมฯ ประจำปี 2562	เล่มที่ 2
6. การศึกษารวบรวมข้อมูลของการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562	6-1
7. สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการปี 2562 และผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการรวมทั้งผลการจัดประชุม Focus Group ของกลุ่มเป้าหมายรายการ กลุ่มผู้ผลิตรายการ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	7-1
7.1 สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการปี 2562	7-1
7.2 สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ	7-103
7.3 สรุปรายงานผลการจัดประชุม 4 ภาคสำหรับรายการปี 2562	7-110
7.4 สรุปรายงานผลการจัดประชุมตัวแทนผู้ผลิตรายการสำหรับรายการปี 2562	7-300
7.5 สรุปรายงานผลการจัดประชุมตัวแทนผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสำหรับรายการปี 2562	7-338
8. รายงานผลการติดตามประเมินผลฯ ผลการจัดทำ Online survey / Social listening และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ปี 2562	8-1
8.1 สรุปผลการกำหนดค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทนบุคลากร ค่าใช้จ่ายในการผลิตแต่ละประเภทรายการ	8-1
8.2 ผลการสำรวจและวิเคราะห์ความเต็มใจบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการทีวี เพื่อประโยชน์สาธารณะ	8-43
8.3 ผลการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อรายการจากสื่อ Social Media ต่างๆ (Social Listening)	8-249
8.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ปี 2562	8-306

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 3 การติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมฯ ประจำปี 2563	เล่มที่ 3
9. การศึกษารวบรวมข้อมูลของการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563	9-1
10. สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการปี 2563 และผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและ การกำกับรายการ รวมทั้งผลการจัดประชุม Focus Group ของกลุ่มเป้าหมายรายการ กลุ่มผู้ผลิตรายการ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	10-1
10.1 สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการปี 2563	10-1
10.2 สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ	10-74
10.3 สรุปรายงานผลการจัดประชุม 4 ภาคสำหรับรายการปี 2563	10-79
10.4 สรุปรายงานผลการจัดประชุมตัวแทนผู้ผลิตรายการสำหรับรายการปี 2563	10-281
10.5 สรุปรายงานผลการจัดประชุมตัวแทนผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสำหรับรายการปี 2563	10-322
11. รายงานผลการติดตามประเมินผลฯ ผลการจัดทำ Online survey / Social listening และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ปี 2563	11-1
11.1 สรุปผลการกำหนดค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทนบุคลากร ค่าใช้จ่ายในการผลิตแต่ละประเภทรายการ	11-1
11.2 ผลการสำรวจและวิเคราะห์ความเต็มใจบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการทีวี เพื่อประโยชน์สาธารณะ	11-39
11.3 การประเมินผลความคิดเห็นต่อรายการจากสื่อ Social Media ต่างๆ (Social Listening)	11-217
11.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ปี 2563	11-270
11.5 ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการปี 2562-2563	11-271

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 4 การดำเนินการด้านอื่นๆ	เล่มที่ 3
12. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการประจำปี 2562 และ 2563	12-1
12.1 การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ ประจำปี 2562	12-1
12.2 การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ ประจำปี 2563	12-5
12.3 การประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการผลิตและเผยแพร่รายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ภาพรวม ปี 2562 และ 2563	12-8
12.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส.	12-8
13. หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนา รายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ และการฝึกอบรมหลักสูตร	13-1
13.1 หลักการและเหตุผล	13-1
13.2 วัตถุประสงค์	13-1
13.3 รายชื่อวิทยากร	13-1
13.4 โครงสร้างหลักสูตร	13-2
13.5 คำอธิบายรายวิชา	13-3
13.6 สรุปผลการจัดอบรมหลักสูตร	13-5
14. คู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.	14-1
14.1 ส่วนที่ 1 การยื่นขอรับทุน	14-1
14.2 ส่วนที่ 2 การทำสัญญารับทุน	14-10
14.3 ส่วนที่ 3 การดำเนินงานตามสัญญารับทุน	14-14
14.4 ส่วนที่ 4 การดำเนินการด้านการเงินและการบัญชี	14-19
14.5 ส่วนที่ 5 การปิดโครงการ	14-20
14.6 ส่วนที่ 6 การกระทำผิดสัญญา	14-22
14.7 ข้อเสนอแนะในการกำหนดหัวข้อโครงการในอนาคต	14-23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก 1. ต้นฉบับรายงานผลการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562
2. ต้นฉบับรายงานผลการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563
- ภาคผนวก ข ต้นฉบับคู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.
- ภาคผนวก ค ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผลของ กทปส.
- ภาคผนวก ง เอกสารนำเสนอการประชุมสรุปผลการดำเนินงาน

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 2.1 ประเภทเนื้อหารายการในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ประเภทบริการสาธารณะ	2-12
ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบความสอดคล้องของโครงการต่างๆ ที่ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อผลิตรายการ กับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566)	2-34
ตารางที่ 2.3 แนวทางในการประเมินเนื้อหารายการ โดยใช้ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 2 เป็นเกณฑ์	2-36
ตารางที่ 3.1 สรุปการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับตัวแทนจากกลุ่มเป้าหมายของรายการ โครงการประจำปี 2562 และโครงการประจำปี 2563	3-4
ตารางที่ 3.2 สรุปการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับตัวแทนจากผู้ผลิตรายการและ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา โครงการประจำปี 2562 และโครงการประจำปี 2563	3-8
ตารางที่ 3.3 ขั้นตอนและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการ	3-14
ตารางที่ 3.4 ความรับผิดชอบของบุคลากรที่จะดำเนินงานในโครงการ	3-21
ตารางที่ 4.1 ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework)	4-2
ตารางที่ 4.2 ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในแต่ละระดับ	4-17
ตารางที่ 4.3 ประเภทเนื้อหารายการในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ประเภทบริการสาธารณะ	4-29
ตารางที่ 4.4 ภาพรวมส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว	4-38
ตารางที่ 4.5 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเล็กอายุ 3-5 ปี	4-39
ตารางที่ 4.6 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยเรียนตอนต้นอายุ 6-9 ปี	4-40
ตารางที่ 4.7 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยเรียนตอนปลายอายุ 10-12 ปี	4-41
ตารางที่ 4.8 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนต้น อายุ 13-15 ปี	4-42
ตารางที่ 4.9 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 16-18 ปี	4-42
ตารางที่ 4.10 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับครอบครัว	4-43
ตารางที่ 4.11 แสดงประเภทความพิการ ข้อจำกัด และบริการเพื่อการเข้าถึงสื่อที่เหมาะสม	4-57
ตารางที่ 4.12 สรุปตัวแปรจากงานวิจัย	4-70

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผล	2-1
แผนภาพที่ 2.2 Key Components of the CIPP Evaluation Model and Associated Relationships with Programs	2-3
แผนภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการจัดทำรอบการประเมินผลโครงการฯ	2-10
แผนภาพที่ 2.4 กระบวนการบริหารจัดการโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ	2-29
แผนภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ	2-30
แผนภาพที่ 2.6 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Result Chain)	2-42
แผนภาพที่ 2.7 ความเชื่อมโยงห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain)	2-43
แผนภาพที่ 2.8 แนวทางและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม	2-44
แผนภาพที่ 2.9 กระบวนการประเมินผลกระทบ	2-45
แผนภาพที่ 2.10 วิธีวิทยาในการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบ	2-47
แผนภาพที่ 2.11 กรอบแนวคิดในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation Framework)	2-54
แผนภาพที่ 2.12 รูปแบบการจัดทำ Social Listening	2-58
แผนภาพที่ 2.13 ความเชื่อมโยงของห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) กับกรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการ (Evaluation Framework)	2-61
แผนภาพที่ 3.1 แนวทางและขั้นตอนในการติดตามประเมินผล	3-1
แผนภาพที่ 3.2 แผนการดำเนินโครงการ	3-19
แผนภาพที่ 4.1 Key Components of the CIPP Evaluation Model and Associated Relationships with Programs	4-6
แผนภาพที่ 4.2 กรอบแนวคิดในการจัดทำรอบการประเมินผลโครงการฯ	4-14
แผนภาพที่ 4.3 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain)	4-15
แผนภาพที่ 4.4 ตัวอย่างในการเชื่อมโยงกลไกห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) กับกรอบแนวทางการวิจัย	4-16
แผนภาพที่ 4.5 แสดงโมเดลการวิเคราะห์ Value chain ของ Michael Porter	4-18
แผนภาพที่ 4.6 ปรัชญาพื้นฐานของสื่อสาธารณะเปรียบเทียบกับสื่อเชิงพาณิชย์	4-25
แผนภาพที่ 4.7 สัญลักษณ์ Audio Description ตามประกาศ กสทช.	4-59

สารบัญแนภาพ (ต่อ)

แนภาพที่	หน้า
แนภาพที่ 4.8 ภาพสัญลักษณ์ Closed Captioning ตามประกาศ กสทช.	4-59
แนภาพที่ 4.9 ภาพสัญลักษณ์ Sign Language ตามประกาศ กสทช.	4-60
แนภาพที่ 5.1 กรอบในการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) ในภาพรวม	5-4
แนภาพที่ 5.2 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว	5-9
แนภาพที่ 5.3 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	5-13
แนภาพที่ 5.4 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	5-17
แนภาพที่ 5.5 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	5-21
แนภาพที่ 5.6 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน	5-25
แนภาพที่ 5.7 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก	5-29
แนภาพที่ 5.8 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหาอาหารรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G	5-33
แนภาพที่ 5.9 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	5-37
แนภาพที่ 5.10 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม	5-41
แนภาพที่ 5.11 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์	5-45

ส่วนที่ 1

ส่วนนำ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 52 (1) ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนตามมาตรา 51 รวมถึงแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 - 2559) ข้อ 5.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการประกอบกิจการ ซึ่งมีเป้าหมายมุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อันประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพบุคลากร รายการ และผู้ประกอบการเพื่อให้ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

ในปี 2562 – 2563 กองทุนวิจัยและพัฒนาได้ส่งเสริมและสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินโครงการประเภทที่ 2 ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลประเภทรายการสำหรับเด็ก และรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะ วงเงินรวมประมาณ 375,500,000 บาท จึงเห็นสมควรให้มีการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ในด้านความพึงพอใจของผู้รับชม เนื้อหารายการ ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการ และความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้เป็นมาตรฐานหรือแนวทางการประเมินผลในทิศทางเดียวกันว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผลลัพธ์ของโครงการและคุ้มค่างบประมาณและทรัพยากรที่ใช้ดำเนินการหรือไม่อย่างไร รวมไปถึงข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินของ กทปส. ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.

1.2.2 เพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2.3 เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัด บทเรียนจากการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนโครงการที่ผ่านมา เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินของ กทปส. ในปีต่อไป

1.3 ขอบเขตและกิจกรรมการดำเนินงาน

บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด (ทริส) ในฐานะผู้ขอรับทุน ถ้าบริษัทได้รับการคัดเลือกเป็นผู้รับทุน บริษัทยินดีนำเงินที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนไปดำเนินการโครงการติดตามและประเมินผลการผลิต รายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) โดยมีภาระหน้าที่รับผิดชอบตามขอบเขตการดำเนินงาน รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 จัดทำแผนการดำเนินการโดยละเอียดและชัดเจน อย่างน้อยประกอบด้วย กรอบแนวคิด ขั้นตอนการดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงาน บุคลากรที่จะดำเนินงาน

1.3.2 ทบทวนวรรณกรรม (Literature review) ที่เกี่ยวข้องกับ การติดตามและประเมินผล การดำเนินงานโครงการ

1.3.3 ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 ที่นำมาติดตามประเมินผลตามโครงการภายใต้ขอบเขตของงาน (TOR) ที่สำนักงานกำหนด ตามภาคผนวก ก. พร้อมทั้งนำเสนอกรอบแนวคิด หลักการหรือทฤษฎี รวมทั้งเครื่องมือ วิธีการและเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลการผลิตรายการให้สำนักงานให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการ

1.3.4 ติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 ตามข้อ 1.3.3 โดยการประเมินต้องครอบคลุมประเด็นสำคัญในด้านต่างๆ อย่างน้อยด้าน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลลัพธ์ (Outcome) ความคุ้มค่าของงบประมาณ การบริหารจัดการโครงการ การบริหารทรัพยากร ความพึงพอใจของผู้รับชม เนื้อหารายการ ความยั่งยืนและอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ให้นำเสนอรูปแบบ จำนวน ค่าโครงสร้างรายงานผลการศึกษาให้สำนักงานให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการ

1.3.5 ดำเนินการจัดทำคู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. จำนวนอย่างน้อย 1 ฉบับ ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf)

1.3.6 วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อการจัดทำ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และการปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการของ กทปส. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็น ข้อมูลประกอบการพิจารณาการจัดสรรเงินกองทุนในปีต่อไป

1.3.7 ดำเนินการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนารายการโทรทัศน์ การติดตาม ประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ให้กับบุคลากรของสำนักงานฯ โดยให้นำเสนอหลักสูตรที่เหมาะสมและมีจำนวนรวมผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่า 50 คน

1.3.8 รวบรวมผลงานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 เพื่อนำเสนอบนเว็บไซต์ BTFP Channel

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 สำนักงาน กสทช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนิน โครงการ ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณในการจัดสรรเงินของ กทปส. ในปีที่ผ่านมา

1.4.2 สำนักงาน กสทช. ได้รับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางในการปรับปรุงกลไกการติดตาม และประเมินผลโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 ตัวชี้วัดผลผลิต

1.5.1 รายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส. จำนวนอย่างน้อย 1 ฉบับ

1.5.2 รายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส. จำนวนอย่างน้อย 1 ฉบับ

1.5.3 คู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. จำนวนอย่างน้อย 1 ฉบับ

1.5.4 บุคลากรของสำนักงานฯ ได้รับการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์เนื้อหา รายการการติดตามประเมินผลการผลิตรายการไม่น้อยกว่า 50 คน

1.5.5 ข้อมูลผลงานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 สำหรับการนำเสนอบนเว็บไซต์ BTFP Channel

1.6 ตัวชี้วัดผลลัพธ์

1.6.1 นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส. ทำให้เกิดการพัฒนารายการ รายการมีเนื้อหาสอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ ทำให้รายการมีคุณภาพสูงขึ้น

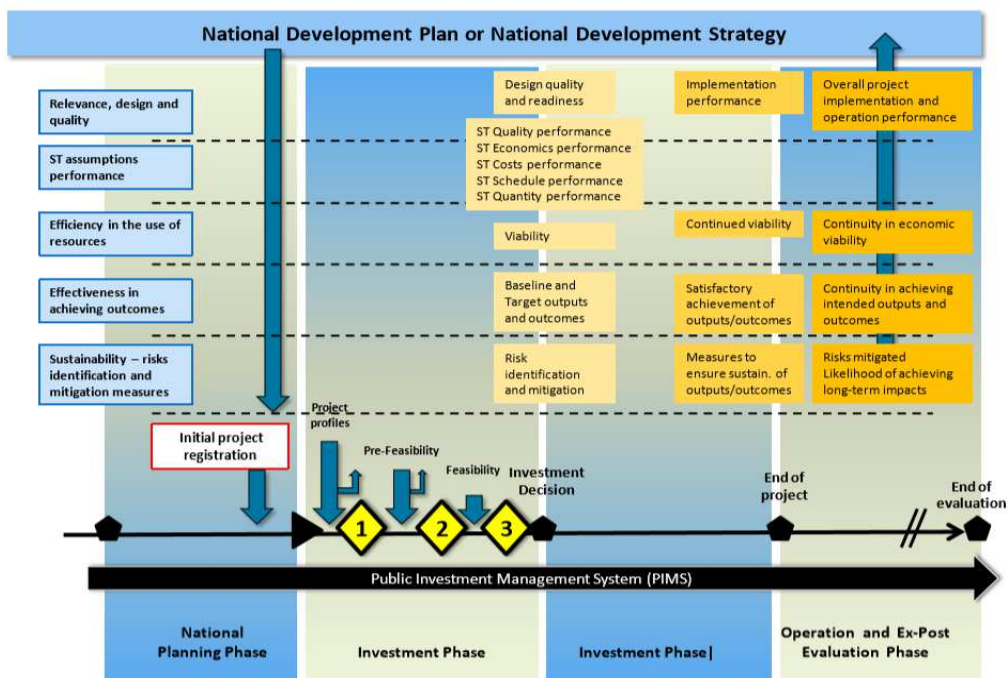
1.6.2 นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปพัฒนาช่องทางการนำเสนอรายการให้เหมาะสมกับผู้ชม ทำให้สามารถเลือกช่องทางที่เหมาะสมได้

บทที่ 2

กรอบแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีที่ใช้ในการติดตามประเมินผล

2.1 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการประเมินผล (Evaluation Framework)

จากการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในต่างประเทศ ที่ได้มีการกำหนดกรอบแนวทางในการติดตามประเมินผลของโครงการลงทุน เพื่อนำไปดำเนินการให้เกิดประโยชน์สาธารณะจะมีการประเมินก่อนตัดสินใจเลือกลงทุนหรือจัดสรรงบประมาณ ซึ่งในขั้นตอนแรกจะให้ความสำคัญและพิจารณาข้อเสนอโครงการที่ต้องสอดคล้องกับผู้ได้รับผลประโยชน์ ขั้นตอนที่สองคือการวิเคราะห์ตัวเลือกเพื่อยืนยันความสอดคล้องของการแก้ไขปัญหาข้อเสนอโครงการกับแผนพัฒนาประเทศ กลยุทธ์และภาคส่วนต่างๆ ทั้งระดับพื้นที่และระดับอุตสาหกรรม รวมทั้งมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งหมายถึงการศึกษาความต้องการด้านเทคนิค เช่น ความพร้อมของบุคลากร การวิเคราะห์ทางกฎหมายและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ความเสี่ยง เป็นต้น สำหรับการติดตามผลในระหว่างการใช้จ่ายงบประมาณก็จะพิจารณาความก้าวหน้าในการดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในระดับผลผลิต หรือผลลัพธ์ (บางส่วน) ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการประเมินเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าจะเกิดความยั่งยืนของผลผลิตหรือผลลัพธ์จากโครงการ และในการประเมินผลหลังจบโครงการ จะเป็นการประเมินทั้งโครงการ การใช้จ่ายงบประมาณที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ การบรรลุผลผลิตและผลลัพธ์ตามเป้าหมายและผลกระทบในระยะยาว

ที่มา: International best practices

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผล

ในการจัดทำแนวทางและกรอบการประเมินผลดำเนินงานโครงการ ทริสได้ศึกษาและนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการมาใช้ในการจัดทำแนวทางและกรอบการประเมินผลโครงการ ดังนี้

แนวคิดแรก ได้แก่ แนวคิดการประเมินผลโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model)¹ ของ ศ.แดเนียล แอล สตฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) แห่งมหาวิทยาลัยเวสต์เทอร์น มิชิแกน สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับการยอมรับและใช้กันทั่วไปในปัจจุบันมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลโครงการ โดยแนวคิดดังกล่าวได้แบ่งประเด็นสำคัญในการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินในส่วนของการวางแผนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

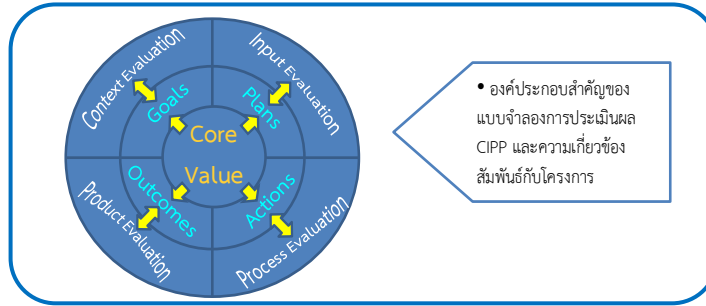
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลที่ได้รับจากโครงการ (Product Evaluation: P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้รับในระดับต่างๆ ตั้งแต่ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) ทั้งในด้านบวกและลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้ ความยั่งยืนหรือต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ (Sustainability) รวมถึงความเป็นไปได้หรือเหมาะสมในการนำโครงการไปดำเนินการหรือขยายผลในพื้นที่อื่นๆ (Transportability) และการประเมินวิธีการประเมินผลโครงการ (Meta-evaluation) เพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ

การประเมินตามแนวคิดชิป เป็นการประเมินโดยมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการปรับปรุงการดำเนินโครงการ มากกว่าการมุ่งหาข้อพิสูจน์หรือหาหลักฐานเพื่อตัดสินว่าโครงการดีหรือไม่

¹ แนวคิดแบบการประเมินของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการประเมินภาพรวมของโครงการตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต (Context, Input, Process and product) โดยอาศัยวิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการ

ที่มา: <http://www.scribd.com/doc/58435354/The-Cipp-Model-for-Evaluation-by-Daniel-L-Stufflebeam>

แผนภาพที่ 2.2 Key Components of the CIPP Evaluation Model and Associated Relationships with Programs²

แผนภาพที่ 2.2 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของแนวทางการประเมินโครงการแบบซิป (CIPP Model) ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการประเมินผลตามแบบจำลองซิป (CIPP Model) ทั้ง 4 ด้านกับประเด็นสำคัญที่ต้องการมุ่งเน้นหรือสะท้อนผลการดำเนินโครงการ โดยวงกลมด้านนอกแสดงให้เห็นถึงประเภทของการประเมินทั้งในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลที่ได้รับจากโครงการ ส่วนลูกศรที่มีหัวสองด้าน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับประเด็นสำคัญที่ต้องการประเมินดังกล่าว เช่น แนวทางการประเมินในด้านบริบท (Context) นอกจากจะใช้ตรวจสอบหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการจัดทำโครงการ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้น ความจำเป็นหรือที่มาในการริเริ่มจัดทำโครงการ ในทางกลับกันยังให้ข้อมูลที่จะใช้ในการตรวจสอบ สอบทานว่าโครงการที่ดำเนินการมีความเพียงพอ เหมาะสม หรือสอดคล้องกับเป้าหมายหรือสภาพปัญหาที่พบหรือไม่ และอาจนำไปสู่การปรับเป้าหมายของการดำเนินการ ให้มีความเหมาะสมได้ หรือความพยายามในการที่จะปรับปรุงแผนงานโครงการ นำมาซึ่งการตั้งคำถามหรือการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า โดยอาจนำไปสู่การปรับปรุงแผนกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวทางการประเมินในประเด็นด้านปัจจัยนำเข้ามีความสัมพันธ์กับการวางแผนโครงการ (Plan) อาจก่อให้เกิดการตั้งคำถามหรือการทบทวนหรือประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมตามแผน และได้ข้อมูลป้อนกลับที่อาจทำให้ต้องมีการทบทวนหรือเพิ่มเติมกิจกรรมบางอย่าง เพื่อให้แผนมีความเหมาะสมมากขึ้นไปจนถึงการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกโครงการ

แนวคิดที่สอง แนวคิดหรือหลักการที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาของ Development Assistance Committee of the Economic Cooperation and Development (OECD/DAC) ซึ่ง Development Assistance Committee – DAC ได้ริเริ่มจัดให้มีมาตรฐานสำหรับใช้ในการประเมินผลการสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ด้านการพัฒนา ในปี ค.ศ. 1991 โดยมีหลักการที่ใช้ในการประเมินเรียกว่า DAC Principles for Evaluation of Development Assistance³ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน 5 ด้าน หรือต่อไปจะเรียกย่อๆ ว่า “เกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC” โดยสรุปสาระสำคัญของเกณฑ์ดังกล่าว ได้ดังนี้

² The CIPP Model for Evaluation by Prof. Daniel L. Stufflebeam, Western Michigan University; 2003. Presented at 2003 Annual Conference of the Oregon Program Evaluators Network (OPEN)

³ The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD (1991)

ความสอดคล้อง (Relevance)

การประเมินความสอดคล้องของโครงการ จะพิจารณาถึงขอบเขตของโครงการว่าเหมาะสม เป็นไปตามลำดับความสำคัญของนโยบาย รวมถึงปัญหา ความต้องการและจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับประโยชน์ของโครงการ และกรอบวัตถุประสงค์ของการใช้เงินหรืองบประมาณจากแหล่งต่างๆ ที่จัดให้ใช้ ดำเนินโครงการ โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องจัดเก็บข้อมูลหรือกำหนดเป็นประเด็นคำถามในการประเมิน เช่น

- วัตถุประสงค์ของโครงการยังคงก่อให้เกิดประโยชน์เพียงพอที่จะดำเนินการหรือไม่
- วัตถุประสงค์และผลผลิตของโครงการที่คาดว่าจะได้รับ เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินโครงการและผลผลิตที่ได้ สอดคล้องตรงกับผลลัพธ์และผลกระทบที่มุ่งหมาย หรือต้องการจะเกิดขึ้นหรือไม่

ประสิทธิผล (Effectiveness)

การประเมินด้านประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ จะพิจารณาถึงการได้มาซึ่งผลสำเร็จหรือ ความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องจัดเก็บข้อมูลหรือกำหนดเป็น ประเด็นคำถามในการประเมิน เช่น

- วัตถุประสงค์ของโครงการมีการบรรลุเป้าหมายในระดับใด หรือมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จ มาก น้อย ในระดับใด
- ปัจจัยสำคัญอะไร ที่ส่งผลกระทบหรือสนับสนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จ หรือไม่สำเร็จ ในการบรรลุเป้าหมาย

ประสิทธิภาพ (Efficiency)

การประเมินด้านประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ เป็นการวัดผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมองความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้รับกับปัจจัยนำเข้า หรือมอง ความสัมพันธ์ของการใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการกับผลที่ได้รับของโครงการ โดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ หรือมีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำแต่ได้ผลสำเร็จของโครงการเป็นไปตามเป้าหมาย อย่างครบถ้วน ซึ่งโดยปกติการประเมินผลในด้านประสิทธิภาพจะต้องมีการเปรียบเทียบทางเลือกหลายๆ วิธี ในการดำเนิน โครงการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการตามที่กำหนดไว้เหมือนกัน และนำมาพิจารณาว่า แนวทางหรือวิธีการใดที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินโครงการ โดยแนวทางหรือวิธีการที่เลือกมา ดำเนินการ ควรจะเป็นแนวทางฯ หรือทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อจะประเมินผล โครงการในด้านประสิทธิภาพ อาจมีคำถามการประเมินที่ผู้ประเมินจะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น

- กิจกรรมของโครงการ มีประสิทธิภาพในด้านต้นทุนหรือไม่
- โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือก่อให้เกิดประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือ คาดหมายไว้หรือไม่
- การดำเนินโครงการได้ใช้แนวทาง วิธีการหรือทางเลือกที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกทั้งหมดที่มี

ผลกระทบ (Impact)

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น และเป็นผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่น, เศรษฐกิจ, สภาพแวดล้อม และต่อตัวชีวิตด้านการพัฒนาตัวอื่น ๆ ล้วนเป็นผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ ซึ่งเมื่อจะตรวจสอบด้านผลกระทบของการดำเนินโครงการ ผู้ประเมินจะต้องให้ความสำคัญกับผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบจากปัจจัยภายนอกทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ อาชีพ และเงื่อนไข หรือสภาพแวดล้อมทางการเงิน เป็นต้น ในการประเมินผลกระทบของโครงการ อาจมีคำถามการประเมินที่ผู้ประเมินจะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น

- ผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากดำเนินโครงการแล้วเสร็จคืออะไร
- ประโยชน์ที่ได้รับที่แท้จริงหรือความแตกต่างที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งมีผลมาจากการดำเนินโครงการคืออะไร
- กลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบมีจำนวนมาก-น้อย เท่าใด

ความยั่งยืน (Sustainability)

การพิจารณาด้านความยั่งยืนของโครงการ ตามแนวคิดของ OECD/DAC จะให้ความสำคัญกับการวัดผลว่าประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนั้น มีแนวโน้มที่จะคงอยู่อย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้วหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่มีการสนับสนุนด้านการเงินอีกต่อไป โดยเห็นว่านอกจากจะดำเนินโครงการโดยคำนึงถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็ยังจะต้องมีความยั่งยืนในด้านการเงินหรืองบประมาณสนับสนุนด้วย ดังนั้น หากจะประเมินโครงการในด้านความยั่งยืน ผู้ประเมินอาจมีคำถามการประเมินที่จะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น

- หลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ประโยชน์ที่ได้รับของโครงการมีความต่อเนื่องหรือไม่ และมีผู้ได้รับประโยชน์มาก น้อย เพียงใด
- ปัจจัยสำคัญอะไรที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในด้านความยั่งยืนของโครงการ

ทั้งนี้ ในเอกสารแนวทางการประเมินผลโครงการ “Guideline for Project and Program Evaluations” Final Draft ปี 2009 ของ Austrian Development Cooperation⁴ องค์กรด้านการพัฒนาของประเทศออสเตรีย ซึ่งมีการจัดทำโครงการและให้การสนับสนุนประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ได้นำเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC ไปใช้ โดยให้คำนิยามหรืออธิบายถึงคุณลักษณะของเกณฑ์ในการประเมินโครงการด้านการพัฒนาของ OECD/DAC ทั้ง 5 ด้าน ไว้ดังนี้

⁴ Guideline for Project and Program Evaluations. Final draft, July 2009. Australian Development Cooperation

Relevance	Are we doing the right thing? How important is the relevance or significant of the intervention regarding local and national requirements and priorities?
Effectiveness	Are the objectives of the development interventions being achieved? How big is the effectiveness or impact of the project compared to the objectives planned (Comparison: results – planning)?
Efficiency	Are the objectives being achieved economically by the development intervention? How big is the efficiency or utilization ratio of the resources used (Comparison: resources applied - results)?
Impact	Does the development intervention contribute to reach higher level development objectives (preferably, overall objectives)? What is the impact or effect of the intervention in proportion to the overall situation of the target group or those effected?
Sustainability	Are the positive effects or impacts sustainable? How is the sustainability or permanence of the intervention and its effects to be assessed?

ที่มา: www.entwicklung.at

สรุปสาระสำคัญของคำนิยามในแต่ละด้านของเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC ตาม Guideline for Project and Program Evaluations. Final draft, July 2009. ได้ดังนี้

ความสอดคล้อง : เป็นการตอบคำถามว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ ผลการดำเนินโครงการมีความเกี่ยวข้อง สอดคล้องโดยตรงหรืออย่างมีนัยสำคัญต่อท้องถิ่น เป็นไปตามความต้องการและจำเป็น และตามลำดับความสำคัญของการแก้ไขปัญหาในระดับชาติหรือไม่

ประสิทธิผล : วัตถุประสงค์ของโครงการที่ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา บรรลุเป้าหมายแล้วหรือไม่ ผลลัพธ์หรือผลกระทบของโครงการก่อให้เกิดประโยชน์มากเพียงใดเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผนงานโครงการ (เปรียบเทียบผลที่ได้กับแผนที่วางไว้)

ประสิทธิภาพ : ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและประหยัดหรือไม่ โครงการมีประสิทธิภาพหรือเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนกับทรัพยากรที่ใช้ไป

ผลกระทบ : โครงการที่ดำเนินการได้ก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น (โดยมีการบรรลุวัตถุประสงค์ในภาพรวมของการดำเนินโครงการหรือไม่) ผลกระทบหรือผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เป็นที่มาของการดำเนินโครงการและต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบเหล่านั้น

ความยั่งยืน : ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีความต่อเนื่องและยั่งยืนเพียงใด ความต่อเนื่องและการคงอยู่อย่างถาวรของโครงการและผลกระทบที่ตามมาได้รับการประเมินหรือไม่

เกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC เป็นการประเมินในเชิงระบบเช่นเดียวกับแนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) แต่ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการ (Results Based) ที่ค่อนข้างชัดเจนว่าหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้วเกิดผลเปลี่ยนแปลงอย่างไร ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ จากการที่ OECD และองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นเครือข่ายของ OECD ได้สนับสนุนหรือจัดการให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้รับการสนับสนุนทางการเงินหรือทรัพยากรเพื่อจัดทำโครงการด้านการพัฒนา ในขณะที่การประเมินผลตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) จะให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการมากกว่าจะเน้นการพิสูจน์หรือตัดสินโครงการ

ในการประเมินผลสำเร็จของโครงการประเมินการผลิตรายการฯ ในครั้งนี้ ทริสจึงประยุกต์ใช้ทั้งสองแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเพื่อใช้ในการออกแบบและจัดทำกรอบการประเมินผลสำเร็จของโครงการให้สามารถประเมินผลได้อย่างเหมาะสม โดยจะใช้ “ตัวชี้วัด” และระบบการให้คะแนน (Point System) เป็นเครื่องมือหรือเกณฑ์ในการตัดสินระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการที่สามารถสะท้อนผลสำเร็จได้ตามเกณฑ์พิจารณาทั้ง 5 ด้าน ตามที่กำหนด ได้แก่ ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความยั่งยืน โดยกรอบการประเมินผลและตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น สามารถใช้ประเมินความสำเร็จทั้งในด้านความเหมาะสมของการจัดให้มีโครงการ กระบวนการดำเนินงานและการบริหารโครงการ ตลอดจนการสะท้อนถึงประโยชน์หรือผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการในช่วงระยะเวลาที่ทำการประเมิน โดยจะใช้มุมมองในเชิงระบบ (Systematic Approach) และ The OECD/DAC Results Chain เพื่อกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายเพื่อสะท้อนความสำเร็จอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินผลโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) และเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC เพื่อใช้ในการออกแบบกรอบการประเมินผลการดำเนินงานโครงการที่ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์แล้ว มีดังนี้

การประเมินผลโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model)	การประเมินผลโครงการตามหลักการของ OECD/DAC	แนวคิดหรือประเด็นสำคัญในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการ
1. ด้านบริบทหรือความเหมาะสมในการออกแบบโครงการ (Context: C)	1. ความสอดคล้อง (Relevance)	พิจารณาความสอดคล้องของโครงการกับวัตถุประสงค์เป้าหมายหรือผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการฯ กับนโยบายรัฐบาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามกรอบอนุมติโครงการ
2. ปัจจัยนำเข้า (Input: I) 3. กระบวนการ (Process: P)	2. ประสิทธิภาพ (Efficiency)	การใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการน้อย และได้ผลคุ้มค่า เช่น ประหยัดเงินและเวลา แต่ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ของโครงการครบตามเป้าหมาย แผนงาน/ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสม เป็นไปตามแผน สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการให้โครงการแล้วเสร็จและมีการใช้ประโยชน์จากผลผลิตหรือได้ผลลัพธ์ของโครงการได้รวดเร็วกว่าระยะเวลาที่กำหนดเป้าหมายไว้หรือน้อยต้องเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

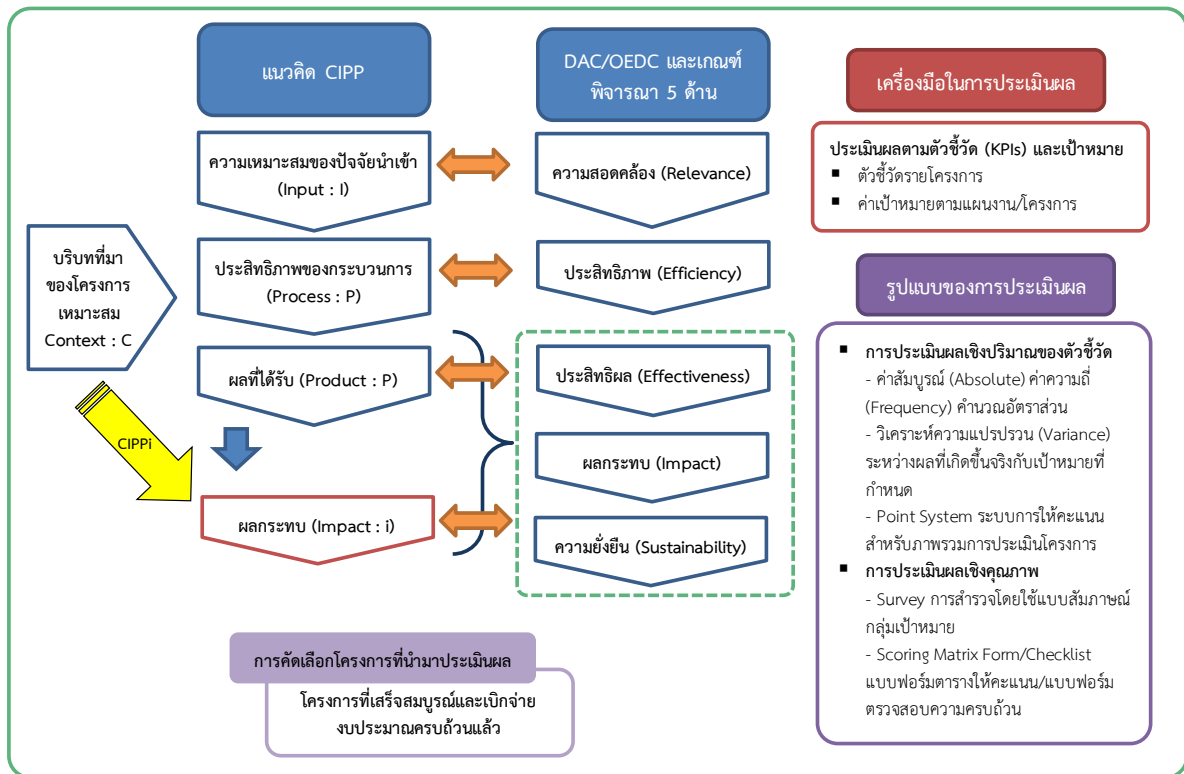
การประเมินผลโครงการตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)	การประเมินผลโครงการตามหลักการของ OECD/DAC	แนวคิดหรือประเด็นสำคัญในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการ
4. ผลที่ได้รับ (Product: P)	3. ประสิทธิภาพ (Effectiveness)	ผลการดำเนินงานในระดับต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ผลผลิต และผลกระทบ ซึ่งจะครอบคลุมการบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดผลลัพธ์และความต่อเนื่องของการใช้ประโยชน์จากผลที่ได้รับของโครงการและการคงอยู่ของผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ของโครงการ
4.1 ผลผลิต (Output)	3.1 ผลผลิต (Output)	เปรียบเทียบผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลผลิตของโครงการ
4.2 ผลลัพธ์ (Outcome)	3.2 ผลลัพธ์ (Outcome)	เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลลัพธ์ของโครงการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นสูงสุด หรือตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาว
4.3 ผลกระทบ (Impact)	4. ผลกระทบ (Impact)	มีความตระหนักหรือคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการได้วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งในด้านบวกและลบหรือไม่ และหากพบว่ามีผลกระทบในด้านลบ หน่วยงานมีแนวทางหรือวิธีการในการจัดการหรือรองรับปัญหาผลกระทบด้านลบหรือไม่
4.4 ความยั่งยืน (Sustainability)	5. ความยั่งยืนหรือความต่อเนื่องของโครงการ (Sustainability)	การประเมินผลความสำเร็จของโครงการในด้านความยั่งยืนของโครงการจะพิจารณาให้คะแนนจากความต่อเนื่องหรือการคงอยู่ของผลลัพธ์ของโครงการเฉพาะในเชิงบวกหรือประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการเท่านั้น ซึ่งการประเมินการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์จะเป็นประเด็นการประเมินผลที่กำหนดไว้ในมุมมองด้าน “ผลกระทบ” โดยมองความยั่งยืนของโครงการจากความต่อเนื่องหรือการคงอยู่ของผลลัพธ์ ซึ่งสะท้อนผลกระทบในด้านบวกหรือประโยชน์จากการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ
4.5 ความเป็นไปได้หรือเหมาะสมในการนำโครงการไปดำเนินการหรือขยายผลในพื้นที่อื่นๆ (Transportability) 4.6 การประเมินวิธีการประเมินผลโครงการ (Meta-evaluation)		ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้คะแนนความสำเร็จของการดำเนินโครงการในประเด็นเหล่านี้ แต่หากมีข้อมูลหรือข้อค้นพบในระหว่างการประเมินผลโครงการที่น่าสนใจ ทริสจะวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้ และสรุปเป็นข้อสังเกต ข้อเสนอแนะหรือสรุปบทเรียนจากการดำเนินโครงการไว้ในรายงานสรุปผลการประเมินผลโครงการ ต่อไป

หมายเหตุ: ประเด็นในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของโครงการ/กิจกรรม

นอกจากการออกแบบกรอบการประเมินผลและจัดทำรายละเอียดตัวชี้วัดและเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อประเมินระดับความสำเร็จของโครงการตามแนวคิดดังกล่าวแล้ว ทริสจะจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้ โดยมีได้นำมาใช้ตัดสินความสำเร็จของโครงการในรูปแบบการให้คะแนน

ประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่ได้จากการประเมินผลโครงการ ได้แก่ การค้นหาปัจจัยสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค บทเรียนจากการประเมินผลโครงการ โดยจะมีการสรุปเป็นข้อสังเกต บทเรียน และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงโครงการ สำหรับหน่วยงานเจ้าของโครงการ ในการปรับปรุงแนวทางการติดตามผลการดำเนินโครงการที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคตให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผลโครงการฯ ในครั้งนี้

การประเมินผลโครงการตามกรอบการประเมินผลความสำเร็จของโครงการที่ทริสจัดทำขึ้นนี้ จะกำหนดประเด็นการประเมินผลที่ได้รับจากโครงการ โดยประยุกต์ใช้เพียงบางประเด็นของการประเมิน Product หรือ P ตัวสุดท้ายตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) ที่เห็นว่าเหมาะสมกับโครงการ โดยเรียกกรอบแนวคิดที่ประยุกต์จากแบบจำลองการประเมินผลชิปว่า CIPPi ซึ่ง (i) ที่เพิ่มเติมไว้ข้างท้าย หมายถึง การประเมินผลที่ได้รับของโครงการฯ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลกระทบที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการ เฉพาะในด้านการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์ในด้านบวกและการคงอยู่ของผลลัพธ์ดังกล่าวรวมถึงความต่อเนื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการและแนวโน้มการใช้ประโยชน์ในระยะยาว เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการประเมินผลโครงการตามเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC การประเมินผลกระทบดังกล่าวจะสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินผลในด้านผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) ตามขอบเขตและนิยามของเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC ซึ่งมองความยั่งยืนของโครงการจากการคงอยู่หรือความต่อเนื่องของผลลัพธ์ของโครงการ โดยจะได้ภาพกรอบแนวคิดในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการฯ ปรากฏตามแผนภาพที่ 2.3

หมายเหตุ: CIPP i เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินผล CIPP โดย i หมายถึง การประเมินผลที่ได้รับของโครงการฯ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลกระทบที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการเฉพาะในด้านการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์ในด้านบวกและการคงอยู่ของผลลัพธ์ดังกล่าวรวมถึงความต่อเนื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการและแนวโน้มการใช้ประโยชน์ในระยะยาวซึ่งเพียงบางประเด็นของการประเมินผลตาม P ตัวสุดท้ายของแนวคิด CIPP

แผนภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการจัดทำรอบการประเมินผลโครงการฯ

ในการประเมินผลโครงการฯ ตามกรอบแนวคิดในแผนภาพที่ 2.3 ทริสจะใช้ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือในการวัดผล โดยจะกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับประเด็นการประเมินผลที่กำหนดไว้ภายใต้หลักเกณฑ์การพิจารณาความสำเร็จของโครงการตามกรอบ CIPP (i) Model ตามที่ได้กล่าวมาแล้วและวัดความสำเร็จตาม Results Chain หรือพิจารณาความเชื่อมโยงของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลที่ได้รับ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามทฤษฎีเชิงระบบ (Systematic Approach) โดยผลการประเมินที่ได้จะออกมาในระบบคะแนน เพื่อให้สามารถสะท้อนระดับความสำเร็จที่แตกต่างกันของแต่ละโครงการได้และสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่กำหนดใน TOR เปรียบเทียบกับ CIPP (i) Model เพื่อเป็นแนวทางในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม

2.2 ทฤษฎีแนวคิดในการประเมินคุณภาพหรือเนื้อหารายการ

ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะตามหลักองค์การยูเนสโก (2015) ระบุคุณสมบัติด้านคุณภาพของเนื้อหารายการที่ควรนำเสนอในสื่อสาธารณะ อันประกอบด้วย

- 1) Unbiased, enlightening information คือ ผลิตเนื้อหาสื่อที่ไม่ลำเอียง/ มีความสร้างสรรค์ จรรโลงใจให้กับคนดู
- 2) General interest and service programming คือ ควรผลิตรายการที่มีเนื้อหาตอบสนองกับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยอาจมีรายการที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มคนที่หลากหลาย รวมถึงมีรายการเฉพาะที่เน้นการตอบสนองกลุ่มคนเฉพาะที่ต้องการข้อมูลข่าวสารเฉพาะ มีรสนิยมเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้พิการ กลุ่มเด็ก กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มผู้บริโภค หรือกลุ่มศิลปิน เป็นต้น อีกทั้งควรจัดสรรเนื้อหาที่เป็นประเด็นสาธารณะของสังคมที่กระทบกับผู้คนในวงกว้าง ทั้งนี้ เพื่อใช้พื้นที่สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดวาระของสังคมในสิ่งที่ผู้ชมคนฟังจำเป็นต้องรู้
- 3) Programs that leave their mark คือ รายการของกิจการประเภทบริการสาธารณะควรมีความโดดเด่น สร้างสุนทรียศาสตร์ให้กับผู้ชม เพราะสื่อสาธารณะควรเป็นสถาบันที่สร้างวัฒนธรรมและนำพาสังคมไปในทิศทางที่ดีวิไลผ่านเนื้อหาสื่อที่น่าสนใจ ตามแนวทางของยูเนสโกระบุว่า การเป็นสื่อสาธารณะนั้นจำเป็นต้องมีภารกิจทางศิลปะและวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ 1) สื่อสาธารณะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม 2) สื่อสาธารณะต้องเป็นตัวแทนในการนำเสนอสินค้าทางวัฒนธรรม 3) สื่อสาธารณะต้องสนับสนุนการสร้างงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็ นละครเวที คอนเสิร์ต หรือการแสดงอื่นๆ ที่สะท้อนศิลปะอันเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับรสนิยมและจรรโลงใจคนในสังคม
- 4) In-house production คือ ควรมีการผลิตเนื้อหาสื่อจากสถานีของตนเองด้วย เนื่องจากจะสร้างคาแรกเตอร์และมาตรฐานการทำงานของสื่อสาธารณะในสถานีของตนเองได้ สร้างความโดดเด่นที่ชัดเจนของเนื้อหาในสื่อสาธารณะให้แตกต่างจากสื่อพาณิชย์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ การมีเนื้อหารายการที่ผลิตด้วยตนเองจะเป็นตัวประกันคุณภาพของรายการให้ได้มาตรฐานของการเป็นสื่อสาธารณะอีกด้วย
- 5) National content คือ การประกอบกิจการประเภทบริการสาธารณะจำเป็นต้องมีเนื้อหาภายในประเทศ เพื่อให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการเป็นพื้นที่เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนในชาติ อีกทั้งเป็นการป้องกันการคุกคามเชิงวัฒนธรรมจากการนำเข้ารายการจากต่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้ การที่สื่อสาธารณะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประเด็นภายในประเทศนี้จะทำให้ผู้ชมคนฟังในประเทศตระหนักได้ถึงวาระทางสังคมที่ควรคำนึงถึง อันนำไปสู่การสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของคนในประเทศนั้นๆ ด้วย

นอกจากนี้ ในการประเมินเนื้อหารายการจะต้องพิจารณาตามประเภทกลุ่มรายการ (Categories of programs) จากหลักขององค์การยูเนสโก (2015) ที่ได้กำหนดกิจการประเภทบริการสาธารณะหรือสื่อสาธารณะจะต้องผลิตเนื้อหาสื่อที่เกี่ยวข้องกับ 1) ข้อมูลข่าวสาร (Information) 2) สาระความรู้ (Education) และ 3) ความบันเทิง (Entertainment)

ตารางที่ 2.1 ประเภทเนื้อหาของรายการในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ประเภทบริการสาธารณะ

ประเภทเนื้อหา	คุณลักษณะของรายการ
1. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร (Information)	● เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูล ● เนื้อหาเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ● ความเป็นปรัวสัย (Objectivity) ไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยว (หากมีการแสดงความคิดเห็นต้องมาจากผู้ร่วมรายการ แต่ไม่ใช่ผู้สื่อข่าวหรือคนของสถานี)
2. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาระประโยชน์ (Education)	● เน้นการให้ความรู้และการต่อยอด ● เนื้อหาเป็นข้อเท็จจริง/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ● ความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ผ่านอารมณ์และมุมมองของผู้นำเสนอได้
3. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านบันเทิง (Entertainment)	● เน้นการให้ความบันเทิง ● เนื้อหาเป็นแนวจินตคติ (Imaginative Programme/fiction) ● ความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ผ่านอารมณ์และมุมมองของผู้นำเสนอได้

ที่มา: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559

การประเมินคุณภาพเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงวัย

ในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยจะนำแนวคิดในการพิจารณาการประเมินคุณภาพเนื้อหาของรายการฯ จากหลักเกณฑ์การพิจารณาระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ทั้งหลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริมและที่ควรจำกัด แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ที่สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กำหนด รวมทั้งศึกษาแนวคิดในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชมในต่างประเทศ ประกอบด้วย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์และสหพันธรัฐเยอรมนี มาเป็นกรอบในการทบทวน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม ให้เนื้อหาของรายการเป็นมาตรฐานและมีความเหมาะสมของรายการ รวมถึงช่วงเวลาในการออกอากาศของรายการแต่ละประเภท สอดคล้องกับกลุ่มผู้ชมรายการ สำนักงาน กสทช. ได้มีการประกาศหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 เพื่อเป็นมาตรฐานในการสนับสนุนให้เกิดรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงการให้เด็กและเยาวชน ได้รับประโยชน์จากการบริโภคสื่อโทรทัศน์ได้อย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพและการเติบโตที่มีคุณภาพในด้านต่างๆ อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสมกับแต่ละวัย ซึ่งหลักเกณฑ์ฯ ดังกล่าวได้มีแนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยสรุป ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

1.1 การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นเครื่องมือในการให้คำแนะนำสำหรับผู้ชม ในการเลือกรับชมสื่อทางโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและเยาวชนในครอบครัว โดยมีหลักการในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ดังนี้

1.1.1 เป็นแนวทางและสร้างแรงจูงใจในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการศึกษา และการเรียนรู้ให้กับผู้ชม

1.1.2 ส่งเสริมและพัฒนาระบบการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ของกิจการวิทยุโทรทัศน์

1.1.3 รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการได้รับข้อมูลข่าวสาร

1.1.4 คำนึงถึงประโยชน์สุข ความปลอดภัยและพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และ ศักดิ์ศรีของเด็กและเยาวชน

1.1.5 สร้างมาตรฐานในการตรวจสอบเนื้อหาและเฝ้าระวังสื่อ บนหลักเกณฑ์และความเข้าใจเดียวกัน

1.2 การจำแนกเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ตามช่วงอายุของผู้ชมตามหลักการข้างต้น มีแนวคิดในการพิจารณา โดยแบ่งเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.2.1 เนื้อหาที่ควรมีการจำกัด เป็นระบบการจำแนกเนื้อหาและการนำเสนอของรายการโทรทัศน์ เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากภาพ เสียง และ เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการและการเรียนรู้และเป็นแนวทางแก่สถานีวิทยุโทรทัศน์ในการพิจารณาจัดเวลาในการออกอากาศรายการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชม

1.2.2 เนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม เป็นระบบการพิจารณาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์รายการที่มีคุณภาพและการกำหนดทิศทางเพื่อการสนับสนุนรายการที่มีคุณภาพ รวมทั้งเป็นการให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการเลือกรับชมรายการที่มีประโยชน์สำหรับเด็กและเยาวชนในครอบครัว

2. หลักเกณฑ์การพิจารณาระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ประกอบด้วย 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

2.1 หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหา ในรายการ ประกอบกับเจตนาในการผลิต และการจัดทำวัตถุประสงค์และวิธีการในการนำเสนอภาพหรือเสียง น้ำหนักของการดำเนินเรื่อง รวมทั้ง มุมกล้องของการถ่ายทำ ที่ทำให้ผู้ชมรับรู้ในทางที่ไม่เหมาะสม และอาจมีผลต่อการพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมในด้านลบ โดยพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ

2.1.1 พฤติกรรมและความรุนแรง พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม ในเรื่องพฤติกรรมที่รุนแรง หรือนำไปสู่ความรุนแรงและอันตราย ประกอบด้วย

1) การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการนำเสนอที่ก่อหรือชักนำให้เกิดผลรุนแรงต่อจิตใจของผู้ชม ทำให้เกิดความรู้สึกทางจิตใจ เช่น ความหดหู่ ความเศร้า ความเครียด ความสะเทือนใจ อย่างรุนแรง รวมถึงตลอดถึง องค์ประกอบของรายการที่ทำให้ผู้ชมตกใจกลัว ความน่าเกลียด สยดสยอง ขยะแขยง

2) การใช้ความรุนแรงกระทำต่อตนเอง บุคคลอื่น สิ่งมีชีวิตและวัตถุ

3) การใช้อาวุธ ยาเสพติด การแสดงภาพของการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ รวมถึงเนื้อหาที่ขัดต่อศีลธรรม และความสงบสุขของสังคม

4) การนำเสนอที่ก่อให้เกิดการอคติ การเลือกปฏิบัติอันนำมาซึ่งการต่อต้านหรือล่วงละเมิดบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมถึงการส่งเสริม การสร้างทัศนคติ ความเชื่อ การชักจูงใจให้เกิดการล่วงละเมิดหรือการต่อต้าน การดูหมิ่นเหยียดหยาม การลดทอนหรือการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการส่งเสริมหรือชักจูงให้เกิดการต่อต้าน ดูหมิ่น สร้างทัศนคติเชิงลบ การล้อเลียนให้เกิดความอาย กลายเป็น “ตัวตลกในสังคม” ที่มีผลต่อตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ทั้งในประเด็นของเชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ เพศ รสนิยมทางเพศ ชนชั้น สถานะ สภาพทางเศรษฐกิจ อายุ ศาสนา สีผิว โรคหรือภาวะสุขภาพ ความพิการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา

2.1.2 เรื่องทางเพศ พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในด้านการแต่งกาย การแสดงออกทางเพศ การแสดงท่าทางหรือกิริยาที่ไม่เหมาะสมในทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การสนทนาหรือใช้คำพูดเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศที่ล่อแหลมหรือไม่เหมาะสม การสร้างทัศนคติทางลบเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศในประเด็นต่างๆ เช่น การเหยียดเพศ เป็นต้น

2.1.3 ภาษา พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องการใช้ภาษา ไวยากรณ์ทางภาษา การใช้ภาษาที่ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อความหมายในเชิงลบ รวมถึงการใช้ภาษาที่ก้าวร้าว ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอนศักดิ์และศรีของผู้ฟัง

2.2 หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม พิจารณาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยใช้เกณฑ์ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ใน 6 ประเด็น เป็นตัวชี้วัด ดังนี้

2.2.1 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดระบบวิธีคิด กล่าวคือให้คิดเป็นตามความสามารถของสมองในแต่ละวัย ตลอดจนการส่งเสริมด้านพัฒนาการทางสมองและสติปัญญา ให้สามารถมีความรู้ มีความเข้าใจ มีความสามารถในการประยุกต์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวางแผนการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.2.2 เนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในเรื่องวิชาการ ตลอดจนความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ให้สามารถเรียนรู้วิชาการในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนศาสตร์ประยุกต์ และศาสตร์ในเชิงบูรณาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ความรู้ในด้านภาษาศาสตร์ ตรรกะ และคณิตศาสตร์ ดนตรี กีฬา ตลอดจนความรู้ในด้านวิชาชีพ รวมถึงการสร้างความรักในการเรียนรู้

2.2.3 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเกิดความรู้สึกรักใคร่และความเชื่อ แรงบันดาลใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมในมาตรฐานของความเป็นมนุษย์

2.2.4 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต ให้รู้จักและเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมที่เหมาะสมกับกาลและเทศะ สามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในชีวิตของตนเองได้ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสมได้

2.2.5 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เข้าใจ และชื่นชมความหลากหลายในสังคม ทั้งในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา สถานะทางสังคม เพศ และวัย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลาย และสามารถอยู่ร่วมกันกับความแตกต่างหลากหลายนั้นได้อย่างสันติ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งอันเกิดจากความแตกต่างหลากหลายนั้นได้

2.2.6 เนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ในความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว ทั้งเรียนรู้และเข้าใจกันและกันของคนในครอบครัว ตลอดจนการทำให้เกิดศรัทธาและแรงบันดาลใจในสถาบันครอบครัว

3. แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ แบ่งระดับความเหมาะสมของผู้ชมเป็น 6 กลุ่ม และมีการแบ่งระดับความเหมาะสมของเนื้อหาตามพฤติกรรม ความรุนแรง ภาษา และเรื่องทางเพศ เป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 0 - ระดับ 3 ดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	พฤติกรรมและความรุนแรง	ภาษา	เรื่องทางเพศ
“ป” รายการสำหรับเด็กปฐมวัย ผลิตขึ้นสำหรับผู้ชมในวัย 3-5 ปี	0	0	0
“ด” รายการสำหรับเด็ก ผลิตขึ้นสำหรับผู้ชมในวัย 6-12 ปี	0	1	0
“ท” รายการทั่วไป สามารถรับชมได้ทุกวัย	1	1	1
“น 13” รายการเหมาะสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหา ที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชม ที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี ควรได้รับคำแนะนำ	2	2	1
“น 18” รายการเหมาะสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหา ที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษา ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ควรได้รับคำแนะนำ	2	2	2
“ฉ” รายการเฉพาะผู้ใหญ่ อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่ เหมาะสมด้าน พฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ ภาษา เด็กและเยาวชนไม่ควรรับชม	3	3	3

4. นอกเหนือจาก หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ ของประเทศไทยแล้ว ในต่างประเทศมีเครื่องมือในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่ม ผู้ชม โดยมีการพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาษาหยาบคายหรือก้าวร้าว เนื้อหาทางเพศและโป๊ เปลือย ความรุนแรง การเหยียดหยามและการเลือกปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น

4.1 สหราชอาณาจักร : มีการกำกับดูแลเนื้อหาเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยองค์กรอิสระใน การกำกับดูแลการสื่อสาร (Office of Communications – Ofcom) และการกำกับดูแลกันเองของผู้ให้บริการ โทรทัศน์เชิงพาณิชย์และผู้ให้บริการเนื้อหาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงการกำกับดูแลร่วมกันของผู้ให้บริการ วิดีทัศน์ตามคำขอ (Video on Demand) มีมาตรการจำกัดเวลาออกอากาศสำหรับกิจการโทรทัศน์แบบ ให้บริการทั่วไป (ฟรีทีวี) เพื่อให้เกิดการจัดผังรายการที่เหมาะสมคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่อาจเป็น ภัยในกิจการโทรทัศน์ และมีหลักปฏิบัติร่วมกันของผู้ให้บริการจากหลายแพลตฟอร์มที่รวมกลุ่มกัน นอกจากนี้ ยังมีหลักเกณฑ์ในการจัดทำเนื้อหาในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (The Ofcom Broadcasting Code)

4.2 สหรัฐอเมริกา : ภายใต้การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการสื่อสารแห่งสหพันธรัฐของ สหรัฐอเมริกา (Federal Communication Commission – FCC) และการกำกับดูแลกันเองของผู้ให้บริการ โทรทัศน์ในประเทศ มีการจำกัดเวลาออกอากาศในกิจการโทรทัศน์ ยกเว้นเคเบิลทีวี โดยเนื้อหารายการที่ หยาบคาย มีภาษาที่ก้าวร้าวหรือรุนแรง จะถูกห้ามออกอากาศรายการระหว่างช่วงเวลา 6.00-22.00 น. และ กำหนดช่วงเวลาช้อยกเว้นที่เป็นช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหาที่อาจเป็นภัยได้ ในช่วงเวลา 22.00-6.00 น. นอกจากนี้ ยังมีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ผ่านสัญลักษณ์ที่จะแสดงถึงความเหมาะสมของช่วงอายุ ของผู้รับชมรายการ ดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ลักษณะรายการ
“G” General Audience สำหรับผู้ชมทั่วไป	รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมทุกวัย ผู้ปกครองสามารถให้เด็กและเยาวชนรับชมได้ โดยลำพัง เนื้อหารายการมีความรุนแรงเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีเลย ไม่มีภาษาที่รุนแรง และมีบทสนทนาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศ เล็กน้อยหรือไม่มีเลย
“PG” Parental Guidance Suggested ผู้ปกครองควร ให้คำแนะนำ	รายการที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำหากรับชม ร่วมกับเด็ก เพราะมีเนื้อหาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้ : มีความรุนแรง ปานกลาง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่บ้าง, มีภาษาหยาบคายไม่บ่อยนัก หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำ
“14” Parental Strongly Cautioned ผู้ปกครอง ควรระมัดระวังอย่างยิ่ง	รายการมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ผู้ปกครองควรให้ ความระมัดระวังในการรับชมของเด็ก เนื่องจากรายการมีเนื้อในลักษณะ มีความรุนแรงระดับเข้มข้น, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศระดับเข้มข้น, มีภาษาหยาบคายระดับรุนแรง หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับ คำแนะนำอย่างมาก

ระดับความเหมาะสม	ลักษณะรายการ
“MA” Mature Audience Only สำหรับผู้ชมในวัยผู้ใหญ่ เท่านั้น	รายการที่ออกแบบเฉพาะให้วัยผู้ใหญ่รับชม เนื้อหาไม่เหมาะสมแก่เด็กและ เยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยรายการมีเนื้อในลักษณะที่มีความรุนแรงชัดเจน โหดร้ายและสมจริง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศชัดเจน หรือมีภาษาที่ หยาบโลนและหยาบคาย

4.3 เครือรัฐออสเตรเลีย : กำกับดูแลเนื้อหารายการโดย The Australian Communications and Media Authority (ACMA) และการกำกับดูแลร่วมกันระหว่าง ACMA และผู้ให้บริการโทรทัศน์ โดยมีระบบการจัดระดับความเหมาะสมและช่วงเวลาออกอากาศรายการของกิจการโทรทัศน์แบบฟรีทีวี สรุปลดตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ช่วงเวลาออกอากาศ		
	วันธรรมดา	วันสุดสัปดาห์	วันหยุด
“G Zone” General Audience สำหรับผู้ชมทั่วไป	สามารถออกอากาศได้ตลอดทั้งวัน		
“PG Zone” Parental Guidance Recommended ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง	5.00-6.00 น.	5.00-6.00 น.	5.00-6.00 น.
	8.30-16.00 น.	10.00-5.00 น.	8.30-16.00 น.
	19.00-5.00 น.		19.00-5.00 น.
“M Zone” Mature เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่	12.00-15.00 น.	20.30-5.00 น.	20.30-5.00 น.
	20.30-5.00 น.		
“MA Zone” Mature Audience เหมาะสำหรับผู้ใหญ่อายุ 15 ปีขึ้นไปเท่านั้น ซึ่งมี ฉากเกี่ยวกับเรื่องเพศ ภาษาหยาบคาย รุนแรง กว่าระดับ M Zone	ออกอากาศในช่วง 21.00-5.00 น.		
“AV Zone” Adult violence (เฉพาะรายการฟรีทีวีเชิง พาณิชย์) เหมาะสำหรับผู้ใหญ่อายุ 15 ปีขึ้นไป เท่านั้น และมีความรุนแรงเป็นแก่นเรื่อง	ออกอากาศในช่วง 21.30-5.00 น.		
“R18+ Zone” จำกัดการรับชมเฉพาะบุคคลที่อายุ 18 ปีขึ้นไป เท่านั้น	ออกอากาศได้ทางโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก หากได้รับอนุญาตจากรัฐสภาและมีอุปกรณ์จำกัด การใช้งานเท่านั้น		

4.4 เนเธอร์แลนด์ : กำกับดูแลเนื้อหารายการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมุ่งไปที่การกำกับดูแลร่วมกันขององค์กรกำกับดูแลสื่อภาครัฐ (The Dutch Media Authority หรือ Commissariaat voor de Media – CvdM) และมอบหมายอำนาจหน้าที่บางส่วนในการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหารายการให้แก่ สถาบันการจัดระดับความเหมาะสมสื่อโทรทัศน์ หรือ Netherland’s Institute for the Classification of Audiovisual Media – NICAM) รวมถึงการกำกับดูแลโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ทั้งนี้ มีการแบ่งระดับความเหมาะสมแบ่งตามช่วงอายุออกเป็น 5 ระดับโดยพิจารณาถึงลักษณะเนื้อหาที่อาจเป็นภัย ได้แก่ ความรุนแรง ความสมจริงของเนื้อหา เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ การเลือกปฏิบัติ/การแบ่งแยก การใช้ยาเสพติด และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และภาษาหยาบคาย โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ลักษณะรายการ
“AL” เหมาะสำหรับผู้ชมทุกวัย	รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมทุกวัย สามารถออกอากาศได้ทั้งวัน
“6” Parental Guidance Suggested ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำ	รายการที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำหากรับชมร่วมกับเด็ก เพราะมีเนื้อหาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้ : มีความรุนแรงปานกลาง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่บ้าง, มีภาษาหยาบคายไม่บ่อยนัก หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำ
“9” Parental Strongly Cautioned ผู้ปกครองควรระมัดระวังอย่างยิ่ง	รายการมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ผู้ปกครองควรให้ความระมัดระวังในการรับชมของเด็ก เนื่องจากรายการมีเนื้อในลักษณะมีความรุนแรงระดับเข้มข้น, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศระดับเข้มข้น, มีภาษาหยาบคายระดับรุนแรง หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำอย่างมาก
“12” Mature Audience Only สำหรับผู้ชมในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น	รายการที่ออกแบบเฉพาะให้วัยผู้ใหญ่รับชม เนื้อหาไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยรายการมีเนื้อในลักษณะที่มีความรุนแรงชัดเจน โหดร้ายและสมจริง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศชัดเจน หรือมีภาษาที่หยาบโลนและหยาบคาย
“16” Mature Audience Only สำหรับผู้ชมในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น	รายการที่ออกแบบเฉพาะให้วัยผู้ใหญ่รับชม เนื้อหาไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยรายการมีเนื้อในลักษณะที่มีความรุนแรงชัดเจน โหดร้ายและสมจริง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศชัดเจน หรือมีภาษาที่หยาบโลนและหยาบคาย

4.5 สหพันธรัฐเยอรมนี : กำกับดูแลเนื้อหารายการโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย (Statutory Regulation) โดยหน่วยงานด้านการกำกับดูแลสื่อของแต่ละมลรัฐ (The Landesmedienanstalten หรือ State Media Authorities) คณะกรรมการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกิจการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Commission for the Protection of Minors in the Media หรือ Kommission Fur Jugendmediaenschutz – KJM) นอกจากนี้ยังมีการมอบอำนาจและหน้าที่บางประการในการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหา รายการให้กับองค์กรกำกับดูแลกันเองโดยสมัครใจในกิจการโทรทัศน์ (Organization for the Voluntary Self-Regulation of Television หรือ Freiwillige Selbstkontrolle Fernsehsehen – FSF) ทำหน้าที่ในการ ออกระเบียบและพิจารณาความเหมาะสมของรายการและกำหนดตารางเวลาการออกอากาศของรายการ (scheduling restriction) โดยมีระดับความเหมาะสมของรายการตามช่วงอายุและช่วงเวลาออกอากาศ ดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ช่วงเวลาออกอากาศ
ไม่มีข้อจำกัด (without restriction)	สามารถออกอากาศได้ตลอดทั้งวัน
เหมาะสมกับบุคคลอายุ 12 ปีขึ้นไป	ออกอากาศช่วง Primetime (20.00-22.00 น.)
เหมาะสมกับบุคคลอายุ 16 ปีขึ้นไป	ออกอากาศช่วง 22.00-23.00 น.
เหมาะสมกับบุคคลอายุ 18 ปีขึ้นไป	ออกอากาศช่วง 23.00-6.00 น.

การประเมินคุณภาพเนื้อหารายการ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หรือนิด้า (2557) ได้นำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ เนื้อหารายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยทำการประเมินเนื้อหารายการและศึกษาระดับ ความพึงพอใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อเนื้อหารายการโทรทัศน์ (Free TV) จำนวน 6 ช่องหลัก ซึ่งประกอบด้วยรายการโทรทัศน์ทั้งหมด 6 ประเภทรายการ ได้แก่ 1) ข่าวรายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน 2) วิเคราะห์ข่าว 3) เด็กและเยาวชน 4) สารบันเทิง 5) เกมโชว์ และ 6) ละคร โดยมีประเด็นการศึกษาดังนี้

- **คุณภาพรายการโทรทัศน์** ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการไม่ฝ่าฝืนข้อกำหนดของกฎหมาย (2) ด้านความร่วมมือตามข้อสนับสนุนของเกณฑ์คุณภาพรายการ และ (3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือมีนวัตกรรมสนับสนุนเกณฑ์คุณภาพรายการ
- **ทัศนคติต่อคุณภาพรายการ** ได้แก่ (1) ความรู้สึก (2) เหตุผล และ (3) แนวโน้มพฤติกรรม
- **ความพึงพอใจต่อคุณภาพรายการ**

จากผลการสำรวจทัศนคติของคนไทยต่อคุณภาพรายการโทรทัศน์ช่องหลักทั้ง 6 ช่องในภาพรวมพบว่า คุณภาพรายการโทรทัศน์ช่องหลักทั้ง 6 ช่อง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 สำหรับตัวชี้วัด คุณภาพรายการที่มีค่าสูงที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม และศีลธรรมแก่สังคม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.11 ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่มีค่าต่ำที่สุด ได้แก่ การไม่มีโฆษณาแฝง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 ทั้งนี้ หากพิจารณาคุณภาพรายการโดยจำแนกตามประเภทรายการ พบว่า

1) **รายการประเภทรายการข่าวและรายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน** มีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ปัจจุบัน การอ่านรายงานข่าวด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงไปตรงมา และการมีข้อมูลจริงและชัดเจน ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดี 3 อันดับแรก ได้แก่ การไม่นำเสนอภาพที่หวาดเสียวรุนแรง ทารุณ โหดร้ายหรือยั่วทางเพศ การเสนอข่าวอย่างเป็นกลางหรือมีผู้เกี่ยวข้องชายทั้ง 2 ฝ่าย กรณีมีคู่ขัดแย้งร่วมรายการ และการไม่นำข่าวจากสื่ออื่นมาอ่านภายหลัง

2) **รายการประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว** มีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีความรวดเร็วทันเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อสังคม การมีเนื้อหาสาระของข่าวชัดเจนถูกต้อง และการก่อให้เกิดความรู้และพัฒนาด้านสติปัญญา ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดี 3 อันดับแรก ได้แก่ การวิเคราะห์ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ชมรายการ การวิเคราะห์ข่าวยึดหลักจรรยาบรรณของสื่อมวลชน และการรักษาความเป็นกลางและส่งเสริมความสามัคคี กรณีมีการขัดแย้งจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องชายทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมรายการ

3) **รายการประเภทรายการเด็กและเยาวชน** มีคุณภาพในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีช่วงเวลาเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ช่วงเย็นของทุกวัน และช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ การส่งเสริมด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน และผู้ชมได้เรียนรู้ทักษะและนวัตกรรมใหม่ๆ ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นรายการที่ต้องให้ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชนว่าควรหลีกเลี่ยงแบบใดหรือไม่ การส่งเสริมให้เด็กกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาสมีกำลังใจจากการรับชมรายการ และการส่งเสริมการเข้าถึงสื่อแก่เด็กกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

4) **รายการประเภทรายการสารบันเทิง** มีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นรายการที่ให้ความรู้ความคิดและสร้างสรรค์ต่อชีวิตจริง การเป็นรายการบันเทิงที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชม และการเป็นรายการที่ไม่ส่งเสริมหรือจูงใจประพฤติดีกกฎหมายและศีลธรรม ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นรายการที่สะท้อนถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขให้แก่ผู้ชมและสังคม การเป็นรายการที่ไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เชื่อมงาย โชคกลางไสยศาสตร์ และการเป็นรายการที่หลีกเลี่ยงการโฆษณาแฝงหรือนำเสนออดาราเป็นหลัก

5) **รายการประเภทรายการเกมโชว์** มีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเน้นให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมแข่งขันอย่างกว้างขวาง การมีสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้แข่งขันและผู้ชม และการเป็นรายการที่เน้นให้ผู้แข่งขันแสดงความสามารถเฉพาะตัว ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การไม่เป็นรายการที่มอมเมาให้ซื้อสินค้าที่ด้อยคุณภาพเพื่อหวังชิงโชคหรือชิงรางวัลเท่านั้น การเป็นรายการที่ไม่สามารถใช้อิทธิพลหรือการเงินเพื่อให้นักแข่งแข่งขัน และการมีความคิดสร้างสรรค์ไม่ลอกเลียนแบบจากต่างประเทศ

6) **รายการประเภทรายการละคร** มีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เนื้อหาสาระของละครสะท้อนความเป็นจริงของสังคม ละครให้คติธรรมของชีวิต และการมีเนื้อหาพัฒนา

ความรู้ความคิดและสร้างสรรค์ต่อชีวิตจริง ส่วนตัวชีวิตคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นละครที่เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าการบันเทิง การเป็นละครที่ไม่มีโฆษณาแฝงในเนื้อหาหรือฉากต่างๆ และการเป็นละครที่ไม่อ้อมเอามาประชาชน

อชิระ ดวงหอม (2559) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชม ความต้องการ และความพึงพอใจต่อทีวีดิจิทัลของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้วิธีการสำรวจผ่านการเก็บแบบสอบถาม และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อนำเสนอผลการสำรวจ โดยผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการในการรับชมทีวีดิจิทัลผ่านทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านเนื้อหารายการ** กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการรับชมรายการที่มีความตื่นเต้น สนุกสนานมากที่สุด รองลงมาคือต้องการได้รับสาระและประโยชน์จากการรับชม ต้องการรายการที่มีความน่าสนใจและแปลกใหม่ รายการมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหารายการมีความกระชับ ผู้ดำเนินรายการมีความน่าเชื่อถือ และได้มีส่วนร่วมกับการรายการ ตามลำดับ
2. **ด้านนวัตกรรม** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการรับชมทีวีดิจิทัลโดยไม่เก็บค่าบริการ รองลงมาคือการแบ่งช่องตามความคมชัด HD และ SD และต้องการอุปกรณ์เสริมที่ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยาก
3. **ด้านสัญญาณ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการระบบเสียงที่มีคุณภาพ ฟังชัด ต้องการภาพที่มีความคมชัดแบบ High-Definition และต้องการคลื่นสัญญาณทีวีดิจิทัลที่ครอบคลุมทุกพื้นที่
4. **ด้านประโยชน์** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับความเพลิดเพลินและเพื่อผ่อนคลายอารมณ์มากที่สุด รองลงมาคือต้องการได้รับความรู้และประโยชน์จากข่าวสาร ต้องการนำข้อมูลที่ชมไปพูดคุยกับผู้อื่นเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ สามารถนำข้อมูลที่รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ และใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ตามลำดับ

พรชัย แผ่นชั้นภูมิ (2559) ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการรับชม และความพึงพอใจรายการคัซชวาระครบประเด็น ของสถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์ทีวี ของผู้รับชมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสำรวจผ่านการเก็บแบบสอบถาม โดยผลการสำรวจมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

- **ด้านรูปแบบรายการ** ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อรูปแบบรายการในระดับสูงถึงสูงมาก ซึ่งประกอบด้วย ความแปลกใหม่ น่าสนใจ และชวนติดตามของรายการ เป็นรายการข่าวที่น่าเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง เป็นรายการข่าวที่น่าสนใจและมีการเจาะประเด็นเพิ่มเติม
- **ด้านเนื้อหารายการ** ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อเนื้อหารายการในระดับสูงมาก ประกอบด้วย เนื้อหารายการมีความแปลกใหม่ และมีความคิดสร้างสรรค์ เนื้อหารายการมีความกระชับ ฉับไว ไม่ยืดเยื้อ เนื้อหารายการมีความเข้มข้น มีความจรรโลงสังคม และให้แง่คิดผู้ชมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- **ด้านการนำเสนอรายการ** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อการนำเสนอรายการในระดับสูงมาก ประกอบด้วย ชื่อรายการบ่งบอกถึงจุดเด่นในเรื่องของเอกลักษณ์รายการ ช่วงเวลาในการออกอากาศมีความเหมาะสม มีการแบ่งช่วงรายการอย่างชัดเจน ระยะเวลาในการออกอากาศมีความเหมาะสม ภาพประกอบ/เพลง/ดนตรี/เสียงบรรยายประกอบรายการเหมาะสมและสอดคล้องกับการนำเสนอของรายการ การถ่ายทำและการตัดต่อมีความน่าสนใจและน่าตื่นเต้น

- **ด้านคุณสมบัติของผู้นำเสนอรายการ** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อคุณสมบัติของผู้นำเสนอรายการในระดับสูงมาก ประกอบด้วย ผู้ดำเนินรายการมีการใช้คำพูดและภาษาอย่างเหมาะสม ผู้ดำเนินรายการมีความเชี่ยวชาญในการเล่าข่าว ผู้ดำเนินรายการมีความสามารถในการนำเสนอข่าวได้อย่างน่าสนใจ และผู้ดำเนินรายการสามารถแก้ไขสถานการณ์ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

การสร้างตัวชี้วัดคุณภาพรายการ

นนธิยา และ สิรินทร (2557) ได้ศึกษาการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพรายการ (Program Quality Indicator) ตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส โดยการศึกษาดังกล่าวได้ออกแบบตัวชี้วัดให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานด้านรายการและคุณลักษณะรายการแต่ละประเภทของไทยพีบีเอส และบริบทของผู้รับสารชาวไทยที่ยังไม่คุ้นเคยกับสื่อสาธารณะ ซึ่งตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่สร้างขึ้นมามีทั้งหมด 39 ตัวชี้วัดนำมาจัดกลุ่มด้วยสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ได้ 6 องค์ประกอบตัวชี้วัด ได้แก่

1) **ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ (Originality and innovation)** สะท้อนถึงการผลิตรายการที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร นำเสนอรายการด้วยเนื้อหาที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความรู้ต่อไปและสามารถเตรียมตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยบ่งชี้ได้จาก 8 ตัวชี้วัด

2) **การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้ชม (Audience engagement)** การเปิดช่องทางให้ผู้ชมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสถานีได้อย่างสะดวกและทั่วถึง และนำเสนอข่าวสารข้อมูลโดยยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก โดยบ่งชี้ได้จาก 6 ตัวชี้วัด

3) **ผลต่อผู้ชม (Audience impact)** การนำเสนอรายการที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชม รายการที่ชมแล้วเกิดค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อสังคม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นและสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งผู้ชมยังสามารถนำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการชมรายการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบ่งชี้ได้จาก 11 ตัวชี้วัด

4) **คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness)** การนำเสนอรายการที่มีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น จัดการให้บุคลากรปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรมวิชาชีพและมุ่งประโยชน์ผู้ชมเป็นหลัก รวมถึงจัดการให้มีกลไกในการตรวจสอบด้านจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก โดยบ่งชี้ได้จาก 5 ตัวชี้วัด

5) **การเรียนรู้สังคมของผู้ชม (Audience's social learning)** การนำเสนอความรู้ที่แตกต่างหลากหลายให้กับผู้ชมอย่างทั่วถึง โดยบ่งชี้ได้จาก 4 ตัวชี้วัด

6) **ความต่อเนื่องรอบด้าน (Persistence)** การนำเสนอเนื้อหาด้วยข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน และติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนำเสนอประเด็นที่ถูกกลั่นแกล้งและสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยบ่งชี้ได้จาก 5 ตัวชี้วัด

จาก 6 องค์ประกอบตัวชี้วัดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความหมายของ “คุณภาพรายการโทรทัศน์สาธารณะ” ที่กว้างและลึกซึ้ง โดยจะเห็นได้ว่าผู้ชมได้ประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์สาธารณะในระดับองค์กร กล่าวคือ องค์ประกอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการทั้ง 6 องค์ประกอบ มีตัวชี้วัดที่สะท้อนการดำเนินงานสื่อสาธารณะในระดับองค์กร เช่น ในด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่จะเน้นว่าองค์กรสื่อสาธารณะต้องมีวิธีการนำเสนอรายการที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใครหรือการที่จะใช้ตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้ชมเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของรายการโทรทัศน์ องค์กรจะต้องเปิดช่องทางการแสดงความคิดเห็นให้ผู้ชมแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวกและทั่วถึง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสื่อสาธารณะ

เมื่อนำองค์ประกอบตัวชี้วัดเหล่านี้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) แบบ Stepwise แยกตามประเภทรายการพบว่า ในภาพรวมตัวชี้วัดทั้ง 6 องค์ประกอบมีอิทธิพลในการทำนายคุณภาพรายการทุกประเภท แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ จะพบว่ามีเพียงบางองค์ประกอบเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายการแต่ละประเภทอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

1) **กลุ่มรายการข่าวและเกี่ยวเนื่องกับข่าว** ในการประเมินควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายการอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งได้แก่ ความต่อเนื่องรอบด้าน, คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ และผลต่อผู้ชม ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดดังนี้

- **ความต่อเนื่องรอบด้าน (Persistence)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) นำเสนอและติดตามความคืบหน้าของประเด็นอย่าง “ต่อเนื่อง” 2) รายการที่นำเสนอประเด็นของสังคมนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน 3) นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกกลบเกลียดจากสื่อกระแสหลัก 4) การสอดแทรกแง่คิดที่ดีในรายการ และ 5) ผู้ชมเกิดความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน
- **คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เป้าหมายของรายการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น 2) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมวิชาชีพ 3) เป้าหมายและขอบเขตเนื้อหาของรายการ 4) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการยึดถือประโยชน์ของผู้ชมเป็นหลัก และ 5) กลไกในการตรวจสอบด้านจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก
- **ผลต่อผู้ชม (Audience impact)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต 3) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต 4) ผู้ชมใช้ประโยชน์จากรายการในการวางแผนอนาคต 5) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี 6) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี 7) ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี 8) ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น 9) ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม 10) ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 11) ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ

2) **กลุ่มรายการสารประโยชน์** ในการประเมินควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายการอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งได้แก่ ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่, คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ และการเรียนรู้สังคมของผู้ชม ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดดังนี้

- **ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ (Originality and innovation)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) วิธีการนำเสนอรายการสร้างสรรค์ขึ้นเอง (Original) 2) วิธีการนำเสนอรายการแปลกใหม่ (Innovative) 3) วิธีการนำเสนอรายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 4) เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 5) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย 6) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเป็นเวทีให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมเข้าร่วมรายการ 7) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่ต้องเตรียมรับกับความเปลี่ยนแปลงได้ และ 8) รายการที่นำเสนอกระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความรู้ต่อไป
- **คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เป้าหมายของรายการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น 2) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมวิชาชีพ 3) เป้าหมายและขอบเขตเนื้อหาของรายการ 4) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการยึดถือประโยชน์ของผู้ชมเป็นหลัก และ 5) กลไกในการตรวจสอบด้านจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก

- **การเรียนรู้สังคมของผู้ชม (Audience's social learning)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1) ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม
 - 2) ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม
 - 3) ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ และ
 - 4) ผู้ชมเข้าใจเนื้อหารายการ
- 3) **กลุ่มรายการสาระบันเทิง** ควรให้ความสำคัญกับความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่, ผลต่อผู้ชม, การเรียนรู้สังคมของผู้ชม และความต่อเนื่องรอบด้าน ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายการอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้
 - **ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ (Originality and innovation)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 8 ตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1) วิธีการนำเสนอรายการสร้างสรรค์ขึ้นเอง (Original)
 - 2) วิธีการนำเสนอรายการแปลกใหม่ (Innovative)
 - 3) วิธีการนำเสนอรายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น
 - 4) เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น
 - 5) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย
 - 6) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเป็นเวทีให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมเข้าร่วมรายการ
 - 7) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่ต้องเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้
 - 8) รายการที่นำเสนอกระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความรู้ต่อไป
 - **ผลต่อผู้ชม (Audience impact)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน
 - 2) ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต
 - 3) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
 - 4) ผู้ชมใช้ประโยชน์จากรายการในการวางแผนอนาคต
 - 5) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี
 - 6) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี
 - 7) ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี
 - 8) ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น
 - 9) ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม
 - 10) ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ
 - 11) ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ
 - **การเรียนรู้สังคมของผู้ชม (Audience's social learning)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1) ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม
 - 2) ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม
 - 3) ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ และ
 - 4) ผู้ชมเข้าใจเนื้อหารายการ
 - **ความต่อเนื่องรอบด้าน (Persistence)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1) นำเสนอและติดตามความคืบหน้าของประเด็นอย่าง “ต่อเนื่อง”
 - 2) รายการที่นำเสนอประเด็นของสังคมนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่าง “รอบด้าน”
 - 3) นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกกลบเกลื่อนจากสื่อกระแสหลัก
 - 4) การสอดแทรกแง่คิดที่ดีในรายการ และ
 - 5) ผู้ชมเกิดความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน

ทั้งนี้ หากพิจารณาโครงการที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากเงินกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประกอบไปด้วยโครงการ 5 ประเภทรายการ ได้แก่ 1) โครงการผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว 2) โครงการผลิตรายการเพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะ 3) โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) โครงการผลิตรายการเพื่อเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ และ 5) โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน ซึ่งพบว่ารายการทั้ง 5 ประเภทข้างต้นจัดอยู่ในกลุ่มรายการสารประโยชน์และสาระบันเทิงที่สามารถนำองค์ประกอบตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของเนื้อหารายการอย่างมีนัยสำคัญในการประเมินคุณภาพรายการของไทยพีบีเอสมาประยุกต์ใช้ในการประเมินได้

คุณภาพของเนื้อหารายการ

การประเมินเนื้อหาและคุณค่ารายการ จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ลักษณะและกลุ่มเป้าหมายของรายการ โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของเนื้อหารายการ คุณภาพของเทคนิคการนำเสนอและความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต มีดังนี้

- 1) รายการที่นำเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ เสนอได้อย่างเที่ยงตรง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ รอบด้าน และเป็นธรรม
- 2) รายการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่สำคัญต่อสาธารณะซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกันในสังคม บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง มีสมดุลของความคิดเห็นฝ่ายต่างๆ และมีการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
- 3) รายการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และรายการที่ส่งเสริมการศึกษาในวิทยาการสาขาต่างๆ และการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงเวลาที่สะดวกต่อการรับชมและรับฟัง
- 4) รายการที่เกี่ยวกับกีฬา นันทนาการ และรายการที่ส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน
- 5) รายการที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสามัคคีในสังคม ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือนำเสนอข้อมูลของตน
- 6) รายการบันเทิงที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณค่าที่ดีงามของสังคม หรือยกระดับสุนทรียภาพของประชาชน

กรอบแนวคิดหรือรายละเอียดด้านเทคนิค

ในการติดตามประเมินการดำเนินงานโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 52 (1) ได้กำหนดให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนตาม มาตรา 51 รวมถึงแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพการประกอบกิจการ ซึ่งมีเป้าหมายมุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อันประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพบุคลากร รายการ และผู้ประกอบการเพื่อให้ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และในการปฏิบัติงานนั้นก่อให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน

ในการติดตามประเมินผลการผลิตรายการ มีความจำเป็นที่จะต้องทราบขั้นตอนการผลิตและการวางแผนการผลิต โดยผู้ผลิตรายการจำเป็นจะต้องดำเนินการด้านการวางแผนการผลิต การเตรียมการผลิต การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิต และการประเมินผลการผลิตรายการ ขั้นตอนของการผลิตรายการแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเตรียมการก่อนการผลิต (Pre-Production)

เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการก่อนเริ่มทำการผลิตรายการ ได้แก่ การเตรียมข้อมูล การกำหนดหรือวางเค้าโครงเนื้อหาของรายการ ประชุมวางแผนการผลิต หากจัดเตรียมรายละเอียดในขั้นตอนนี้ได้ดี ก็จะส่งผลให้ขั้นตอนการผลิตงานทำได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.1) การวางแผน (planning)

- การกำหนดวัตถุประสงค์ของรายการและเนื้อหาของรายการตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยผู้ผลิตจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้รับได้รับข้อมูล เนื้อหาหรือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรมในด้านใด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหรือไม่ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์อาจมีหลายวัตถุประสงค์ก็ได้
- การกำหนดเป้าหมาย เป็นการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ชมตามวัตถุประสงค์ของรายการและตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยอาจพิจารณาวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในแง่มุมเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ความสนใจ ความต้องการ และจำนวนผู้ชม เพื่อให้สามารถผลิตรายการได้ตรงความต้องการมากที่สุด
- การวางแผนการผลิต การกำหนดวิธีการทำงานและจัดลำดับขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน กำหนดสถานที่ถ่ายทำ
- การกำหนดงบประมาณ ค่าใช้จ่าย ควรตั้งงบประมาณไว้ก่อน โดยกำหนดการใช้งบประมาณอย่างละเอียด ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินการผลิต เช่น ค่าตอบแทนผู้ร่วมดำเนินการผลิตรายการ ค่าผลิตงานกราฟิก ค่าวัสดุรายการ ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ค่าที่พัก และค่าพาหนะ เป็นต้น

1.2) การจัดทำเนื้อหา (content)

- การค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยวิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียงเนื้อหาให้ถูกต้องและใช้เป็นแนวทางในการเขียนบท
- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการผลิตแล้วนำมากำหนด เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระและข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะต้องทำการศึกษาจาก ตำรา เอกสาร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่น่าเชื่อถืออย่างครบถ้วน โดยลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากหรือตามความเหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

1.3) การเขียนบทโทรทัศน์ (Script Writing)

- การออกแบบรูปแบบรายการ (Format) ว่าต้องการรูปแบบรายการเป็นแบบใด กำหนดแก่นของเรื่อง (Theme) และเค้าโครงเรื่อง (Plot/Treatment) เพื่อให้เห็นภาพใหญ่ของเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ
- การเขียนบทร่าง (outline script) และการเขียนบทสมบูรณ์ (Full script) เป็นการเขียนสคริปต์ตามเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการกำหนดลำดับก่อนหลังของการนำเสนอภาพและเสียง โดยระบุลักษณะภาพ และเสียงไว้ชัดเจนและตรวจ แก้ไข ก่อนนำไปถ่ายทำ
- การกำหนดผู้แสดง หรือผู้ดำเนินรายการ ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบของรายการที่จะนำเสนอ โดยผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ อาจเริ่มจากการคัดเลือก ติดตาม ชักซ้อมบทเป็นการล่วงหน้า โดยให้ผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการได้ศึกษาและทำความเข้าใจในบทของตนเองที่จะต้องแสดง เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาในการถ่ายทำ

1.4) การประสานงาน (coordinating)

- การประสานงานกองถ่ายและการขออนุญาตสถานที่ถ่ายทำ
- การประสาน การเตรียมอุปกรณ์การบันทึกเสียง ห้องบันทึกเสียง ห้องตัดต่อ กล้องวิดีโอถ่ายทำ อุปกรณ์ประกอบฉาก อุปกรณ์แสง
- การประสานและการเตรียมตัวผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมรายการ ทีมงานทุกฝ่าย
- การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์การถ่ายทำ
- การเตรียมการเดินทาง อาหาร ที่พัก ฯลฯ

2) การผลิตรายการ (Production)

เป็นขั้นตอนการดำเนินการถ่ายทำตามเรื่องหรือบทที่กำหนดไว้ในสคริปต์ ซึ่งองค์ประกอบของขั้นการผลิต (Production) มีดังนี้

2.1) ด้านบุคลากร ในการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นการทำงานเป็นทีม ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องที่เป็นทีมงานผู้ผลิต ได้แก่ ผู้กำกับ ช่างภาพ ช่างไฟ ช่างเทคนิคเสียง ช่างศิลป์ และทีมงานจะทำการบันทึกเทปโทรทัศน์ รวมทั้งการบันทึกเสียงตามที่กำหนดไว้ในสคริปต์ การทำงานร่วมกันจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทีมงานที่ดี รู้จักหน้าที่และให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน

2.2) ด้านสถานที่ สถานที่ในการผลิตรายการ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

2.2.1) การถ่ายทำในห้องสตูดิโอ (studio production)

- การจัดทำฉากตามที่ได้ออกแบบ การจัดแสงให้เหมาะสมตามเรื่องและบท
- การจัดวางตำแหน่งกล้องและทิศทางการเคลื่อนย้ายกล้องเพื่อเปลี่ยนมุมมองภาพ
- การชักซ้อมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- การถ่ายทำจริง

2.2.2) การถ่ายทำนอกสถานที่ (on location shooting)

- ด้านสถานที่ เป็นการถ่ายทำในต้วอาคาร (indoor shooting) หรือการถ่ายทำกลางแจ้ง (outdoor shooting)

- ด้านอุปกรณ์ถ่ายทำ เป็นการถ่ายทำแบบใช้กล้องเดียว (ชุด ENG. Electronic News Gathering) การถ่ายทำแบบใช้กล้องมากกว่าหนึ่งกล้อง (ชุด EFP. Electronic Field Production) หรือการใช้รถ OB. Van (Outside Broadcast Van)

2.3) **ด้านอุปกรณ์ในการผลิตรายการ** โดยจะต้องเตรียมการเตรียมอุปกรณ์ในการผลิต เช่น กล้องวิดีโอ ทัศน ระบบเสียง และระบบแสงและเครื่องบันทึกภาพ และอุปกรณ์สำรองบางรายการ

2.4) **ด้านผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ** นอกจากการชักซ้อมบทเป็นการล่วงหน้าแล้ว ผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ อาจต้องซักซ้อมอีกครั้งก่อนเริ่มถ่ายทำ

3) หลังการผลิตรายการ (Post-Production)

เป็นขั้นตอนการตัดต่อลำดับภาพ หรือเป็นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตาม สคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่อง ขั้นตอนนี้จะมีการใส่กราฟิก เทคนิคพิเศษ การแต่งภาพ การย้อมสี การเชื่อมต่อ ภาพ/ฉาก อาจมีการบันทึกเสียงในห้องบันทึกเสียง เพื่อเพิ่มบรรยากาศ อาจมีการนำดนตรีมาประกอบเรื่องราว เพื่อเพิ่มอารมณ์ในการรับชม ทำให้รายการน่าสนใจ ดึงดูดผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น รวมถึงการประเมินผล รายการที่ออกอากาศไปแล้ว องค์ประกอบของขั้นการหลังการผลิต (Post-Production) มีดังนี้

3.1) **การลำดับภาพ หรือการตัดต่อ (Editing)** เป็นการนำภาพมาตัดต่อให้เป็นเรื่องราวตาม บทวิดีโอทัศน์ โดยใช้เครื่องตัดต่อ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

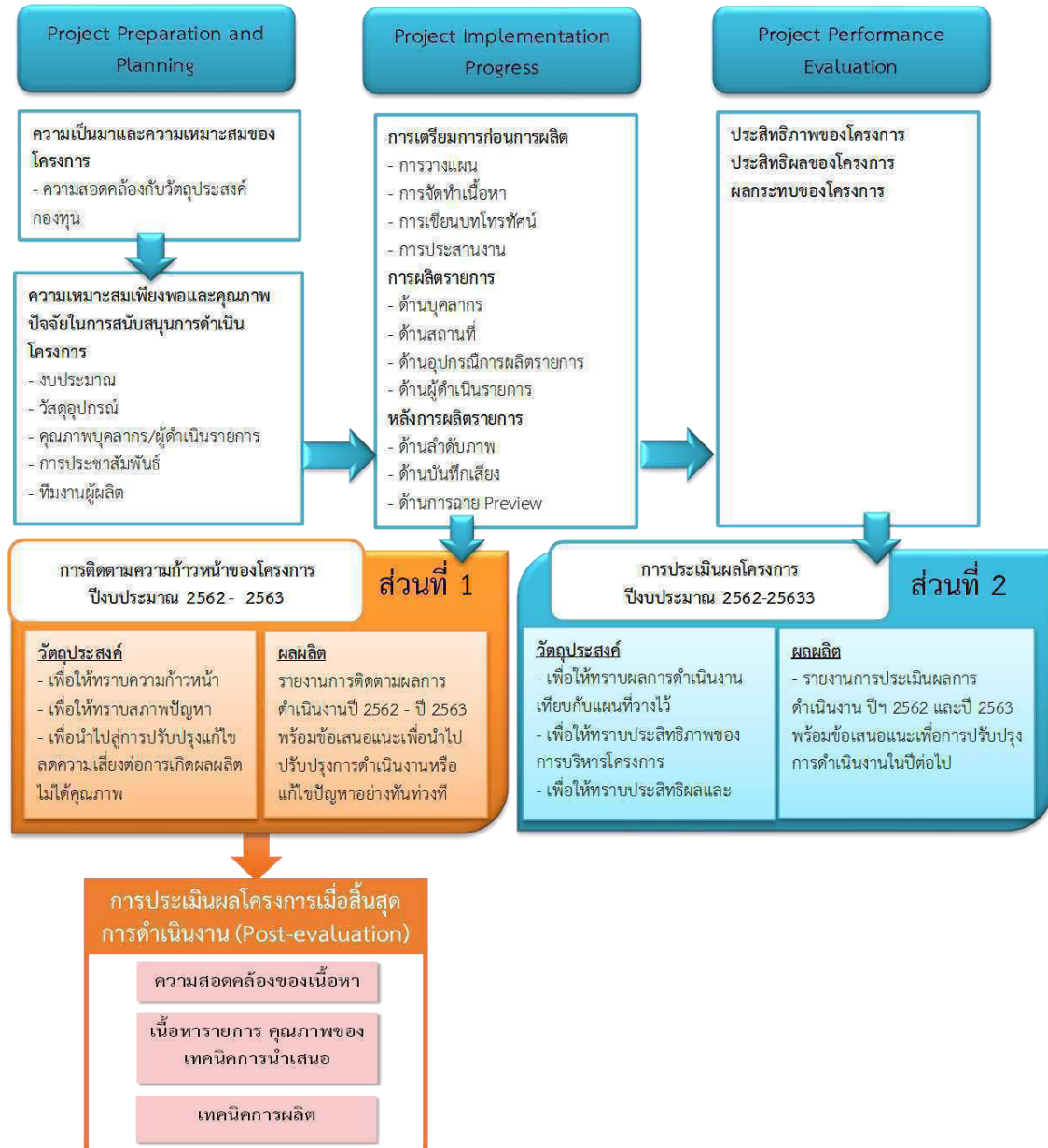
3.2) **การบันทึกเสียง (Sound Recording)** จะกระทำหลังจากได้ดำเนินการตัดต่อภาพตาม บทวิดีโอทัศน์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการบันทึกเสียงดนตรี เสียงบรรยาย และเสียงประกอบลงไป

3.3) **การฉายเพื่อตรวจสอบ (Preview)** หลังจากตัดต่อภาพ และบันทึกเสียงเรียบร้อยแล้วจะต้อง นำมาฉายเพื่อตรวจสอบก่อนว่ามีอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่

ทริสได้พัฒนาแนวทางและขั้นตอนในการติดตามประเมินผล กรอบแนวคิด วิธีการ และเครื่องมือ ที่ใช้ในการติดตามโครงการ มีดังนี้

2.3 กรอบแนวคิดในการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ ทริสได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (Systematic Approach) ในการวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการโครงการ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.4

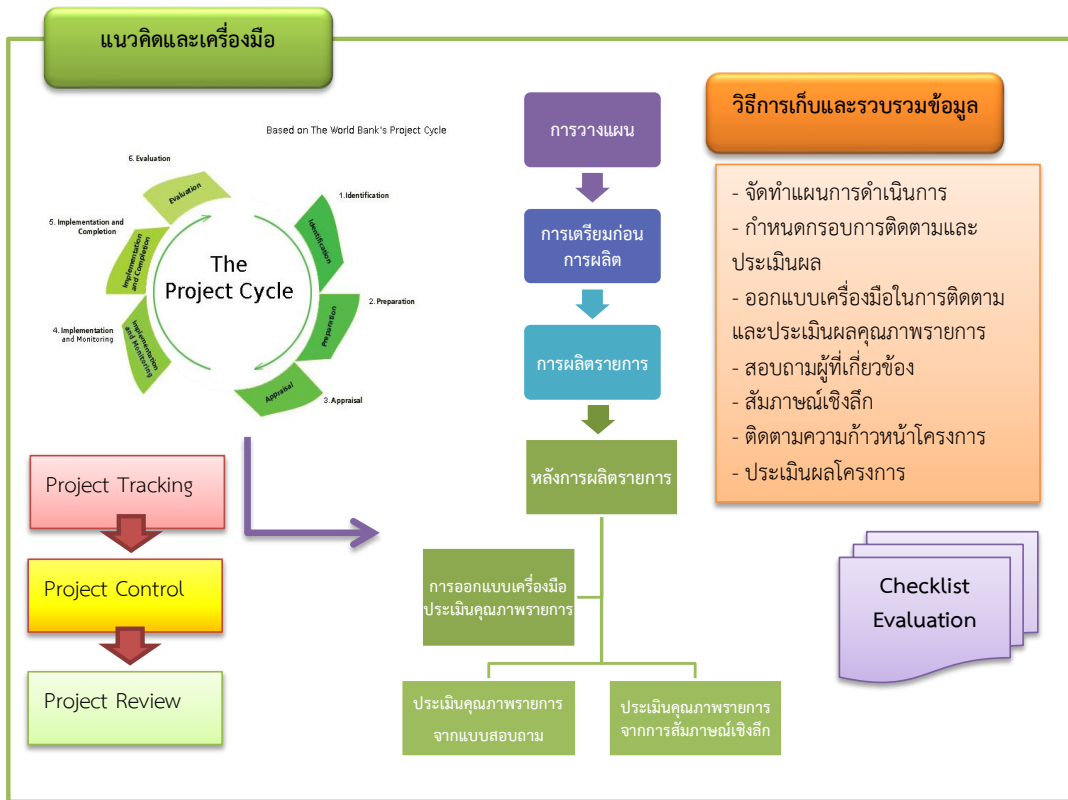
แผนภาพที่ 2.4 กระบวนการบริหารจัดการโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ

สำหรับรายละเอียดกรอบแนวคิดและขั้นตอนการดำเนินงานในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมและการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม มีดังนี้

การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม

❖ กรอบแนวคิดการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ/กิจกรรม

ทริสจะดำเนินการศึกษาและพิจารณาถึงระบบการติดตามระหว่างดำเนินการโครงการ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดกระบวนการติดตามผลการดำเนินโครงการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวงจรการบริหารโครงการ (Project Cycle) ได้แก่ การติดตามโครงการ (Project tracking) การควบคุมโครงการ (Project control) และการทบทวนโครงการ (Project review) เพื่อวิเคราะห์และหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเกี่ยวกับการปรับปรุง/พัฒนาระบบการติดตามผลระหว่างดำเนินการ (Monitoring) ของโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานต่อไป โดยมีภาพรวมของการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.5

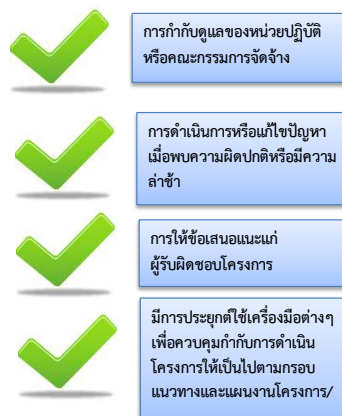
แผนภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ

แนวคิดในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการตามกระบวนการติดตามผลการดำเนินโครงการ มีรายละเอียดดังนี้

- **การติดตามโครงการ (Project tracking)** ได้แก่ การพิจารณาตั้งแต่ความเข้าใจในโครงการ/วัตถุประสงค์ กระบวนการผลิตรายการ จนถึงการดำเนินการผลิตรายการตามโครงการ ดังนี้
 - ความเข้าใจในโครงการ/วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงาน
 - กระบวนการวางแผน: เป็นการพิจารณาความเหมาะสมและครบถ้วนของการจัดทำแผนงานและระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนฯ
 - ความถูกต้อง ครบถ้วน ตามเงื่อนไขของโครงการ และแผนงานที่กำหนด : เป็นการพิจารณาระยะเวลาการดำเนินโครงการ ความถูกต้องครบถ้วนของระยะเวลาและเงื่อนไขตามแผนงานที่กำหนด การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดและมีความคืบหน้าการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนงาน

- **การควบคุมโครงการ (Project control)** เป็นการพิจารณากระบวนการติดตามระหว่างดำเนินการโครงการและจากผลการติดตามโครงการ (Project Tracking) หากพบความล่าช้าของการดำเนินงาน หรือพบความผิดปกติของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของผลการดำเนินโครงการ (Project Movement) จะต้องรีบรายงานให้ผู้รับผิดชอบโครงการหรือการให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อควบคุมกำกับการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามกรอบแนวทางและแผนงานโครงการ/แผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ เช่น การใช้แผนภูมิแกนต์ แผนภูมิแกนต์ แผนภูมิไมล์สโตน หรือผังจุดตรวจสอบ เทคนิค PERT/CPM เป็นต้น

- **การทบทวนโครงการ (Project review)** ทริสจะสรุปผลการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ พร้อมทั้งข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทบทวนและปรับปรุงแนวทางการดำเนินการหรือแก้ไขปัญหาอย่างทันที่ทัน่วงทีสำหรับการบริหารหรือตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ในการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินโครงการ (Project monitoring) เนื่องจากโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562-2563 ได้ดำเนินการผลิตเสร็จสิ้นแล้ว รูปแบบการติดตามจึงเป็นการติดตามโครงการภายหลังจากการดำเนินโครงการแล้วเสร็จ (Post Monitoring & Evaluation) โดยจะเป็นการประเมินคุณภาพของกระบวนการผลิตและเทคนิคการผลิต ดังปรากฏในส่วนที่ 1 ของกรอบแนวคิดในการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ความสอดคล้องของเนื้อหา เช่น เนื้อหาของรายการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ หรือไม่
- 2) เนื้อหารายการ คุณภาพของเทคนิคการนำเสนอ เช่น การตัดต่อลำดับภาพและเสียงสามารถนำเสนอเรื่องราวตามสคริปต์หรือเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้หรือไม่
- 3) ความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต เช่น ทีมงานผู้ผลิตรายการ (ผู้กำกับ ช่างภาพ ช่างไฟ ช่างเทคนิคเสียง ช่างศิลป์ เป็นต้น) ได้ทำการบันทึกเทปโทรทัศน์และบันทึกเสียงตามที่กำหนดไว้ในสคริปต์หรือไม่

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของการประเมินเนื้อหารายการกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนาระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566)

จากแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ที่ได้กำหนดทิศทางการดำเนินการจัดสรรเงินกองทุนให้มีประสิทธิภาพ โดยแผนดังกล่าวได้จัดทำขึ้นให้สอดคล้อง เชื่อมโยงและรองรับการดำเนินการของแผนระดับชาติ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทด้านสารสนเทศและการสื่อสารของประชาคมอาเซียน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้เป็นกรอบที่กำหนดทิศทางและนโยบายในการดำเนินงานของกองทุนให้เหมาะสมต่อไป โดยแผนแม่บทดังกล่าวประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่ และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดาวเทียมและอุตสาหกรรมต่อเนื่องรวมทั้งให้ประชาชน รู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีด้านการใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม รวมถึงกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถก้าวเข้าสู่อาชีพงานด้านนี้ ได้อย่างมีทักษะและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนในห้องค์กรซึ่งประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์มีมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สนับสนุน ส่งเสริม และคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้เกิดกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคมีความเข้มแข็งสามารถคุ้มครองและปกป้องสิทธิผู้บริโภค โดยเฉพาะคนพิการ เด็ก คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพและมั่นคง เพื่อให้กองทุนมีความมั่นคงและสามารถสนับสนุนการให้ทุนเพื่อพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 สนับสนุนการใช้คลื่นความถี่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้คลื่นความถี่ที่คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน รวมถึงสนับสนุนให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านคลื่นความถี่เพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายละเอียดโครงการที่กองทุนฯ ให้ทุนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตรายการทั้ง 5 ประเภทโครงการนั้น พบว่า มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 และยุทธศาสตร์ที่ 2 ของแผนแม่บทฯ ซึ่งมีรายละเอียดเปรียบเทียบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละประเภทโครงการดังนี้

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบความสอดคล้องของโครงการต่างๆ ที่ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อผลิตรายการกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566)

แผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566)	1. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว	2. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	3. โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	4. โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	5. โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง					
วัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ที่ 1		วัตถุประสงค์โครงการ			
1. เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุ ได้เข้าถึงบริการด้านกิจการกระจายเสียงโทรทัศน์และโทรคมนาคม ได้อย่างเท่าเทียม ทั้งมิติเชิงพื้นที่ และกลุ่มผู้รับสาร อาทิ คนพิการ และคนด้อยโอกาส	1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการผลิตรายการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงสร้างสรรค์ไปสู่เด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งผู้ผลิตรายการทั่วไปดำเนินการได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิต	1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์ที่น่าสนใจ และมีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งผู้ผลิตรายการทั่วไปไม่สามารถดำเนินการได้หรือดำเนินการได้ยาก เพราะข้อจำกัดด้านต้นทุน หรือรายได้จากการโฆษณา	1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตรายการโทรทัศน์ ที่นำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมุสลิม (สายกลาง) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อด้านกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง	1. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิ และประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงตลอดถึงการใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ ได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป และตระหนักในสิทธิของตนเอง
2. เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่มีมาตรฐาน	2. เพื่อให้รายการได้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ให้สามารถนำสาระความรู้จากรายการไปต่อยอดพัฒนาคุณภาพชีวิต และก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัวได้อย่างยั่งยืน	2. เพื่อให้รายการเป็นช่องทางในการสร้างองค์ความรู้ด้านต่างๆ อาทิ ด้านการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ด้าน ความ มั่น คง ของ ชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านสุขภาพ และคุณภาพชีวิต ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนทั่วไป เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสรวมถึงชาวต่างชาติที่	2. เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ สร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันของประชาชนในชุมชน ลดความขัดแย้งและความรุนแรงให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน	2. เพื่อให้ประชาชนตระหนักรู้และตื่นตัวรวมถึงสร้างความถูกต้องและเป็นการป้องกันการถูกหลอกลวงจากการรับสื่อด้านกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ และให้สามารถรับประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอย่างมีวิจารณญาณ	2. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการ กระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป
3. ให้ผู้ประกอบการบริการชุมชนผู้ประกอบการวิทยุโทรทัศน์สาธารณะสามารถประกอบกิจการด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน	3. เพื่อสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีรายการเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ มีคุณภาพนำเสนอต่อผู้ชมเพิ่มขึ้น โดยที่ทางช่องไม่มีข้อจำกัดเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ		3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนาของประชาชน ชุมชน และสังคมในพื้นที่ ภายใต้หลักการเอกภาพบนความหลากหลายแตกต่างแต่ไม่แตกแยก		
4. เพื่อให้มีการผลิตเนื้อหารายการที่สร้างสรรค์ หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประชาชนในทุกกลุ่ม			4. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร		
5. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาชนได้รับประโยชน์ด้านความมั่นคงหรือสาธารณะประโยชน์จากการใช้บริการด้านกิจการโทรคมนาคม					

แผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566)	1. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว	2. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	3. โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	4. โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	5. โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน
		พำนักในประเทศไทยสามารถนำสาระความรู้จากรายการไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน 3. เพื่อสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีรายการที่มีเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ มีคุณภาพนำเสนอต่อผู้ชมโดยที่ทางช่องไม่มีข้อจำกัดเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการผลิต	ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และสังคมประเทศ		
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา					
วัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ที่ 2	วัตถุประสงค์โครงการ				
4. เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ มีความรู้เท่าทันสื่อ ข่าวหลอก (Fake News) ในบริการด้านกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์และโทรคมนาคม				1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง 2. เพื่อให้ประชาชนตระหนักรู้และตื่นตัวรวมถึงสร้างความปลอดภัยและเป็นการป้องกันการถูกหลอกหลงจากการรับสื่อด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และให้สามารถรับประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอย่างมีวิจารณญาณ	1. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงตลอดถึงการใช้อุปกรณ์จากกิจการโทรทัศน์ ได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปและตระหนักในสิทธิของตนเอง 2. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป
5. เพื่อเพิ่มปริมาณเนื้อหารายการที่มีลักษณะให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อ					

ที่มา: เรียบเรียงจากแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) และขอบเขตของงานในการคัดเลือกผู้ขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากเงินกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะทั้ง 5 ประเภทโครงการ

ดังนั้น เมื่อได้พิจารณาความเชื่อมโยงสอดคล้องของวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 2 ของแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนาในระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) กับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้รับทุนทั้ง 5 ประเภทรายการดังกล่าว โดยนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการประเมินเนื้อหารายการ ซึ่งสามารถใช้ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ในการประเมินเนื้อหารายการ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แนวทางในการประเมินเนื้อหารายการ โดยใช้ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 2 เป็นเกณฑ์

ตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์	1. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว	2. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	3. โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวก และสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	4. โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	5. โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง					
ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละ 80 ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุ) พึงพอใจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	✓	✓	✓	✓	✓
ตัวชี้วัดที่ 4 จำนวนรายการที่มีเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓	✓	✓
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา					
ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละ 80 ของประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้เท่าทันสื่อในบริการด้านกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์และโทรคมนาคม	-	-	-	✓	✓

ที่มา: เรียบเรียงจากแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนาในระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566)

2.4 การประยุกต์กรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการ

ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินผล รวมทั้งวิธีการและเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อประเมินผลรายการว่ามีการผลิตรายการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การให้ทุนของกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ ทริสในฐานะที่ปรึกษาการประเมินผลจะนำแบบจำลอง (Model) และเครื่องมือด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานสมัยใหม่ที่เป็นสากล และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมาประกอบในการดำเนินการ และเป็นไปตามขอบเขตการดำเนินงานที่กำหนดให้การประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 การประเมินต้องครอบคลุมประเด็นสำคัญในด้านต่างๆ อย่างน้อยด้านประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ (Outcome) ความคุ้มค่าของงบประมาณ การบริหาร จัดการโครงการ การบริหารทรัพยากร ความพึงพอใจของผู้รับชม เนื้อหารายการ ความยั่งยืนและอื่นๆ เป็นต้น โดยกรอบแนวทางการศึกษา วิธีการวิเคราะห์และประเมินผล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการผลิต เนื้อหา คุณภาพของรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ

การประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ประเมินผลความสอดคล้องของเนื้อหารายการที่ถูกนำเสนอผ่านช่องทางโทรทัศน์และช่องทางออนไลน์ต่างๆ กับแนวทางการเผยแพร่รายการ ด้านเนื้อหาและคุณค่ารายการตามวัตถุประสงค์โครงการและตามแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการประกอบกิจการ ซึ่งมีเป้าหมายมุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อันประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพบุคลากร รายการและผู้ประกอบการ

การประเมินเนื้อหารายการ คุณภาพของเทคนิคการนำเสนอและความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต

ในการประเมินผลจะเป็นการประเมินใน 3 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 2) คุณภาพของเทคนิคการนำเสนอ
- 3) ความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต

การประเมินผลจะประเมินจากตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายรายการและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจะเชิญเข้าร่วมประชุมให้ความเห็นและประเมินผล ตัวแทนกลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1. ตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ อาทิเช่น ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนภาคประชาชน หรือตัวแทนจากกลุ่มผู้พิการ
2. ตัวแทนภาคประชาชนที่เป็นผู้ชมผ่านช่องทาง social media โดยการทำ social listening และเก็บข้อมูลความเห็นของผู้ชมทาง social media ทั้งนี้ทริสจะแจ้งและหารือร่วมกับผู้รับทุนการผลิตรายการ โดยขอความร่วมมือจากผู้รับทุนในการให้ข้อมูล Hashtag (แฮชแท็ก) คำค้นหาหลัก หรือ

คีย์เวิร์ด (Keyword) ที่เกี่ยวกับรายการในช่องทาง online เช่น #กทปส. #ชื่อรายการ เพื่อใช้สำหรับค้นหาผลงานของกองทุนฯ รวมทั้งเป็นข้อมูลให้ทริสนำไปใช้ในการวิเคราะห์ที่ติดตามประเมินผลต่อไป

3. ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต
4. ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา นักวิชาการ

จากการพิจารณาวัตถุประสงค์ ลักษณะและกลุ่มเป้าหมายของรายการ สามารถกำหนดตัวอย่างประเด็นการประเมินเนื้อหาหรือรายการ คุณภาพของเทคนิคการนำเสนอและความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิตได้ดังตารางต่อไปนี้

รายชื่อโครงการ	ประเภท	ตัวอย่างประเด็นการประเมินเนื้อหา/คุณภาพรายการ
โครงการประจำปี 2562		
1) โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็กเยาวชน และครอบครัว	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาน่าสนใจ ดึงดูดเด็ก เยาวชน คนในครอบครัวได้ดี - ส่งเสริมการเรียนรู้และกระตุ้นพัฒนาการด้านสติปัญญา (IQ : Intelligence Quotient) ด้านความสามารถในการจัดการทางอารมณ์ (EQ: Emotional Quotient) หรือความรู้อื่นๆ - ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว - รูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาพและภาษาเหมาะสมกับเด็ก เยาวชน ครอบครัว - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
2) โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหา รายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ - ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม - ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน - รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย รับชมได้ทุกคน - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
3) โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต - ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน - ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม - เนื้อหาเหมาะสมกับพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยส่งเสริมการเคารพความแตกต่างของคนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสมานฉันท์ในสังคม - รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย รับชมได้ทุกคน - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
4) โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาที่มีความหลากหลาย เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ - เนื้อหาครอบคลุมช่องทางของสื่อ - ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม - รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย รับชมได้ทุกคน - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม

รายชื่อโครงการ	ประเภท	ตัวอย่างประเด็นการประเมินเนื้อหา/คุณภาพรายการ
5) โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายการ - ส่งเสริมการเรียนรู้ให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์ - รูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาพ การสื่อสารเหมาะสมกับคนพิการ - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
โครงการประจำปี 2563		
1) โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาน่าสนใจ ดึงดูดเด็ก คนในครอบครัวได้ดี - ส่งเสริมการเรียนรู้และกระตุ้นพัฒนาการด้านสติปัญญาหรือความรู้อื่นๆ - ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็ง สัมพันธภาพให้ครอบครัว - รูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาพและภาษาเหมาะสมกับเด็ก ครอบครัว - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
2) โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G - ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร 5G - รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย รับชมได้ทุกคน - และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
3) โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต - ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน - ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม - เนื้อหาเหมาะสมกับพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยส่งเสริมการเคารพความแตกต่างของคนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสมานฉันท์ในสังคม - รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย รับชมได้ทุกคน - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
4) โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม (Stop Fake News)	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหามีความหลากหลาย เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันข่าวปลอม (Stop Fake News) - เนื้อหาครอบคลุมช่องทางของสื่อ - ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม - รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย รับชมได้ทุกคน - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม
5) โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์	สาระประโยชน์ (Education)	- เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายการ - ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการ - รูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาพ การสื่อสารเหมาะสมกับคนพิการ - ฉาก ภาพ แสง สี เสียง และกราฟฟิกที่ปรากฏในรายการมีความเหมาะสม

ส่วนที่ 2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ทริสจะใช้แนวคิดหรือหลักการที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาของ Development Assistance Committee of the Economic Cooperation and Development (OECD/DAC) ซึ่ง Development Assistance Committee – DAC โดยมีหลักการที่ใช้ในการประเมินเรียกว่า DAC Principles for Evaluation of Development Assistance⁵ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน 5 ด้าน “เกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC” ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การประเมินความสอดคล้อง (Relevance) จะพิจารณาถึงขอบเขตของโครงการว่าเหมาะสมเป็นไปตามลำดับความสำคัญของนโยบาย รวมถึงปัญหา ความต้องการและจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับประโยชน์ของโครงการ
- 2) การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness) จะพิจารณาถึงการได้มาซึ่งผลสำเร็จหรือความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การประเมินผลในด้านนี้จะครอบคลุมถึงการประเมินความพึงพอใจของผู้รับชมรายการ
- 3) การประเมินด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการวัดผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมองความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้รับกับปัจจัยนำเข้า หรือมองความสัมพันธ์ของการใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการกับผลที่ได้รับของโครงการ โดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือมีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำแต่ได้ผลสำเร็จของโครงการเป็นไปตามเป้าหมาย รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูล unit cost ค่าใช้จ่ายในการออกอากาศ และค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ เพื่อให้กองทุนมีข้อมูลสำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของงบประมาณโครงการผลิตรายการต่อไป
- 4) การประเมินด้านผลกระทบ (Impact) เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น และเป็นผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่น, เศรษฐกิจ, สภาพแวดล้อม และต่อตัวชีวิตด้านการพัฒนาตัวอื่นๆ
- 5) การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability) พิจารณาถึงความยั่งยืนของโครงการตามแนวคิดของ OECD/DAC จะให้ความสำคัญกับการวัดผลว่าประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนั้นมีแนวโน้มที่จะคงอยู่อย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้วหรือไม่ อย่างไร

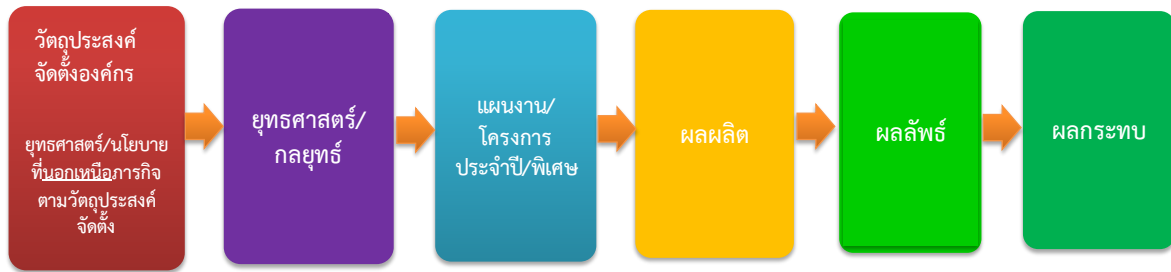
⁵ The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD (1991)

การประเมินผลตาม หลักการ OECD/DAC	แนวคิดหรือประเด็นสำคัญในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการ
1. ความสอดคล้อง (Relevance)	พิจารณาความสอดคล้องของโครงการกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการฯ กับนโยบายรัฐบาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามกรอบการอนุมัติโครงการ
2. ประสิทธิภาพ (Efficiency)	การใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการน้อย และได้ผลคุ้มค่า เช่น ประหยัดเงินและเวลา แต่ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ของโครงการครบตามเป้าหมาย แผนงาน/ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสม เป็นไปตามแผน สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการให้โครงการแล้วเสร็จและมีการใช้ประโยชน์จากผลผลิตหรือได้ผลลัพธ์ของโครงการได้รวดเร็วกว่าระยะเวลาที่กำหนดเป้าหมายไว้หรืออย่างน้อยต้องเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด
3. ประสิทธิภาพ (Effectiveness)	ผลการดำเนินงานในระดับต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ผลผลิต และผลกระทบ ซึ่งจะครอบคลุมการบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดผลลัพธ์และความต่อเนื่องของการใช้ประโยชน์จากผลที่ได้รับของโครงการและการคงอยู่ของผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ของโครงการ
3.1 ผลผลิต (Output)	เปรียบเทียบผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนด วัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลผลิตของโครงการ
3.2 ผลลัพธ์ (Outcome)	เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลลัพธ์ของโครงการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นสูงสุด หรือตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาว
4. ผลกระทบ (Impact)	มีความตระหนักหรือคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการได้วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งในด้านบวกและลบหรือไม่ และหากพบว่าผลกระทบในด้านลบ หน่วยงานมีแนวทางหรือวิธีการในการจัดการหรือรองรับปัญหาผลกระทบด้านลบหรือไม่
5. ความยั่งยืนหรือ ความต่อเนื่องของ โครงการ (Sustainability)	การประเมินผลความสำเร็จของโครงการในด้านความยั่งยืนของโครงการจะพิจารณาให้คะแนนจากความต่อเนื่องหรือการคงอยู่ของผลลัพธ์ของโครงการเฉพาะในเชิงบวกหรือประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการเท่านั้น ซึ่งการประเมินการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์จะเป็นประเด็นการประเมินผลที่กำหนดไว้ ในมุมมองด้าน “ผลกระทบ” โดยมองความยั่งยืนของโครงการจากความต่อเนื่องหรือการคงอยู่ของผลลัพธ์ ซึ่งสะท้อนผลกระทบในด้านบวกหรือประโยชน์จากการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

หมายเหตุ: ประเด็นในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของโครงการ/กิจกรรม

ในการประเมินผลการผลิตรายการทั้งในมิติประสิทธิผลและมิติประสิทธิภาพ จะประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ของการดำเนินงานในการผลิตรายการ โดยก่อนที่จะมีการประเมิน ทริสจะดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาและวิเคราะห์ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นและจัดทำห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Result Chain) โดยวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังความเชื่อมโยงในแผนภาพที่ 2.6

แผนภาพที่ 2.6 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Result Chain)

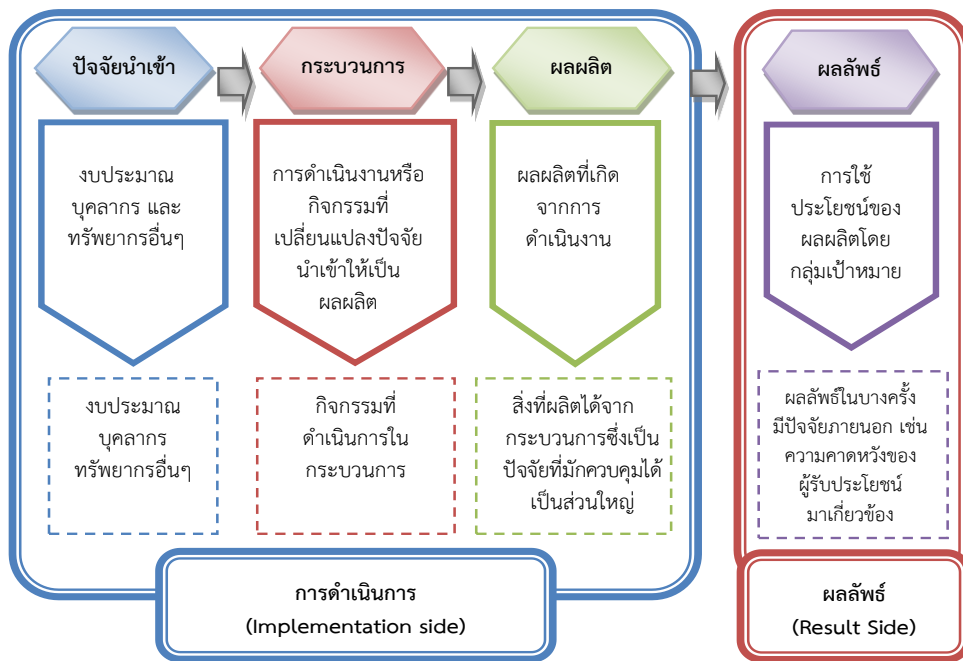
2) ประเมินผลการดำเนินงานตามห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Result Chain) โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นประกอบด้วยผลในระดับผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ตามผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Result Chain) โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามภารกิจหรือเป้าหมายที่ปรากฏในแผนงาน โครงการ เพื่อแสดงความสำเร็จ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการบรรลุเป้าหมายในแต่ละระดับซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความมีประสิทธิภาพ ความมีประสิทธิภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้นและความยั่งยืน

ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain)

ในการจัดทำแนวทางและกรอบการประเมินผล สำหรับการประเมินผลผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ทริสจะใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) ในการพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยการประเมินจะพิจารณาตั้งแต่การประเมินทรัพยากรที่เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินกิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์ที่คาดหวังไปยังผลกระทบหรือผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย ซึ่งสามารถแบ่งส่วนประกอบออกเป็น 2 ด้านหลัก ได้แก่

1) Implementation Side ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ซึ่ง Implementation Side คือ การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่ได้มีการวางแผนไว้ มีการนำเข้าทรัพยากรลงในระบบ มีการดำเนินงานตามกิจกรรม และได้ผลผลิตตามเป้าหมายของแผนงาน โครงการ

2) Result Side ประกอบด้วย ผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งคือผลที่คาดหวัง ขึ้นกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างด้านการดำเนินงาน Implementation side ที่มีต่อด้านของผู้รับผลประโยชน์ (Beneficiaries) และสามารถแปรเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมของผู้รับผลประโยชน์และสถานการณ์ที่แวดล้อม

แผนภาพที่ 2.7 ความเชื่อมโยงห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain)

จากแผนภาพที่ 2.7 แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถนำไปประเมินแผนงาน โครงการได้หลายประเภท แสดงผลการประเมินได้อย่างชัดเจน โดยเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงผลไปตามป้อนเข้าและกระบวนการที่มีผลต่อประเด็นที่จะศึกษา โดยพิจารณาจากป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ที่โครงการนั้นมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Responsible Interacts) ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ (Outcome) ตามจุดประสงค์ของแผนงานโครงการ

การกำหนดตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดในระดับต่างๆ นั้น ทริสจะใช้หลักการ SMART ได้แก่

S = Simple = ง่าย

M = Measurable = วัดได้

A = Accurate = ถูกต้อง แม่นยำ

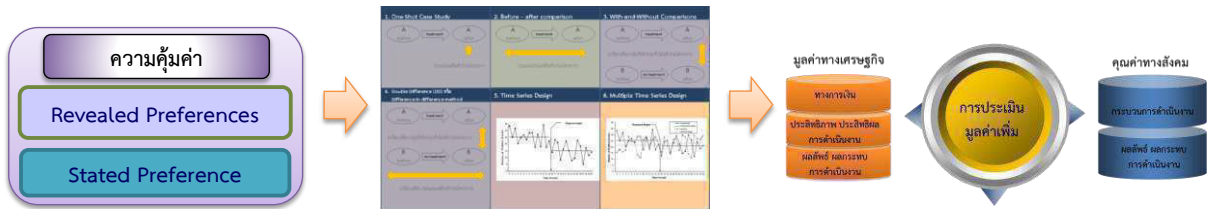
R = Reasonable = สมเหตุ สมผล

T = Timeliness = ทันเวลา หรือเหมาะสมกับช่วงเวลา que ดำเนินการประเมินผล

นอกจากนี้ จะพิจารณาถึงความเหมาะสมด้านคุณสมบัติของตัวชี้วัด เพื่อให้ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินผลนั้นสามารถสะท้อนผลการดำเนินโครงการและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในการนำไปประเมินผล

ส่วนที่ 3 การประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการผลิตและเผยแพร่รายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ในการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม และความคุ้มค่าของการดำเนินงานการตามกิจกรรมทริสจะพิจารณาจากมูลค่าของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการเทียบกับต้นทุนงบประมาณในการดำเนินการ โดยมีแนวทางและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมูลค่าผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการภายใต้ผลการดำเนินโครงการที่แล้วเสร็จ ดังแผนภาพที่ 2.8

แผนภาพที่ 2.8 แนวทางและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวทางและวิธีการประเมินมูลค่าผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงาน

จากการประเมินผลกระทบของแผนงาน โครงการ ที่ใช้หลักการห่วงโซ่ของผลการดำเนินงาน (Results Chain) เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถนำไปประเมินโครงการได้หลายประเภท แสดงผลการประเมินได้อย่างชัดเจน โดยเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงผลไปตามปัจจัยและกระบวนการที่มีผลต่อประเด็นที่จะศึกษา โดยพิจารณาจาก ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ที่โครงการในแผนยุทธศาสตร์นั้นมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Responsible Interacts) ซึ่งนำไปสู่ผลกระทบ (Impact) ตามวัตถุประสงค์ตามแผนงาน

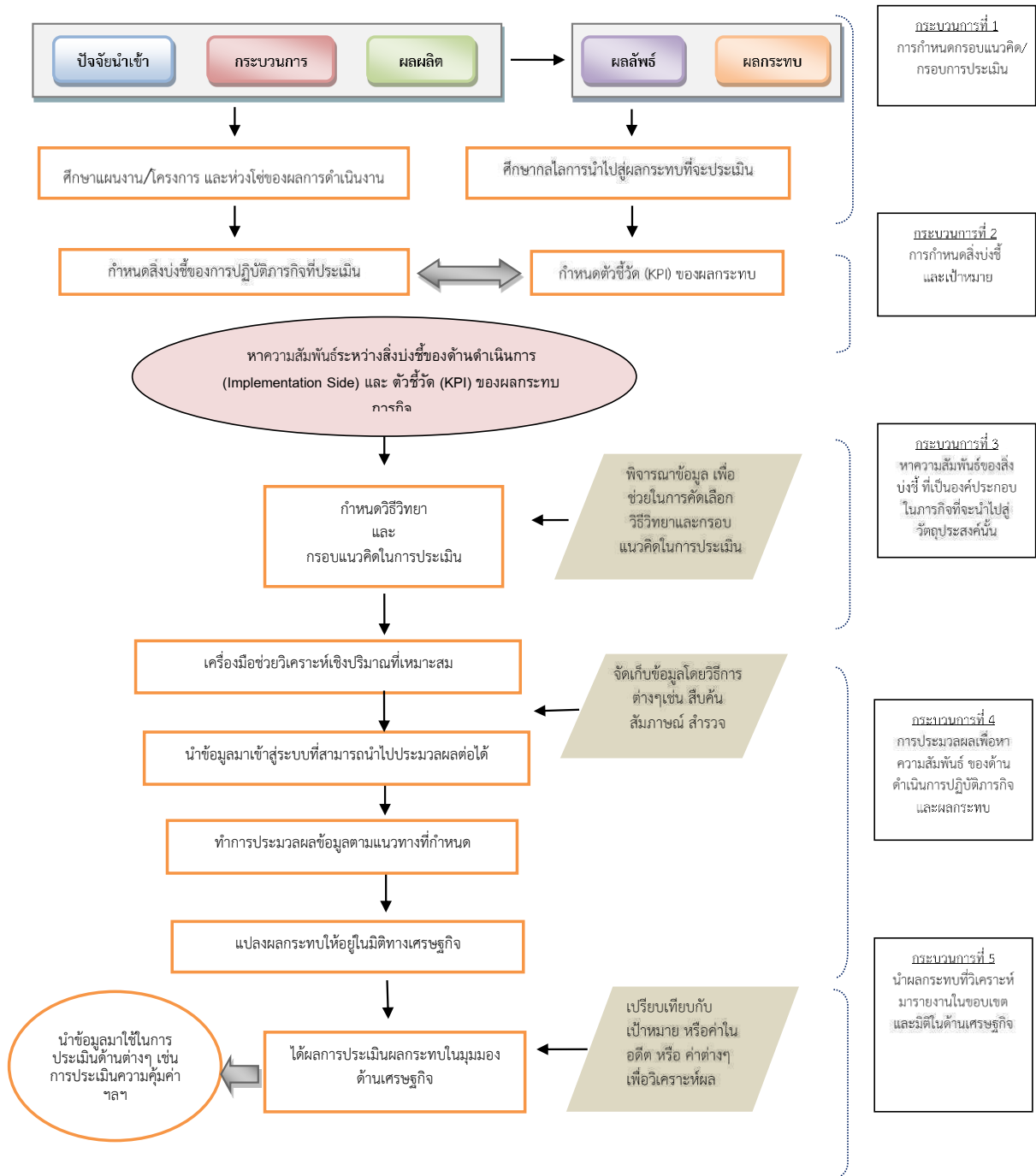
❖ กระบวนการประเมินผลกระทบ

สำหรับกระบวนการประเมินผลกระทบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของโครงการและวัตถุประสงค์รายการกับห่วงโซ่ของการดำเนินงานของแผนงาน/โครงการที่อยู่ภายในหน่วยงานว่าส่งผลกระทบต่อภารกิจหรือวัตถุประสงค์ของกองทุนอย่างไร ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีนัยสำคัญสูงมากน้อยเพียงไรและข้อมูลอื่นๆ ประกอบกันเพื่อให้ได้แผนงาน/โครงการที่จะนำมาประเมินที่เหมาะสม
2. ศึกษาห่วงโซ่ของการดำเนินงานที่เหมาะสมแผนงาน/โครงการที่คัดเลือกมาประเมิน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการที่นำไปสู่วัตถุประสงค์และผลกระทบ
3. กำหนดกรอบแนวคิดและวิธีวิทยาในการประเมินตัวชี้วัดของผลกระทบที่มีความชัดเจนสามารถวัดผลได้
4. การหาความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบในภารกิจที่นำไปสู่ผลกระทบและนำไปสู่ผลการประเมิน
5. กำหนดข้อมูลที่ใช้ในการประเมินและการได้ข้อมูลเหล่านั้น เช่น การสัมภาษณ์ การสำรวจ การค้นคว้า การสืบค้นจากฐานข้อมูล ฯลฯ
6. กำหนดวิธีการประมวลผล การประเมินผลกระทบ และวิเคราะห์ผลการประเมิน

❖ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบ

การประเมินผลกระทบ ประกอบด้วยกระบวนการในการวิเคราะห์การปฏิบัติการกิจ การกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปร การวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพ การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยใช้แบบจำลอง วิธีวิทยา เครื่องมือทางสถิติ เพื่อใช้ในการประมวลผล ตลอดจนนำหลักเกณฑ์ต่างๆ มาประยุกต์ เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบตามที่ต้องการได้ กระบวนการวิเคราะห์แบ่งได้ตามขั้นตอนหลักในแผนภาพที่ 2.9

แผนภาพที่ 2.9 กระบวนการประเมินผลกระทบ

กระบวนการที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิด/ขอบเขตในการประเมิน

โดยเริ่มจากการศึกษาแผนงาน/โครงการห่วงโซ่ของผลการดำเนินงาน และกลไกในการไปสู่ผลกระทบ (เช่น ปัจจัย ขั้นตอน การนำผลผลิตไปใช้ ก่อให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบอย่างไร ฯลฯ) เพื่อหาผลกระทบตามมิติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของภารกิจนั้น และหาเหตุผลของการดำเนินงานตามภารกิจซึ่งนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่ผลกระทบที่ต้องการ โดยใช้หลักการของห่วงโซ่ของผลกระทบ (Results Chain Model)

กระบวนการที่ 2 การกำหนดสิ่งบ่งชี้ ตัวชี้วัด (KPI) และเป้าหมาย

หลังจากที่วิเคราะห์หรือกำหนดวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนเหมาะสมแล้ว จึงนำวัตถุประสงค์ที่เป็นประเด็นหลักในการประเมินมาทำการขยายความชัดเจน โดยการแปลงเป้าหมายหรือนโยบายให้สามารถกำหนดเป็นตัวชี้วัด (KPI) ของผลกระทบที่พิจารณาที่สามารถวัดผลได้ โดยอยู่ในรูปมูลค่าเศรษฐกิจ

การกำหนดตัวชี้วัดจะพิจารณาขอบเขตในการดำเนินงาน จุดประสงค์ในการดำเนินงาน ผลกระทบที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งมีคุณลักษณะที่ชัดเจน ตรวจสอบและประเมินผลได้ หลังจากนั้นจึงมีการกำหนดรายละเอียด เช่น หน่วยวัด เป้าหมาย วิธีการเก็บข้อมูล

ในการประเมิน จะมีการหาความสัมพันธ์ของสิ่งบ่งชี้ การปฏิบัติภารกิจกับตัวชี้วัดผลกระทบ เพื่อพิจารณาว่าผลจากการดำเนินงานนั้น เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลกระทบอย่างไร และอาจต้องใช้การวิเคราะห์ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน

กระบวนการที่ 3 หาความสัมพันธ์ของตัวชี้วัด (KPI) ที่เป็นองค์ประกอบในภารกิจที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์

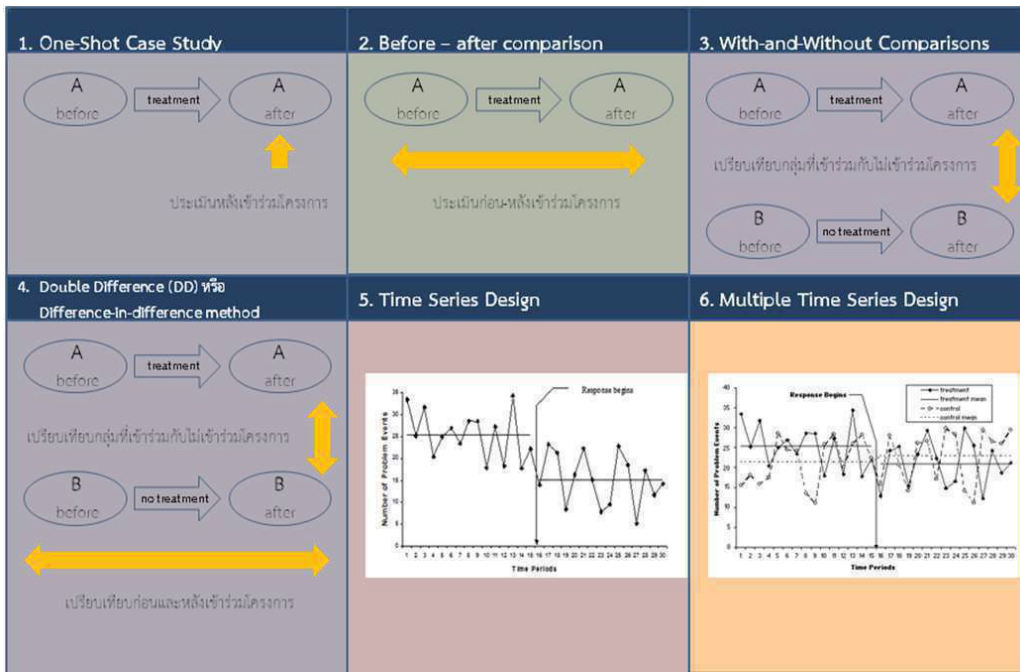
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรในส่วนของ implement side และตัวชี้วัดในส่วนของ result side ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมีการกำหนดวิธีวิทยาตามความเหมาะสม

การสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นตัวแทนของผลผลิตจากการปฏิบัติภารกิจ กับสิ่งที่เป็นตัวแทนของผลกระทบ ซึ่งก็คือตัวชี้วัด (KPI) ที่เราคัดเลือกมาเพื่อหาความสัมพันธ์ของภาค implement และภาคของ result side

เนื่องจากการประเมินแต่ละกรณีมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านของจุดประสงค์ ข้อมูลที่มีในปัจจุบัน และข้อมูลย้อนหลัง กลุ่มประชากรที่มีอยู่ และอื่นๆ ดังนั้น จึงต้องเลือกวิธีวิทยา (Methodology) ในการประเมิน ให้มีความเหมาะสมกับองค์ประกอบที่กล่าวข้างต้น

วิธีวิทยาในการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบ

ในการประเมินผลกระทบของโครงการ เราอาจใช้เทคนิคของหลักการวิจัยเชิงทดลอง มาช่วยในการวิเคราะห์ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตาม โดยประกอบกันกับการเทียบเคียง เพื่อหาความสัมพันธ์ ความเป็นสาเหตุของตัวแปร ซึ่งนำไปสู่การอธิบายเชิงเหตุผล วิธีการนำมาใช้มีด้วยกันหลายแบบ โดยอธิบายได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.10 วิธีวิทยาในการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบ

- **One-Shot Case Study:** วิเคราะห์จากกลุ่มที่ได้รับผลจากโครงการเพียงกลุ่มเดียว โดยหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการแล้วจึงศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรในกลุ่มที่ได้รับผลจากโครงการว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
- **Before-after comparison:** มุ่งเน้นการดำเนินการโดยมีกลุ่มเข้าร่วมโครงการเพียงกลุ่มเดียว แต่ดำเนินการสังเกต (Observation) ผู้เข้าร่วมโครงการ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ
- **With-and-Without Comparisons:** การวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบกลุ่มเข้าร่วมโครงการและกลุ่มควบคุม โดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มเข้าร่วมโครงการ
- **Double Difference (DD)/ Difference - in - difference method:** เป็นวิธีการที่เปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มเข้าร่วมโครงการทั้งก่อนและหลังการใช้มาตรการ พร้อมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการใช้มาตรการระหว่างกลุ่มเข้าร่วมโครงการและกลุ่มควบคุมด้วย
- **Time Series Design:** วิธีการที่ใช้หลักการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลจากโครงการโดยมีการเก็บข้อมูลหลายครั้งในช่วงเวลาที่ต่างกันทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการเพื่อให้ทราบการพัฒนาของกลุ่มในช่วงเวลาที่ต่างกันหลังจากนั้นจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ ทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเข้าร่วมโครงการ
- **Multiple Time Series Design:** วิธีการที่ใช้หลักการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลจากโครงการโดยมีการเก็บข้อมูลหลายครั้งในช่วงเวลาที่ต่างกันทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ และนำเอาข้อมูลของกลุ่มอื่นๆ มาเปรียบเทียบ

กรอบแนวทางเบื้องต้นที่ช่วยในการคัดเลือกวิธีวิทยาเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติควรต้องมีการหารือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาเครื่องมือในการวิเคราะห์อีกครั้ง ซึ่งอาจต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ มาประกอบ

กระบวนการที่ 4 การประมวลผลเพื่อหาความสัมพันธ์ของด้านดำเนินการและผลกระทบ

เป็นการนำเอาวิธีการในการประมวลผล หาความสัมพันธ์ ระหว่างการปฏิบัติภารกิจของโครงการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นมาทำการคำนวณ โดยอาจใช้วิธีการทางสถิติต่างๆ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีต่อผลกระทบ การกำหนดตัวแปรและสมการความสัมพันธ์เพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ในกรณีที่ผลกระทบที่ได้ยังไม่ได้เป็นผลกระทบในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจ อาจต้องทำการแปลงให้เป็นมุมมองทางเศรษฐกิจเสียก่อนโดยใช้วิธีการต่างๆ

การแปลงผลกระทบให้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากการระบุผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานอาจมีรูปแบบอื่นที่มีใช้รูปแบบของตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ แต่อาจเป็นด้านอื่นๆ เช่น ผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ การประเมินผลกระทบของการปฏิบัติภารกิจเหล่านี้จึงต้องทำการแปลงหน่วยวัดที่เกิดขึ้นเดิมให้เป็นหน่วยวัดในเชิงเศรษฐกิจ

ตัวอย่างของเครื่องมือสำหรับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น

1) วิธีการวัดความพึงพอใจเปิดเผย (Revealed Preferences)

เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินสามารถใช้ราคาตลาด หรือใช้มูลค่าตัวแทนซึ่งการประเมินโดยใช้ราคาตลาดได้ โดยมีสมมติฐานว่า ราคาซื้อขาย ในตลาดจะสะท้อนมูลค่าของสิ่งนั้น วิธีการนี้มักใช้ประเมินทรัพยากรที่มีการใช้ประโยชน์และมีการซื้อขายผ่านระบบตลาดโดยตรง ตัวอย่างเช่น ประเมินมูลค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลจากผลผลิตทางประมงที่ได้ในพื้นที่อนุรักษ์ เป็นต้น

หลักการในการนำเอามูลค่าจากราคาของการซื้อขายที่เกิดขึ้นในตลาด มาเทียบเคียงกันเพื่อให้ได้มูลค่าของสิ่งที่ต้องการมีวิธีการดังนี้

- Market Value Approach คือ ถ้ามราคาตลาด เฉพาะที่มีการซื้อขายในตลาดจริง
- Cost Approach คือ เป็นราคาที่ใช้ไป เพื่อให้ได้สิ่งนั้นมา
- Income Approach คือ เป็นราคาที่ได้รับ เมื่อขายสิ่งนั้นไป
- Benefit transfer approach คือ นำค่าใช้จ่าย หรือ รายได้ ที่เทียบเคียงกับสิ่งที่เราต้องการจะประเมินมูลค่ามาใช้

2) การประเมินทางตรง (Stated Preference)

หมายถึง การประเมินที่ได้จากการสำรวจสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบระบุว่า มีความพึงพอใจยินดีที่จะจ่ายเพื่อให้ได้สิ่งนั้น หรือเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้ว ผู้ตอบมีความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเป็นมูลค่าเท่าใด โดยทั่วไปจะใช้วิธีการประเมินทางตรง เมื่อไม่สามารถใช้วิธีการประเมินทางอ้อมได้ เนื่องจากเป็นสินค้าสาธารณะไม่มีการซื้อขายผ่านตลาด และไม่มีราคาที่จะเสนอด้วยมูลค่าเป็นตัวเงินได้ ตัวอย่างเช่น สอบถามนักท่องเที่ยวว่าหากชายหาดนี้ถูกฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นกว่าปัจจุบัน เขายินดีที่จะจ่ายเพิ่มเท่าใดเพื่อการมาพักผ่อนที่ชายหาดที่สวยงามแห่งนี้ และสำรวจโดยสอบถามว่าจะมีผู้เปลี่ยนใจจากการไปพักผ่อนที่หาดอื่นเข้ามาพักผ่อนที่ชายหาดนี้แทนจำนวนเท่าใด

แม้ว่าสินค้า/บริการที่ประเมินจากวิธี Stated Preference จะไม่ใช่สิ่งที่มีการซื้อขายในท้องตลาด แต่สามารถตั้งคำถามที่เทียบเคียงมูลค่าสมมติเพื่อให้ได้มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เทียบเคียงได้ โดยมีหลักการต่างๆ ดังนี้

- Cost Approach คือ ถามเงินที่ยินดีจ่าย เพื่อให้ได้สิ่งนั้นมา (Willingness to pay : WTP)
- Replacement Cost method คือ ถ้าหากจะทำให้เกิดสิ่งนั้นๆ ตามที่ต้องการ จะต้องใช้เงินเท่าไร
- Income Approach คือ ถามราคาที่ยินดีขาย เมื่อขายสิ่งนั้นไป (Willingness to Accept: WTA)

กระบวนการที่ 5 นำผลกระทบที่วิเคราะห์มารายงานในขอบเขตและมิติในด้านเศรษฐกิจ

โดยการวิเคราะห์และรายงานผล โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ค่าต่างๆ ในอดีต หรือ ค่าเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นๆ ฯลฯ เพื่อให้สามารถบ่งชี้ได้ว่า การปฏิบัติการกิจการก่อให้เกิดผลสำเร็จตามกำหนดและ ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลมากหรือน้อยต่อประชากรหรือพื้นที่ที่ต้องการเพียงไร การเปรียบเทียบกับค่าอ้างอิงหลายรูปแบบ เช่น

1. การกำหนดเป้าหมายเทียบกับแผนงาน (ในกรณีมีแผนงานซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายชัดเจน เป้าหมายมีความเหมาะสม)
2. การกำหนดค่าเป้าหมาย เทียบกับค่ามาตรฐาน ค่าอ้างอิงต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับแล้ว
3. การกำหนดค่าเป้าหมาย เทียบกับกลุ่มอื่นๆ ที่มีการดำเนินงานโครงการอื่นๆ ที่ดำเนินการคล้ายคลึงกัน หรือเทียบกับคู่แข่ง
4. การกำหนดค่าเป้าหมาย เทียบกับผลการดำเนินงานในอดีต
5. การกำหนดค่าเป้าหมาย เทียบกับกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่มีการดำเนินโครงการ

หลังจากนี้แล้ว จะนำผลการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบมาใช้ ตัวอย่างเช่น การนำมากำหนดเป้าหมาย เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานในโครงการต่างๆ หรือการนำมาใช้เพื่อการประเมินความคุ้มค่า ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร หรือประเด็นอื่นๆ ต่อไป

จากตารางแสดงห่วงโซ่ของผลกระทบ (Result Chain) ในภาพรวมจะนำไปใช้ในการพิจารณาสำหรับการประเมินผลโครงการดำเนินการจะส่งผลไปถึงผลผลิต ผลลัพธ์หรือผลกระทบตรงส่วนใด รวมถึงมูลค่าที่เกิดขึ้น โดยตัวชี้วัดที่จะวัดตั้งแต่ผลผลิตถึงมูลค่าที่เกิดขึ้นจะต่างกันตามแต่ละรายการ

การสะท้อนความคุ้มค่าการดำเนินการ

สำหรับการประเมินความคุ้มค่า ทริสจะสะท้อนภาพผลการประเมินความคุ้มค่า ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เทียบกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการดำเนินการ

มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวเงิน
งบประมาณดำเนินการ

2. การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการที่รายการได้เผยแพร่ออกไป ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าก่อให้เกิดผลกระทบกับกลุ่มเป้าหมายมากน้อยแค่ไหน เกิดการเรียนรู้ การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ เกิดการนำเอาองค์ความรู้ไปต่อยอดหรือเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อหรือไม่ อย่างไร

แนวคิดมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม)

Narud and Ready (2002) อธิบายมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์รวม (Total economic value) ว่าประกอบด้วย มูลค่าจากการใช้ (Use value) และมูลค่าจากการมิได้ใช้ (Non-use value) โดยรายการสาธารณะให้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการใช้ประโยชน์ของประชาชน 2 ลักษณะ ได้แก่ มูลค่าจากการใช้โดยตรง (Direct use value) การที่ประชาชนในฐานะผู้บริโภคได้รับประโยชน์โดยตรงจากรายการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม ได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี ได้รับรู้และปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม ได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต เป็นต้น และมูลค่าจากการใช้ทางอ้อม (Indirect Use value) เป็นมูลค่าที่สะท้อนความพึงพอใจที่สังคมได้รับจากรายการสาธารณะ เช่น ได้รับรู้และเข้าใจความแตกต่างและความหลากหลายในสังคม มีรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน ของคนในสังคมและชุมชน เป็นต้น

ส่วนมูลค่าจากการมิได้ใช้ เป็นมูลค่าจากการที่รายการสาธารณะให้ประโยชน์แก่ประชาชนในรูปของการสร้างความรู้สึที่ดีเมื่อทราบว่ารายการสาธารณะนั้นมีอยู่ ทั้งๆ ที่ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากรายการสาธารณะนั้นเลยไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม มูลค่าจากการมิได้ใช้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ มูลค่าของการดำรงอยู่ (Existence value) คือ การที่ประชาชนได้รับประโยชน์เมื่อรู้ว่ารายการสาธารณะมีอยู่ในสังคม และมูลค่าเผื่อไว้ให้ลูกหลาน (Bequest value) คือ การที่ประชาชน ได้รับประโยชน์เมื่อทราบว่ามีการผลิตรายการสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนรุ่นหลังสามารถใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต นอกจากนี้รายการสาธารณะยังมีมูลค่าเผื่อไว้ในอนาคต (Option value) คือ การที่ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากรายการสาธารณะเลย ไม่น่าในรูปแบบมูลค่าจากการใช้หรือมูลค่าจากการมิได้ใช้ในขณะนี้ แต่คิดว่าจะมีโอกาสใช้ประโยชน์ในอนาคต

จากแนวคิดข้างต้นและข้อมูลที่ได้รับจาก กทปส. สามารถจำแนกกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากรายการสาธารณะ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และผู้พิการ

วิธีการศึกษา

การประเมินมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการสาธารณะ ของผู้ที่ได้รับประโยชน์เพื่อใช้คำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการฯ ในที่นี้ใช้ Contingent Valuation Method (CVM) นับเป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินมูลค่าประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมหรือสินค้า และบริการที่ไม่มีการซื้อขายผ่านตลาด โดยการสัมภาษณ์โดยตรงจากประชาชนผ่านการใช้แบบสอบถาม เพื่อถามค่าความเต็มใจจะจ่ายของผู้บริโภคอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของสินค้า และบริการในสถานการณ์สมมติ (Hypothetical situation) มากกว่าจะวัดพฤติกรรมของผู้บริโภค (Seenprachawong, 2001) ภายใต้ข้อสมมติที่ว่ามูลค่าของสินค้าทุกชนิดสามารถแสดงออกมาในรูปตัวเงิน บุคคลสามารถที่จะสะท้อนถึงมูลค่าของสินค้าได้โดยผ่านความเต็มใจจะจ่าย และมูลค่าที่บุคคลแสดงออกมา นั้นเป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงกับบุคคลนั้น วิธีการนี้เป็นการหาส่วนเกินของผู้บริโภคภายใต้เส้นอุปสงค์ที่วัดจาก Hicksian compensating variation สำหรับการศึกษานี้จะใช้การตั้งคำถามปลายปิด (close-ended or dichotomous choice) โดยการเสนอราคาเพียงครั้งเดียวร่วมกับการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (open-ended) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางสถิติในการคำนวณหาความเต็มใจจะจ่าย

คำถามแบบปลายปิด

แบบจำลอง Utility difference เป็นวิธีหนึ่งเพื่อปรับปรุงการวัด Compensating variation คำถามที่ใช้จะมีลักษณะเป็นคำถามปิด เพื่อให้ประชาชนแสดงออกถึงระดับความสำคัญของผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น เช่น ตั้งคำถามว่า ท่านจะยอมจ่ายค่าเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเพิ่มขึ้นเป็น 100 บาท เพื่อจะนำค่าเข้าชมไปใช้ในการบูรณะและจัดการอุทยานให้เป็นไปตามแผนการจัดการพื้นที่อุทยานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ ในลักษณะคำถามปิดเช่นนี้ ผู้สัมภาษณ์ไม่ต้องคำนึงถึงมูลค่าที่แท้จริงว่าสิ่งแวดล้อมมีมูลค่าต่อเขาเพียงใด เพียงแต่คิดว่ามูลค่าของสิ่งแวดล้อมนั้นสูงหรือต่ำกว่าที่ได้มีการตั้งคำถามไว้ วิธีการนี้ทำให้คำตอบที่ได้รับจากการสำรวจมีความแม่นยำมากขึ้น ทั้งนี้ Hanemann (1984) ได้พัฒนาการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิท (Logit model) เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยของค่าความเต็มใจจะจ่าย และกำหนดให้ปัจจัยที่สามารถสังเกตค่าได้แบบไม่ต่อเนื่องของผู้บริโภคสามารถอธิบายถึงการแสวงหาอรรถประโยชน์โดยฟังก์ชันอรรถประโยชน์โดยอ้อม (Indirect utility function, V) ของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับระดับ ราคา (P) รายได้ (M) และคุณภาพของรายการ (Q) สมมติว่าถ้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจ่ายเงิน P เพื่อสนับสนุนรายการให้เกิดการผลิตรายการต่อไปในอนาคตก็ต่อเมื่อ

$$V(M - P_1 Q^1) > V(M - P_0 Q^0)$$

จากสมการที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากการจัดทำรายการจะเต็มใจจ่ายเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตรายการในอนาคตก็ต่อเมื่อความพอใจ (Utility) ที่ได้รับการรับชมรายการที่ Q^1 ในยอดเงินที่ P_1 สูงกว่าการไม่สนับสนุนการผลิตรายการ Q^0 ในยอดเงินที่ P_0 เลย

ความน่าจะเป็นที่นักท่องเที่ยวต่างชาติจะยินดีจ่าย คือ

$$Prob(yes) = Prob[V(M - P_1 Q^1) + e_1 > V(M - P_0 Q^0) + e_0]$$

โดยที่ e คือ ตัวแปรสุ่ม (Random elements) ที่มีอิทธิพลต่อฟังก์ชันอรรถประโยชน์โดยอ้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และในที่นี้สมมติให้ความน่าจะเป็นมีกระจายแบบ Logistic การประมาณค่าความเต็มใจจะจ่ายตามแบบจำลองโลจิทสามารถเขียนได้ว่า

$$Prob(yes) = \frac{1}{1 + e^{-\Delta v}}$$

โดยที่ $-\Delta v = V(M - P_1, Q^1) - V(M - P_0, Q^0)$ และผลประโยชน์ที่ได้จากการบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ สามารถวัดได้จากความเต็มใจจะจ่าย (WTP) ดังนี้

$$V(M - WTP, Q^1) > V(M - P_0 Q^0)$$

Hanemann (1984) กล่าวว่าถ้า $V(M - P, Q)$ มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงจะสามารถหาค่าความน่าจะเป็นในการจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ คือ

$$\log \left[\frac{Prob(yes)}{1 - Prob(yes)} \right] = \alpha_0 - \beta_1 P$$

เมื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ α_0 และ β_1 จะสามารถคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนรายการได้ดังสมการด้านล่าง

$$\text{Mean maximum WTP} = \frac{\alpha_0}{\beta_1}$$

ทั้งนี้สามารถเขียนเป็นความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ ได้ดังนี้

$$PAY = \alpha_0 + \beta_1 bid$$

โดยที่ Bid (ตัวแปรอิสระ) คือ ยอดเงินที่ถูกนำเสนอให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ PAY (ตัวแปรตาม) คือ ความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการในอนาคต กรณีที่ $PAY = 0$ แสดงว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีความเต็มใจจ่าย ถ้าหาก $PAY = 0$ แสดงว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเต็มใจจ่าย ณ ระดับราคาเสนอ

คำถามแบบปลายเปิด

การตั้งคำถามแบบปลายเปิดจะถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีความเต็มใจที่จะจ่ายเท่าใด เพื่อเปิดโอกาสให้ได้แสดงความเต็มใจจะจ่ายที่มากที่สุด (Maximum willingness to pay) ต่อการเปลี่ยนแปลงของสินค้าสาธารณะที่ต้องการศึกษา การตั้งคำถามลักษณะนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะตอบค่อนข้างยาก จึงมีโอกาสนี้ให้ผู้ให้สัมภาษณ์จะไม่ตอบหรืออาจตอบมากกว่าหรือน้อยกว่าความเป็นจริง ค่าความเต็มใจจะจ่ายที่ได้ จึงเป็นค่าตามทัศนะของประชาชนและไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความเต็มใจจะจ่ายที่มากที่สุด ในการนี้ต้องทดสอบสมการ Willingness to pay function (Bid function) ว่ามีคุณสมบัติทางสถิติที่น่าเชื่อถือ เพียงใด โดยใช้แบบจำลองโทบิต (Tobit model) ซึ่งจะทราบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดบ้างที่มีผลต่อความเต็มใจจะจ่ายค่าเข้าชม รูปแบบสมการเขียนได้ดังนี้

$$WTP = f(S_j; \Delta Q)$$

โดยที่ S_j เป็นกลุ่มตัวแปรที่ระบุถึงลักษณะ j ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ ทัศนคติ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับว่าตัวแปรใดจะสามารถอธิบาย WTP อย่างมีนัยสำคัญ และ ΔQ คือ การปรับปรุงรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายการ ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์สำหรับตัวแปรในการศึกษา ได้ดังนี้

$$WTP = a + b_1SEX + b_2AGE + b_3EDU + b_4OCU + b_5MAR + b_6NUM + b_7INC + b_8PRO + b_9DUR + b_{10}TYP$$

โดยที่ SEX คือ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม AGE คือ อายุ EDU คือ การศึกษา OCU คือ อาชีพ MAR คือ สถานภาพสมรส NUM คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว INC คือ รายได้ครอบครัว PRO คือ จังหวัดที่ท่านอาศัยอยู่ DUR คือ ระยะเวลาที่รับชมรายการทีวีโดยเฉลี่ย และ TYP คือ ประเภทรายการทีวี ตามลำดับ

การประเมินมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการในอนาคตโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลรายได้ อาชีพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ รวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับการผลิตรายการสาธารณะ ข้อมูลส่วนนี้ได้นำมาใช้เป็นตัวแปรอิสระสำหรับการทดสอบว่า ปัจจัยใดบ้างมีอิทธิพลต่อความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการในอนาคต โดยสร้างสถานการณ์สมมติเป็นข้อความภาษาไทยเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเปิดเผยถึงความเต็มใจจะจ่ายได้ดังนี้

“ในช่วงปีที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐภายใต้ กสทช. ต้องใช้งบประมาณในการสนับสนุนการผลิตรายการทีวีเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นจำนวนมาก เพื่อผลิตรายการที่มีคุณภาพโดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อคนหลากหลายกลุ่มในสังคม เช่น ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้และรู้เท่าทันสื่อของประชาชน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ เป็นต้น

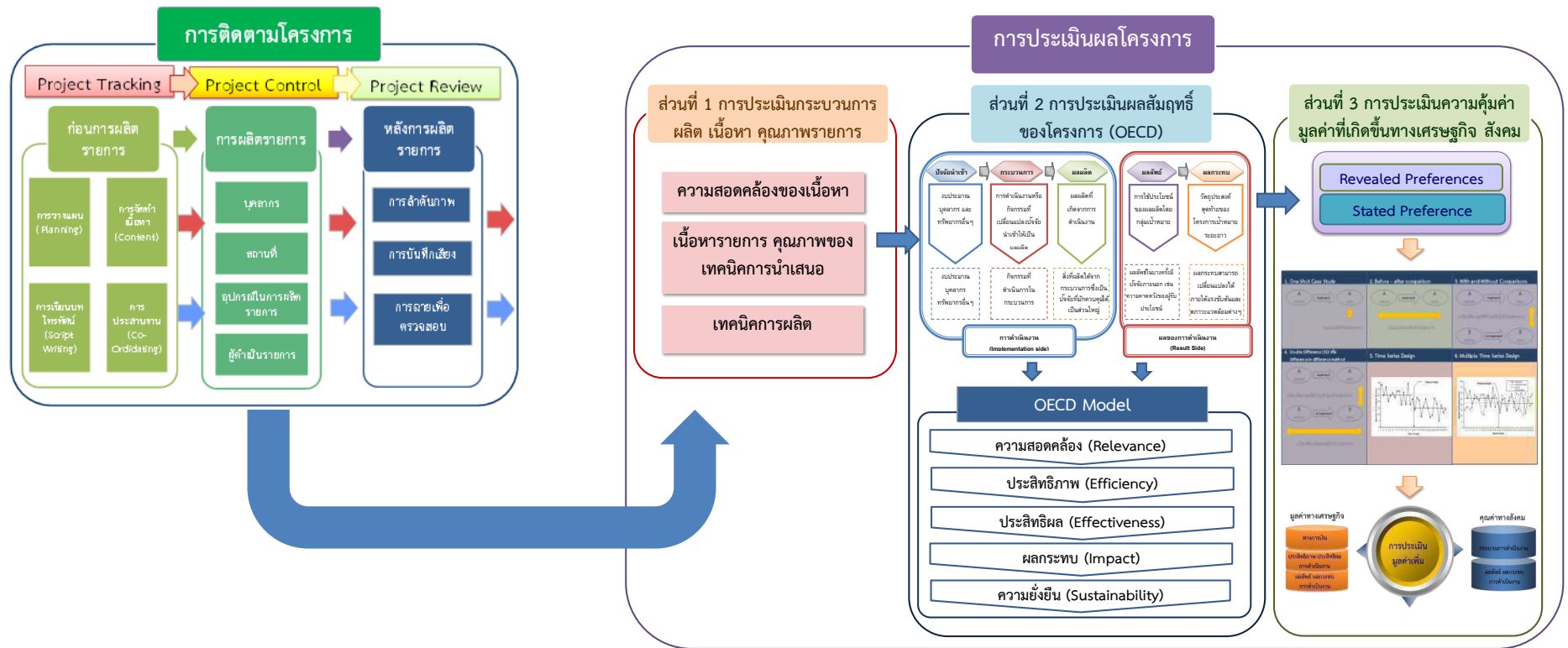
หากสมมุติว่าในอนาคต หน่วยงานรัฐภายใต้ กสทช. อาจไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนการผลิตรายการ <ชื่อรายการ> และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบเงินบริจาคจากประชาชนทั่วไปที่ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของรายการนี้ เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยมีรายการทีวีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ยอดเงินที่ท่านบริจาคจะทำให้ท่านเสียโอกาสในการนำเงินจำนวนนี้ไปใช้จ่ายในด้านอื่นๆ”

หลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้อ่านสถานการณ์สมมติแล้วจึงถามคำถามปลายปิดผู้ตอบแบบสอบถามเปิดเผยความเต็มใจจะจ่าย โดยถามคำถามปลายปิดดังนี้ “หากมีการเปิดรับบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ <ชื่อรายการ> เป็นจำนวน X บาท โดยเป็นการบริจาคเพียงครั้งเดียวต่อครอบครัว ท่านเต็มใจที่จะบริจาคหรือไม่”

เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามปลายปิดเรียบร้อยแล้ว จึงถามคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเต็มใจจะจ่ายที่มากที่สุดต่อการสนับสนุนการผลิตรายการ โดยการถามคำถามปลายเปิดดังนี้ “โปรดระบุจำนวนเงินสูงสุดที่ท่านเต็มใจที่จะบริจาค”

การออกแบบแบบสอบถามจะมีการทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) โดยสอบถามจริงจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อทดสอบคำถามต่างๆ ว่ามีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดหรือไม่ โดยการทดสอบแบบสอบถามจะถามคำถามปลายเปิดว่า ท่านมีความเต็มใจที่จะบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการสาธารณะในอนาคตเท่าใด โดยได้มีการนำรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประเทศไทยในปี 2563 มาเป็นฐานในการกำหนดราคาในคำถามแบบปลายปิด 5 ระดับ คือ 100, 250, 500, 750, 1,000 บาทต่อครัวเรือน

หลังจากปรับแบบสอบถามแล้ว จะเป็นขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ในแต่ละรายการ รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยจะทำการสัมภาษณ์โดยตรงผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Online survey) ในกลุ่มตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศ และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปจำนวน 4,200 คน สำหรับรายการประจำปี 2562 และจำนวน 3,800 คนสำหรับรายการประจำปี 2563 ดังนั้นจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 8,000 คน

แผนภาพที่ 2.11 กรอบแนวคิดในการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation Framework)

2.5 กรอบแนวคิดในการจัดทำ Social Listening

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) คือ ระบบการสื่อสารข้อมูลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เติบโตเร็วและเป็นที่นิยมมากที่สุดในปัจจุบัน (นรินทร์ นำเจริญ, 2544 : 8-12) ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ที่สุดในโลกที่เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์จากที่ต่างๆ ทั่วโลกไว้ด้วยกัน ในบรรดาเครื่องมือที่ใช้สื่อสารบนอินเทอร์เน็ตนั้น World Wide Web (WWW) จัดเป็นสื่อกลางที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด และเป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นที่นิยมและแพร่หลายออกไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ด้วยความสามารถในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีค่าใช้จ่ายที่ต่ำ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมาก และช่วยลดปัญหาเรื่องความล่าช้าในการจัดส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารที่อยู่ห่างไกลในระดับโลก ดังนั้นบนอินเทอร์เน็ตจึงปรากฏ Web Site ของสื่อมวลชนแทบทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ และสำนักข่าว Donna L. Hoffman, Thomas P. Novac and Patrali Chatterjee (1995) ศึกษาเรื่อง Commercial Scenarios for the Web : Opportunities and Challenges โดยพิจารณา World Wide Web ในฐานะของสื่อมวลชน ได้กล่าวว่า โดยธรรมชาติของอินเทอร์เน็ตนั้น เป็นสื่อที่มีลักษณะหลายโฉมหน้า (Multifaced) เนื่องจากมีการผสมผสานกันระหว่างการเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal) และเป็นช่องทางระหว่างการสื่อสารมวลชน (Mass Communication) นอกจากนี้ การมีลักษณะของการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ทำให้การสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้ส่งสารสามารถกลายมาเป็นผู้รับสารได้ ในขณะเดียวกัน ผู้รับสารก็สามารถกลายมาเป็นผู้ส่งสารได้เช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่การเข้าถึงสื่อทำได้ไม่สะดวกนัก

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

สื่อสังคมออนไลน์ เป็นการสื่อสารโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเป็นการนำเสนอแบ่งปันเนื้อหา รูปภาพ เสียง ข้อความ คลิปวิดีโอ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยน และแบ่งปันเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ระหว่างบุคคลสองคนหรือกลุ่มบุคคลในลักษณะของการเข้าร่วมในเครือข่ายออนไลน์เดียวกัน จากการวิเคราะห์ของ จิราภรณ์ ศรีนาถ (2556) ได้ให้คำจำกัดความของประเภท รูปแบบ เนื้อหา และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย ไว้ดังนี้

- **สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)** เป็นสื่อที่แพร่กระจายข้อมูลด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมที่ใครก็ได้สามารถแพร่กระจายสื่อผ่านการแบ่งปันเนื้อหา (Content Sharing) ในรูปแบบข้อความ รูปภาพ เสียงหรือวิดีโอ ให้หลายๆ คนได้ (many-to-many) ซึ่งแตกต่างจากสื่อเดิมที่แพร่กระจายข่าวสารแบบทางเดียว (one-to-many) การสนทนาที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ อาจจะเป็นการรวมกลุ่มคุยในเรื่องที่สนใจร่วมกัน หรือการวิพากษ์วิจารณ์สินค้าหรือบริการต่างๆ โดยที่ไม่มีใครเข้ามาควบคุมเนื้อหาของสนทนา แม้กระทั่งผู้ผลิตเนื้อหาเอง เพราะผู้ที่ได้รับสารมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรูปแบบของการเพิ่มเติมความคิดเห็นหรือเข้าไปแก้ไขเนื้อหา นั้นได้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่แทบจะไม่มีต้นทุน ทำให้ใครก็สามารถผลิตเนื้อหาและกระจายไปยังผู้รับสารได้อย่างเสรี หากสามารถผลิตเนื้อหาที่โดนใจคนหมู่มาก ก็กลายเป็นผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ที่สามารถนำความนิยมไปใช้ประโยชน์ในทางการตลาดได้ เช่นการโน้มน้าวผู้ติดตามในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ

- **สื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Media** สามารถแบ่งประเภทตามลักษณะที่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคเป็นคนสร้างเนื้อหาขึ้นเอง หรือที่เรียกว่า User-generated content (UGC) ได้ 6 ประเภท ดังนี้
 - (1) **Blog** ซึ่งมาจากคำว่า Weblog เป็นระบบจัดการเนื้อหาในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งผู้ใช้สามารถเขียนบทความที่เรียกว่า Post และทำการเผยแพร่ได้ง่าย โดยการเรียงของเนื้อหาจะเรียงจากเนื้อหาที่ใหม่สุดก่อน จากนั้นก็ถดถอยลงไปตามลำดับของเวลา ประโยชน์ของ Blog คือการเปิดโอกาสให้ใครก็ได้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆ เผยแพร่ความรู้ดังกล่าวผ่านการเขียนได้อย่างเสรี ซึ่งทำให้เกิด Blog และเนื้อหาจาก Blog ขึ้นมาจำนวนมากมาย นอกจากนี้เครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดลักษณะของ Social คือการเปิดให้คนทั่วไปสามารถเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นได้
 - (2) **Twitter และ Microblog อื่นๆ** เป็นรูปแบบหนึ่งของ Blog ที่จำกัดขนาดของการ Post แต่ละครั้งไว้ด้วยจำนวนตัวอักษร โดยแรกเริ่มเดิมที ผู้ออกแบบ Twitter ต้องการให้ผู้ใช้เขียนเรื่องราวที่กำลังทำอะไรรู้อยู่ในขณะนี้ แต่ผู้ใช้กลับนำ Twitter ไปใช้เป็นเครื่องมือในทางธุรกิจและการตลาดด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างการบอกต่อ การประชาสัมพันธ์ การเพิ่มยอดขาย การสร้างแบรนด์หรือการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า (CRM)
 - (3) **Social Networking** เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงผู้ใช้กับเพื่อนหรือคนรู้จักจนกลายเป็นสังคม โดยผู้ใช้สร้างตัวตนของตนเองขึ้นในส่วนของ Profile ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว รูป การจดบันทึก หรือการใส่วิดีโอและอื่นๆ นอกจากนี้ Social Networking ยังเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับธุรกิจและนักการตลาดในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคหรือลูกค้าให้มากขึ้น เว็บไซต์ที่มีลักษณะของ Social Networking อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกจะสนใจในการสร้างเครือข่ายระหว่างเพื่อนหรือครอบครัว เช่น Facebook และอีกประเภทจะสนใจในการสร้างเครือข่ายในเชิงธุรกิจ เช่น LinkedIn
 - (4) **Media Sharing** เป็นเว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้สามารถถ่ายทอดความคิดในรูปแบบรูปหรือวิดีโอบนเว็บไซต์อย่างเช่น YouTube เพื่อแบ่งปันให้กับครอบครัว เพื่อน หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนหากความคิดเป็นที่ชื่นชอบ ก็เกิดการบอกต่ออย่างแพร่หลาย
 - (5) **Social News and Bookmarking** เป็นเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงไปยังบทความหรือเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้เป็นผู้ส่งและสามารถให้คะแนนและเลือกบทความหรือเนื้อหาที่น่าสนใจที่สุดได้
 - **Social News** เป็นเว็บไซต์กลุ่มข่าวสารที่ผู้ใช้สามารถส่งข่าว ซึ่งข่าวอาจอยู่ในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ การกระจายเสียง การบอกเล่าเรื่องราวของบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน โดยเป็นเครื่องมือในการบอกต่อและดึงคนเข้ามายังที่เว็บไซต์ ตัวอย่างเว็บไซต์ประเภทนี้ เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์
 - **Social Bookmarking** เป็นบริการบนเว็บไซต์ โดยผู้ใช้สามารถทำการค้นหาหรือ Bookmark เนื้อหาที่ชื่นชอบบนเว็บไซต์ เพื่อรวบรวม จัดเก็บ แบ่งหมวดหมู่ สร้างคอลเลกชัน สืบค้น และเพื่อการแบ่งปันเนื้อหาบนเว็บไซต์ที่ทำการค้นหาให้แก่คนอื่นที่สนใจ ตัวอย่างเว็บไซต์ประเภทนี้ เช่น Digg
 - (6) **Online Forums** ถือเป็นรูปแบบของ Social Media ที่เก่าแก่ที่สุด โดยเป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้คนเข้ามาพูดคุยในหัวข้อที่พวกเขาสนใจ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องเพลง หนังสือ การเมือง กีฬา สุขภาพ หนังสือ การลงทุน และอื่นๆอีกมากมาย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการแนะนำหรือคำวิจารณ์เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการต่างๆ ตัวอย่าง Online Forum เช่น Pantip

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ เครื่องมือ Social Media Listening Tool

ในปัจจุบัน ได้มีการใช้เครื่องมือด้าน Social Listening ในการศึกษาประเด็นทางสังคมต่างๆ เช่น งานวิจัยของ บุษหา ชัยสุวรรณ และ พรพรรณ ประจักษ์เนตร (2563) ได้ศึกษาความคิดเห็นและการสื่อสารเกี่ยวกับการระบาดของไวรัสโควิด-19 บนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยการศึกษาเสียงสนทนาของผู้คนออนไลน์ (Social Voice) ด้วยโปรแกรมการสืบค้นข้อมูลจากสื่อสังคม Social Listening Tools ได้แก่ (1) Google Trends และ (2) Zanroo โดยการศึกษาเสียงสื่อสารผ่านสื่อสังคม (Social Voice) ที่เกี่ยวข้องกับการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในสื่อสังคมออนไลน์บนแพลตฟอร์มต่างๆ สื่อมวลชนหรือบุคคลผู้มีอิทธิพล (Influencer) ที่ทำการสื่อสาร และการตระหนักถึงพฤติกรรมปกป้องตนเอง นอกจากนี้ รัฐิรัตน์ เจนศิริรัตนกร และ บุษหา ชัยสุวรรณ (2563) ได้ทำการศึกษาเสียงสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ประเภทอาหารริมทาง (Street food) ย่านเยาวราช โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเสียงสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ประเภทอาหารริมทาง (Street food) ย่านเยาวราช ด้วยเครื่องมือ Social listening ด้วยแอปพลิเคชัน Ladder ซึ่งเป็นเครื่องมือ Social listening ทั้งนี้ จากงานวิจัยทั้งสองงานข้างต้น ทริสสามารถสรุปขอบเขตสำคัญของการศึกษาได้ ดังนี้

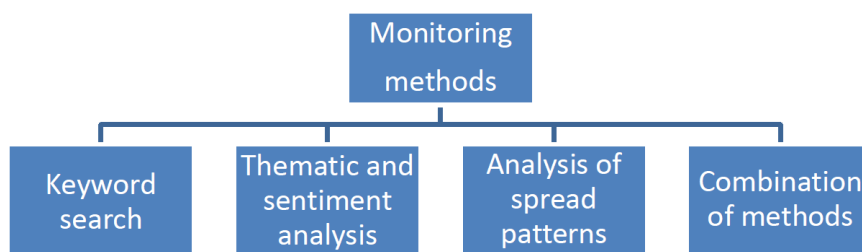
- **ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่เผยแพร่เนื้อหา**
- **ปริมาณเนื้อหาในสื่อสังคมในภาพรวม และจำแนกในแต่ละประเภท/แพลตฟอร์ม**
- **พฤติกรรมการตอบสนองสื่อสังคมออนไลน์** โดยดูจากจำนวนการกดถูกใจ (Like) การแสดงความคิดเห็น (Comment) และการแชร์ (Share) ของแต่ละโพสต์ หลังจากนั้นวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการแสดงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- **ลักษณะของเนื้อหาตามคำสำคัญ** ได้แก่ เนื้อหาที่มีคำสำคัญเชิงบวก เชิงลบ แบบทั่วไป และ คำแนะนำ
- **ผู้ทรงอิทธิพลออนไลน์ (Influencer)** โดยแบ่งเป็นประเภทผู้ทรงอิทธิพลออนไลน์ รูปแบบการสื่อสาร และการใช้แรงจูงใจในการสื่อสารของผู้ทรงอิทธิพลออนไลน์

รูปแบบในการจัดทำ Social Listening

Zhang, B., & Vos, M. (2014) ได้ศึกษารูปแบบในการทำ Social Listening ที่มีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการหรือแบรนด์ สามารถติดตามความเคลื่อนไหว และการพูดถึงแบรนด์ของตนในโลกออนไลน์ อีกทั้งยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับแบรนด์ในการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค โดยทั่วไปแล้ว การทำ Social Listening มีรูปแบบและวิธีการทำ 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) **การค้นหาคำสำคัญ (Keyword Search)** แบรนด์สามารถเลือกแนวทางในการทำ Social Listening ให้ตรงกับรูปแบบสินค้า การบริหารจัดการองค์กร หรือภาพลักษณ์ของแบรนด์ผ่านเครื่องมือทาง Social Listening ที่กระจายอยู่ใน Social Media และ Website ช่องทางต่างๆ เช่น การค้นหาผ่านทาง Search Engine (Google, Bing, Wiki.com), Google Trends, Google Blog Search, Google Analytics, Twitter Search, YouTube Search, Facebook Search เป็นต้น

- 2) **การวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้คนในโลกออนไลน์ (Thematic and sentiment analysis)** เป็นการทำให้ Social Listening ที่มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์และรับรู้การแสดงความรู้สึกของผู้คนในโลกออนไลน์ต่อแคมเปญ ภาพลักษณ์แบรนด์ หรือเนื้อหาอื่นๆ ที่แบรนด์ต้องการสื่อสาร รวมถึงเพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาแนวโน้มการตอบสนองของโลกออนไลน์ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจตามมาในภายหลัง และสามารถหาทางรับมือได้อย่างทันท่วงที รูปแบบการวิเคราะห์ที่เป็นที่นิยมได้แก่ (1) การหารูปแบบของการแสดงความคิดเห็น เช่น โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้คนในโลกออนไลน์มีการแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่แบรนด์ต้องการสื่ออย่างไร เป็นผลดีต่อแบรนด์หรือไม่ และ (2) การวิเคราะห์การแสดงอารมณ์ของผู้คนในโลกออนไลน์ เช่น การแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์เป็นไปในลักษณะเชิงบวกหรือเชิงลบ เป็นต้น
- 3) **การวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของข้อมูล (Analysis of spread patterns)** เป็นการติดตาม วิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของความคิดเห็นของผู้คนในโลกออนไลน์ต่อสิ่งที่แบรนด์ต้องการสื่อสาร เพื่อค้นหาแนวทาง หรือช่องทางการทำการตลาดที่ดีที่สุดและสามารถสร้างยอดขายได้สูงที่สุด แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ (1) เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของรูปแบบการกระจายตัวและติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ และ (2) เพื่อหารูปแบบการกระจายตัว และคาดการณ์การพัฒนาของรูปแบบดังกล่าว เครื่องมือที่สำคัญในการทำ Analysis of spread patterns ได้แก่ Software SAS Enterprise, Text Miner, NVivo เป็นต้น
- 4) **การผสมผสานรูปแบบ (Combination of methods)** เป็นการทำให้ Social Listening โดยการนำข้อดีของรูปแบบต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับแบรนด์มากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำ Social Listening โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ Full-Services Listening-Platform Vendors ทั้งในรูปแบบการให้คำปรึกษา หรือระบบการติดตาม Social Listening สำเร็จรูป เช่น Mandala Analytics, Zanroo, Zocial EYE, SocialEnable, Hootsuite เป็นต้น

แผนภาพที่ 2.12 รูปแบบการจัดทำ Social Listening

2.6 การประยุกต์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) กับกรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการในภาพรวม

ในการจัดทำแนวทางและกรอบการประเมินผลการผลิตรายการในภาพรวม ทริสจะนำการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) ไปประยุกต์ให้เข้ากับกรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการ (Evaluation Framework) เพื่อใช้เป็นวิธีการหลักในการประเมินผลสำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 ดังแผนภาพที่ 2.13 ที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการที่มีผลต่อการผลิตรายการ โดยการประเมินจะพิจารณาความเชื่อมโยงตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ไปจนถึงผลกระทบ (Impact) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก ดังนี้

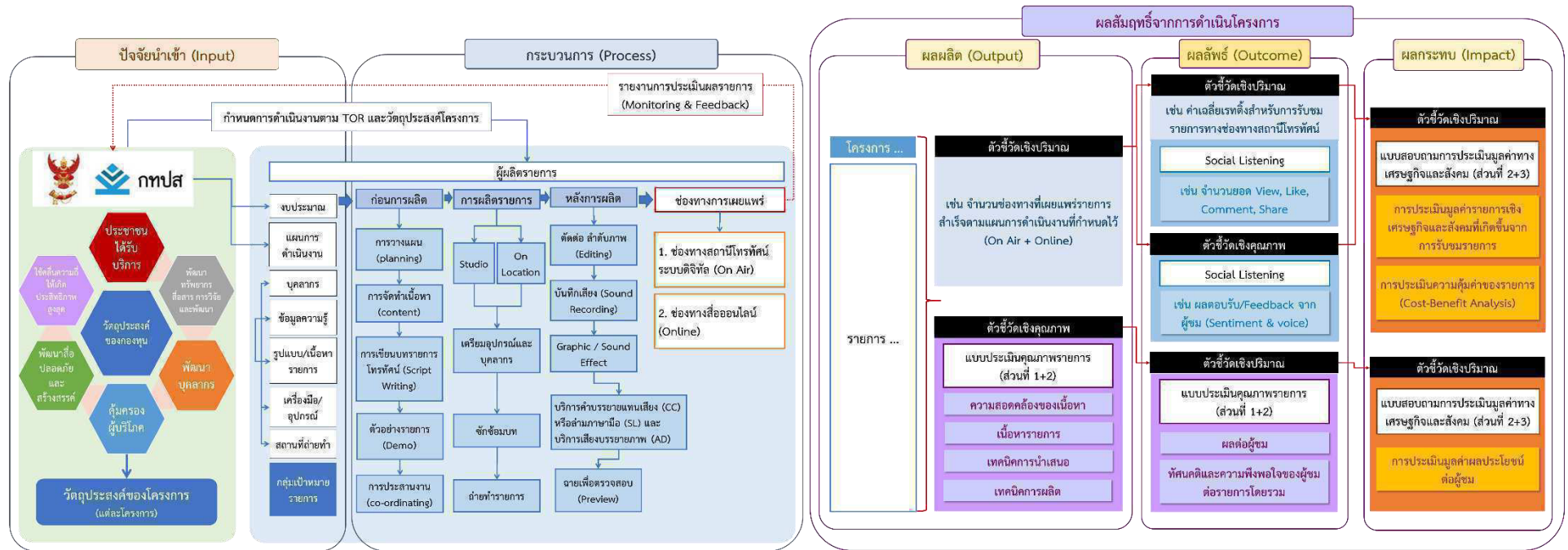
1) **กระบวนการผลิตรายการ (Implementation Side)** หมายถึง การดำเนินการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ตามแผนการดำเนินงานที่นำเสนอไว้กับทางกองทุนฯ โดยผู้รับทุนจะต้องวางแผนการผลิตรายการให้แล้วเสร็จและเผยแพร่รายการในช่องทางที่กำหนด ภายใต้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากทางกองทุนฯ ซึ่งกระบวนการผลิตรายการประกอบด้วย 2 ส่วนย่อย ได้แก่

- **ปัจจัยนำเข้า (Input)** หมายถึง งบประมาณที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจาก กทปส. แผนการดำเนินงาน บุคลากรหรือทีมงาน และทรัพยากรอื่นๆ ที่ใช้ในการผลิตรายการ นอกจากนี้ ผู้รับทุนควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโครงการที่ระบุไว้ในขอบเขตของงาน (TOR) เพื่อให้ได้มาซึ่งรายการที่เป็นไปตามเป้าหมายของกองทุนฯ
- **กระบวนการ (Process)** หมายถึง กระบวนการดำเนินงานทั้งหมด ตั้งแต่การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ในการผลิตรายการ ขั้นตอนการผลิตรายการ (ก่อน ระหว่างและหลังการผลิตรายการ) ไปจนถึงการนำเสนอรายการในช่องทางสถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัล (On Air) และช่องทางสื่อออนไลน์ (Online) เช่น YouTube Facebook เป็นต้น

2) **ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการ (Result Side)** หรือผลที่เกิดขึ้นจากการผลิตและเผยแพร่รายการ โดยขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตรายการ (Implementation Side) ที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายของรายการ และสามารถแปรเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายของรายการและสถานการณ์ที่แวดล้อม ซึ่งผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการประกอบด้วย 3 ส่วนย่อย ได้แก่

- **ผลผลิต (Output)** หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย
 - รายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.
 - ตัวชี้วัดผลผลิตเชิงปริมาณ เช่น จำนวนช่องทางที่เผยแพร่รายการสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ เป็นต้น
 - ตัวชี้วัดผลผลิตเชิงคุณภาพ ซึ่งจะได้รับการประเมินผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) ในด้านความสอดคล้องของเนื้อหา เนื้อหารายการ เทคนิคการนำเสนอ และเทคนิคการผลิต

- **ผลลัพธ์ (Outcome)** ที่คาดหวัง หมายถึง การใช้ประโยชน์ของผลผลิตโดยกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย
 - ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ เช่น ค่าเฉลี่ยเรตติ้งสำหรับการรับชมรายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์, จำนวนยอด View/Like/Comment/Share ผ่านการจัดทำ Social Listening เป็นต้น
 - ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ เช่น ผลตอบรับ/Feedback จากผู้ชมบนสื่อสังคมออนไลน์ (Sentiment & Customer voice) ผ่านการจัดทำ Social Listening เป็นต้น
 - ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ซึ่งจะได้รับการประเมินผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) ในด้านผลต่อผู้ชม ทศนคติและความพึงพอใจของผู้ชมต่อรายการโดยรวม
- **ผลกระทบ (Impact)** หมายถึง ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายหรือวัตถุประสงค์สุดท้ายของโครงการ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องขั้นสุดท้ายของโครงการ ซึ่งประกอบด้วย
 - ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ ซึ่งจะได้รับการประเมินผ่านแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) ในด้านการประเมินมูลค่ารายการเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการ การประเมินความคุ้มค่าของรายการ (Cost-Benefit Analysis) และการประเมินมูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม

แผนภาพที่ 2.13 ความเชื่อมโยงของห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) กับกรอบแนวคิดในการประเมินผลการผลิตรายการ (Evaluation Framework)

2.7 รูปแบบที่ใช้ในการประเมินผลและกระบวนการจัดเก็บข้อมูล

รูปแบบในการประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ การประเมินผลเชิงปริมาณ และการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. การประเมินผลเชิงปริมาณ

เป็นการประเมินผล โดยการคำนวณผลคะแนนจะพิจารณาจากผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ/กิจกรรม ที่มีหน่วยนับชัดเจน หรือสามารถคำนวณโดยใช้สูตรทางคณิตศาสตร์หรือหาค่าในทางสถิติได้ เช่น การนำผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ทำได้จริงมาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในตอนเริ่มต้นจัดทำโครงการ/กิจกรรม และคิดเป็นร้อยละ โดยในขั้นตอนการประเมินผลนั้น ทริสจะใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลจากหน่วยงานเจ้าของโครงการ, ข้อมูลในเอกสารที่ใช้ประกอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม, การสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานเจ้าของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ/กิจกรรม รวมถึงมีการเก็บข้อมูลภาคสนาม และการเก็บข้อมูล ณ สถานที่ประกอบการ (Site Visit) เพื่อเก็บรวบรวม และสอบทานความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ตรวจสอบจากเอกสาร หลักฐาน กับผลที่ได้รับของโครงการ/กิจกรรม

2. การประเมินผลเชิงคุณภาพ

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ (ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการ) อาศัยการบูรณาการหลายเครื่องมือ/วิธีเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย การ Survey เป็นการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ/กิจกรรมโดยใช้แบบสอบถาม นอกจากนี้ ยังได้จัดทำตารางสรุปผลคะแนน หรือ Scoring Matrix ซึ่งเป็นแบบฟอร์มตารางการให้คะแนนตามประเด็นการประเมินผลและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้พร้อมสรุปผลคะแนน และมีการใช้ระบบการให้คะแนนแบบ Point System โดยสามารถประมวลและสรุปผลการประเมินและแสดงความแตกต่างของผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในแต่ละโครงการ/กิจกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความหมายของผลคะแนนแต่ละระดับ เพื่อสะท้อนคุณภาพและระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการได้ชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลโดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเกณฑ์การให้คะแนนของทุกตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในรายโครงการ/กิจกรรมภายใต้กรอบการประเมินผลโครงการแล้วเสร็จ ทริสจะสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักตามเกณฑ์การพิจารณาทั้ง 5 ด้านตามกรอบการประเมินผล OECD/DAC Model โดยมีระบบการให้คะแนน และความหมายของผลการประเมิน ดังนี้

ความหมายของผลการประเมินระดับ ความสำเร็จของโครงการฯ	เทียบกับระดับคะแนน
ดีมาก	4.5000 - 5.0000
ดี	3.5000 - 4.4999
ปานกลาง	3.0000 - 3.4999
พอใช้	2.5000 - 2.9999
ควรปรับปรุง	ต่ำกว่า 2.5000

สำหรับช่วงปรับเกณฑ์การให้คะแนน (Interval) หรือความห่างของคะแนนในแต่ละระดับคะแนน จะกำหนดไว้ไม่เท่ากัน เนื่องจากมีสมมติฐานว่าในเบื้องต้น โครงการทั้งหมดควรจะต้องมีคุณสมบัติหรือลักษณะของโครงการในขั้นพื้นฐานโดยทั่วไปที่โครงการควรจะมี เช่น ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งลักษณะขั้นพื้นฐานที่โครงการควรมีจะถูกนำไปกำหนดไว้ที่ระดับคะแนน ไม่ต่ำกว่า 2.5000 คะแนน หรือเป็นเกณฑ์ผ่าน คือเป็นเกณฑ์ในระดับพื้นฐานที่โครงการ ควรมีระดับความสำเร็จในเบื้องต้นได้ ส่วนผลสำเร็จในระดับที่ดีมากคือมีผลคะแนนในภาพรวมของการดำเนินโครงการ ตั้งแต่ระดับ 4.5000 ขึ้นไป หมายถึงโครงการจะต้องมีผลคะแนนจากการประเมินผลในรายตัวชี้วัดที่มีระดับความสำเร็จค่อนข้างโดดเด่น หรือเกินกว่าเป้าหมายหรือดีกว่าผลการดำเนินงานโดยทั่วไปหรือมีคุณลักษณะเหนือกว่าลักษณะขั้นพื้นฐานที่โครงการควรมีโดยสามารถแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จได้ในระดับที่โดดเด่นในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่การริเริ่มจัดทำโครงการ การนำโครงการไปปฏิบัติ และผลสำเร็จที่เป็นไปตามเป้าหมายและตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าและมีข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐานในเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ ที่สามารถบริหารจัดการหรือดูแลให้มีความต่อเนื่องได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะของตัวโครงการและผลผลิต ผลลัพธ์ ซึ่งเกณฑ์การประเมินผลที่จะแสดงถึงระดับความสำเร็จดังกล่าว โดยส่วนใหญ่จะถูกกำหนดไว้ที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 4.0000 - 5.0000 หากโครงการดำเนินการได้มีผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดในทุกๆ ด้าน จึงจะมีผลคะแนนในภาพรวมสูงกว่าโครงการที่มีการดำเนินการเป็นไปตามลักษณะขั้นพื้นฐานทั่วไปที่ทุกโครงการควรมีหรือแสดงผลสำเร็จได้

อย่างไรก็ตาม การประเมินผลตามกรอบการประเมินผลนี้จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในด้านการแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์หรือผลกระทบในระยะยาว โดยมีสาเหตุจากช่วงเวลาที่ทริสเข้าไปทำการประเมินผล ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว บางโครงการอาจยังไม่สามารถแสดงผลลัพธ์ หรือผลกระทบได้ชัดเจนเท่าที่ควร จึงอาจส่งผลให้ไม่สามารถประเมินได้ ทั้งนี้ ทริสจะสรุปสาเหตุดังกล่าวไว้เป็นข้อสังเกตในรายงานสรุปผลการประเมินต่อไป

บทที่ 3

แผนการดำเนินงาน

3.1 สรุปภาพรวมการดำเนินงาน

ในการดำเนินการโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทริสได้จัดทำแผนการดำเนินงาน (Project Plan) สำหรับการดำเนินโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วย กรอบแนวคิด ขั้นตอนการดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงาน และบุคลากรที่จะดำเนินงานในโครงการ ทั้งนี้ ทริสได้นำเสนอกรอบแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีที่ใช้ในการติดตามประเมินผล ดังรายละเอียดที่แสดงในบทที่ 2 และทริสจะนำเสนอขั้นตอนการดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงาน และบุคลากรที่จะดำเนินงาน ดังรายละเอียดที่จะแสดงในบทนี้ต่อไป

3.2 ขั้นตอนและรูปแบบในการดำเนินงานโครงการ

ทริสได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้สามารถติดตามประเมินผลรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 โดยมีรายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 แนวทางและขั้นตอนในการติดตามประเมินผล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

■ ทบทวนวรรณกรรม (Literature review) ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

- รูปแบบและตัวแบบ (Model) ที่ใช้ในการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ
- แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในฐานะของการเป็นบริการสาธารณะ
- การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการของสื่อสาธารณะในประเทศไทยหรือต่างประเทศ
- การประเมินคุณภาพรายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

■ การศึกษาข้อมูลในภาพรวมของรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 โดยเป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในภาพรวมของรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ในประเด็นต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

- ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เช่น วัตถุประสงค์รายการ แผนการผลิตรายการ ตั้งแต่กระบวนการก่อนการผลิต ช่วงการผลิตรายการและหลังการผลิตรายการ ช่วงเวลาออกอากาศ กลุ่มเป้าหมายรายการ ช่องทางการเผยแพร่ เป็นต้น จากแผนการผลิตและออกอากาศของผู้ผลิตรายการ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ศึกษาข้อมูลรูปแบบ/เนื้อหารายการ สาระประโยชน์ ที่ได้มีการนำเสนอผ่านช่องทางต่างๆ
- สืบหาข้อมูล unit cost ค่าใช้จ่ายในการออกอากาศและค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ เพื่อให้กองทุนใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของงบประมาณโครงการผลิตรายการ และจัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละรายการ
- จัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน เช่น ผลการประเมิน ผลการดำเนินงานตามแผนงาน เป็นต้น
- ข้อมูลระบบการบริหารจัดการโครงการ การบริหารทรัพยากร เช่น การบริหารจัดการงบประมาณ การจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีความเหมาะสมตามความเชี่ยวชาญ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การติดตามประเมินผลการผลิตรายการ

ภายหลังจากทริสได้ศึกษาวัตถุประสงค์รายการ แผนการผลิตรายการ ช่วงเวลาออกอากาศ กลุ่มเป้าหมายรายการ ช่องทางการเผยแพร่แล้ว ทริสจะดำเนินการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562–2563 โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสำรวจและลงพื้นที่เก็บข้อมูลความพึงพอใจของผู้รับชม เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่ทั่วประเทศ ขั้นตอนการดำเนินการติดตามประเมินผลการผลิตรายการมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับการรายการ และสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการทั้ง 10 โครงการ รายการละ 1 ครั้ง เพื่อนำความเห็นมาออกแบบเครื่องมือในการติดตามประเมินผล
- 2) วิเคราะห์เนื้อหารายการและประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำห่วงโซ่ผลการดำเนินงานหรือ Result Chain เพื่อพิจารณาผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ทั้งในด้านความสอดคล้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) ความยั่งยืนที่เกิดขึ้น (Sustainability) กับกลุ่มเป้าหมายรายการ (Target Group) และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

- 3) ออกแบบเครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผล ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย
- ส่วนที่ 1 การประเมินผลกระบวนการผลิตรายการ เนื้อหา คุณภาพของรายการ โดยประกอบด้วย การประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา คุณภาพของเทคนิคการนำเสนอและความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต
 - ส่วนที่ 2 การประเมินผลตามกรอบของ OECD/DAC Model ที่ประเมินในด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์รายการกับวัตถุประสงค์โครงการ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบและด้านความยั่งยืน
 - ส่วนที่ 3 การประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น
- 4) ประเมินผลจากตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านเครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผลส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 โดยจะเชิญเข้าร่วมประชุมให้เห็นและประเมินผลตัวแทนกลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย
- ตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการ อาทิเช่น กลุ่มผู้ปกครอง ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการหรือตัวแทนจากกลุ่มผู้พิการ โดยมีรายละเอียดดังนี้
 1. เก็บข้อมูลจากตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 5 โครงการในปี 2562 และอีก 5 โครงการในปี 2563 รวมทั้งเก็บข้อมูลครบทุกรายการที่ออกอากาศในแต่ละโครงการ
 2. สุ่มตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการที่ออกอากาศรวม 400 คน ในปี 2562 และอีก 400 คนในปี 2563 โดยสุ่มเก็บข้อมูลโครงการละ 80 คน แบ่งเป็นตัวแทนจาก 4 ภาคๆ ละ 20 คน ประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) ภาคใต้ ดังนั้นจะมีการสุ่มตัวอย่างจากตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการรวมทั้งสิ้น 800 คน
 3. รูปแบบการประเมินผลจะจัดแยกกันในแต่ละภาค โดยเชิญตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมาพร้อมกัน อธิบายเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ใช้ในการประเมิน ให้รับชมรายการพร้อมกัน (สุ่มตอนที่ออกอากาศ) และให้ตัวแทนประเมินผลรายการในแต่ละรายการตามเครื่องมือที่กำหนดจนครบทุกรายการ โดยกลุ่มเป้าหมายในแต่ละโครงการอาจแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของรายการ
 4. จำนวนตอนที่สุ่มในแต่ละรายการและตัวแทนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เป็นไปตามตารางที่ 3.1

**ตารางที่ 3.1 สรุปการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับตัวแทนจากกลุ่มเป้าหมายของรายการ
โครงการประจำปี 2562**

โครงการประจำปี 2562	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็กเยาวชน และครอบครัว	1. Tamacot	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ปกครอง จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 2 วัน รวม 8 วัน
	2. จี้อคิดส์ พิชิตฝัน	48 ตอนๆ ละ 15 นาที	4 (60 นาที)	
	3. Kids Zone	28 ตอนๆ ละ 30 นาที	3 (90 นาที)	
	4. ปริศนาร่างกาย	50 ตอนๆ ละ 10 นาที	5 (50 นาที)	
	5. บ้านมหัศจรรย์ (Wonder house)	32 ตอนๆ ละ 5 นาที	3 (15 นาที)	
	6. ใจใส ใสใจ	50 ตอนๆ ละ 3 นาที	5 (15 นาที)	
	7. คิตส์ดี ธรรมดี	26 ตอนๆ ละ 26 นาที	3 (78 นาที)	
	8. Let's be a Doctor	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	1. แก่งกระจาน สู่มรดกโลก	8 ตอนๆ ละ 30 นาที	1 (30 นาที)	- ผู้แทนจากประชาชน จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 2 วัน รวม 8 วัน
	2. Thaitive	24 ตอนๆ ละ 30 นาที	2 (60 นาที)	
	3. GO GREEN เปลี่ยนโลก	24 ตอนๆ ละ 24 นาที	2 (48 นาที)	
	4. โครงการตามรอยลูกเสือ กุลเกี้ยววัฒนธรรม นำพา ความมั่นคง	24 ตอนๆ ละ 10 นาที	2 (20 นาที)	
	5. โครงการสื่อสร้างสรรค์ รางวัลประชาชนดี : รายการคนดีใต้ผืนฟ้า	16 ตอนๆ ละ 10 นาที	2 (20 นาที)	
	6. ไทยสปิริต	24 ตอนๆ ละ 25 นาที	2 (50 นาที)	
	7. การสร้างสรรค์รายการ โทรทัศน์ “สุภาพดี คำ ปัง ปัง” (คำดั่ง อินเทอร์เน็ต)	24 ตอนๆ ละ 10 นาที	2 (20 นาที)	
	8. Young@Heart Show: Celeb Talk	20 ตอนๆ ละ 5 นาที	2 (10 นาที)	
	9. ลายแทงชุมชน	20 ตอนๆ ละ 5 นาที	2 (10 นาที)	
	10. เสียงแห่งสายลม : Wing song	10 ตอนๆ ละ 10 นาที	1 (10 นาที)	

โครงการประจำปี 2562	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	สารคดี...ย้อนอดีตที่ปลายด้ามขวาน	45 ตอนๆ ละ 25 นาที	4 (100 นาที)	- ตัวแทนภาคประชาชน จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 0.5 วัน รวม 2 วัน
โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	โครงการผลิต Sitcom รูปแบบเชิงสารคดี (Mockumentary) “บริษัท (ไม่) จำกัด” เพื่อความบันเทิงและความรู้เท่าทันสื่อ	18 ตอนๆ ละ 25 นาที	4 (100 นาที)	- ตัวแทนภาคประชาชน จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 0.5 วัน รวม 2 วัน
โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน	โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน	26 ตอนๆ ละ 30 นาที	3 (90 นาที)	- ตัวแทนคนพิการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและประชาชน จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 0.5 วัน รวม 2 วัน

โครงการประจำปี 2563

โครงการประจำปี 2563	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก	1. โครงการ MY Little Bears เพื่อนหมีแสนสนุก	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ปกครอง จำนวนรวม 80 คน
	2. โครงการมะลิจอมแก่น ผจญภัย โควิด-19	50 ตอนๆ ละ 5 นาที	5 (25 นาที)	- จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย
	3. โครงการรายการ 5 หมู่ ของหนู	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	ภาคเหนือ
	4. โครงการ KELX เกลอ: เพื่อน	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	5. โครงการ Magic Pen ปากกาวิเศษ	65 ตอนๆ ละ 5 นาที	7 (35 นาที)	ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ
	6. โครงการใบบุญ เณรน้อย	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	20 คน
	7. โครงการเปาเปาผจญภัยในโลกนิทาน	48 ตอนๆ ละ 10 นาที	5 (50 นาที)	- ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 2 วัน รวม 8 วัน
	8. โครงการปลูกรากแก้ว แผ่นดิน รายการ “รากแก้ว เรนเจอร์”	48 ตอนๆ ละ 25 นาที	5 (125 นาที)	
	9. โครงการ FLY WORM หนอนน้อยผจญภัย	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
	10. Happy Family	30 ตอนๆ ละ 30 นาที	3 (90 นาที)	
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G	1. โครงการ 5G New Life, New Change	16 ตอนๆ ละ 30 นาที	2 (60 นาที)	- ตัวแทนภาคประชาชน จำนวนรวม 80 คน
	2. โครงการ 5G 24 ชั่วโมง	12 ตอนๆ ละ 30 นาที	1 (30 นาที)	- จัดประชุม 4 ภาค
	3. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์กับสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G	25 ตอนๆ ละ 15 นาที	3 (45 นาที)	ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน
	4. โครงการผลิตรายการ 5G Freedom	36 ตอนๆ ละ 25 นาที	4 (100 นาที)	- ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 1 วัน รวม 4 วัน

โครงการประจำปี 2563	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	1. โครงการสารคดี “เชื่อมใต้”	45 ตอนๆ ละ 30 นาที	5 (150 นาที)	- ตัวแทนภาคประชาชน จำนวนรวม 80 คน
	2. โครงการผลิตรายการสารคดี “เพลินทุกจุดที่สูดสยาม”	22 ตอนๆ ละ 25 นาที	2 (50 นาที)	- จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ
	3. โครงการ “อิสลามมุอาลัยุม (PEACE FOR ALL)”	16 ตอนๆ ละ 25 นาที	2 (50 นาที)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 1 วัน รวม 4 วัน
โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม (Stop Fake News)	Stop Fake, Spread Facts	สปอตโฆษณา 300 ครั้ง		- ตัวแทนภาคประชาชน จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 0.5 วัน รวม 2 วัน
โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของคณพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคณพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์	โครงการ เพื่อนกันคนพันธุ์ D	45 ตอน ๆ ละ 30 นาที	5 (150 นาที)	- ตัวแทนคณพิการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคณพิการและประชาชน จำนวนรวม 80 คน - จัดประชุม 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้ ภาคละ 20 คน - ระยะเวลาที่ใช้ต่อภาค 0.5 วัน รวม 2 วัน

- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 20 คน ในปี 2562 และอีก 20 คน ในปี 2563 (จำนวน 5 โครงการๆ ละ 4 คนในแต่ละปี) รวมทั้งหมด 40 คน
- ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 20 คน ในปี 2562 และอีก 20 คน ในปี 2563 (จำนวน 5 โครงการๆ ละ 4 คนในแต่ละปี) รวมทั้งหมด 40 คน
 - 1) รูปแบบการประเมินผล จัดประชุมที่กรุงเทพฯ โดยจะเชิญตัวแทนจากผู้ผลิตรายการ/ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา/นักวิชาการ โดยจะอธิบายเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ให้รับชมรายการพร้อมกันและให้ตัวแทนประเมินผลรายการในแต่ละรายการตามเครื่องมือที่กำหนดจนครบทุกรายการ
 - 2) จำนวนตอนที่สุ่มในแต่ละรายการและตัวแทนจากผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เป็นไปตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 สรุปการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับตัวแทนจากผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
โครงการประจำปี 2562

โครงการประจำปี 2562	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลา ออกอากาศ	จำนวนตอนที่สุ่ม (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว	1. Tamacot	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 2 วัน
	2. จี้อคิดส์ พิชิตฝัน	48 ตอนๆ ละ 15 นาที	4 (60 นาที)	
	3. Kids Zone	28 ตอนๆ ละ 30 นาที	3 (90 นาที)	
	4. ปริศนาร่างกาย	50 ตอนๆ ละ 10 นาที	5 (50 นาที)	
	5. บ้านมหัศจรรย์ (Wonder house)	32 ตอนๆ ละ 5 นาที	3 (15 นาที)	
	6. ใจใส ใสใจ	50 ตอนๆ ละ 3 นาที	5 (15 นาที)	
	7. คิดส์ดี ธรรมดี	26 ตอนๆ ละ 26 นาที	3 (78 นาที)	
	8. Let's be a Doctor	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหา รายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	1. แก่งกระจาน สุ่มรดกโลก	8 ตอนๆ ละ 30 นาที	1 (30 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 2 วัน
	2. Thaitive	24 ตอนๆ ละ 30 นาที	2 (60 นาที)	
	3. GO GREEN เปลี่ยนโลก	24 ตอนๆ ละ 24 นาที	2 (48 นาที)	
	4. โครงการตามรอยลูกเสือ กุลแก้ววัฒนธรรม นำพาความมั่นคง	24 ตอนๆ ละ 10 นาที	2 (20 นาที)	
	5. โครงการสื่อสร้างสรรค์ รางวัลประชาชนดี : รายการคนดีได้ฝันฟ้า	16 ตอนๆ ละ 10 นาที	2 (20 นาที)	
	6. ไทยสปิริต	24 ตอนๆ ละ 25 นาที	2 (50 นาที)	
	7. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ “สุภาจิต คำ ปัง ปัง” (คำดัง อินเทอร์เน็ต)	24 ตอนๆ ละ 10 นาที	2 (20 นาที)	

โครงการประจำปี 2562	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลา ออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
	8. Young@Heart Show: Celeb Talk	20 ตอนๆ ละ 5 นาที	2 (10 นาที)	
	9. ลายแทงชุมชน	20 ตอนๆ ละ 5 นาที	2 (10 นาที)	
	10. เสียงแห่งสายลม : Wing song	10 ตอนๆ ละ 10 นาที	1 (10 นาที)	
โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	สารคดี...ย้อนอดีตที่ปลายด้ามขวาน	45 ตอนๆ ละ 25 นาที	4 (100 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 0.5 วัน
โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ	โครงการผลิต Sitcom รูปแบบเชิงสารคดี (Mockumentary) “บริษัท (ไม่) จำกัด” เพื่อความบันเทิงและความรู้เท่าทันสื่อ	18 ตอนๆ ละ 25 นาที	4 (100 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 0.5 วัน
โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน	โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน	26 ตอนๆ ละ 30 นาที	3 (90 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 0.5 วัน

โครงการประจำปี 2563

โครงการประจำปี 2563	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก	1. โครงการ MY Little Bears เพื่อนหมีแสนสนุก	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 2 วัน
	2. โครงการมะลิจอมแก่น ผจญภัย โควิด-19	50 ตอนๆ ละ 5 นาที	5 (25 นาที)	
	3. โครงการรายการ 5 หมู่ ของหนู	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
	4. โครงการ KELX เกลอ: เพื่อน	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
	5. โครงการ Magic Pen ปากกาวิเศษ	65 ตอนๆ ละ 5 นาที	7 (35 นาที)	
	6. โครงการใบบุญ เณรน้อย	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
	7. โครงการเปาเปาผจญภัยในโลกนิทาน	48 ตอนๆ ละ 10 นาที	5 (50 นาที)	
	8. โครงการปลูกรากแก้ว แผ่นดิน รายการ “รากแก้วเรนเจอร์”	48 ตอนๆ ละ 25 นาที	5 (125 นาที)	
	9. โครงการ FLY WORM หนอนน้อยผจญภัย	40 ตอนๆ ละ 5 นาที	4 (20 นาที)	
	10. Happy Family	30 ตอนๆ ละ 30 นาที	3 (90 นาที)	
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหา รายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G	1. โครงการ 5G New Life, New Change	16 ตอนๆ ละ 30 นาที	2 (60 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 1 วัน
	2. โครงการ 5G 24 ชั่วโมง	12 ตอนๆ ละ 30 นาที	1 (30 นาที)	
	3. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหา รายการที่เป็นประโยชน์กับสาธารณะ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อสาร 5G	25 ตอนๆ ละ 15 นาที	3 (45 นาที)	
	4. โครงการผลิตรายการ 5G Freedom	36 ตอนๆ ละ 25 นาที	4 (100 นาที)	
โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	1. โครงการสารคดี “เชื่อมต่อได้”	45 ตอนๆ ละ 30 นาที	5 (150 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 1 วัน
	2. โครงการผลิตรายการสารคดี “เพลินทุกจุดที่สุดสยาม”	22 ตอนๆ ละ 25 นาที	2 (50 นาที)	
	3. โครงการ “อัสลามมุ อาลัย กุม (PEACE FOR ALL)”	16 ตอนๆ ละ 25 นาที	2 (50 นาที)	

โครงการประจำปี 2563	ชื่อรายการ	จำนวนตอน/เวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ส่ง (เวลารวม)	กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบ/จำนวนวันที่ดำเนินการ
โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม (Stop Fake News)	Stop Fake, Spread Facts	สเปดโฆษณา 300 ครั้ง		- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 0.5 วัน
โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของคณพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคณพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์	โครงการ เพื่อนกันคนพันธุ์ D	45 ตอนๆ ละ 30 นาที	5 (150 นาที)	- ตัวแทนจากผู้ผลิตรายการผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ รวมถึงทีมงานการผลิต จำนวน 4 คน - ตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นักวิชาการ จำนวน 4 คน - ระยะเวลาที่ใช้ 0.5 วัน

5) ประเมินผลจากตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศ ผ่านเครื่องมือสำหรับการติดตามประเมินผล ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 โดยการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์หรือ Online survey ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. แต่ละรายการ รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปจาก 5 ภูมิภาคหลักทั่วประเทศ จำนวน 4,200 คน สำหรับรายการประจำปี 2562 และจำนวน 3,800 คนสำหรับรายการประจำปี 2563 ดังนั้นจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างภาคประชาชนรวมทั้งสิ้น 8,000 คน
- รูปแบบการสำรวจจะจัดทำในรูปแบบ Online survey ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนได้เป็นจำนวนมากและทั่วประเทศ

6) จัดทำ Social Listening โดยทริสได้กำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนในการจัดทำ Social Listening ของโครงการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

- 1.1 ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่เผยแพร่เนื้อหา
- 1.2 ปริมาณเนื้อหาในสื่อสังคมในภาพรวม และจำแนกในแต่ละประเภท/แพลตฟอร์ม
- 1.3 พฤติกรรมการตอบสนองสื่อสังคมออนไลน์ โดยดูจากจำนวนการกดถูกใจ (Like) การแสดงความคิดเห็น (Comment) และการแชร์ (Share) ของแต่ละโพสต์ หลังจากนั้นวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการแสดงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)
- 1.4 ลักษณะของเนื้อหาตามคำสำคัญ ได้แก่ เนื้อหาที่มีคำสำคัญเชิงบวก เชิงลบ แบบทั่วไป และคำแนะนำ

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลผ่าน Social Listening Methods

2.1 การค้นหาคำสำคัญ (Keyword Search) ผ่านเครื่องมือ Search Engine อาทิเช่น Google, Bing, Wiki.com, Google Trends, Google Blog Search, Google Analytics, Twitter Search, YouTube Search, Facebook Search เป็นต้น โดยทริสอาจจะเลือกเครื่องมือ Search Engine แบบใดแบบหนึ่งหรือมากกว่า

2.2 การวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้คนในโลกออนไลน์ (Thematic and sentiment analysis) ค้นหาและวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นผ่านช่อง Comments ใน Social Media ต่างๆ เช่น Facebook, Twitter, YouTube ว่าเป็นไปในลักษณะเชิงบวก เชิงลบหรือเป็นกลาง

2.3 การวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของข้อมูล (Analysis of spread patterns) เป็นการติดตาม วิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของการแสดงความคิดเห็นของผู้คนในโลกออนไลน์ผ่านเครื่องมือทางสถิติ เช่น SAS, SPSS, STATA เป็นต้น โดยมีเงื่อนไขการรายงานผลการวิเคราะห์

2.4 การผสมผสานรูปแบบ (Combination of methods) เป็นการนำ Social Listening โดยการใช้ข้อดีของรูปแบบต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือ Full-Services Listening-Platform Vendors ทั้งในรูปแบบการให้คำปรึกษา หรือระบบการติดตาม Social Listening สำเร็จรูป โดยมีเงื่อนไขการรายงานผลการวิเคราะห์

เงื่อนไขการรายงานผลการวิเคราะห์ : สำหรับข้อ 2.3 การวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของข้อมูลและข้อ 2.4 การผสมผสานรูปแบบ ทริสจะวิเคราะห์ได้ก็ต่อเมื่อมีข้อมูลจำนวนมากเพียงพอ เช่น มียอดการเข้าชมวิดีโอโดยเฉลี่ยจำนวนไม่น้อยกว่า 100,000 ครั้งและมียอดการคอมเมนต์โดยเฉลี่ยจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000 คอมเมนต์ ทริสจึงจะพิจารณาใช้ Full-Services Listening-Platform Vendor เช่น Mandala Analytics, Zanroo, Zocial EYE, SocialEnable เป็นต้น สำหรับการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

(3) การวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการทำ Social Listening พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการประชาสัมพันธ์รายการในช่องทางออนไลน์แก่กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการติดตามประเมิน

เป็นการสรุปผลการประเมินในแต่ละส่วนและเชื่อมโยงเป็นการประเมินภาพรวม ซึ่งประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและการปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการของ กทปส. ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการจัดสรรเงินกองทุนในปีต่อๆ ไป
2. จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส.
3. จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส.
4. ดำเนินการจัดทำคู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. จำนวน 1 ฉบับ ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf)
5. ดำเนินการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนารายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผล การผลิตรายการโทรทัศน์ให้กับบุคลากรของสำนักงานฯ โดยให้นำเสนอหลักสูตรที่เหมาะสมและมีจำนวนรวมผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่า 50 คน
6. รวบรวมผลงานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562-2563 เพื่อให้ กทปส. นำเสนอบนเว็บไซต์ BTFP Channel

ขั้นตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส.

ทริสจะจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานของ กทปส. เพื่อให้องค์กรสามารถนำข้อเสนอแนะไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ การใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความน่าเชื่อถือและการได้รับความยอมรับจากสาธารณชน โดยทริสมีขั้นตอนในการจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการติดตามประเมินผลโครงการและแนวทางการปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผล ดังนี้

1. การปรับปรุงกลไกการติดตาม การพิจารณาความเสี่ยงและติดตามปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้โครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์
2. การรายงานผลความสำเร็จตามรูปแบบและตามตัวชี้วัดที่กำหนด รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
3. การรายงานผลตามข้อมูลที่กำหนดสำหรับการออกอากาศและในช่องทาง Social media
4. การสรุปการวิเคราะห์ unit cost ค่าใช้จ่ายในการออกอากาศและค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ และการจัดทำแนวทางให้กองทุนใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของงบประมาณโครงการผลิตรายการ
5. การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานและการดำเนินโครงการให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
6. การสรุปผลการประเมินทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดสรรเงินกองทุนในปีต่อๆ ไป

กล่าวโดยสรุปจากแนวทางและขั้นตอนในการติดตามประเมินผลทั้งหมด 4 ขั้นตอน ทริสได้จัดทำแผนขั้นตอนและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการตลอดระยะเวลา 730 วัน นับถัดจากวันที่ลงนามในสัญญา โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3.3 และแผนภาพที่ 3.2

ตารางที่ 3.3 ขั้นตอนและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา
1) จัดทำบทนำ	บทนำ ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ ขอบเขตและกิจกรรมการดำเนินงาน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ตัวชี้วัดผลผลิต ตัวชี้วัดผลลัพธ์	30 วัน (18 พ.ค. 64 – 16 มิ.ย. 64)
2) จัดทำแผนการดำเนินงาน	แผนการดำเนินงาน (Project Plan) โดยละเอียดและชัดเจน อย่างน้อยประกอบด้วยกรอบแนวคิด ขั้นตอนการดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงาน บุคลากรที่จะดำเนินงาน	
3) จัดทำรายงานเบื้องต้น	รายงานเบื้องต้น (Inception Report) ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf) จำนวน 7 ชุด	
4) ทบทวนวรรณกรรม	ทบทวนวรรณกรรม (Literature review) ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ	90 วัน (17 มิ.ย. 64 – 14 ก.ย. 64)
5) ศึกษา รวบรวมข้อมูลรายการปี 2562	ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 ที่นำมาติดตามและประเมินผลตามโครงการฯ	
6) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้รับทุนปี 2562	สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ และสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 เพื่อนำความเห็นมาออกแบบเครื่องมือในการติดตามประเมินผล	
7) ร่างเค้าโครงของรายงานการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการ	(ร่าง) เค้าโครงของรายงานการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.	
8) ร่างตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพรายการ	(ร่าง) ตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.	
9) จัดทำรายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 1	รายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 1 (Progress Report 1) ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf) จำนวน 7 ชุด	90 วัน (15 ก.ย. 64 – 13 ธ.ค. 64)
10) สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการปี 2562 และผู้เชี่ยวชาญ	สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 และผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ ซึ่งประกอบด้วย รายชื่อผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญ แผนการสัมภาษณ์ ประเด็นสัมภาษณ์	
11) วิเคราะห์และจัดทำตัวชี้วัดและห่วงโซ่ผลการดำเนินงานสำหรับรายการปี 2562	ผลการวิเคราะห์และจัดทำตัวชี้วัดและห่วงโซ่ผลการดำเนินงาน (Result Chain) สำหรับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562	

ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา
12) จัดทำแบบประเมินคุณภาพรายการและแบบสอบถามออนไลน์	แบบประเมินคุณภาพรายการและแบบสอบถามออนไลน์ (เครื่องมือส่วนที่ 1-3) ซึ่งจะนำไปใช้ในการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 ผ่านการลงพื้นที่จัดประชุมและผ่านการจัดทำวิจัยออนไลน์	
13) ร่างหลักสูตรการจัตอบรม	(ร่าง) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนารายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์	
14) จัดทำแผนการฝึกอบรมหลักสูตร	แผนการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนารายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์	
15) จัดทำรายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 2	รายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 2 (Progress Report 2) ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf) จำนวน 7 ชุด	
16) จัดทำวิจัยออนไลน์สำหรับรายการปี 2562	เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Online survey) จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วประเทศจำนวน 4,200 คน สำหรับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562	
17) ลงพื้นที่จัดประชุม 4 ภาคสำหรับรายการปี 2562	เก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายของรายการจำนวน 400 คน โดยจัดประชุม 4 ภาค ซึ่งประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพ) และภาคใต้	
18) ลงพื้นที่จัดประชุมที่กรุงเทพฯ สำหรับรายการปี 2562	เก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนผู้ผลิตรายการจำนวน 20 คน และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาจำนวน 20 คน โดยจัดประชุมที่กรุงเทพฯ	
19) จัดทำ Social listening สำหรับรายการปี 2562	จัดทำ Social listening เพื่อรวบรวมข้อมูลในโลกออนไลน์เกี่ยวกับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 และเพื่อวิเคราะห์ สรุปผลที่ได้ และจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการประชาสัมพันธ์รายการในช่องทางออนไลน์แก่ กทปส.	
20) จัดทำรายงานผลการติดตามประเมินผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายปี 2562	รายงานผลการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประจำปี 2562	
21) รวบรวมผลงานปี 2562 เพื่อนำเสนอบนเว็บไซต์	ผลการดำเนินการรวบรวมผลงานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 เพื่อนำเสนอบนเว็บไซต์ BTFP Channel	
22) ร่างคู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการ	(ร่าง) คู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. จำนวน 1 ฉบับ	
23) ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์	(ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการฯ	
24) จัดทำรายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 3	รายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 3 (Progress Report 3) ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf) จำนวน 7 ชุด	

ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา
25) ศึกษา รวบรวม ข้อมูล รายการปี 2563	ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 ที่นำมาติดตามและประเมินผลตามโครงการฯ	240 วัน (18 พ.ค. 65 – 12 ม.ค. 66)
26) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้รับทุนปี 2563	สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ และสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 เพื่อนำความเห็นมาออกแบบเครื่องมือในการติดตามประเมินผล	
27) สรุปรายงานผลการ สัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการปี 2563 และผู้เชี่ยวชาญ	สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 และผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนบทและการกำกับรายการ ซึ่งประกอบด้วย รายชื่อผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญ แผนการสัมภาษณ์ ประเด็นสัมภาษณ์	
28) วิเคราะห์และจัดทำ ตัวชี้วัดและห่วงโซ่ผลการดำเนินงาน สำหรับ รายการปี 2563	ผลการวิเคราะห์และจัดทำตัวชี้วัดและห่วงโซ่ผลการดำเนินงาน (Result Chain) สำหรับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563	
29) จัดทำวิจัยออนไลน์สำหรับ รายการปี 2563	เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Online survey) จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วประเทศจำนวน 3,800 คนสำหรับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563	
30) ลงพื้นที่จัดประชุม 4 ภาค สำหรับรายการปี 2563	เก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายของรายการจำนวน 400 คน โดยจัดประชุม 4 ภาค ซึ่งประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) และภาคใต้	
31) ลงพื้นที่จัดประชุมที่ กรุงเทพฯ สำหรับรายการ ปี 2563	เก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนผู้ผลิตรายการจำนวน 20 คน และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาจำนวน 20 คน โดยจัดประชุมที่กรุงเทพฯ	
32) จัดทำ Social listening สำหรับรายการปี 2563	จัดทำ Social listening เพื่อรวบรวมข้อมูลในโลกออนไลน์เกี่ยวกับรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 และเพื่อวิเคราะห์ สรุปผลที่ได้ และจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการประชาสัมพันธ์รายการในช่องทางออนไลน์แก่ กทปส.	
33) จัดทำรายงานผลการ ติดตามประเมินผลและ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ปี 2563	รายงานผลการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประจำปี 2563	
34) จัดอบรมหลักสูตรให้กับ บุคลากรของสำนักงานฯ	จัดอบรมหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนา รายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ ให้กับบุคลากรของสำนักงานฯ ไม่น้อยกว่า 50 คน	
35) รวบรวมผลงานปี 2563 เพื่อนำเสนอบนเว็บไซต์	ผลการดำเนินการรวบรวมผลงานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563 เพื่อนำเสนอบนเว็บไซต์ BTFP Channel	
36) จัดทำรายงาน ความก้าวหน้าฉบับที่ 4	รายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 4 (Progress Report 4) ในลักษณะ เอกสารสิ่งพิมพ์และแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf) จำนวน 7 ชุด	

ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา
37) จัดทำรายงานผลการติดตามประเมินผลการผลิตรายการปี 2562 – 2563	รายงานผลการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 – 2563	125 วัน (13 ม.ค. 66 – 17 พ.ค. 66)
38) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรายการปี 2562 – 2563	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผลของ กทปส. จำนวน 1 ฉบับ	
39) จัดทำคู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการ	คู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส.	
40) สรุปผลการจัดอบรมหลักสูตร	สรุปผลการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนารายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์	
41) สรุปผลการดำเนินโครงการ	สรุปผลการดำเนินโครงการ	
42) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ในลักษณะเอกสารสิ่งพิมพ์และแนบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (.doc และ .pdf) จำนวน 7 ชุด	

แผนรองรับสถานการณ์โควิด-19

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงขยายออกไปเป็นวงกว้างและมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนผู้ที่ติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น ทริสจึงได้จัดทำแผนรองรับสถานการณ์โควิด-19 เพื่อรับมือกับกิจกรรมที่จำเป็นต้องดำเนินการนอกสถานที่ตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ แต่อาจได้รับความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ดังต่อไปนี้

กิจกรรมตามแผนภาพที่ 3.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมตามแผนรองรับสถานการณ์โควิด-19
กิจกรรมที่ 17 ลงพื้นที่จัดประชุม 4 ภาค สำหรับรายการปี 2562 (เป็นการลงพื้นที่จัดประชุมเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายรายการไม่น้อยกว่า 400 คน)	▪ ขอเลื่อนการส่งมอบงานในงวดที่ 4 จนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นและสามารถลงพื้นที่ได้ (เนื่องจากในงวดงานที่ 4 ต้องดำเนินการตามกิจกรรมที่ 17) ▪ ร่วมกับเครือข่ายอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์/สื่อสารมวลชนจากมหาวิทยาลัยที่อยู่ในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมและดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม (แทนอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่แจ้งว่าไม่รับงาน) โดยทริสจะดำเนินการสร้างความเข้าใจแบบประเมินฯ และข้อมูลที่ต้องใช้ในการประมวลผลให้กับเครือข่ายอาจารย์ฯ และจัดประชุมที่จังหวัดที่เป็นตัวแทนภาค เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวโน้มดีขึ้นและรัฐบาลอนุญาตให้จัดประชุมได้

กิจกรรมตามแผนภาพที่ 3.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมตาม แผนรองรับสถานการณ์โควิด-19
กิจกรรมที่ 18 ลงพื้นที่ จัดประชุมที่ กรุงเทพฯ สำหรับรายการปี 2562 (เป็นการลงพื้นที่ จัดประชุมเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนผู้ผลิตรายการไม่น้อยกว่า 20 คน และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการไม่น้อยกว่า 20 คน)	■ ขอเลื่อนการส่งมอบงานในงวดที่ 4 จนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นและสามารถลงพื้นที่ได้ (เนื่องจากในงวดงานที่ 4 ต้องดำเนินการตามกิจกรรมที่ 18) ■ ทริสร่วมกับเครือข่ายอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์/สื่อสารมวลชนที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์และผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษาด้านนิเทศศาสตร์/สื่อสารมวลชนของทริสจัดประชุมที่กรุงเทพฯ เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวโน้มดีขึ้นและรัฐบาลอนุญาตให้จัดประชุมได้
กิจกรรมที่ 30 ลงพื้นที่จัดประชุม 4 ภาค สำหรับรายการปี 2563 (เป็นการลงพื้นที่ จัดประชุมเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายรายการไม่น้อยกว่า 400 คน)	■ ขอเลื่อนการส่งมอบงานในงวดที่ 5 จนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นและสามารถลงพื้นที่ได้ (เนื่องจากในงวดงานที่ 5 ต้องดำเนินการตามกิจกรรมที่ 30) ■ ร่วมกับเครือข่ายอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์/สื่อสารมวลชนจากมหาวิทยาลัยที่อยู่ในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมและดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม (แทนอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่แจ้งว่าไม่รับงาน) โดยทริสจะดำเนินการสร้างความเข้าใจแบบประเมินฯ และข้อมูลที่ต้องใช้ในการประมวลผลให้กับเครือข่ายอาจารย์ฯ และจัดประชุมที่จังหวัดที่เป็นตัวแทนภาค เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวโน้มดีขึ้นและรัฐบาลอนุญาตให้จัดประชุมได้
กิจกรรมที่ 31 ลงพื้นที่ จัดประชุมที่ กรุงเทพฯ สำหรับรายการปี 2563 (เป็นการลงพื้นที่ จัดประชุมเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการจากตัวแทนผู้ผลิตรายการไม่น้อยกว่า 20 คน และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการไม่น้อยกว่า 20 คน)	■ ขอเลื่อนการส่งมอบงานในงวดที่ 5 จนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นและสามารถลงพื้นที่ได้ (เนื่องจากในงวดงานที่ 5 ต้องดำเนินการตามกิจกรรมที่ 31) ■ ทริสร่วมกับเครือข่ายอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์/สื่อสารมวลชนที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์และผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษาด้านนิเทศศาสตร์/สื่อสารมวลชนของทริสจัดประชุมที่กรุงเทพฯ เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวโน้มดีขึ้นและรัฐบาลอนุญาตให้จัดประชุมได้
กิจกรรมที่ 34 จัดอบรมหลักสูตรให้กับบุคลากรของสำนักงาน กสทช. (เป็นการจัดอบรมหลักสูตรให้กับบุคลากรของสำนักงานฯ ไม่น้อยกว่า 50 คน เพื่อพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการพัฒนารายการโทรทัศน์ การติดตามประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์)	■ จัดประชุมผ่าน Video Conference หรือ ■ ขอเลื่อนการส่งมอบงานในงวดที่ 5 จนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวโน้มดีขึ้นและรัฐบาลอนุญาตให้จัดอบรมได้ (กรณีนี้ กทปส. มีความประสงค์จะให้จัดที่สำนักงาน กสทช.)

3.3 บุคลากรที่จะดำเนินงาน

ทริสได้จัดทำแผนความรับผิดชอบของบุคลากรที่จะดำเนินงานในโครงการ โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ความรับผิดชอบของบุคลากรที่จะดำเนินงานในโครงการ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ความรับผิดชอบ
1	นายสรรเสริญ สงวนศักดิ์	หัวหน้าโครงการ	- จัดทำแผนการดำเนินการ - กำหนดกรอบแนวคิด หลักการหรือทฤษฎี ขั้นตอนการดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงาน บุคลากรที่จะดำเนินงาน - ออกแบบเครื่องมือ วิธีการและเกณฑ์ในการติดตามประเมินผล - บริหารโครงการ - ติดตามประเมินผลการผลิตรายการ - วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย - ตรวจสอบรายงานการติดตามประเมินผลประจำปี 2562 และประจำปี 2563 และให้ความเห็นต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย - นำเสนอผลงาน
2	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานา ปัจฉิมนันท์	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการผลิตรายการ	- ทบทวนวรรณกรรม - ร่วมออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล - ให้ความเห็นต่อรายงานการติดตามประเมินผลประจำปี 2562 และประจำปี 2563 และให้ความเห็นต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
3	นางสาวลิตานันท์ กองเพิ่มพูล	นักวิจัยทีม 1 รายการสำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว	- ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการสำหรับเด็กเยาวชน และครอบครัว - สัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ - วิเคราะห์เนื้อหารายการและประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำห่วงโซ่ผลการดำเนินงานหรือ Result Chain ของรายการที่รับผิดชอบ - ร่วมออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลรายการที่รับผิดชอบ - ติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบ - จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบประจำปี 2562 และประจำปี 2563 พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ความรับผิดชอบ
4	นางสาวมัลลิกา ตราชู	นักวิจัย ทีม 2 รายการ ที่เป็นประโยชน์ ต่อสาธารณะ / เทคโนโลยี การสื่อสาร 5G	- ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G - สัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ - วิเคราะห์เนื้อหารายการและประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำห่วงโซ่ผลการดำเนินงานหรือ Result Chain ของรายการที่รับผิดชอบ - ร่วมออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลรายการที่รับผิดชอบ - ติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบ - จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบประจำปี 2562 และประจำปี 2563 พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
5	นางสาวญาดา ชมพูปุตรกุล	นักวิจัย ทีม 3 รายการ ชายแดนภาคใต้	- ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการชายแดนภาคใต้ - สัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ - วิเคราะห์เนื้อหารายการและประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำห่วงโซ่ผลการดำเนินงานหรือ Result Chain ของรายการที่รับผิดชอบ - ร่วมออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลรายการที่รับผิดชอบ - ติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบ - จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบประจำปี 2562 และประจำปี 2563 พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
6	นางสาวปวีณนุช ศรีประดิษฐ์	นักวิจัย ทีม 4 รายการ รู้เท่าทันสื่อ / รู้เท่าทันข่าวปลอม	- ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการรู้เท่าทันสื่อและรู้เท่าทันข่าวปลอม - สัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ - วิเคราะห์เนื้อหารายการและประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำห่วงโซ่ผลการดำเนินงานหรือ Result Chain ของรายการที่รับผิดชอบ - ร่วมออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลรายการที่รับผิดชอบ - ติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบ - จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบประจำปี 2562 และประจำปี 2563 พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ความรับผิดชอบ
7	ดร.กรินทร์ กริณทสุทธิ์	นักวิจัย ทีม 5 รายการ คนพิการ	- ศึกษา รวบรวม ข้อมูลของการผลิตรายการคนพิการ - สัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ - วิเคราะห์เนื้อหาหารายการและประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดทำห่วงโซ่ผลการดำเนินงานหรือ Result Chain ของรายการที่รับผิดชอบ - ร่วมออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลรายการที่รับผิดชอบ - ติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบ - จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่รับผิดชอบประจำปี 2562 และประจำปี 2563 พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
8	นายเชียวชาญ ศรีชัยยา	ทีมเก็บข้อมูล ภาคสนาม	- ร่วมสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ - ร่วมติดตามประเมินผลการผลิตรายการ - ประมวลผลการประเมินภาพรวมของโครงการ - จัดทำรายงานผลการติดตามประเมินโครงการในภาพรวม - จัดทำคู่มือสำหรับผู้รับทุนการผลิตรายการ - นำเสนอหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้
9	นายประชาธิปไตย บุญอึ้ง	ทีมรวบรวมข้อมูล ผลงานสำหรับการ นำเสนอบน เว็บไซต์	- ประมวลผลการประเมินภาพรวมของโครงการ - รวบรวมผลงานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562-2563 เพื่อให้ทาง กทปส. นำเสนอข้อมูลบนเว็บไซต์ “BTFP Channel”
10	นางสาวนภัสวรรณ วัฒนารักษ์	เจ้าหน้าที่ ประสานงาน	- ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ กทปส. ผู้ผลิตรายการ ฯลฯ - รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายการ - ประสานการนัดหมายประชุมการนำเสนอผลงาน

บทที่ 4

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ในขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดำเนินโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) ทริสได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ อันได้แก่ (1) ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลโครงการ และ (2) ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพรายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อาทิเช่น แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในฐานะของการเป็นบริการสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการประเภทต่างๆ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการของสื่อสาธารณะ การประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ดังรายละเอียดที่จะแสดงในบทนี้ต่อไป

1. ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลโครงการ

สำหรับในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาและรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการติดตามประเมินแผนงานโครงการที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดการประเมินโครงการโดยใช้ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework: Log Frame) แนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองซิป (CIPP Model) แนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองของ OECD/DAC และแนวคิดการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดการประเมินโครงการโดยใช้ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework: Log Frame)

Logical framework หรือ Log Frame เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการระบุการนำไปสู่วัตถุประสงค์ของโครงการ โดยแยกแยะและระบุส่วนประกอบที่ส่งผลต่อการบรรลุผล พิจารณาประเด็นต่างๆ ในแต่ละกระบวนการที่ผลต่อเนื่องที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ อีกทั้งยังสามารถใช้ในการพิจารณาความเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกับตัวโครงการ เช่น ความเสี่ยงต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้ Log Frame สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในขั้นตอนของการติดตามระหว่างการทำงาน การประเมินผลหลังการดำเนินโครงการ แต่มักไม่นิยมใช้กับการประเมินผลลัพธ์ในระยะยาว

การจัดทำโครงการโดยใช้ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework) หรือ Log Frame โดย New JICA Guidelines for Project Evaluation 2010 ระบุว่าวิธีการนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี พ.ศ. 2508-2512 ปัจจุบันถือเป็นเครื่องมือหลักในการระบุเป้าหมายของโครงการและตัวชี้วัดที่จำเป็นในการวัดผลลัพธ์ ซึ่งธนาคารโลก (World Bank: WB) ได้เริ่มนำ Log Frame มาใช้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 โดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารการอนุมัติโครงการ (Project Appraisal Document) เนื่องจาก Log Frame ช่วยส่งเสริมการออกแบบโครงการให้สอดคล้องกันและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล

รูปแบบของ Log Frame ที่ใช้คือ ตารางเมทริกซ์ 16 ช่อง แต่ละช่องระบุข้อมูลเฉพาะเจาะจงที่แตกต่างกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในช่องหนึ่งสามารถกระทบช่องอื่นๆ ได้ และอาจจำเป็นต้องมีการเจรจาต่อรองระหว่างหน่วยงานที่จัดสรรงบประมาณและหน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ โดยมีรายละเอียดของข้อมูลในแต่ละคอลัมน์ 9 ช่อง ดังนี้

1) สรุปลักษณะหรือประเด็นสำคัญของโครงการ (Project Summary) อธิบายตรรกะที่เป็นเหตุเป็นผลของวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นความแตกต่างระหว่างยุทธศาสตร์ของโปรแกรมเงินกู้หรือการให้ความช่วยเหลือ (เป็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์การให้ความช่วยเหลือในระดับประเทศของ WB หรือ Country Assistance Strategy: CAS) ผลกระทบของโครงการ (วัตถุประสงค์ของการพัฒนา หรือ Development Objective: D.O.) ผลลัพธ์ของโครงการ (Output) และกิจกรรมหลัก (Component Activities) โดยกิจกรรมหลักที่ระบุนี้จะนำไปสู่การกำหนดแผนการดำเนินงานต่างๆ ได้แก่ โครงสร้างงานที่แตกย่อย (Work Breakdown Structure) แกนทชาร์ต ชาร์ตความรับผิดชอบ แผนแหล่งข้อมูล งบประมาณ ระบบการติดตามและประเมินผล เป็นต้น

2) ตัวชี้วัด (Performance Indicators) หรือเป้าหมายการดำเนินงาน ระบุตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานและเป้าหมายของแต่ละระดับหรือในแต่ละแถว

3) แหล่งที่มาสำหรับการติดตามประเมินผล (Monitoring & Evaluation/Supervision) หรือวิธีตรวจวัด (Means of Verification) ระบุกลไกการติดตาม แหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละระดับว่าได้มาจากขั้นตอน เหตุการณ์ หรือบุคคลใด และโดยวิธีใด

4) สมมุติฐาน (Assumptions) หรือความเสี่ยง (Risk) อธิบายเงื่อนไขต่างๆ ที่สนับสนุนให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด โดยจะแตกต่างกันไปในแต่ละระดับและมีระดับความเสี่ยงต่างกัน โดยสามารถสรุปรายละเอียดของข้อมูลในแต่ละช่องของเมทริกซ์ Logical Framework ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework)

	สรุปลักษณะโครงการ (Project Summary)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Indicators)	แหล่งที่มาสำหรับการตรวจประเมิน (Means of Verification)	สมมุติฐานและเงื่อนไขของความสำเร็จ (Risk/Assumptions)
เป้าหมาย (Goal)	เป้าหมายผลกระทบในระยะยาวของโครงการ	ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานในภาพรวมตามยุทธศาสตร์	ระบบประเมินผลของโครงการ – ข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องการสำรวจ	ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์

	สรุปลักษณะโครงการ (Project Summary)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Indicators)	แหล่งที่มาสำหรับการตรวจประเมิน (Means of Verification)	สมมติฐานและเงื่อนไขของความสำเร็จ (Risk/Assumptions)
ผลลัพธ์ (Outputs)	ผลกระทบหรือวัตถุประสงค์ การเปลี่ยนแปลง ในพฤติกรรม หรือ ระบบของผู้ที่ได้รับประโยชน์ หรือ การเปลี่ยนแปลง การดำเนินงาน ขององค์กร	ตัวชี้วัดที่ระบุถึง ความสำเร็จของ โครงการ มูลค่า ผลประโยชน์ และ ผลตอบแทนของ การลงทุน	ขั้นตอน เหตุการณ์ บุคคล หรือ แหล่งข้อมูล สำหรับการ จัดทำระบบ ประเมินผล โครงการ	ความเสี่ยงเกี่ยวกับ ผลกระทบระดับ โครงการ ปัจจัย ภายนอกที่ส่งผลถึง การบรรลุวัตถุประสงค์ โครงการ
ผลผลิต (Outputs)	ผลลัพธ์หรือ ผลผลิตที่เกิด จากโครงการ	ตัวบ่งชี้ที่วัด ความสำเร็จของ ผลลัพธ์หรือผลผลิต ของโครงการ	ขั้นตอน เหตุการณ์ บุคคล หรือ แหล่งข้อมูล สำหรับ ระบบการ ควบคุม และติดตามการ ดำเนินโครงการ	ความเสี่ยงเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของ การออกแบบโครงการ
กิจกรรม (Activities)	กิจกรรมหลัก หรือข้อมูลนำเข้า องค์กรประกอบ หรือกิจกรรมหลัก ที่ต้องดำเนินการ เพื่อที่จะนำไปสู่ ผลลัพธ์	ปัจจัยหรือทรัพยากร งบประมาณ ทรัพยากรทั้งด้านการเงิน ด้านกายภาพ บุคลากรที่จำเป็นในการนำไปสู่ผลลัพธ์ รวมทั้งระบุแหล่งที่มาของเงินลงทุน และ ระบุกรอบเวลาดำเนินงาน		เงื่อนไขปัจจัยภายนอก และปัจจัยแวดล้อมที่ ต้องบรรลุ เพื่อเริ่ม โครงการ และทำให้เกิด กิจกรรมของโครงการ

ที่มา: ADB - Using the Logical Framework for Sector Analysis and Project Design: A User's Guide

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดโดยเน้นการติดตามประเมินผล ธนาคารโลกได้อธิบายรายการแต่ละแถว
ในคอลัมน์ที่สาม ดังต่อไปนี้

- 1) ผลกระทบในภาพรวม เป็นการประเมินตัวชี้วัดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ในระดับประเทศและ
วัตถุประสงค์ของการพัฒนาว่ายุทธศาสตร์นั้นมีประสิทธิผลหรือไม่
- 2) ผลกระทบระดับโครงการ เป็นการประเมินว่าโครงการได้ผลหรือไม่ ผลประโยชน์ที่ได้รับมี
ความคุ้มค่าและยั่งยืนหรือไม่
- 3) ระดับการจัดการหรือการติดตามการดำเนินงาน เป็นการประเมินความสำเร็จของผลผลิตและ
ผลลัพธ์ของวัตถุประสงค์ของการพัฒนาว่ามีแนวทางในการบริหารโครงการอย่างไร
- 4) ระดับการปฏิบัติงานหรือการติดตามความก้าวหน้า เป็นการตรวจสอบกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริง
สถานการณ์ดำเนินงานเปรียบเทียบกับแผนงาน รวมถึงสถานะการเบิกจ่ายเปรียบเทียบกับ
แผนการจ่ายเงิน

สำหรับการเตรียมโครงการโดยใช้ Log Frame ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ให้ความสำคัญกับ
วัตถุประสงค์ของโครงการเป็นลำดับแรก จึงกำหนดเป็นแถวแรกใน Log Frame เนื่องจากเป็นข้อมูล
ผลผลิตของโครงการภายหลังสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการแล้ว ซึ่งโครงการควรมีวัตถุประสงค์โดยตรงเพียง
อย่างเดียวเท่านั้น ขั้นตอนต่อไปคือ การระบุเป้าประสงค์ของโครงการหรือวัตถุประสงค์ในระยะยาว เช่น
การเพิ่มผลิตภาพ การลดความยากจน การสร้างงาน เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเป้าหมายในระดับภาคส่วนหรือ
ระดับประเทศก็ได้ ควรเลือกเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (cause-effect relationship)
ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดสำหรับเป้าประสงค์ของโครงการหรือวัตถุประสงค์ในระยะยาว
อาจไม่จำเป็นต้องชัดเจนหรือสามารถวัดได้ เนื่องจากเป็นการวัดในภาพรวมในกรอบที่กว้างกว่าวัตถุประสงค์
โครงการ อาจใช้เวลาหลายปีในแสดงผลลัพธ์ และเป็นผลมาจากหลายปัจจัยภายนอก ดังนั้น ควรกำหนด
เป้าหมายในภาพรวมให้มีขอบเขตที่แคบลง การระบุผลลัพธ์หรือผลผลิตของโครงการควรพิจารณาจากขอบเขต
และวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งทางตรงและวัตถุประสงค์ในภาพรวมในระยะยาว โดยอาจแบ่งออกเป็น
4 ประเภท คือ ผลผลิตด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริการ ด้านนโยบาย และด้านการพัฒนาองค์กร
กิจกรรมหลักหรือข้อมูลนำเข้า (Input) คือสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินโครงการ เช่น ค่าที่ปรึกษา อุปกรณ์
ซอฟต์แวร์ต่างๆ รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากร งบประมาณและค่าใช้จ่ายต่างๆ

ข้อดีของ Log frame ได้แก่ การนำ Log Frame มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเตรียมโครงการ ซึ่งเป็น
การวิเคราะห์ส่วนประกอบของโครงการที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล ระบุความเชื่อมโยง
ของโครงการกับปัจจัยภายนอก ซึ่งช่วยให้ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ ผู้จัดการโครงการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ
มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ตรงกัน ในขณะที่ข้อจำกัดของ Log frame ได้แก่ การให้ความสำคัญกับ
ผลลัพธ์อย่างมาก ซึ่งอาจเป็นการลดโอกาสในการพัฒนาขั้นตอนต่างๆ อีกทั้ง Log Frame เป็นเครื่องมือ
การวิเคราะห์โดยทั่วไป โดยไม่ได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา เช่น การกระจายรายได้ โอกาส
การทำงาน การเข้าถึงแหล่งทรัพยากร ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model)¹

แนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) เป็นแนวคิดการประเมินผลโครงการของ ศ.แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L.Stufflebeam) แห่งมหาวิทยาลัยเวสต์เทอร์น มิชิแกน สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับการยอมรับและใช้กันทั่วไปในปัจจุบันมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลโครงการ โดยแนวคิดดังกล่าวได้แบ่งประเด็นสำคัญในการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินในส่วนของการวางแผนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

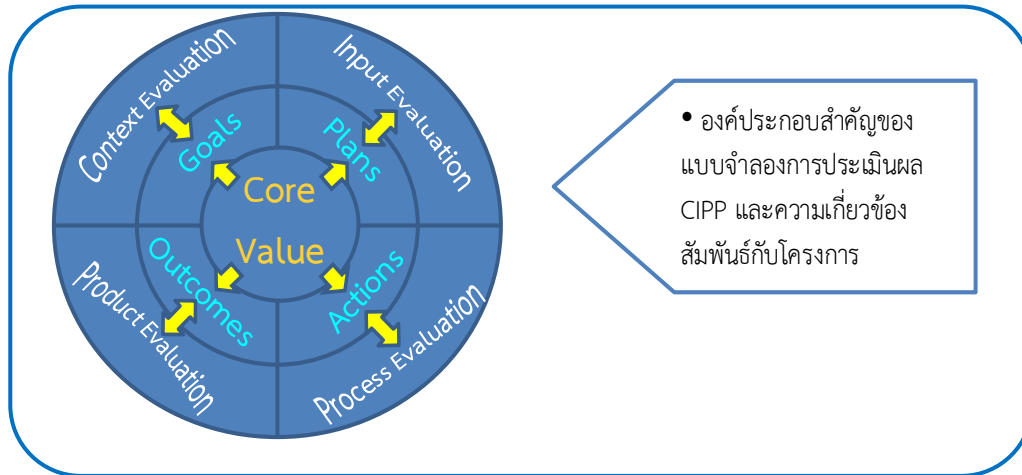
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลที่ได้รับจากโครงการ (Product Evaluation: P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้รับในระดับต่างๆ ตั้งแต่ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) ทั้งในด้านบวกและลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้ ความยั่งยืนหรือต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ (Sustainability) รวมถึงความเป็นไปได้หรือเหมาะสมในการนำโครงการไปดำเนินการหรือขยายผลในพื้นที่อื่นๆ (Transportability) และการประเมินวิธีการประเมินผลโครงการ (Metaevaluation) เพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ

การประเมินตามแนวคิดชิป เป็นการประเมินโดยมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการปรับปรุงการดำเนินโครงการ มากกว่าการมุ่งหาข้อพิสูจน์หรือหาหลักฐานเพื่อตัดสินว่าโครงการดีหรือไม่

¹ แนวคิดแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการประเมินภาพรวมของโครงการตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต (Context, Input, Process and product) โดยอาศัยวิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการ

ที่มา: <http://www.scribd.com/doc/58435354/The-Cipp-Model-for-Evaluation-by-Daniel-L-Stafflebeam>

แผนภาพที่ 4.1 Key Components of the CIPP Evaluation Model and Associated Relationships with Programs²

แผนภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของแนวทางการประเมินโครงการแบบซิป (CIPP Model) ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการประเมินผลตามแบบจำลองซิป (CIPP Model) ทั้ง 4 ด้านกับประเด็นสำคัญที่ต้องการมุ่งเน้นหรือสะท้อนผลการดำเนินโครงการ โดยวงกลมด้านนอกแสดงให้เห็นถึงประเภทของการประเมินทั้งในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลที่ได้รับจากโครงการ ส่วนลูกศรที่มีหัวสองด้าน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับประเด็นสำคัญที่ต้องการประเมินดังกล่าว เช่น แนวทางการประเมินในด้านบริบท (Context) นอกจากจะใช้ตรวจสอบหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการจัดทำโครงการ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้น ความจำเป็นหรือที่มาในการริเริ่มจัดทำโครงการ ในทางกลับกันยังให้ข้อมูลที่จะใช้ในการตรวจสอบ สอบทานว่าโครงการที่ดำเนินการมีความเพียงพอ เหมาะสม หรือสอดคล้องกับเป้าหมายหรือสภาพปัญหาที่พบหรือไม่ และอาจนำไปสู่การปรับเป้าหมายของการดำเนินการให้มีความเหมาะสมได้ หรือความพยายามในการที่จะปรับปรุงแผนงานโครงการ นำมาซึ่งการตั้งคำถามหรือการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า โดยอาจนำไปสู่การปรับปรุงแผนกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวทางการประเมินในประเด็นด้านปัจจัยนำเข้ามีความสัมพันธ์กับการวางแผนโครงการ (Plan) อาจก่อให้เกิดการตั้งคำถามหรือการทบทวนหรือประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมตามแผน และได้ข้อมูลป้อนกลับที่อาจทำให้ต้องมีการทบทวนหรือเพิ่มเติมกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้แผนมีความเหมาะสมมากขึ้นไปจนถึงการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกโครงการ

²The CIPP Model for Evaluation by Prof. Daniel L. Stafflebeam, Western Michigan University; 2003. Presented at 2003 Annual Conference of the Oregon Program Evaluators Network (OPEN)

แนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองของ Development Assistance Committee of the Economic Cooperation and Development (OECD/DAC)

แนวคิดหรือหลักการที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานที่ Development Assistance Committee – DAC ได้ริเริ่มจัดให้มีมาตรฐานสำหรับใช้ในการประเมินผลการสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ด้านการพัฒนา ในปี ค.ศ. 1991 โดยมีหลักการที่ใช้ในการประเมินเรียกว่า DAC Principles for Evaluation of Development Assistance³ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน 5 ด้าน หรือต่อไปจะเรียกย่อๆ ว่า “เกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC” โดยสรุปสาระสำคัญของเกณฑ์ดังกล่าว ได้ดังนี้

ความสอดคล้อง (Relevance)

การประเมินความสอดคล้องของโครงการ จะพิจารณาถึงขอบเขตของโครงการว่าเหมาะสมเป็นไปตามลำดับความสำคัญของนโยบาย รวมถึงปัญหา ความต้องการและจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับประโยชน์ของโครงการ และกรอบวัตถุประสงค์ของการใช้เงินหรืองบประมาณจากแหล่งต่างๆ ที่จัดให้ใช้ดำเนินโครงการ โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องจัดเก็บข้อมูลหรือกำหนดเป็นประเด็นคำถามในการประเมิน เช่น

- วัตถุประสงค์ของโครงการยังคงก่อให้เกิดประโยชน์เพียงพอที่จะดำเนินการหรือไม่
- วัตถุประสงค์และผลผลิตของโครงการที่คาดว่าจะได้รับ เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินโครงการและผลผลิตที่ได้ สอดคล้องตรงกับผลลัพธ์และผลกระทบที่มุ่งหมายหรือต้องการจะเกิดขึ้นหรือไม่

ประสิทธิผล (Effectiveness)

การประเมินด้านประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ จะพิจารณาถึงการได้มาซึ่งผลสำเร็จหรือความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องจัดเก็บข้อมูลหรือกำหนดเป็นประเด็นคำถามในการประเมิน เช่น

- วัตถุประสงค์ของโครงการมีการบรรลุเป้าหมายในระดับใด หรือมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จมาก น้อย ในระดับใด
- ปัจจัยสำคัญอะไร ที่ส่งผลกระทบหรือสนับสนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จ หรือไม่สำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย

³ The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD (1991)

ประสิทธิภาพ (Efficiency)

การประเมินด้านประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ เป็นการวัดผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมองความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้รับกับปัจจัยนำเข้า หรือมองความสัมพันธ์ของการใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการกับผลที่ได้รับของโครงการ โดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือมีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำแต่ได้ผลสำเร็จของโครงการเป็นไปตามเป้าหมาย อย่างครบถ้วน ซึ่งโดยปกติการประเมินผลในด้านประสิทธิภาพจะต้องมีการเปรียบเทียบทางเลือกหลายๆ วิธี ในการดำเนินโครงการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการตามที่กำหนดไว้เหมือนกัน และนำมาพิจารณาว่าแนวทางหรือวิธีการใดที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินโครงการ โดยแนวทางหรือวิธีการที่เลือกมาดำเนินการ ควรจะเป็นแนวทางฯ หรือทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อจะประเมินผลโครงการในด้านประสิทธิภาพ อาจมีคำถามการประเมินที่ผู้ประเมินจะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น

- กิจกรรมของโครงการ มีประสิทธิภาพในด้านต้นทุนหรือไม่
- โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือก่อให้เกิดประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือคาดหมายไว้หรือไม่
- การดำเนินโครงการได้ใช้แนวทาง วิธีการหรือทางเลือกที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากที่สุดหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกทั้งหมดที่มี

ผลกระทบ (Impact)

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น และเป็นผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่น, เศรษฐกิจ, สภาพแวดล้อม และต่อตัวชีวิตด้านการพัฒนาตัวอื่น ๆ ล้วนเป็นผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการ ซึ่งเมื่อจะตรวจสอบด้านผลกระทบของการดำเนินโครงการ ผู้ประเมินจะต้องให้ความสำคัญกับผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบจากปัจจัยภายนอกทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ อาชีพ และเงื่อนไข หรือสภาพแวดล้อมทางการเงิน เป็นต้น ในการประเมินผลกระทบของโครงการ อาจมีคำถามการประเมินที่ผู้ประเมินจะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น

- ผลที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากดำเนินโครงการแล้วเสร็จคืออะไร
- ประโยชน์ที่ได้รับที่แท้จริงหรือความแตกต่างที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งมีผลมาจากการดำเนินโครงการคืออะไร
- กลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบมีจำนวนมาก-น้อย เท่าใด

ความยั่งยืน (Sustainability)

การพิจารณาด้านความยั่งยืนของโครงการ ตามแนวคิดของ OECD/DAC จะให้ความสำคัญกับการวัดผลว่าประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนั้น มีแนวโน้มที่จะคงอยู่อย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้วหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่มีการสนับสนุนด้านการเงินอีกต่อไป โดยเห็นว่านอกจากจะดำเนินโครงการโดยคำนึงถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็ยังจะต้องมีความยั่งยืนในด้านการเงินหรืองบประมาณสนับสนุนด้วย ดังนั้น หากจะประเมินโครงการในด้านความยั่งยืน ผู้ประเมินอาจมีคำถามการประเมินที่จะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น

- หลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ประโยชน์ที่ได้รับของโครงการมีความต่อเนื่องหรือไม่ และมีผู้ได้รับประโยชน์มาก น้อย เพียงใด
- ปัจจัยสำคัญอะไรที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในด้านความยั่งยืนของโครงการ

ทั้งนี้ ในเอกสารแนวทางการประเมินผลโครงการ “Guideline for Project and Program Evaluations” Final Draft ปี 2009 ของ Austrian Development Cooperation⁴ องค์กรด้านการพัฒนาของประเทศออสเตรีย ซึ่งมีการจัดทำโครงการและให้การสนับสนุนประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ได้นำเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC ไปใช้ โดยให้คำนิยามหรืออธิบายถึงคุณลักษณะของเกณฑ์ในการประเมินโครงการด้านการพัฒนาของ OECD/DAC ทั้ง 5 ด้าน ไว้ดังนี้

Relevance	Are we doing the right thing? How important is the relevance or significant of the intervention regarding local and national requirements and priorities?
Effectiveness	Are the objectives of the development interventions being achieved? How big is the effectiveness or impact of the project compared to the objectives planned (Comparison: results – planning)?
Efficiency	Are the objectives being achieved economically by the development intervention? How big is the efficiency or utilization ratio of the resources used (Comparison: resources applied - results)?
Impact	Does the development intervention contribute to reach higher level development objectives (preferably, overall objectives)? What is the impact or effect of the intervention in proportion to the overall situation of the target group or those effected?
Sustainability	Are the positive effects or impacts sustainable? How is the sustainability or permanence of the intervention and its effects to be assessed?

ที่มา: www.entwicklung.at

⁴ Guideline for Project and Program Evaluations. Final draft, July 2009. Australian Development Cooperation

สรุปสาระสำคัญของค่านิยมในแต่ละด้านของเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC ตาม Guideline for Project and Program Evaluations. Final draft, July 2009. ได้ดังนี้

ความสอดคล้อง : เป็นการตอบคำถามว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ ผลการดำเนินโครงการมีความเกี่ยวข้อง สอดคล้องโดยตรงหรืออย่างมีนัยสำคัญต่อท้องถิ่น เป็นไปตามความต้องการและจำเป็นและตามลำดับความสำคัญของการแก้ไขปัญหาในระดับชาติหรือไม่

ประสิทธิผล : วัตถุประสงค์ของโครงการที่ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา บรรลุเป้าหมายแล้วหรือไม่ ผลลัพธ์หรือผลกระทบของโครงการก่อให้เกิดประโยชน์มากเพียงใดเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผนงานโครงการ (เปรียบเทียบผลที่ได้กับแผนที่วางไว้)

ประสิทธิภาพ : ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและประหยัดหรือไม่ โครงการมีประสิทธิภาพหรือเกิดประโยชน์อย่างน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนกับทรัพยากรที่ใช้ไป

ผลกระทบ : โครงการที่ดำเนินการได้ก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น (โดยมีการบรรลุวัตถุประสงค์ในภาพรวมของการดำเนินโครงการหรือไม่) ผลกระทบหรือผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการอย่างน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เป็นที่มาของการดำเนินโครงการและต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบเหล่านั้น

ความยั่งยืน : ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีความต่อเนื่องและยั่งยืนเพียงใด ความต่อเนื่องและการคงอยู่อย่างถาวรของโครงการและผลกระทบที่ตามมาได้รับการประเมินหรือไม่

เกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC เป็นการประเมินในเชิงระบบเช่นเดียวกับแนวคิดการประเมินโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) แต่ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการ (Results Based) ที่ค่อนข้างชัดเจนว่าหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้วเกิดผลเปลี่ยนแปลงอย่างไร ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ จากการที่ OECD และองค์การระหว่างประเทศที่เป็นเครือข่ายของ OECD ได้สนับสนุนหรือจัดการให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้รับการสนับสนุนทางการเงินหรือทรัพยากรเพื่อจัดทำโครงการด้านการพัฒนา ในขณะที่การประเมินผลตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) จะให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการมากกว่าจะเน้นการพิสูจน์หรือตัดสินโครงการ

การเปรียบเทียบแนวคิดการประเมินผลโครงการตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) และตามแบบจำลองของ OECD/DAC เป็นไปตามตาราง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

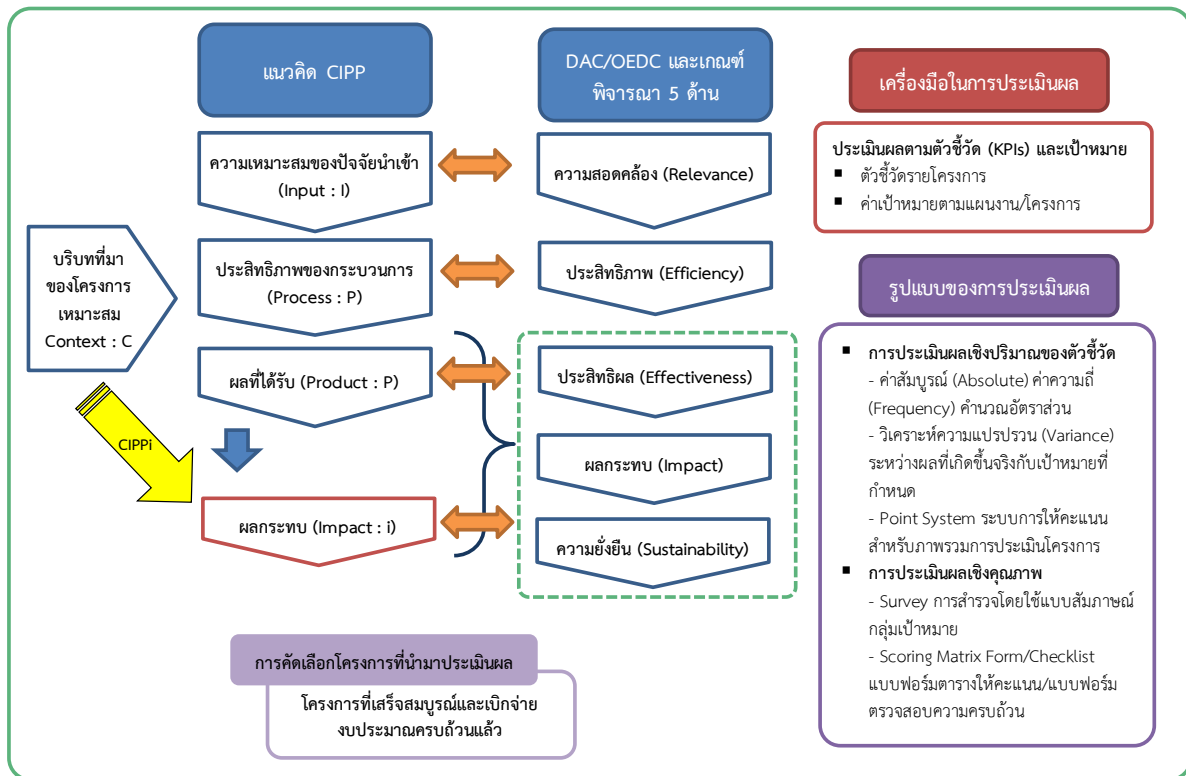
การประเมินผลโครงการตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)	การประเมินผลโครงการตามหลักการของ OECD/DAC	แนวคิดหรือประเด็นสำคัญในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ 2561
1. ด้านบริบท หรือความเหมาะสมในการออกแบบโครงการ (Context : C)	1. ความสอดคล้อง (Relevance)	พิจารณาความสอดคล้องของโครงการกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการฯ กับนโยบายรัฐบาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามกรอบการอนุมัติโครงการ
2. ปัจจัยนำเข้า (Input : I) 3. กระบวนการ (Process : P)	2. ประสิทธิภาพ (Efficiency)	การใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการน้อย และได้ผลคุ้มค่า เช่น ประหยัดเงินและเวลา แต่ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ของโครงการครบตามเป้าหมาย แผนงาน/ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสม เป็นไปตามแผน สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการให้โครงการแล้วเสร็จและมีการใช้ประโยชน์จากผลผลิตหรือได้ผลลัพธ์ของโครงการได้รวดเร็วกว่าระยะเวลาที่กำหนดเป้าหมายไว้ หรืออย่างน้อยต้องเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด
4. ผลที่ได้รับ (Product : P) 4.1 ผลผลิต (Output)	3. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) 3.1 ผลผลิต (Output)	ผลการดำเนินงานในระดับต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ผลผลิต และผลกระทบ ซึ่งจะครอบคลุมการบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดผลลัพธ์และความต่อเนื่องของการใช้ประโยชน์จากผลที่ได้รับของโครงการและการคงอยู่ของผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ของโครงการ เปรียบเทียบผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลผลิตของโครงการ

การประเมินผลโครงการ ตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)	การประเมินผลโครงการ ตามหลักการของ OECD/DAC	แนวคิดหรือประเด็นสำคัญในการจัดทำ กรอบการประเมินผลโครงการของกรมส่งเสริม อุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ 2561
4.2 ผลลัพธ์ (Outcome)	3.2 ผลลัพธ์ (Outcome)	■ เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลลัพธ์ของโครงการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นสูงสุด หรือตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาว
4.3 ผลกระทบ (Impact)	4. ผลกระทบ (Impact)	■ มีความตระหนักหรือคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการได้วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งในด้านบวกและลบหรือไม่ และหากพบว่ามีผลกระทบในด้านลบ หน่วยงานมีแนวทางหรือวิธีการในการจัดการหรือรองรับปัญหาผลกระทบด้านลบหรือไม่
4.4 ความยั่งยืน (Sustainability)	5. ความยั่งยืนหรือความ ต่อเนื่องของโครงการ (Sustainability)	■ การประเมินผลความสำเร็จของโครงการในด้านความยั่งยืนของโครงการจะพิจารณาให้คะแนนจากความต่อเนื่องหรือการคงอยู่ของผลลัพธ์ของโครงการเฉพาะในเชิงบวกหรือประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการเท่านั้น ซึ่งการประเมินการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์จะเป็นประเด็นการประเมินผลที่กำหนดไว้ในมุมมองด้าน “ผลกระทบ” โดยมองความยั่งยืนของโครงการจากความต่อเนื่องหรือการคงอยู่ของผลลัพธ์ ซึ่งสะท้อนผลกระทบในด้านบวกหรือประโยชน์จากการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

การประเมินผลโครงการตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)	การประเมินผลโครงการตามหลักการของ OECD/DAC	แนวคิดหรือประเด็นสำคัญในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ 2561
4.5 ความเป็นไปได้หรือเหมาะสมในการนำโครงการไปดำเนินการหรือขยายผลในพื้นที่อื่นๆ (Transportability) 4.6 การประเมินวิธีกการประเมินผลโครงการ (Metaevaluation)		■ ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้คะแนนความสำเร็จของการดำเนินโครงการในประเด็นเหล่านี้ แต่หากมีข้อมูลหรือข้อค้นพบในระหว่างการประเมินผลโครงการที่น่าสนใจ ที่ปรึกษาจะวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้ และสรุปเป็นข้อสังเกต ข้อเสนอแนะหรือสรุปบทเรียนจากการดำเนินโครงการไว้ในรายงานสรุปผลการประเมินผลโครงการ ต่อไป

หมายเหตุ : ประเด็นในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของโครงการ/กิจกรรม

การประเมินผลโครงการตามกรอบการประเมินผลความสำเร็จของโครงการตามแบบจำลองซิป (CIPP Model) ยังสามารถประยุกต์ใช้การประเมิน Product หรือ P ตัวสุดท้ายตามแบบจำลองซิป (CIPP Model) ในการประเมินผลกระทบ (impact) โดยเรียกรอบแนวคิดที่ประยุกต์จากแบบจำลองการประเมินผลซิปว่า CIPPi ซึ่ง (i) ที่เพิ่มเติมไว้ข้างท้ายเป็นการประเมินผลที่ได้รับของโครงการฯ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลกระทบที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการเฉพาะในด้านการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์ในด้านบวกและการคงอยู่ของผลลัพธ์ดังกล่าวรวมถึงความต่อเนื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการและแนวโน้มการใช้ประโยชน์ในระยะยาว เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการประเมินผลโครงการตามเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC การประเมินผลกระทบดังกล่าวจะสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินผลในด้านผลกระทบ (Impact) และความยั่งยืน (Sustainability) ตามขอบเขตและนิยามของเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC ซึ่งมองความยั่งยืนของโครงการจากการคงอยู่หรือความต่อเนื่องของผลลัพธ์ของโครงการ โดยจะได้ภาพกรอบแนวคิดในการจัดทำกรอบการประเมินผลโครงการฯ ปรากฏตามแผนภาพที่ 4.2

หมายเหตุ : CIPP i เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินผล CIPP โดย i หมายถึง การประเมินผลที่ได้รับของโครงการฯ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลกระทบที่แสดงถึงความสำเร็จของโครงการเฉพาะในด้านการบรรลุเป้าหมายผลลัพธ์ในด้านบวกและการคงอยู่ของผลลัพธ์ดังกล่าวรวมถึงความต่อเนื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการและแนวโน้มการใช้ประโยชน์ในระยะยาว ซึ่งเพียงบางประเด็นของการประเมินผลตาม P ตัวสุดท้ายของแนวคิด CIPP

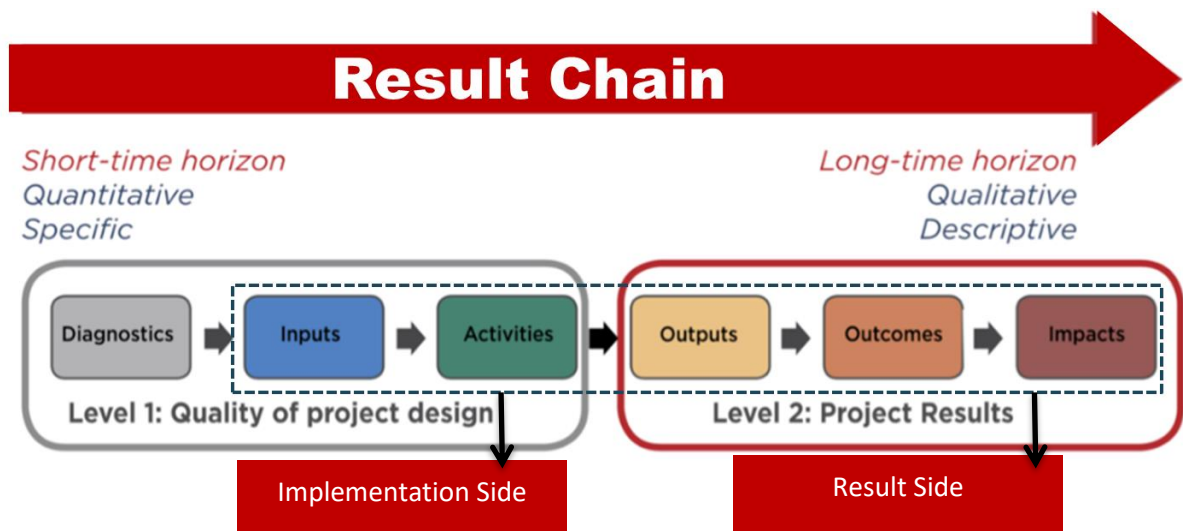
แผนภาพที่ 4.2 กรอบแนวคิดในการจัดทำรอบการประเมินผลโครงการฯ

ในการประเมินผลสำเร็จของโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุน กทปส. ในครั้งนี้ ที่ปรึกษาจึงประยุกต์ใช้แนวคิดตามแบบจำลองของ Development Assistance Committee of the Economic Cooperation and Development (OECD/DAC) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเพื่อใช้ในการออกแบบและจัดทำรอบการประเมินผลสำเร็จของโครงการให้สามารถประเมินผลได้อย่างเหมาะสม โดยจะใช้ “ตัวชี้วัด” เป็นเครื่องมือในการตัดสินระดับความสำเร็จของการดำเนินโครงการที่สามารถสะท้อนผลสำเร็จได้ตามเกณฑ์พิจารณาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบ และความยั่งยืน โดยกรอบการประเมินผลและตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น สามารถใช้ประเมินความสำเร็จทั้งในด้านความเหมาะสมของการจัดให้มีโครงการ กระบวนการดำเนินงานและการบริหารโครงการ ตลอดจนการสะท้อนถึงประโยชน์หรือผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการในช่วงระยะเวลาที่ทำการประเมิน โดยจะใช้มุมมองในเชิงระบบ (Systematic Approach) และ The OECD/DAC เพื่อกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายเพื่อสะท้อนความสำเร็จอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

แนวคิดการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain)

ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและพัฒนาไปตามลำดับการกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ที่จำเป็นในการผลิต เช่น แรงงาน เงิน วัตถุดิบ ฯลฯ ผ่านขั้นตอนต่างๆ หรือกิจกรรม (Activities/Process) ที่เปลี่ยนจากปัจจัยนำเข้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ ในการส่งมอบบริการ ให้เป็น ผลผลิต (Outputs) เช่น ผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการที่ได้มา เพื่อมุ่งผลให้เกิด ผลลัพธ์ (Outcomes) คือ ผลระยะกลางที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ และองค์กรเป้าหมายที่ได้รับบริการนั้นๆ ที่คาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ และนำไปสู่ ผลกระทบ (Impacts) อันเป็นผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว ทั้งตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ทางตรง และทางอ้อม ส่งผลในวงกว้างต่อภาคอุตสาหกรรม สังคม และประเทศ โดยการเปลี่ยนผลสัมฤทธิ์จากผลผลิตไปสู่ผลลัพธ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลลัพธ์ไปสู่ผลกระทบที่สัมฤทธิ์ผล ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขของห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) และช่วยทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์เชิงตรรกะระหว่างการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์นั้น (Logic model) โดยจากข้อมูลพบว่า Foundations of Success (FOS) เป็นผู้บุกเบิกการพัฒนาและใช้ Result Chain ตั้งแต่ปลายปี 1990 (Margoluis และ Salafsky 2541 มูลนิธิแห่งความสำเร็จ 2552, Margoluis และคณะ 2009)⁵

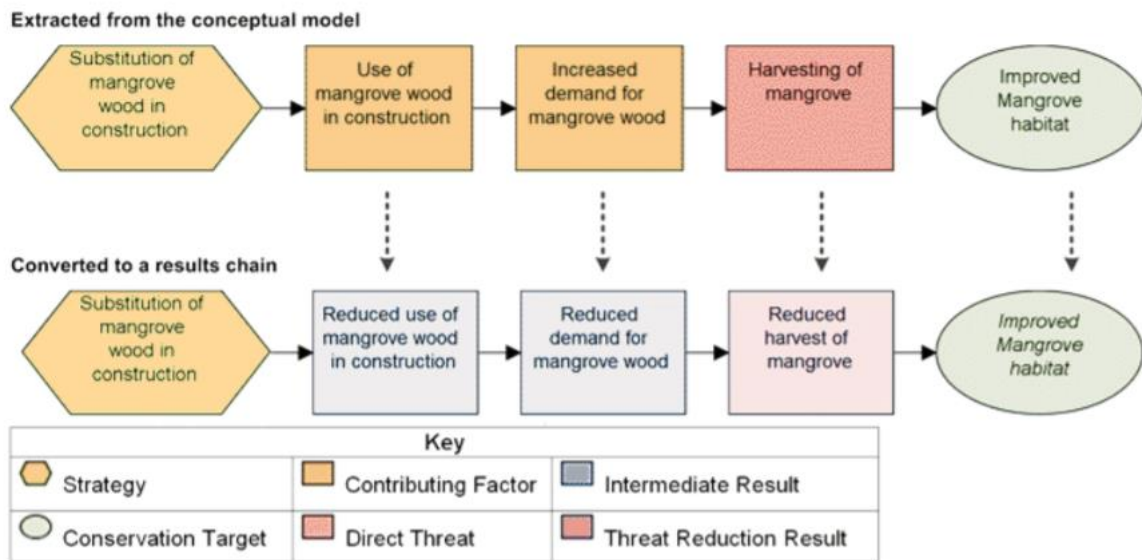
Result Chain เป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการในการวางแผนและการดำเนินการที่เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายผลลัพธ์และผลกระทบที่ต้องการ และถูกนำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีการตรวจสอบว่าผลลัพธ์ที่คาดหวังเหล่านี้จริงหรือไม่ เป็นรูปธรรมและในขอบเขต สามารถนำมาประกอบการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่หน่วยงานหรือการให้ความช่วยเหลือพัฒนาต่างๆ ได้เข้าไปแทรกแซง (Intervention) ได้ตรงจุด เกิดผล และมีการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

แผนภาพที่ 4.3 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain)

⁵Results Chains: a Tool for Conservation Action Design, Management, and Evaluation Richard Margoluis, Caroline Stem, Vinaya Swaminathan, Marcia Brown, Arlyne Johnson, Guillermo Placci, Nick Salafsky and Ilke Tilders

กรอบแนวคิดของ Result Chain จะสามารถสะท้อนผลได้ว่า การนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในระดับผลลัพธ์ หรือผลกระทบที่คาดหวังนั้น หน่วยงานจะต้องไปออกแบบแผนการดำเนินงาน ตั้งแต่ภาพยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยนำเข้าไปจนถึงการออกแบบกลไกกระบวนการต่างๆ เพื่อให้สามารถนำส่งผลผลิตที่สัมพันธ์ไปถึงผลลัพธ์และผลกระทบดังกล่าว โดย Implementation Side เป็นปัจจัยสำคัญที่หน่วยงานจะวางแผนควบคุม และบริหารจัดการให้มีคุณภาพ เพื่อนำส่งผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพฝั่ง Result Side ตามเป้าหมาย

แผนภาพที่ 4.4 ตัวอย่างในการเชื่อมโยงกลไกห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) กับกรอบแนวทางการวิจัย

ดังนั้น ประโยชน์ของ Result Chain สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ออกแบบโครงการ เพื่อผลักดันเป้าหมายในผลลัพธ์และผลกระทบที่มุ่งหวัง และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผล โดยจากรายงาน GUIDELINES FOR PREPARING A DESIGN AND MONITORING FRAMEWORK ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB)⁶ ได้มีการนำกรอบแนวคิด Result Chain มาใช้ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานฉบับดังกล่าวยังได้วิเคราะห์ระดับความแตกต่างระหว่างระดับผลลัพธ์กับผลผลิตไว้ กล่าวโดยสรุปคือ ผลผลิต (Output) จะเกิดขึ้นจากผลผลิตของโครงการ ระยะเวลาที่จะเกิดผลก็ขึ้นกับโครงการ และอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลของโครงการผ่านการบริหารทรัพยากรทั้งปัจจัยนำเข้า ความเสี่ยง และข้อสมมติฐานต่างๆ ในการวางแผน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงระหว่างโครงการจะอยู่ในระดับเล็กๆ เนื่องจากส่วนใหญ่สามารถควบคุมได้ ในขณะที่ผลลัพธ์ (Outcome) จะเกิดผลได้นั้นจะต้องมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และผู้ที่ให้คำตอบหรือข้อมูลของผลลัพธ์ได้คือ ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ ช่วงเวลาที่จะเกิดผลดังกล่าวได้จะเป็นช่วงปลายปีแรกหลังจากโครงการแล้วเสร็จ และผู้ที่ควบคุมที่จะเกิดหรือไม่เกิดผลลัพธ์ คือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ของโครงการ โดยการวัดประสิทธิผลต้องเทียบกับผลลัพธ์ และการเปลี่ยนแปลงในระหว่างโครงการจะอยู่ในกรอบขององค์ประกอบของผลลัพธ์

⁶GUIDELINES FOR PREPARING A DESIGN AND MONITORING FRAMEWORK, January 2019

ในขณะที่ผลกระทบ ซึ่งในรายงานดังกล่าวระบุว่าไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของผลสัมฤทธิ์ จะเกิดขึ้นจากการส่งผลมาจากผลลัพธ์ ซึ่งการประเมินผลจะต้องใช้ข้อมูลที่มากกว่าเอกสารและอาจจะต้องไปดูแผนระดับชาติ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นการติดตามหลังจบโครงการ โดยการเกิดผลกระทบนั้นจะอยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ได้รับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถนำกรอบแนวคิดของระดับเหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์ของระดับผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นจากโครงการได้

ตารางที่ 4.2 ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในแต่ละระดับ

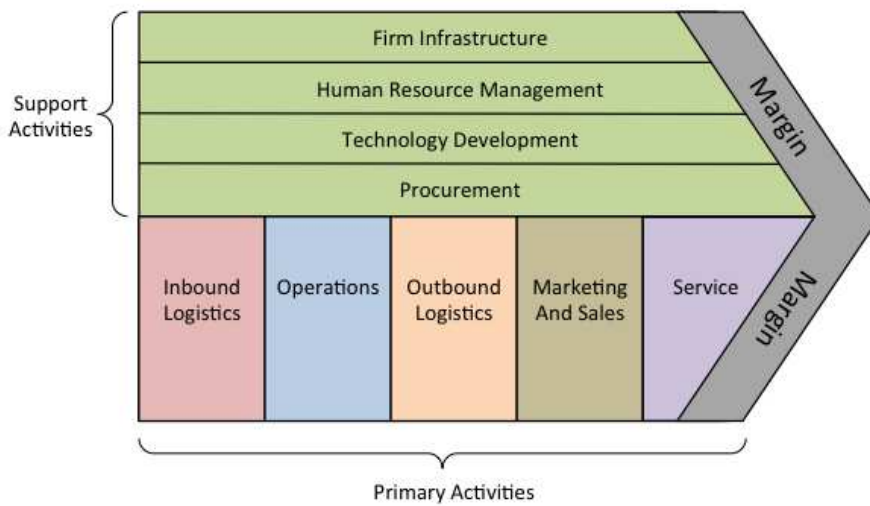
Results Level	Relation to Project	Source of Result	Timing of Achievements	Control by Project or Beneficiaries	Accountability	Changes during Project Implementation
Impact (not part of results chain)	Aligned with project outcome	Higher-level documents, e.g., national or sector plans	Usually post project	Outside beneficiary control	No direct project accountability	Should not change
Outcome	Directly influenced by project	Needs of beneficiaries	Target level achieved by end of first full year of operation following physical completion, or prior to closing of project	Within the control of beneficiaries	Project accountable for outcome achievement Project success (effectiveness) measured against outcome targets	Major change in scope if material change in outcome
Output	Produced by project	Project deliverables	By physical completion	Within control of project, given inputs, risks, and assumptions for partner financing	Project accountable for outputs	Minor change in scope if no effect on outcome

ที่มา: Asian Development Bank Strategy, Policy and Review Department

ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain)

ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) เป็นการวิเคราะห์กระบวนการในการสร้างและส่งมอบผลผลิต โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนาผลผลิต ให้มีคุณค่าหรือเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการภายใน โดยการแจกแจงกระบวนการต่างๆ ในกิจกรรมขององค์กร ช่วยให้เห็นได้ว่า หากจะสร้างคุณค่าของผลผลิตว่าขั้นตอนที่สามารถสร้างคุณค่าที่มุ่งหวังนั้นอยู่ในส่วนใดของ กระบวนการ เพื่อที่จะทำการพัฒนาและสามารถดำเนินการในขั้นตอนใดได้บ้างเพื่อทำให้เกิดคุณค่านั้น รวมทั้งอาจมีการวิเคราะห์หาจุดที่เสียเปรียบคู่แข่งหรือเป็นปัญหาว่าอยู่ในจุดใด เพื่อทำการปรับปรุง ตัวอย่างเช่น หากสินค้ามีข้อเสียเปรียบคู่แข่ง เนื่องจากมีต้นทุนสูงหรือมีประสิทธิภาพต่ำ จะทำการวิเคราะห์กระบวนการว่าส่วนใดที่ยังมีประสิทธิภาพต่ำ โดยอาจมีการเปรียบเทียบกับคู่แข่งในกระบวนการเดียวกัน และทำการปรับปรุงขั้นตอนนั้น เพื่อให้ส่งผลต่อต้นทุนโดยรวม

ตัวอย่างของโมเดลในการวิเคราะห์ ห่วงโซ่แห่งคุณค่า เช่น รูปแบบของ Michael Porter ที่มีการพิจารณากระบวนการหลัก (Primary Activities) ในการผลิตและให้บริการ ตั้งแต่การนำเข้า การขนส่ง การจัดเก็บและกระจายวัตถุดิบ การปฏิบัติการ และการผลิต การรวบรวม จำหน่ายสินค้า และนำส่งสินค้า การทำการตลาด การบริการ ซึ่งเป็นกระบวนการหลัก นอกจากนั้น มีการพิจารณากิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) ที่อาจช่วยเพิ่มคุณค่าเช่นกัน เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และกระบวนการจัดซื้อจัดหา เพื่อสร้างคุณค่าที่ลูกค้าได้รับและยอมจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการของบริษัท

ที่มา: Digital Transformation Lesson Open Source Business Models_figure2 (March 27, 2018) ⁷

แผนภาพที่ 4.5 แสดงโมเดลการวิเคราะห์ Value chain ของ Michael Porter

ดังนั้น การวิเคราะห์ห่วงโซ่แห่งคุณค่าจึงเป็นเครื่องมือในการพิจารณาเพื่อให้เห็นโอกาสการปรับปรุงกระบวนการที่สร้างคุณค่าแก่ผลผลิต หรือการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เนื่องจากการแจกแจงขั้นตอนของกระบวนการทำให้มีความชัดเจนว่าประเด็นปัญหาหรือโอกาสในการสร้างคุณค่าอยู่ในส่วนใดบ้าง โดยสิ่งที่ได้รับจากการวิเคราะห์ห่วงโซ่แห่งคุณค่า คือการได้ข้อมูลในการปรับปรุง วางแผน กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างคุณค่าหรือปรับปรุงประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้ ยังช่วยในการวิเคราะห์การหาความสัมพันธ์ว่าหากจะสร้างผลผลิตที่ต้องการตามเป้าหมาย จะจัดเตรียม บริการจัดการ กระบวนการ วัตถุดิบ ทรัพยากรอย่างไร และสามารถสร้างประสิทธิภาพได้อย่างไร

ข้อแตกต่างระหว่างห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) และห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain)

การวิเคราะห์ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) อาจมีความคล้ายคลึงกับการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) โดยมีการแจกแจงกระบวนการออกมาเป็นขั้นตอนต่างๆ แต่ result chain นั้น โดยมีการวางกรอบหรือขอบเขตของระบบ/กระบวนการที่สนใจไว้ก่อน และทำการแยกแยะระบบ/กระบวนการออกเป็น input - process - output - outcome - impact ส่วน value chain ไม่ได้มุ่งเน้นการแยกแยะ input - process - output - outcome - impact แต่มองว่า module หรือกระบวนการต่างๆ นั้นส่งผลต่อเนื่องกันไปสู่จุดสุดท้ายอย่างไร ตัวอย่างเช่น output ของกระบวนการหนึ่งเข้าไปเป็น input ของอีกกระบวนการหนึ่ง และทำให้เกิด output ของอีกกระบวนการ ซึ่งส่งเข้าไปเป็น input ของอีกกระบวนการ จนถึงผลผลิตที่เราต้องการ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เฉพาะจุดใดที่สร้างคุณค่าที่เราต้องการ

⁷แหล่งที่มา: https://infocus.dellemc.com/william_schmarzo/a-digital-transformation-lesson-open-source-business-models/digital-transformation-lesson-open-source-business-models_figure2/

จุดประสงค์ของ value chain คือการมุ่งเน้นการหาโอกาสในการปรับปรุงกระบวนการ การวางแผนงานว่าจะทำอะไรในกระบวนการใดเป็นสำคัญ โดยผลผลิตของการวิเคราะห์คือแนวทางในการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มประสิทธิภาพจากการปรับกระบวนการ รวมทั้งเพิ่มกระบวนการที่สร้างคุณค่าหรือตัดกระบวนการที่ไม่ได้สร้างคุณค่าออกไปอีกด้วย ในขณะที่ผลผลิตของการวิเคราะห์ result chain คือ ระบบที่เราสนใจนั้นได้ดำเนินการไปตามที่กำหนดเป้าหมายไว้หรือไม่ มีประสิทธิภาพเพียงไร โดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล เช่น การนำไปใช้ในการกำหนดและประเมินผลตามระบบ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์ผลกระทบ และการหาประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร โดยการเทียบผลการดำเนินงานกับปัจจัยนำเข้า และการหาสาเหตุว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นมีผลจากขั้นตอนใดในกระบวนการ และเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับแผนงานเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ (Top down) มาสู่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องนั้น โดยนโยบายและเป้าหมายที่มอบมานั้นเป็นการมอบหมายมาในลักษณะของผลสัมฤทธิ์หรือเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ซึ่งมีอยู่ทั้งในระดับผลกระทบและผลลัพธ์ รวมทั้งยังมีการมอบหมายมาในรูปแบบวิธีการ แนวทางการดำเนินการที่ระบุไว้ในแผนงานระดับต่างๆ นั้น นัยสำคัญนั้นก็คือการกำหนดกระบวนการสร้างคุณค่าที่จะนำส่งมาแล้วด้วย ดังนั้น ทริสเห็นว่าสามารถนำกรอบแนวคิดของห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) มาใช้ในการวิเคราะห์กลไกการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ในภาพรวม เพื่อเป็นการวิเคราะห์กลไกที่จะนำส่งเป้าหมายของการจัดสรรทุนของกองทุนฯ และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในระดับแผนงานโครงการได้ด้วย เพื่อเชื่อมโยงถ่ายทอดจากระดับภาพรวมลงไปสู่การขับเคลื่อนในระดับโครงการได้

แนวคิดมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม)

Narud and Ready (2002) อธิบายมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์รวม (total economic value) ว่าประกอบด้วย มูลค่าจากการใช้ (use value) และมูลค่าจากการมิได้ใช้ (non-use value) โดยรายการสาธารณะ ให้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการใช้ประโยชน์ของประชาชน 2 ลักษณะ ได้แก่ มูลค่าจากการใช้โดยตรง (direct use value) การที่ประชาชนในฐานะผู้บริโภคได้รับประโยชน์โดยตรงจากรายการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการ ได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ ได้ความรู้ใหม่หรือต่อยอดความรู้เดิม ได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี ได้รับรู้และปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม ได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต เป็นต้น และมูลค่าจากการใช้ทางอ้อม (Indirect Use value) เป็นมูลค่าที่สะท้อนความพึงพอใจที่สังคมได้รับจากรายการสาธารณะ เช่น ได้รับรู้และเข้าใจความแตกต่างและความหลากหลายในสังคม มีรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน ของคนในสังคมและชุมชน เป็นต้น

ส่วนมูลค่าจากการมิได้ใช้ เป็นมูลค่าจากการที่รายการสาธารณะให้ประโยชน์แก่ประชาชนในรูปของการ สร้างความรู้สึกที่ดีเมื่อทราบว่ารายการสาธารณะนั้นมีอยู่ ทั้งๆ ที่ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากรายการสาธารณะนั้นเลยไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม มูลค่าจากการมิได้ใช้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) คือ การที่ประชาชนได้รับประโยชน์เมื่อรู้ว่ารายการสาธารณะมีอยู่ในสังคม และมูลค่าเพื่อไว้ให้ลูกหลาน (bequest value) คือ การที่ประชาชน ได้รับประโยชน์เมื่อทราบว่ามีการผลิตรายการสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนรุ่นหลังสามารถใช้ประโยชน์ได้ใน อนาคต นอกจากนี้รายการสาธารณะยังมีมูลค่าเพื่อไว้ในอนาคต (option value) คือ การที่ประชาชนไม่ได้ รับประทานประโยชน์จากรายการสาธารณะเลยไม่ว่าในรูปแบบมูลค่าจากการใช้หรือมูลค่าจากการมิได้ใช้ในขณะนี้ แต่คิดว่าจะมีโอกาสใช้ประโยชน์ในอนาคต

จากแนวคิดข้างต้น และข้อมูลที่ได้รับจาก กทปส. สามารถจำแนกกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากรายการสาธารณะ แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม คือ เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และผู้พิการ

วิธีการศึกษา

การประเมินมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการสาธารณะ ของผู้ที่ได้รับประโยชน์ เพื่อใช้คำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการฯ ในที่นี้ใช้ Contingent Valuation Method (CVM) นับเป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินมูลค่าประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมหรือสินค้า และบริการที่ไม่มีการซื้อขายผ่านตลาด โดยการสัมภาษณ์โดยตรงจากประชาชนผ่านการใช้แบบสอบถาม เพื่อถามค่าความเต็มใจจะจ่ายของผู้บริโภคอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของสินค้า และบริการในสถานการณ์สมมติ (hypothetical situation) มากกว่าจะวัดพฤติกรรมของผู้บริโภค (Seenprachawong, 2001) ภายใต้ข้อสมมติที่ว่ามูลค่าของสินค้าทุกชนิดสามารถแสดงออกมาในรูปตัวเงิน บุคคลสามารถที่จะสะท้อนถึงมูลค่าของสินค้าได้โดยผ่านความเต็มใจจะจ่าย และมูลค่าที่บุคคลแสดงออกมา นั้นเป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงกับบุคคลนั้น วิธีการนี้เป็นการหาส่วนเกินของผู้บริโภคภายใต้เส้นอุปสงค์ที่วัดจาก Hicksian compensating variation สำหรับการศึกษานี้จะใช้การตั้งคำถามปลายปิด (close-ended or dichotomous choice) โดยการเสนอราคาเพียงครั้งเดียวร่วมกับการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (open-ended) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางสถิติในการคำนวณหาความเต็มใจจะจ่าย

คำถามแบบปลายปิด

แบบจำลอง utility difference เป็นวิธีหนึ่งเพื่อปรับปรุงการวัด compensating variation คำถามที่ใช้จะมีลักษณะเป็นคำถามปิด เพื่อให้ประชาชนแสดงออกถึงระดับความสำคัญของผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น เช่น ตั้งคำถามว่า ท่านจะยอมจ่ายค่าเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเพิ่มขึ้นเป็น 100 บาท เพื่อจะนำค่าเข้าชมไปใช้ในการบูรณะและจัดการอุทยานให้เป็นไปตามแผนการจัดการพื้นที่อุทยานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ ในลักษณะคำถามปิดเช่นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องคำนึงถึง มูลค่าที่แท้จริงว่าสิ่งแวดล้อมมีมูลค่าต่อเขาเพียงใด เพียงแต่คิดว่ามูลค่าของสิ่งแวดล้อมนั้นสูงหรือต่ำกว่าที่ได้มีการตั้งคำถามไว้ วิธีการนี้ทำให้คำตอบที่ได้รับจากการสำรวจมีความแม่นยำมากขึ้น ทั้งนี้ Hanemann (1984) ได้พัฒนาการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิท (logit model) เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยของค่าความเต็มใจ จะจ่าย และกำหนดให้ปัจจัยที่สามารถสังเกตค่าได้แบบไม่ต่อเนื่องของผู้บริโภคสามารถอธิบายถึงการแสวงหาอรรถประโยชน์โดยฟังก์ชันอรรถประโยชน์โดยอ้อม (indirect utility function, V) ของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับระดับ ราคา (P) รายได้ (M) และคุณภาพของรายการ (Q) สมมติว่าถ้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจ่ายเงิน P เพื่อสนับสนุนรายการให้เกิดการผลิตรายการต่อไปในอนาคตก็ต่อเมื่อ

$$V(M - P_1Q^1) > V(M - P_0Q^0)$$

จากสมการที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากการจัดทำรายการจะเต็มใจจ่ายเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตรายการในอนาคตก็ต่อเมื่อความพอใจ (Utility) ที่ได้รับจากการรับชมรายการที่ Q^1 ในยอดเงินที่ P_1 สูงกว่าการไม่สนับสนุนการผลิตรายการ Q^0 ในยอดเงินที่ P_0 เลย

ความน่าจะเป็นที่นักท่องเที่ยวต่างชาติจะยินดีจ่าย คือ

$$Prob(yes) = Prob[V(M - P_1Q^1) + e_1 > V(M - P_0Q^0) + e_0]$$

โดยที่ e คือ ตัวแปรสุ่ม (random elements) ที่มีอิทธิพลต่อฟังก์ชันอรรถประโยชน์โดยอ้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และในที่นี้สมมติให้ความน่าจะเป็นมีกระจายแบบ logistic การประมาณค่าความเต็มใจจะจ่ายตามแบบจำลองโลจิทสามารถเขียนได้ว่า

$$Prob(yes) = \frac{1}{1 + e^{-\Delta v}}$$

โดยที่ $\Delta v = V(M - P_1, Q^1) - V(M - P_0, Q^0)$ และผลประโยชน์ที่ได้จากการบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ สามารถวัดได้จากความเต็มใจจะจ่าย (WTP) ดังนี้

$$V(M - WTP, Q^1) = V(M - P_0, Q^0)$$

Hanemann (1984) กล่าวว่าถ้า $V(M - P, Q)$ มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงจะสามารถหาค่าความน่าจะเป็นในการจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ คือ

$$\log \left[\frac{Prob(yes)}{1 - Prob(yes)} \right] = \alpha_0 - \beta_1 P$$

เมื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ α_0 และ β_1 จะสามารถคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจะจ่าย เพื่อสนับสนุนรายการได้ตั้งสมการด้านล่าง

$$\text{Mean maximum WTP} = \frac{\alpha_0}{\beta_1}$$

ทั้งนี้สามารถเขียนเป็นความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ ได้ดังนี้

$$PAY = \alpha_0 + \beta_1 bid$$

โดยที่ Bid (ตัวแปรอิสระ) คือ ยอดเงินที่ผู้ถูกนำเสนอให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ PAY (ตัวแปรตาม) คือ ความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการในอนาคต กรณีที่ $PAY = 0$ แสดงว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีความเต็มใจจ่าย ถ้าหาก $PAY = 0$ แสดงว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเต็มใจจ่าย ณ ระดับราคาที่เขาเสนอ

คำถามแบบปลายเปิด

การตั้งคำถามแบบปลายเปิดจะถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีความเต็มใจที่จะจ่ายเท่าใด เพื่อเปิดโอกาสให้ได้แสดงความเต็มใจจะจ่ายที่มากที่สุด (maximum willingness to pay) ต่อการเปลี่ยนแปลงของสินค้าสาธารณะ ที่ต้องการศึกษา การตั้งคำถามลักษณะนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะตอบค่อนข้างยาก จึงมีโอกาสนี้ให้ผู้ให้สัมภาษณ์จะไม่ตอบหรืออาจตอบมากกว่าหรือน้อยกว่าความเป็นจริง ค่าความเต็มใจจะจ่ายที่ได้ จึงเป็นค่าตามทัศนะของประชาชนและไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความเต็มใจจะจ่ายที่มากที่สุด ในการนี้ต้องทดสอบสมการ willingness to pay function (bid function) ว่ามีคุณสมบัติทางสถิติที่น่าเชื่อถือเพียงใด โดยใช้แบบจำลองโทบิต (tobit model) ซึ่งจะทราบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดบ้างที่มีผลต่อความเต็มใจจะจ่ายค่าเข้าชม รูปแบบสมการเขียนได้ดังนี้

$$WTP = f(S_j; \Delta Q)$$

โดยที่ S_j เป็นกลุ่มตัวแปรที่ระบุถึงลักษณะ j ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ ทักษะคิด เป็นต้น ขึ้นอยู่กับว่าตัวแปรใดจะสามารถอธิบาย WTP อย่างมีนัยสำคัญ และ ΔQ คือการปรับปรุงรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายการ ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์สำหรับตัวแปรในการศึกษา ได้ดังนี้

$$WTP = a + b_1SEX + b_2AGE + b_3EDU + b_4OCU + b_5MAR + b_6NUM + b_7INC + b_8PRO + b_9DUR + b_{10}TYP$$

โดยที่ SEX คือ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม AGE คือ อายุ EDU คือ การศึกษา OCU คือ อาชีพ MAR คือ สถานภาพสมรส NUM คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว INC คือ รายได้ครอบครัว PRO คือ จังหวัดที่ทานอาศัยอยู่ DUR คือ ระยะเวลาที่รับชมรายการทีวีโดยเฉลี่ย และ TYP คือ ประเภทรายการทีวี ตามลำดับ

การประเมินมูลค่าความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการในอนาคต ใช้แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลรายได้ อาชีพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ รวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับการผลิตรายการสาธารณะ ข้อมูลส่วนนี้ได้นำมาใช้เป็น

ตัวแปรอิสระสำหรับการทดสอบ ว่าปัจจัยใดบ้างมีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการ ในอนาคต โดยสร้างสถานการณ์สมมติเป็นข้อความภาษาไทยเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเปิดเผยถึงความเต็มใจ จะจ่ายได้ดังนี้ “ในช่วงปีที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐบาลภายใต้ กสทช. ต้องใช้งบประมาณในการสนับสนุนการผลิต รายการทีวีเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นจำนวนมาก เพื่อผลิตรายการที่มีคุณภาพโดยเฉพาะด้านเนื้อหา ที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อคนหลากหลายกลุ่มในสังคม เช่น ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเยาวชน ส่งเสริม การเรียนรู้และรู้เท่าทันสื่อของประชาชน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ เป็นต้น

หากสมมุติว่าในอนาคต หน่วยงานรัฐไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนการผลิตรายการ <ชื่อ รายการ > และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบเงินบริจาคจากประชาชนทั่วไปที่ ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของรายการนี้ เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยมีรายการทีวีที่เป็นประโยชน์ ต่อสาธารณะต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ยอดเงินที่ท่านเต็มใจบริจาคจะมีมูลค่าเท่ากับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผล ต่อความสามารถในการใช้จ่ายเงินในด้านอื่นๆ ของท่าน”

หลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้อ่านสถานการณ์สมมติแล้วจึงถามคำถามปลายปิดผู้ตอบแบบสอบถาม เปิดเผยความเต็มใจจะจ่าย โดยถามคำถามปลายปิดดังนี้ “หากมีการเปิดรับบริจาคเพื่อสนับสนุนการผลิต รายการ <ชื่อรายการ > เป็นจำนวน X บาท โดยเป็นการบริจาคเพียงครั้งเดียวต่อครอบครัวต่อปี ท่านเต็มใจที่ จะบริจาคหรือไม่”

เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามปลายปิดเรียบร้อยแล้ว จึงถามคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเต็มใจจะจ่ายที่มากที่สุดต่อการสนับสนุนการผลิตรายการ โดยการถาม คำถาม ปลายเปิดดังนี้ “โปรดระบุจำนวนเงินสูงสุดที่ท่านเต็มใจบริจาค”

การออกแบบแบบสอบถามได้มีการทดสอบแบบสอบถาม (pretest) โดยสอบถามจริงจากกลุ่ม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อทดสอบคำถามต่างๆ ว่ามีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดหรือไม่ โดยการทดสอบแบบสอบถามจะ ถามคำถามปลายเปิดว่าท่านมีความเต็มใจจะจ่ายเพื่อสนับสนุนการผลิต รายการสาธารณะในอนาคตเท่าใด โดนได้มีการนำรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประเทศไทยในปี 2563 มาเป็น ฐานในการกำหนดราคาในคำถามแบบปลายปิด 5 ระดับ คือ 100, 250, 500, 750, 1000 บาทต่อครัวเรือน หลังจากปรับแบบสอบถามแล้ว ก็เป็นขั้นตอนการสำรวจโดยการสัมภาษณ์โดยตรงผ่านระบบออนไลน์ (Online interview) เฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากการรับชมรายการ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 4,200 ราย

2. ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพรายการ

แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในฐานะของการเป็นบริการสาธารณะ

จากงานวิจัยของจิตินันท์และวิระยุทธ (2558) ภายใต้ชุดโครงการ “ปฏิรูประบบสื่อ” ซึ่งได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ศึกษาเรื่องสื่อสาธารณะ: แนวคิด ประสบการณ์ และความ เป็นไปได้ในประเทศไทย ซึ่งส่วนหนึ่งของงานวิจัยดังกล่าวได้รวบรวมและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด พื้นฐานของสื่อสาธารณะ รวมถึงลักษณะและบทบาทของสื่อสาธารณะ มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

แนวคิดพื้นฐานของสื่อสาธารณะ

Cave and Brown (1990)⁸ และ Brown (1996)⁹ มองว่าการกระจายเสียงควรจะมีวัตถุประสงค์ มากกว่าการให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมและผู้ฟัง และมีได้มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดให้แก่ผู้ผลิตเช่นเดียวกับสื่อเชิง พาณิชย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ British Peacock Report¹⁰ ที่อธิบายว่าสื่อสาธารณะ คือ “ความพยายามเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะเป็นตัวกำหนดรูปแบบรายการแทนที่จะเป็นกฎเกณฑ์ทางการค้า”

เพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานของสื่อสาธารณะชัดเจนยิ่งขึ้น Atkinson and Raboy (1997)¹¹ ได้สรุป ถึงแรงผลักดัน 3 ประการที่ทำให้เกิดสื่อสาธารณะขึ้น *ประการแรก* คือ ปัจจัยทางเทคนิค เนื่องจากคลื่นความถี่ เป็นทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเข้ามาจัดสรรทรัพยากรนี้ให้มีความเหมาะสม และเป็นไป เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม *ประการที่สอง* เนื่องจากความสำคัญของระบบการกระจายเสียงที่มีศักยภาพสูง ต่อระบบการเมือง สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าหากประชากรในประเทศใดได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว (Perfect Information) รัฐบาลของประเทศนั้นย่อมไม่สามารถควบคุม ระบบสื่อสารเพื่อใช้ในทางมิชอบได้ แรงผลักดัน*ประการสุดท้าย* มาจากความไม่เชื่อมั่นในกลไกตลาดที่จะทำให้ ระบบการกระจายเสียงเป็นไปเพื่อการบริการสาธารณะได้ เนื่องจากหากปล่อยให้สื่อมวลชนอยู่ในการ ครอบครองของนักธุรกิจหรือกลุ่มทุน สื่อนั้นย่อมมุ่งผลิตเนื้อหาเพื่อให้มีผู้ชมรายการมากที่สุด เพราะจะทำให้ ตนได้รับรายได้จากการโฆษณามากที่สุดตามมา ดังนั้น ระบบการกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ของสาธารณะจึง ไม่สามารถเป็นระบบธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรสูงสุดได้

ในแง่ของความแตกต่างของสื่อสาธารณะและสื่อเชิงพาณิชย์ Atkinson and Raboy (1997) ยังได้ ชี้ให้เห็นถึงปรัชญาพื้นฐานที่แตกต่างกันระหว่างสื่อสาธารณะและสื่อเชิงพาณิชย์ใน 3 ด้าน โดยกล่าวว่าสื่อ สาธารณะมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าถึงประชากรของประเทศ โดยมุ่งเน้นการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมด้านต่างๆ โดยเป็นเสมือน “พื้นที่สาธารณะ” ของประชาชนทุกคนในประเทศ ในขณะที่สื่อเชิงพาณิชย์มีเป้าหมายทาง การค้าและมีรายได้หลักมาจากค่าโฆษณา ผู้ชมรายการจึงเปรียบเสมือนเป็นผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของ สินค้าต่างๆ สื่อเชิงพาณิชย์จึงเปรียบเสมือนเป็นตลาดที่เป็นพื้นที่ให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน กล่าวได้ว่า

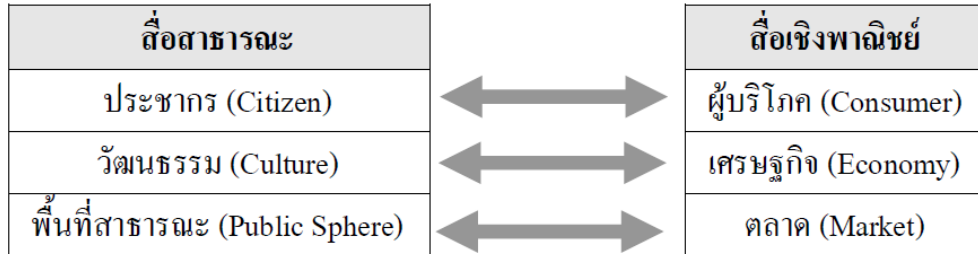
⁸ Cave, M. and Brown, A. (1990). The Impact of Competition on Public Service Broadcasting. Paper presented at the Perspectives on Public Service Broadcasting seminar, Institut National de l'Audiovisuel, Paris.

⁹ Brown, A. (1996). Economics, “Public Service Broadcasting, and Social Values.” in Journal of Media Economics, 9(1), p. 3-15.

¹⁰ United Kingdom Home Office. (1986). Report of the Committee on Financing the BBC (Peacock Report) (Cmnd. 9824). London: Her Majesty's Stationery Office.

¹¹ Atkinson, D. and Raboy, M. (1997). “Overview of a Crisis.” in Public Service Broadcasting: The Challenges of the Twenty-first Century. Paris: UNESCO Publishing.

ความแตกต่างที่ชัดเจนของสื่อเพื่อสาธารณะและสื่อเชิงพาณิชย์อยู่ที่จุดมุ่งหมายในการดำเนินงานว่าจะมีเป้าหมายเพื่อการค้าหรือมุ่งเพื่อสร้างคุณภาพให้กับสังคม ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวก็จะส่งผลต่อนโยบายและเนื้อหาต่างๆ ที่สื่อนำเสนอต่อสังคม

ที่มา: Atkinson and Raboy (1997)

แผนภาพที่ 4.6 ปรัชญาพื้นฐานของสื่อสาธารณะเปรียบเทียบกับสื่อเชิงพาณิชย์

การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ของ Brown (1996) จะช่วยให้เข้าใจความจำเป็นของการมีสื่อสาธารณะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากรายการของสื่อมวลชนนั้นมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะที่เกือบจะสมบูรณ์¹² เพราะรายการในการผลิตหรือซื้อรายการมีลักษณะเป็นต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ส่วนต้นทุนในการออกอากาศไม่ขึ้นกับจำนวนสถานีหรือจำนวนผู้ชม ยิ่งไปกว่านั้น การรับชมหรือรับฟังรายการของคนที่หนึ่งก็ไม่เป็นการกีดกันคนอื่น ๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ต้นทุนหน่วยสุดท้าย (Marginal Cost) สำหรับผู้ผลิตรายการในการนำเสนอรายการให้กับคนดูที่เพิ่มขึ้นหนึ่งคนจึงมีค่าเป็นศูนย์

เมื่อต้นทุนหน่วยสุดท้ายมีค่าน้อยกว่าต้นทุนเฉลี่ย (Average Cost) จึงเป็นการยากที่จะทำให้มีผู้สนใจผลิตรายการ เพราะในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Competitive Market) นั้นจะสามารถตั้งราคาสินค้าได้เท่ากับต้นทุนหน่วยสุดท้ายเท่านั้น¹³ ซึ่ง ณ ราคาดังกล่าวก็จะทำให้ผู้ผลิตต้องประสบปัญหาขาดทุน ดังนั้นการ “โฆษณา” จึงเป็นทางการแก้ปัญหาหนึ่ง โดยผู้ผลิตสามารถให้ผู้ชมและผู้ฟังสามารถรับชมรายการได้โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ แต่ผู้ผลิตผลักภาระต้นทุนการผลิตให้กับเจ้าของโฆษณา ซึ่งคาดหมายว่าผู้ชมรายการจะกลายเป็น “ผู้ซื้อสินค้า” ของตนในอนาคต

Spence and Owen (1977)¹⁴ กล่าวว่ากระบวนการแก้ปัญหาด้วยวิธีดังกล่าว จะทำให้ผู้ผลิตรายการต้องนำเสนอรายการที่มีผู้ชมจำนวนมากและมีกำลังซื้อสินค้า ซึ่งโดยมากมักจะเป็นรายการบันเทิงมากกว่าที่จะเป็นรายการคุณภาพแก่คนกลุ่มน้อย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนสาธารณะที่ไม่ต้องพึ่งพิงการโฆษณา ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินการผลิตรายการที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนได้

¹² สินค้าสาธารณะ มีลักษณะ คือทุกคนจะสามารถใช้ร่วมกันโดยไม่สามารถแบ่งการบริโภคได้ (Nonexclusive Goods) และเป็นสินค้าที่ไม่ต้องแข่งขันเพื่อให้ได้มา (Nonrival Goods) ดูรายละเอียดได้จาก เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2535). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹³ ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ระบุว่า ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ผู้ผลิตจะตั้งราคาสินค้า ณ จุดที่ $p = mc$, ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากตารางเศรษฐศาสตร์จุลภาคทั่วไป เช่น Mankiw, G. (2004). Principles of Economics. 3rd ed. Australia: Thomson.

¹⁴ Spence, M. and Owen, B. M. (1977). “Television Programming, Monopolistic Competition, and Welfare.” in Quarterly Journal of Economics, 91, 103-126.

นอกจากมุมมองในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว **วิภา อุตมฉันท (2544)**¹⁵ ยังชี้ให้เห็นความจำเป็นของสื่อสาธารณะในแง่ของสิทธิของประชาชน โดยกล่าวว่าหากปล่อยให้ระบบตลาดทำงานเอง สิทธิที่สำคัญสองประการของพลเมืองได้แก่ สิทธิในการเลือกรายการอย่างมีข้อมูล และสิทธิในการเลือกรายการอย่างมีเสรีภาพเต็มที่ย่อมจะไม่ได้รับหลักประกัน เพราะผู้รับสารไม่มีโอกาสได้รู้จักธรรมเนียมของรายการในแนวอื่น และจะไม่มีโอกาสได้รับการยกระดับธรรมเนียมด้วยสื่อที่มีคุณภาพสูงกว่านี้ ผู้รับสารจึงไม่คิดเรียกร้องให้มีสื่อหรือรายการที่ตนไม่เคยเห็นและไม่รู้จัก ขณะเดียวกันผู้ผลิตเองก็จะไม่มีวันรู้ว่าตลาดต้องการสิ่งที่พวกเขาไม่เคยสนองให้เมื่อเป็นเช่นนี้ พลังขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการสร้างสรรครายการที่มีคุณภาพจึงไม่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม สื่อสาธารณะไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเหมือนกันในแต่ละประเทศ เพราะคุณค่า ทัศนคติ รวมถึงพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันออกไป จึงไม่มีรูปแบบที่เป็นสากลของสื่อสาธารณะ

ลักษณะและบทบาทของสื่อสาธารณะ

แม้วรรณกรรมส่วนใหญ่จะเห็นถึงความจำเป็นในการมีสื่อสาธารณะเพื่อรักษาสมดุลของระบบสื่อมวลชน แต่ในแง่ของลักษณะเฉพาะและบทบาทของสื่อสาธารณะก็ยังคงมีหลายมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ในแง่ลักษณะเฉพาะของสื่อสาธารณะ **Brants and Siune**¹⁶ ได้สรุปว่าลักษณะสำคัญที่สื่อสาธารณะจะต้องมี คือ การตรวจสอบได้ การมีรายได้บางส่วนจากสาธารณะ มีการควบคุมเนื้อหารายการโดยมุ่งเน้นคุณภาพและตอบสนองความต้องการของผู้รับสารหลากหลายกลุ่ม การให้บริการแก่ประชากรในสังคมอย่างทั่วถึง และมีความสามารถในแข่งขันกับสื่อเชิงพาณิชย์ได้

Graham and Davies (1997)¹⁷ ชี้ให้เห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสื่อสาธารณะว่าต้องมีขนาดใหญ่ ต้องเป็นเครือข่ายระดับประเทศ และต้องเป็นอิสระจากการเมืองและการค้า โดยมองว่าสื่อสาธารณะจะต้องเป็น “ศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศ” (Center of Excellence) ที่ต้องดำเนินการผลิตรายการและออกอากาศด้วยตัวเอง เป็นผู้วางมาตรฐานให้กับตลาด และสามารถกระตุ้นสื่อกระจายเสียงทั้งระบบ โดยสื่อสาธารณะสามารถมีได้มากกว่าหนึ่งสถานีในประเทศ แต่ควรมีองค์กรหนึ่งที่มีขนาดใหญ่ และมีกิจการที่สามารถสร้างการรวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration) ได้ โดยมีกิจกรรมที่ครอบคลุม ตั้งแต่การฝึกอบรม การผลิต การวางผังรายการ และการออกอากาศ

ในขณะที่หน่วยงานวิจัยด้านการกระจายเสียงของอังกฤษ (Broadcasting Research Unit: BRU) ได้อธิบายแนวคิดของการกระจายเสียงเพื่อสาธารณะว่าต้องมีองค์ประกอบ 8 ประการดังต่อไปนี้¹⁸

1. สามารถเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่
2. มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับธรรมเนียมและความสนใจของทุกคน
3. ให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อยเป็นพิเศษ
4. มีบทบาทในการสร้างชุมชนและเอกลักษณ์ของชาติ
5. ปราศจากผลประโยชน์

¹⁵ วิภา อุตมฉันท. (2544). ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม: หลักคิดและบทเรียนจากนานาประเทศ. กรุงเทพฯ: ไอคอน พรินติ้ง.

¹⁶ Baker, C. (1997). Global Television. Massachusetts: Blackwell Publisher Ltd.

¹⁷ Graham, A. and Davies, G. (1997). Broadcasting, Society and Policy in the Multimedia Age. London: John Libbey Media.

¹⁸ Atkinson, D. and Raboy, M. (1997). op.cit.,

6. ได้รับเงินอุดหนุนโดยตรงจากสาธารณะ
7. มุ่งผลิตรายการที่มีคุณภาพเป็นสำคัญมากกว่าความต้องการจำนวนผู้ชม
8. ผู้ผลิตรายการมีเสรีภาพในการนำเสนอ

นอกจากนี้ วรรณกรรมบางกลุ่มให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อสาธารณะในด้านการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเห็นว่าสื่อสาธารณะจะต้องมีบทบาทสำคัญ 4 ประการคือ¹⁹

- 1) เป็นพื้นที่สำหรับการแสดงออกและอภิปรายอย่างมีเสรีภาพ ปราศจากอิทธิพลจากกลุ่มทุนและรัฐบาล
- 2) ทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่นี้ได้ โดยไม่เสียค่าบริการ
- 3) เป็นเวทีสำหรับกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์แตกต่างกัน สามารถนำเสนอความคิดเห็นของตนได้
- 4) ผู้ชมสามารถเข้าถึงสื่อสาธารณะในฐานะ “ประชากร” มิใช่ “ผู้บริโภค”

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องลักษณะและบทบาทของสื่อสาธารณะมีความหลากหลายและแตกต่างกันในรายละเอียด **World Radio and Television Council**²⁰ ซึ่งเป็นองค์กรของเอกชนอิสระ (Non-governmental Organization) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก UNESCO จึงได้กำหนดนิยามและหลักการของสื่อสาธารณะไว้ในแง่ของหลักการและเนื้อหารายการ ซึ่งนับเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมแนวคิดต่างๆ ดังต่อไปนี้

- **หลักการพื้นฐาน (Principles)** สิ่งที่สื่อสาธารณะควรยึดถือ ได้แก่
 1. เข้าถึงประชาชนทุกคน (Universality)
 2. มีความหลากหลาย (Diversity)
 3. มีความเป็นอิสระ (Independence)
 4. มีความโดดเด่น (Distinctiveness)
- **เนื้อหารายการ (Program Content)** สิ่งที่สื่อสาธารณะควรยึดถือ ได้แก่
 1. ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นกลางและเป็นประโยชน์ (Unbiased and Enlightening Information)
 2. ผลิตรายการเพื่อการบริการและผลประโยชน์ของสาธารณะ (Public Service and Benefit)
 3. ผลิตรายการที่มีจุดเด่น (Programs that Leave Their Mark)
 4. ผลิตรายการด้วยตัวเอง (In – House Production)
 5. ผลิตเนื้อหาที่นำเสนอเพื่อส่วนรวม (National Content)

เนื้อหารายการในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะ

ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะตามหลักองค์การยูเนสโก (2015) ซึ่งเป็นหน่วยงานระหว่างประเทศขององค์กรสหประชาชาติ มีหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือของนานาชาติ ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อให้ทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิ และเสรีภาพ ที่มนุษย์พึงมี โดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ตามกฎบัตรสหประชาชาติ โดยหนึ่งในหน้าที่สำคัญ

¹⁹ Murdock, G. (1997). “Base Notes: The Conditions of Cultural Practice.” in Ferguson, M and Golding, P. (Eds.), Cultural Studies in Question .London: Sage.

²⁰ Price, M. and Raboy, M. (Eds.), (2001). Public Service Broadcasting in Transition A Report for the European Institute for the Media , September 1, 2001.

ของยูเนสโก คือ การพัฒนาการสื่อสารและข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ (Communication and Information) เพื่อส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออก การพัฒนาสื่อ และการเข้าถึงข้อมูลและความรู้ โดยได้ระบุคุณสมบัติด้านคุณภาพของเนื้อหารายการที่ควรนำเสนอในสื่อสาธารณะ อันประกอบด้วย

- 1) Unbiased, enlightening information คือ ผลิตเนื้อหาสื่อที่ไม่ลำเอียง/ มีความสร้างสรรค์ จรรโลงใจให้กับคนดู
- 2) General interest and service programming คือ ควรผลิตรายการที่มีเนื้อหาตอบสนองกับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยอาจมีรายการที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มคนที่หลากหลาย รวมถึงมีรายการเฉพาะที่เน้นการตอบสนองกลุ่มคนเฉพาะที่ต้องการข้อมูลข่าวสารเฉพาะ มีรสนิยมเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้พิการ กลุ่มเด็ก กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มผู้บริโภค หรือกลุ่มศิลปิน เป็นต้น อีกทั้งควรจัดสรรเนื้อหาที่เป็นประเด็นสาธารณะของสังคมที่กระทบกับผู้คนในวงกว้าง ทั้งนี้ เพื่อใช้พื้นที่สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดวาระของสังคมในสิ่งที่ผู้ชมคนฟังจำเป็นต้องรู้
- 3) Programs that leave their mark คือ รายการของกิจการประเภทบริการสาธารณะควรมีความโดดเด่น สร้างสุนทรียศาสตร์ให้กับผู้ชม เพราะสื่อสาธารณะควรเป็นสถาบันที่สร้างวัฒนธรรมและนำพาสังคมไปในทิศทางที่ดีวิไลผ่านเนื้อหาสื่อที่นำเสนอ ตามแนวทางของยูเนสโกระบุว่า การเป็นสื่อสาธารณะนั้นจำเป็นต้องมีภารกิจทางศิลปะและวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ 1) สื่อสาธารณะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม 2) สื่อสาธารณะต้องเป็นตัวแทนในการนำเสนอสินค้าทางวัฒนธรรม 3) สื่อสาธารณะต้องสนับสนุนการสร้างงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็น ละครเวที คอนเสิร์ต หรือการแสดงอื่นๆ ที่สะท้อนศิลปะอันเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับรสนิยมและจรรโลงใจคนในสังคม
- 4) In-house production คือ ควรมีการผลิตเนื้อหาสื่อจากสถานีของตนเองด้วย เนื่องจากจะสร้างคาแรกเตอร์และมาตรฐานการทำงานของสื่อสาธารณะในสถานีของตนเองได้ สร้างความโดดเด่นที่ชัดเจนของเนื้อหาในสื่อสาธารณะให้แตกต่างจากสื่อพาณิชย์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ การมีเนื้อหารายการที่ผลิตด้วยตนเองจะเป็นตัวการันตีคุณภาพของรายการให้ได้มาตรฐานของการเป็นสื่อสาธารณะอีกด้วย
- 5) National content คือ การประกอบกิจการประเภทบริการสาธารณะจำเป็นต้องมีเนื้อหาภายในประเทศ เพื่อให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการเป็นพื้นที่เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนในชาติ อีกทั้งเป็นการป้องกันการคุกคามเชิงวัฒนธรรมจากการนำเข้ารายการจากต่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้ การที่สื่อสาธารณะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประเด็นภายในประเทศนี้จะทำให้ผู้ชมคนฟังในประเทศตระหนักได้ถึงวาระทางสังคมที่ควรคำนึงถึง อันนำไปสู่การสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของคนในประเทศนั้นๆ ด้วย

นอกจากนี้ ในการประเมินเนื้อหารายการจะต้องพิจารณาตามประเภทกลุ่มรายการ (Categories of programs) จากหลักขององค์การยูเนสโก (2015) ที่ได้กำหนดกิจการประเภทบริการสาธารณะหรือสื่อสาธารณะจะต้องผลิตเนื้อหาสื่อที่เกี่ยวข้องกับ 1) ข้อมูลข่าวสาร (Information) 2) สาธารณความรู้ (Education) และ 3) ความบันเทิง (Entertainment)

ตารางที่ 4.3 ประเภทเนื้อหาของรายการในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ประเภทบริการสาธารณะ

ประเภทเนื้อหา	คุณลักษณะของรายการ
1. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร (Information)	● เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูล ● เนื้อหาเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ● มีความเป็นปรัวิสัย (Objectivity) ไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยว (หากมีการแสดงความคิดเห็นต้องมาจากผู้ร่วมรายการ แต่ไม่ใช่ผู้สื่อข่าวหรือคนของสถานี)
2. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาระประโยชน์ (Education)	● เน้นการให้ความรู้และการต่อยอด ● เนื้อหาเป็นข้อเท็จจริง/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ● มีความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ผ่านอารมณ์และมุมมองของผู้นำเสนอได้
3. เนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านบันเทิง (Entertainment)	● เน้นการให้ความบันเทิง ● เนื้อหาเป็นแนวจินตคติ (Imaginative Programme/fiction) ● มีความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ผ่านอารมณ์และมุมมองของผู้นำเสนอได้

ที่มา: มุลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559

การประเมินคุณภาพเนื้อหาของรายการ

ในการประเมินคุณภาพเนื้อหาของรายการนั้น จะนำแนวคิดของ Berné-Manero และทีมที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพเนื้อหาของรายการว่า เป็นการประเมินเพื่อรับรู้ผลกระทบของเนื้อหา รายการต่อแนวคิดของผู้รับชมแต่ละกลุ่ม โดยการประเมินคุณภาพรายการนั้นจะได้รับผลกระทบจากแนวคิดและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เข้ารับการประเมิน เช่น ผู้จัดการฝ่ายเนื้อหาของรายการ จะมีแนวคิดต่อคุณภาพรายการที่แตกต่างไปจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชมทั่วไป เป็นต้น (Berné-Manero et al., 2013) ในขณะเดียวกัน คุณภาพรายการจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้ชมเป็นสำคัญ (Liu et al., 2004) อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับความสามารถในตอบสนองความต้องการของผู้ชมเป็นหลัก หากรายการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้สูง ผู้ชมจะมีแนวโน้มสูงที่จะมองว่ารายการดังกล่าวมีคุณภาพดี (Vorderer et al., 2004)

หนึ่งในกระบวนการประเมินคุณภาพรายการที่นิยมมากที่สุด คือ การสอบถามผู้ชมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งวิธีดังกล่าวจะเป็นวิธีง่าย และมีความตรงไปตรงมามากที่สุด ถึงแม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพเนื้อหาของรายการจะซับซ้อน และแตกต่างไปตามมุมมองของแต่ละคน แต่หากแบบสอบถามมีความครอบคลุมถึงเนื้อหาและประเด็นต่างๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถให้ข้อมูลและประเมินคุณภาพรายการได้เป็นอย่างดี โดยขั้นตอนการประเมินประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขอให้ผู้ชมได้มีโอกาสในการดูเนื้อหาของรายการที่ต้องการประเมินอย่างครบถ้วนเพื่อให้ได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา รายการ และให้ผู้ชมประเมินคุณภาพโดยรวมของรายการที่ได้รับชมไป 2) ผู้ชมแต่ละกลุ่มจะได้รับชมเนื้อหา

รายการที่แตกต่างกันไปตามประเภทรายการที่ต้องการศึกษา เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา เนื้อหา
สาธารณประโยชน์ ฯลฯ และ 3) การใช้เครื่องมือทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเนื้อหา
รายการ โดยจะมีผลทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive relationship) หมายถึงปัจจัย
ต่างๆ ที่สำรวจมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณภาพรายการในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์เชิงลบ (Negative
relationship) หมายถึงปัจจัยต่างๆ ที่สำรวจมีความสัมพันธ์กับคะแนนคุณภาพรายการในทิศทางตรงกันข้าม
กัน และความสัมพันธ์มีค่าเป็นศูนย์ (No relationship) หมายถึงปัจจัยที่สำรวจและคะแนนคุณภาพรายการไม่
มีความสัมพันธ์กัน (Chu, 2002; Kozak, 2001)

การประเมินคุณภาพเนื้อหารายการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงวัย

ในด้านการประเมินคุณภาพเนื้อหารายการที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยจะนำแนวคิดการประเมิน
คุณภาพเนื้อหารายการจากหลักเกณฑ์การพิจารณาระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ทั้งหลักเกณฑ์ของ
ระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริมและที่ควรจำกัด แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ
โทรทัศน์ที่สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
(กสทช.) กำหนด รวมทั้งศึกษาแนวคิดในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชมใน
ต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์และ
สหพันธ์รัฐเยอรมนี มาเป็นกรอบในการทบทวน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม ให้เนื้อหารายการเป็นมาตรฐานและ
มีความเหมาะสมของรายการ รวมถึงช่วงเวลาในการออกอากาศของรายการแต่ละประเภท สอดคล้องกับกลุ่ม
ผู้ชมรายการ สำนักงาน กสทช. ได้มีการประกาศหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจาย
เสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 เพื่อเป็นมาตรฐานในการสนับสนุนให้เกิดรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการศึกษา
และการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงการให้เด็กและเยาวชน ได้รับประโยชน์จากการบริโภคสื่อโทรทัศน์
ได้อย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพและการเติบโตที่มีคุณภาพในด้านต่างๆ อีกทั้งเป็นเครื่องมือใน
การป้องกันเด็กและเยาวชนจากการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสมกับแต่ละวัย ซึ่งหลักเกณฑ์ฯ ดังกล่าวได้มีแนวทาง
การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ โดยสรุป ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

1.1 การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นเครื่องมือในการให้คำแนะนำสำหรับ
ผู้ชม ในการเลือกรับชมสื่อทางโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและเยาวชนในครอบครัว โดยมีหลักการใน
การจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ดังนี้

1.1.1 เป็นแนวทางและสร้างแรงจูงใจในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการศึกษา
และการเรียนรู้ให้กับผู้ชม

1.1.2 ส่งเสริมและพัฒนาระบบการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ของกิจการวิทยุ
โทรทัศน์

1.1.3 รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการได้รับข้อมูลข่าวสาร

1.1.4 คำนึงถึงประโยชน์สุข ความปลอดภัยและพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และ
ศักดิ์ศรีของเด็กและเยาวชน

1.1.5 สร้างมาตรฐานในการตรวจสอบเนื้อหาและเฝ้าระวังสื่อ บนหลักเกณฑ์และความเข้าใจเดียวกัน

1.2 การจำแนกเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ตามช่วงอายุของผู้ชมตามหลักการข้างต้น มีแนวคิดใน
การพิจารณา โดยแบ่งเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.2.1 เนื้อหาที่ควรมีการจำกัด เป็นระบบการจำแนกเนื้อหาและการนำเสนอของรายการ
โทรทัศน์ เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากภาพ เสียง และ เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมต่อ
พัฒนาการและการเรียนรู้และเป็นแนวทางแก่สถานศึกษาในการพิจารณาจัดเวลาในการออกอากาศ
รายการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชม

1.2.2 เนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม เป็นระบบการพิจารณาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่สนับสนุน
ด้านการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์รายการที่มีคุณภาพและ
การกำหนดทิศทางเพื่อการสนับสนุนรายการที่มีคุณภาพ รวมทั้งเป็นการให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการเลือก
รับชมรายการที่มีประโยชน์สำหรับเด็กและเยาวชนในครอบครัว

2. หลักเกณฑ์การพิจารณาระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ประกอบด้วย 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

2.1 หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหา
ในรายการ ประกอบกับเจตนาในการผลิต และการจัดทำวัตถุประสงค์และวิธีการในการนำเสนอภาพหรือเสียง
น้ำหนักรายการดำเนินเรื่อง รวมทั้ง มุมกล้องของการถ่ายทำ ที่ทำให้ผู้ชมรับรู้ในทางที่ไม่เหมาะสม และอาจมี
ผลต่อการพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมในด้านลบ โดยพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ

2.1.1 พฤติกรรมและความรุนแรง พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้
ที่ไม่เหมาะสม ในเรื่องพฤติกรรมที่รุนแรง หรือนำไปสู่ความรุนแรงและอันตราย ประกอบด้วย

1) การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการนำเสนอที่ก่อให้เกิดผล
รุนแรงต่อจิตใจของผู้ชม ทำให้เกิดความรู้สึกทางจิตใจ เช่น ความหดหู่ ความเศร้า ความเครียด ความสะเทือนใจ
อย่างรุนแรง รวมถึงการนำเสนอของรายการที่ทำให้ผู้ชมตกใจกลัว ความน่าเกลียด สยดสยอง ขยะแขยง

2) การใช้ความรุนแรงกระทำต่อตนเอง บุคคลอื่น สิ่งมีชีวิตและวัตถุ

3) การใช้อาวุธ ยาเสพติด การแสดงภาพของการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ
รวมถึงเนื้อหาที่ขัดต่อศีลธรรม และความสงบสุขของสังคม

4) การนำเสนอที่ก่อให้เกิดการอคติ การเลือกปฏิบัติอันนำมาซึ่งการต่อต้าน
หรือล่วงละเมิดบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมถึงการส่งเสริม การสร้างทัศนคติ ความเชื่อ การชักจูงใจให้เกิดการ
ล่วงละเมิดหรือการต่อต้าน การดูหมิ่นเหยียดหยาม การลดทอนหรือการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ละเมิด
สิทธิมนุษยชน ตลอดจนการส่งเสริมหรือชักจูงให้เกิดการต่อต้าน ดูหมิ่น สร้างทัศนคติเชิงลบ การล้อเลียนให้
เกิดความอาย กลายเป็น “ตัวตลกในสังคม” ที่มีผลต่อตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ทั้งในประเด็นของเชื้อชาติ สัญชาติ
ชาติพันธุ์ เพศ รสนิยมทางเพศ ชนชั้น สถานะ สภาพทางเศรษฐกิจ อายุ ศาสนา สัตว์ โรคหรือภาวะสุขภาพ
ความพิการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา

2.1.2 เรื่องทางเพศ พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม ในด้านการแต่งกาย การแสดงออกทางเพศ การแสดงท่าทางหรือกิริยาที่ไม่เหมาะสมในทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การสนทนาหรือใช้คำพูดเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศที่ล่อแหลมหรือไม่เหมาะสม การสร้างทัศนคติทางลบเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศในประเด็นต่างๆ เช่น การเหยียดเพศ เป็นต้น

2.1.3 ภาษา พิจารณาจากภาพ เสียงและเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องการใช้ภาษา ไวยากรณ์ทางภาษา การใช้ภาษาที่ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อความหมายในเชิงลบ รวมถึงการใช้ภาษาที่ก้าวร้าว ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอนศักดิ์และศรีของผู้ฟัง

2.2 หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม พิจารณาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยใช้เกณฑ์ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ใน 6 ประเด็น เป็นตัวชี้วัด ดังนี้

2.2.1 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดระบบวิธีคิด กล่าวคือให้คิดเป็นตามความสามารถของสมองในแต่ละวัย ตลอดจนการส่งเสริมด้านพัฒนาการทางสมองและสติปัญญา ให้สามารถมีความรู้ มีความเข้าใจ มีความสามารถในการประยุกต์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวางแผนการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.2.2 เนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในเรื่องวิชาการ ตลอดจนความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ให้สามารถเรียนรู้วิชาการในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนศาสตร์ประยุกต์ และศาสตร์ในเชิงบูรณาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ความรู้ในด้านภาษาศาสตร์ ตรรกะ และคณิตศาสตร์ ดนตรี กีฬา ตลอดจนความรู้ในด้านวิชาชีพ รวมถึงการสร้างความรักในการเรียนรู้

2.2.3 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเกิดความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อ แรงบันดาลใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมในมาตรฐานของความเป็นมนุษย์

2.2.4 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต ให้รู้จักและเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมที่เหมาะสมกับกาลและเทศะ สามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในชีวิตของตนเองได้ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างเหมาะสมได้

2.2.5 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เข้าใจ และชื่นชมความหลากหลายในสังคม ทั้งในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา สถานะทางสังคม เพศ และวัย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลาย และสามารถอยู่ร่วมกันกับความแตกต่างหลากหลายนั้นได้อย่างสันติ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งอันเกิดจากความแตกต่างหลากหลายนั้นได้

2.2.6 เนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ในความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว ทั้งเรียนรู้และเข้าใจกันและกันของคนในครอบครัว ตลอดจนการทำให้เกิดศรัทธาและแรงบันดาลใจในสถาบันครอบครัว

3. แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ แบ่งระดับความเหมาะสมของผู้ชมเป็น 6 กลุ่ม และมีการแบ่งระดับความเหมาะสมของเนื้อหาตามพฤติกรรม ความรุนแรง ภาษา และเรื่องทางเพศ เป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 0 - ระดับ 3 ดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	พฤติกรรม และความ รุนแรง	ภาษา	เรื่องทางเพศ
“ป” รายการสำหรับเด็กปฐมวัย ผลิตขึ้นสำหรับผู้ชมในวัย 3-5 ปี	0	0	0
“ค” รายการสำหรับเด็ก ผลิตขึ้นสำหรับผู้ชมในวัย 6-12 ปี	0	1	0
“ท” รายการทั่วไป สามารถรับชมได้ทุกวัย	1	1	1
“น 13” รายการเหมาะสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหา ที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี ควรได้รับคำแนะนำ	2	2	1
“น 18” รายการเหมาะสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหา ที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษา ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ควรได้รับคำแนะนำ	2	2	2
“ฉ” รายการเฉพาะผู้ใหญ่ อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่ เหมาะสมด้าน พฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ ภาษา เด็กและเยาวชนไม่ควรรับชม	3	3	3

4. นอกเหนือจาก หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ ของประเทศไทยแล้ว ในต่างประเทศมีเครื่องมือในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์กับกลุ่ม ผู้ชม โดยมีการพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาษาหยาบคายหรือก้าวร้าว เนื้อหาทางเพศและโป๊ เปลือย ความรุนแรง การเหยียดหยามและการเลือกปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น

4.1 สหราชอาณาจักร : มีการกำกับดูแลเนื้อหาเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยองค์กรอิสระใน การกำกับดูแลการสื่อสาร (Office of Communications – Ofcom) และการกำกับดูแลกันเองของผู้ให้บริการ โทรทัศน์เชิงพาณิชย์และผู้ให้บริการเนื้อหาทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมถึงการกำกับดูแลร่วมกันของผู้ให้บริการ วิดีทัศน์ตามคำขอ (Video on Demand) มีมาตรการจำกัดเวลาออกอากาศสำหรับกิจการโทรทัศน์แบบ ให้บริการทั่วไป (ฟรีทีวี) เพื่อให้เกิดการจัดผังรายการที่เหมาะสมคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่อาจเป็น ภัยในกิจการโทรทัศน์ และมีหลักปฏิบัติร่วมกันของผู้ให้บริการจากหลายแพลตฟอร์มที่รวมกลุ่มกัน นอกจากนี้ ยังมีหลักเกณฑ์ในการจัดทำเนื้อหาในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (The Ofcom Broadcasting Code)

4.2 สหรัฐอเมริกา : ภายใต้การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการสื่อสารแห่งสหพันธรัฐของสหรัฐอเมริกา (Federal Communication Commission – FCC) และการกำกับดูแลกันเองของผู้ให้บริการโทรทัศน์ในประเทศ มีการจำกัดเวลาออกอากาศในกิจการโทรทัศน์ ยกเว้นเคเบิลทีวี โดยเนื้อหารายการที่หายาก มีภาษาที่ก้าวร้าวหรือรุนแรง จะถูกห้ามออกอากาศรายการระหว่างช่วงเวลา 6.00-22.00 น. และกำหนดช่วงเวลาช้อยกเว้นที่เป็นช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหาที่อาจเป็นภัยได้ ในช่วงเวลา 22.00-6.00 น. นอกจากนี้ ยังมีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ ผ่านสัญลักษณ์ที่จะแสดงถึงความเหมาะสมของช่วงอายุของผู้รับชมรายการ ดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ลักษณะรายการ
“G” General Audience สำหรับผู้ชมทั่วไป	รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมทุกวัย ผู้ปกครองสามารถให้เด็กและเยาวชนรับชมได้โดยลำพัง เนื้อหารายการมีความรุนแรงเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีเลย ไม่มีภาษาที่รุนแรง และมีบทสนทนาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศเล็กน้อยหรือไม่มีเลย
“PG” Parental Guidance Suggested ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำ	รายการที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำหากรับชมร่วมกับเด็ก เพราะมีเนื้อหาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้ : มีความรุนแรงปานกลาง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่บ้าง, มีภาษาหยาบคายไม่บ่อยนัก หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำ
“14” Parental Strongly Cautioned ผู้ปกครองควรระมัดระวังอย่างยิ่ง	รายการมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ผู้ปกครองควรให้ความระมัดระวังในการรับชมของเด็ก เนื่องจากรายการมีเนื้อในลักษณะมีความรุนแรงระดับเข้มข้น, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศระดับเข้มข้น, มีภาษาหยาบคายระดับรุนแรง หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำอย่างมาก
“MA” Mature Audience Only สำหรับผู้ชมในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น	รายการที่ออกแบบเฉพาะให้วัยผู้ใหญ่รับชม เนื้อหาไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยรายการมีเนื้อในลักษณะที่มีความรุนแรงชัดเจน โหดร้ายและสมจริง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศชัดเจน หรือมีภาษาที่หยาบโลนและหยาบคาย

4.3 เครือรัฐออสเตรเลีย : กำกับดูแลเนื้อหารายการโดย The Australian Communications and Media Authority (ACMA) และการกำกับดูแลร่วมกันระหว่าง ACMA และผู้ให้บริการโทรทัศน์ โดยมีระบบการจัดระดับความเหมาะสมและช่วงเวลาออกอากาศรายการของกิจการโทรทัศน์แบบฟรีทีวีสรุปดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ช่วงเวลาออกอากาศ		
	วันธรรมดา	วันสุดสัปดาห์	วันหยุด
“G Zone” General Audience สำหรับผู้ชมทั่วไป	สามารถออกอากาศได้ตลอดทั้งวัน		
“PG Zone” Parental Guidance Recommended	5.00-6.00 น.	5.00-6.00 น.	5.00-6.00 น.
	8.30-16.00 น.	10.00-5.00 น.	8.30-16.00 น.

ระดับความเหมาะสม	ช่วงเวลาออกอากาศ		
	วันธรรมดา	วันสุดสัปดาห์	วันหยุด
ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง	19.00-5.00 น.		19.00-5.00 น.
“M Zone” Mature เหมาะสมสำหรับวัยผู้ใหญ่	12.00-15.00 น. 20.30-5.00 น.	20.30-5.00 น.	20.30-5.00 น.
“MA Zone” Mature Audience เหมาะสำหรับผู้ใหญ่อายุ 15 ปีขึ้นไปเท่านั้น ซึ่งมี ฉากเกี่ยวกับเรื่องเพศ ภาษาหยาบคาย รุนแรง กว่าระดับ M Zone	ออกอากาศในช่วง 21.00-5.00 น.		
“AV Zone” Adult violence (เฉพาะรายการฟรีทีวีเชิง พาณิชย์) เหมาะสำหรับผู้ใหญ่อายุ 15 ปีขึ้นไป เท่านั้น และมีความรุนแรงเป็นแก่นเรื่อง	ออกอากาศในช่วง 21.30-5.00 น.		
“R18+ Zone” จำกัดการรับชมเฉพาะบุคคลที่อายุ 18 ปีขึ้นไป เท่านั้น	ออกอากาศได้ทางโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก หากได้รับอนุญาตจากรัฐสภาและมีอุปกรณ์จำกัด การใช้งานเท่านั้น		

4.4 เนเธอร์แลนด์ : กำกับดูแลเนื้อหารายการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมุ่งไปที่การกำกับดูแลร่วมกันขององค์กรกำกับดูแลสื่อภาครัฐ (The Dutch Media Authority หรือ Commissariaat voor de Media – CvdM) และมอบหมายอำนาจหน้าที่บางส่วนในการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหารายการให้แก่ สถาบันการจัดระดับความเหมาะสมสื่อโทรทัศน์ หรือ Netherland’s Institute for the Classification of Audiovisual Media – NICAM) รวมถึงการกำกับดูแลโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ทั้งนี้ มีการแบ่งระดับความเหมาะสมแบ่งตามช่วงอายุออกเป็น 5 ระดับโดยพิจารณาถึงลักษณะเนื้อหาที่อาจเป็นภัย ได้แก่ ความรุนแรง ความสมจริงของเนื้อหา เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ การเลือกปฏิบัติ/การแบ่งแยก การใช้ยาเสพติด และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และภาษาหยาบคาย โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ลักษณะรายการ
“AL” เหมาะสำหรับผู้ชมทุกวัย	รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมทุกวัย สามารถออกอากาศได้ทั้งวัน
“6” Parental Guidance Suggested ผู้ปกครองควร ให้คำแนะนำ	รายการที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำหากรับชมร่วมกับเด็ก เพราะมีเนื้อหาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้ : มีความรุนแรงปานกลาง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่บ้าง, มีภาษาหยาบคายไม่บ่อยนัก หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำ
“9”	รายการมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ผู้ปกครองควรให้ความระมัดระวังในการรับชมของเด็ก เนื่องจากรายการมีเนื้อในลักษณะมีความรุนแรงระดับเข้มข้น, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศระดับเข้มข้น,

ระดับความเหมาะสม	ลักษณะรายการ
Parental Strongly Cautioned ผู้ปกครองควรระมัดระวังอย่างยิ่ง	มีภาษาหยาบคายระดับรุนแรง หรือมีบทบรรยายและบทพูดที่ต้องได้รับคำแนะนำอย่างมาก
“12” Mature Audience Only สำหรับผู้ชมในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น	รายการที่ออกแบบเฉพาะให้วัยผู้ใหญ่รับชม เนื้อหาไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยรายการมีเนื้อในลักษณะที่มีความรุนแรงชัดเจน โหดร้ายและสมจริง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศชัดเจน หรือมีภาษาที่หยาบโลนและหยาบคาย
“16” Mature Audience Only สำหรับผู้ชมในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น	รายการที่ออกแบบเฉพาะให้วัยผู้ใหญ่รับชม เนื้อหาไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยรายการมีเนื้อในลักษณะที่มีความรุนแรงชัดเจน โหดร้ายและสมจริง, มีสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศชัดเจน หรือมีภาษาที่หยาบโลนและหยาบคาย

4.5 สหพันธรัฐเยอรมนี : กำกับดูแลเนื้อหาหารายการโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย (Statutory Regulation) โดยหน่วยงานด้านการกำกับดูแลสื่อของแต่ละมลรัฐ (The Landesmedienanstalten หรือ State Media Authorities) คณะกรรมการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกิจการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Commission for the Protection of Minors in the Media หรือ Kommission Fur Jugendmediaenschutz – KJM) นอกจากนี้ยังมีการมอบอำนาจและหน้าที่บางประการในการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหา รายการให้กับองค์กรกำกับดูแลกันเองโดยสมัครใจในกิจการโทรทัศน์ (Organization for the Voluntary Self-Regulation of Television หรือ Freiwillige Selbstkontrolle Fernsehsehen – FSF) ทำหน้าที่ในการออกระเบียบและพิจารณาความเหมาะสมของรายการและกำหนดตารางเวลาการออกอากาศของรายการ (scheduling restriction) โดยมีระดับความเหมาะสมของรายการตามช่วงอายุและช่วงเวลาออกอากาศ ดังตารางต่อไปนี้

ระดับความเหมาะสม	ช่วงเวลาออกอากาศ
ไม่มีข้อจำกัด (without restriction)	สามารถออกอากาศได้ตลอดทั้งวัน
เหมาะสมกับบุคคลอายุ 12 ปีขึ้นไป	ออกอากาศช่วง Primetime (20.00-22.00 น.)
เหมาะสมกับบุคคลอายุ 16 ปีขึ้นไป	ออกอากาศช่วง 22.00-23.00 น.
เหมาะสมกับบุคคลอายุ 18 ปีขึ้นไป	ออกอากาศช่วง 23.00-6.00 น.

ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว

จากผลการศึกษาโครงการจัดทำมาตรฐานจริยธรรมและการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อกำหนดมาตรฐานจริยธรรมการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (2559) มีข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ต้นแบบสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยมีองค์ประกอบในการสร้างสรรค์รายการที่เหมาะสมตามช่วงวัยของผู้ชม

กลุ่มเป้าหมายในด้านต่างๆ ซึ่งผู้ผลิตรายการควรมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบต่างๆ เพื่อการออกแบบ
เนื้อหารายการให้เกิดความสนุกสนานและการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์และมีคุณค่าไปพร้อมกัน โดยมีภาพรวม
ส่วนประกอบของการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ดังนี้

(1) **คุณลักษณะและจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก** มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย แบ่งเป็น เด็กเล็ก
อายุ 3-5 ปี เด็กวัยเรียน อายุ 6-12 ปี ซึ่งแบ่งย่อยเป็นวัยเรียนตอนต้น (6-9 ปี) และวัยเรียนตอนปลาย (10-12 ปี)
และเยาวชนอายุ 13-15 ปี แบ่งย่อยเป็นเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนต้น (13-15 ปี) และเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย
(16-18 ปี)

(2) **ความต้องการการพัฒนาสำหรับเด็ก เพื่อการเรียนรู้และทักษะชีวิตในอนาคต** ได้แก่ ความฉลาด
ทั้ง 6 ด้าน คือ ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ทางการริเริ่มสร้างสรรค์ ทางศีลธรรมจริยธรรม ทางพละนาถมาย และ
ทางการแก้ไขปัญหา ต่อมาคือทักษะของความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือ ความรู้เกี่ยวกับโลก ทักษะด้าน
การเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ กลุ่มอาเซียนและโลกศึกษา กลุ่มสื่อสารสารสนเทศและ
ทักษะการสื่อสาร และกลุ่มการทำงานและอาชีพ

(3) **การสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ศีลธรรมที่ควรปลูกฝัง** ประกอบด้วย ความรู้เรื่อง
สิทธิและบทบาทหน้าที่ตนเองและต่อสังคม ความซื่อสัตย์เสียสละและแบ่งปัน ความขยัน อดทนและพากเพียร
ความเคารพและยอมรับในความแตกต่าง การมีส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย การมีสติ
และมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต การมีจิตสำนึก การรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี

(4) **การส่งเสริมการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับเด็ก** ที่แบ่งเป็น 6 หมวดใหญ่คือ
กลุ่มศิลปะ สังคม และความเป็นมนุษย์ กลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ กลุ่มภาษาและวัฒนธรรม

(5) **รูปแบบของรายการโทรทัศน์** ที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตรายการเด็ก เยาวชน และครอบครัว
ได้อย่างเหมาะสม ทั้ง ละคร การเล่านิทาน วาไรตี้ นิตยสาร เรียงลิตตี้ การแข่งขันตอบคำถาม การแสดง
ความสามารถ สารคดี ข่าวและพูดคุยข่าว และรายการเพลง เป็นต้น

(6) **วิธีการนำเสนอเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก เยาวชนและครอบครัว** ซึ่งมีหลายวิธีการ
ประกอบด้วย ความตลกขบขัน ความตื่นเต้น ความเหนือจินตนาการ เรื่องย้อนยุค ความมีเงื่อนงำ ชวนสงสัย
ความมีชื่อเสียง การให้รางวัล ความรักโรแมนติก ความขัดแย้ง ความโศกเศร้าน่าสงสาร

นอกจากนั้น ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจสถานการณ์ของครอบครัวที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในสังคมโลก
ลักษณะของครอบครัวยุคใหม่จะมีความแตกต่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งลักษณะทางเพศ อายุ และการอยู่
ร่วมกัน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวยุคใหม่ จึงต้องเริ่มที่การเปิดใจ เรียนรู้ ยอมรับพูดคุยสื่อสาร
และพร้อมปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว และคนอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ตารางที่ 4.4 ภาพรวมส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว

ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21	หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด	
3 – 5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - ระวังโรคติดสุกสนาน - อายากรู้จักคนอื่น - เรียนรู้การเข้าสังคม - สร้างเหตุผลส่งผลต่อความสามารถในการคิดทางคุณธรรม	พละนาถย (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	ศิลปะ มนุษยชาติ สังคม	รู้จักสิทธิบทบาทหน้าที่ ตนเองและสังคม ชื่อเสียง เสียดสละ แบ่งปัน	ละคร นิทาน การสาธิต	ตลกขบขัน
			สิ่งแวดล้อม					ตื่นตื่น ตื่นตา ตื่นใจ
6 – 9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เรื่องมันในตนเอง - แยกกลุ่ม ก๊วน - ชาย (ตื่นตื่น ทดลอง) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศิลปะ จริยธรรม (MQ)	การรู้หนังสือ	Life Skill	STEMศึกษา ภาษาและ วัฒนธรรม	เคารพและยอมรับใน ความแตกต่าง	ความ หลากหลาย	รักโรแมนติก
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ					จัดแจง
10 – 12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง - แสวงหาความจริง - กังวลการเปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความยืดหยุ่น และ การปรับตัว ผู้นำ และรับคิชอบ	อาเซียน และ โลก	มีส่วนร่วมและแสดงออก ตามแนวทาง ประชาธิปไตย	นิตยสาร ความจริง	มีเงื่อนไขชวน สงสัย	
13 – 15 ปี	- ลภาวะทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พูดคุยเรื่องเพศกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - ตัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและ เทคโนโลยี	Learning & Innovative Skill	ทักษะด้านสื่อ และการ สื่อสาร	มีสติ มีภูมิคุ้มกัน ในการใช้ชีวิต	การแข่งขัน	โคกศรี น่าสงสาร
			คิดสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม					ชยัน อดทน พากเพียร ความสามารถ
16 – 18 ปี	- พัฒนาศักยภาพในอนาคต - การเติบโตในสังคมที่ไม่สมบูรณ์	วิธีสร้างสรรค์ (CQ)	มีวิจรณ์ญาณ และ การแก้ปัญหา	ชีวิตการ ทำงาน	จิตสำนึกสาธารณะ	สารคดี	มีชื่อเสียง	
ครอบครัว	- ความรักความอบอุ่น - ความเข้าใจในความแตกต่างของช่วงวัย - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	การแก้ไขปัญหา (AQ)	การสื่อสาร และการ ทำงานร่วมกัน	ครอบครัว	รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี	ข่าว และการ พูดคุย เพลง	โศกสลด รวงวิล ย้อนยุค ย้อนอดีต	

จากภาพรวมส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้แบ่งส่วนประกอบ หรือส่วนผสมในการสร้างสรรค์รายการให้มีความน่าสนใจ และหมวดหมู่การเรียนรู้ซึ่งเป็นเนื้อหาที่จะส่งเสริมให้กับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงวัยโดยส่วนประกอบ หรือส่วนผสม ในการสร้างสรรค์รายการให้มีความน่าสนใจจะพิจารณาจากรูปแบบรายการ สิ่งดึงดูดในรายการ การพัฒนาความสามารถทั้ง 6 ด้าน และทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องตามลักษณะของจิตวิทยาพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย ในแต่ละช่วงวัย ทั้งนี้ ผู้ผลิต สามารถเลือกใช้ได้ตามอิสระ ขึ้นอยู่กับกลวิธีหรือเทคนิค และยังสามารถเลือกได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ เพื่อบูรณาการความหลากหลายของการนำเสนอ ซึ่งจากผลการศึกษาข้างต้น จึงนำมาสู่การออกแบบส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ เพื่อเป็นรายการโทรทัศน์ต้นแบบสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่คำนึงหลักจริยธรรม โดยแบ่งตามแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเล็กอายุ 3-5 ปี

ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21	หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด	
3-5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - อยากรู้อยากเห็น - สร้างเหตุผลส่งผลต่อความสามารถในการคิดทางคุณธรรม	พลาณามัย (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	- รู้จักสิทธิ บทบาทท หน้าที่ - ต่อดนเองและสังคม - เชื้อสัดย์ เสียดสละ แบ่งปัน	ละคร นิทาน	คลกขบขัน	- ตื่นเต้น ตื่นคา - ตื่นใจ
			สิ่งแวดล้อม					
6-9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เชื่อมั่นในตนเอง - ชาย (ตื่นเต้น ทดลอง) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศีลธรรม จริยธรรม (MQ)	การู้หนังสือ	Life Skill	- เคารพและยอมรับใน - ความแตกต่าง	ความหลากหลาย	รัก โรแมนติก	ขัดแย้ง
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ					
10-12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง - แสวงหาความจริง - กังวลการ เปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความยึดหยุ่น และ การปรับตัว	Life Skill	- มีส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย	นิตยสาร	มีเงื่อนงำชวนสงสัย	- ผู้นำ และ รับคิดชอบ
			ผู้นำ และ รับคิดชอบ					
13-15 ปี	- ภาวะทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พุดคุยเรื่องเพศกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - ตัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและ เทคโนโลยี	Learning & Innovative Skill	- ทักษะด้านสื่อและการสื่อสาร	- การแข่งขัน	- โศกเศร้า - นำสงสาร	- มิสติ - มิถุมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต
			คิดสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม					
16-18 ปี	- พัฒนาศักยภาพในอนาคต - การเติบโตในสังคมที่ไม่สมบูรณ์	วิเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มีวิจารณญาณ และ การแก้ปัญหา	Life Skill	- ชีวิตการทำงาน	- แสดงความสามารถ	- แฟนตาซีเหนือจินตนาการ	- จิตสำนึกสาธารณะ
			การแก้ปัญหา (AQ)					
ครอบครัว	- ความรักความอบอุ่น - ความเข้าใจในความแตกต่างของช่วงวัย - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	การแก้ไขปัญห (AQ)	การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน	Life Skill	- ู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารสื่อและเทคโนโลยี	- ข่าว และการพูดคุย	- โชคตลก รวงวัล	- เพลง

เด็กเล็ก อายุ 3-5 ปี มีการพัฒนาด้านร่างกาย เริ่มมีทักษะการเคลื่อนไหวสามารถใช้วัยส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ดีขึ้น ชอบช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีอารมณ์ที่ชัดเจน เปิดเผย อีสระ ทั้งฟังพอใจและไม่ฟังพอใจ ชอบเข้าสังคม พบปะพูดคุย รวมกลุ่มกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างประเทศ มีความคิดการเล่นที่อิสระ สามารถจำ สิ่งของหรือบุคคลต่างๆ อย่างถูกต้อง สามารถบอกความเหมือน ความต่าง มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก นำเอาสิ่งที่มีอยู่มาสัมพันธ์กัน เรียนรู้ในการมีเหตุผล และสามารถคิดทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเล็กอายุ 3-5 ที่สอดคล้องตามจิตวิทยาพัฒนาการ จึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในด้านพลาณามัย ศีลธรรม จริยธรรม และอารมณ์ โดยอาจใช้รูปแบบรายการที่ช่วยดึงดูดความสนใจ ผ่านละครนิทาน เพลง ความหลากหลายที่สอดแทรกความตลกขบขัน ความตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจ และเรื่องแฟนตาซีเหนือจินตนาการ เป็นต้น

ตารางที่ 4.6 ส่วนประกอบการสร้างสรรครายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยเรียนตอนต้นอายุ 6-9 ปี

ส่วนประกอบการสร้างสรรครายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21	หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด	
3 – 5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - อยากรู้อยากเห็น - สร้างเหตุผลส่งผลต่อความสามารถในการคิดทาง คุณธรรม	พละนามัย (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	รู้จักสิทธิ บทบาท หน้าที่ ของตนเองและสังคม	ละคร นิทาน	ตลกขบขัน	
			สิ่งแวดล้อม					ศิลปะ มนุษยชาติ สังคม
6 – 9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เชื่อมั่นในตนเอง - แยกกลุ่ม ก๊วน - ชาย (ตื่นเต้น ตลกขบขัน) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศีลธรรม จริยธรรม (MQ)	การรู้หนังสือ	Life Skill	เคารพและยอมรับใน ความแตกต่าง	ความ หลากหลาย	รักโรแมนติก ขัดแย้ง	
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ					STEM
10 – 12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง - แสวงหาความจริง - กังวลการเปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความคิดหยุน และ การปรับตัว	Life Skill	มีส่วนร่วมและแสดงออก ตามแนวทาง ประชาธิปไตย	นิตยสาร	มีเงื่อนไขรางวัล สงสัย	
			ผู้นำ และรับผิดชอบต่อ					อาเซียน และ โลก
13 – 15 ปี	- ภาวะทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พุศุคยูเรเชียกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - ตัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและ เทคโนโลยี	Learning & Innovative Skill	ทักษะด้านสื่อ และการ สื่อสาร	การแข่งขัน	โคกศรี นางสาร	
			คิดสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม					มีสติ มีภูมิคุ้มกัน ในการใช้ชีวิต
16 – 18 ปี	- พัฒนาศักยภาพในอนาคต - การเติบโตในสังคมที่ไม่สมบูรณ์	วิเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มีวิจรรย์ญาณ และ การแก้ปัญหา	Life Skill	จิตสำนึกสาธารณะ	สารคดี	มีชื่อเสียง	
ครอบครัว	- ความรักความอบอุ่น - ความเข้าใจในความแตกต่างของช่วงวัย - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	การแก้ไขปัญห (AQ)	การสื่อสารและการ ทำงานร่วมกัน	Life Skill	รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี	ข่าว และการ พุดคุย	โชคตาภ รางวัล	
								ครอบครัว

เด็กวัยเรียนตอนต้น อายุ 6-9 ปี และเด็กวัยเรียนตอนปลาย อายุ 10-12 ปี เป็นช่วงอายุที่เริ่มให้ความสนใจกับรูปร่างหน้าตา อยากรู้อยากเห็นในเรื่องราวทางกายของเพศตรงข้าม ความคิดละเอียดอ่อนมากขึ้น เข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ของตนได้ เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์ได้เหมาะสมให้ความสำคัญต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ทั้งที่ใกล้ชิดและบุคคลอื่น ทั้งวัยเดียวกันและต่างวัย ต้องการเพื่อนมาก จะแสวงหาเพื่อนที่มีความคล้ายคลึงกัน สามารถคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา รับผิดชอบและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง รับฟังคนอื่นมากขึ้นและกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยเรียนตอนต้น อายุ 6-9 ปี จึงอาจมีรูปแบบรายการที่เป็น การสาธิตต่างๆ การนำเสนอความหลากหลาย ความจริง และการแสดงความสามารถ ผ่านสิ่งดึงดูด เช่น เรื่องตลกขบขัน ความตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจ เรื่องแฟนตาซีเหนือจินตนาการ เรื่องเกี่ยวกับโชคตาภ และเรื่องย้อนยุค ย้อนอดีต เป็นต้น

ตารางที่ 4.7 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยเรียนตอนปลายอายุ 10-12 ปี

ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21		หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด
3 – 5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - ริงกระ โดคสนุกสนาน - อายากรู้ อยากเห็น - เรียนรู้การเข้าสังคม - สร้างเหตุผลสิ่งผลต่อความสามารถในการคิดทางคุณธรรม	พละนามัย (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	ศิลปะ มนุษยชาติ สังคม	รู้จักสิทธิบทบาทหน้าที่ ตนเองและสังคม	ละคร นิทาน	ตลกขบขัน
			สิ่งแวดล้อม			ชื่อสัตว์ เสียงสละ แบ่งปัน	การสารคดี	ตื่นเต้น ตื่นตา ตื่นใจ
6 – 9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เชื่อมมั่นในตนเอง - แยกกลุ่ม ก๊วน - ชาย (ตื่นเต้น ทลอลอง) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศิลปะ จริยธรรม (MQ)	การรู้หนังสือ	Life Skill	STEMศึกษา ภาษาและ วัฒนธรรม	เคารพและยอมรับใน ความแตกต่าง	ความ หลากหลาย	รักโรแมนติก ขัดแย้ง
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ			อาเซียน และ โลก	มีส่วนร่วมและแสดงออก คนแนวทาง ประชาธิปไตย	นิตยสาร ความจริง
10 – 12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง - แสวงหาความจริง - กังวลการเปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความยืดหยุ่น และ การปรับตัว ผู้นำ และ รับผิดชอบ	Learning & Innovative Skill	ทักษะด้านสื่อ และการ สื่อสาร	มีสติ มีภูมิคุ้มกัน ในการใช้ชีวิต	การแข่งขัน	โตกเศร้า น่าสงสาร
13 – 15 ปี	- ภาวะทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พุดคุยเรื่องเพศกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - ตัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและ เทคโนโลยี คิดสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม			ชีวิตการ ทำงาน	ชยัน อดทน พากเพียร	แสดง ความสามารถ
			16 – 18 ปี	ริเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มีวิจารณ์ญาณ และ การแก้ปัญหา			จิตสำนึกสาธารณะ
ครอบครัว	- ความรักความอบอุ่น - ความเข้าใจในความแตกต่างของช่วงวัย - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	การแก้ไขปัญหา (AQ)	การสื่อสารและการ ทำงานร่วมกัน	ครอบครัว	รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี	ข่าว และการ พูดคุย เพลง	โชคกลาง วางวัด ย้อนยุค ย้อนอดีต	

สำหรับการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยเรียนตอนปลายอายุ 10-12 ปี ควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในด้านการเคารพและยอมรับในความแตกต่าง การมีส่วนร่วมและการแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย การมีสติ มีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต ส่งเสริมความชยัน อดทนและพากเพียร โดยใช้รูปแบบรายการที่มีความหลากหลาย นำเสนอความจริง สารคดี ข่าวและการพูดคุย โดยใช้สิ่งดึงดูดเป็นเรื่องตลกขบขัน เรื่องตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจ และการนำเสนอแบบมีเจองำจนวนสงสัย

ตารางที่ 4.8 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนต้นอายุ 13-15 ปี

ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21		หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด
3 - 5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - วัยกระ โดคสนุกสนาน - อายกรู้อยากเห็น - เรียนรู้การเข้าสังคม - สร้างเหตุผลส่งผลต่อความสามารถในการคิดทางคุณธรรม	พละนาบย (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	ศิลปะ มนุษยชาติ สังคม	รู้จักสิทธิ บทบาท หน้าที่ของตนเองและสังคม	ละคร นิทาน	ตลกขบขัน
			สิ่งแวดล้อม			ชื่อสตัย เสียดสะ เบ่งบ่น		การสาริต
6 - 9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เชื่อมั่นในตนเอง - แยกกลุ่ม ก๊วน - ชาย (ตื่นเต้น หลดอง) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศิลปะรวม จริยธรรม (MQ)	การรู้หนังสือ	Life Skill	ภาษาและวัฒนธรรม	เคารพและยอมรับในความแตกต่าง	ความหลากหลาย	รักโรแมนติก
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ			อาเขียน และโลก		มึส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย
10 - 12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง - แสวงหาความจริง - กังวลการเปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความยืดหยุ่น และการปรับตัว ผู้นำ และ รับคิชอบ	Learning & Innovative Skill	ทักษะด้านสื่อและการสื่อสาร	มีส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย	นิตยสาร	มึเงื่อนงำชวนสงสัย
13 - 15 ปี	- กาวะทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พุดคุยเรื่องเพศกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - คัดสินใจ โดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและเทคโนโลยี			จิตสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	ทักษะด้านสื่อและการสื่อสาร	มึสติ มึภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต
			วิเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มึวิจาวณญาณ และการแก้ปัญหา	ขยัน อดทน หากเพียร			แสดงความสามารถ
16 - 18 ปี	- พัฒนาศักยภาพในอนาคต - การเคิบ โคโนสังคมที่ไม้สมบูรณ์	วิเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มึวิจาวณญาณ และการแก้ปัญหา	Learning & Innovative Skill	ชีวิตการทำงาน	จิตสำนึกสาธารณะ	สารคดี	มึชื่อเสียง
ครอบครัว	- ความรักความอบอุ่น - ความเข้าใจในความแตกต่างของช่วงวัย - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	การแก้ไขปัญหา (AQ)	การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน		ครอบครัว	รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี	ข่าว และการพูดคุย	เพลง

ตารางที่ 4.9 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนปลายอายุ 16-18 ปี

ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21		หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด
3 - 5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - วัยกระ โดคสนุกสนาน - อายกรู้อยากเห็น - เรียนรู้การเข้าสังคม - สร้างเหตุผลส่งผลต่อความสามารถในการคิดทางคุณธรรม	พละนาบย (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	ศิลปะ มนุษยชาติ สังคม	รู้จักสิทธิ บทบาท หน้าที่ของตนเองและสังคม	ละคร นิทาน	ตลกขบขัน
			สิ่งแวดล้อม			ชื่อสตัย เสียดสะ เบ่งบ่น		การสาริต
6 - 9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เชื่อมั่นในตนเอง - แยกกลุ่ม ก๊วน - ชาย (ตื่นเต้น หลดอง) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศิลปะรวม จริยธรรม (MQ)	การรู้หนังสือ	Life Skill	ภาษาและวัฒนธรรม	เคารพและยอมรับในความแตกต่าง	ความหลากหลาย	รักโรแมนติก
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ			อาเขียน และโลก		มึส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย
10 - 12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง - แสวงหาความจริง - กังวลการเปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความยืดหยุ่น และการปรับตัว ผู้นำ และ รับคิชอบ	Learning & Innovative Skill	ทักษะด้านสื่อและการสื่อสาร	มีส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย	นิตยสาร	มึเงื่อนงำชวนสงสัย
13 - 15 ปี	- กาวะทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พุดคุยเรื่องเพศกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - คัดสินใจ โดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและเทคโนโลยี			จิตสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	ทักษะด้านสื่อและการสื่อสาร	มึสติ มึภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต
			วิเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มึวิจาวณญาณ และการแก้ปัญหา	ขยัน อดทน หากเพียร			แสดงความสามารถ
16 - 18 ปี	- พัฒนาศักยภาพในอนาคต - การเคิบ โคโนสังคมที่ไม้สมบูรณ์	วิเริ่มสร้างสรรค์ (CQ)	มึวิจาวณญาณ และการแก้ปัญหา	Learning & Innovative Skill	ชีวิตการทำงาน	จิตสำนึกสาธารณะ	สารคดี	มึชื่อเสียง
ครอบครัว	- ความรักความอบอุ่น - ความเข้าใจในความแตกต่างของช่วงวัย - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	การแก้ไขปัญหา (AQ)	การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน		ครอบครัว	รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี	ข่าว และการพูดคุย	เพลง

เยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนต้น อายุ 13-15 ปี และเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 16-18 ปี เป็นช่วงวัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาก แต่ไม่แตกต่างกัน มีการพัฒนาทางด้านร่างกายที่แบ่งแยกความเป็นชายหนุ่ม ความเป็นหญิงสาวที่เพิ่งเริ่มเจริญเติบโตเต็มที่ในวัยแรกเริ่ม พอใจในการรักเพศตรงข้าม สนใจเพศตรงข้ามมีแรงจูงใจที่จะรักผู้อื่น ต้องการอิสระจากพ่อแม่ อารมณ์เปลี่ยนแปลง อ่อนไหวง่าย อารมณ์รุนแรง ควบคุมอารมณ์ยังไม่ได้ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต สังคมคือกลุ่มเพื่อน ยึดแบบจากกลุ่มเพื่อนและบุคคลที่ตรงกับอุดมคติ ต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและสังคมรอบตัว มีการรวมกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน มีอิทธิพลมากต่อทัศนคติ ความสนใจ และพฤติกรรมการแสดงออก คิดอย่างมีเหตุผลโดยไม่ใช่วัตถุเป็นสื่อ มีการคิดแบบใช้เหตุผลเชิงสัดส่วน ใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม คาดการณ์อนาคตได้โดยมองย้อนอดีต

ตารางที่ 4.10 ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับครอบครัว

ส่วนประกอบการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Module)								
กลุ่มเป้าหมาย	จิตวิทยาพัฒนาการ	การพัฒนาความสามารถ	ทักษะในศตวรรษที่ 21	หมวดหมู่การเรียนรู้	คุณธรรม จริยธรรม	รูปแบบรายการ	สิ่งดึงดูด	
3 - 5 ปี	- ช่วยเหลือตนเอง - อยากรู้อยากเห็น - สร้างเหตุผลส่งผลต่อความสามารถในการคิดทางคุณธรรม	พละนาถ (PQ)	สุขภาพ	Global Awareness	ศิลปะ มนุษยชาติ สังคม	รู้จักสิทธิบทบาทหน้าที่ ตนเองและสังคม	ละคร นิทาน	ตลกขบขัน
			สิ่งแวดล้อม			ชื่อสัตว์ เสียงสระ แบ่งปัน		
6 - 9 ปี	- สามารถแยกความแตกต่างของเพศได้ - เชื่อมั่นในตนเอง - ชาย (ตื่นเต้น ทดลอง) / หญิง (อ่อนหวาน, ละมุน)	ศิลปะรวม จริยธรรม (MQ)	การรู้หนังสือ	Life Skill	STEM ศึกษา ภาษาและ วัฒนธรรม	เคารพและยอมรับใน ความแตกต่าง	ความ หลากหลาย	รักโรแมนติก ขัดแย้ง
			สังคม วัฒนธรรม ทักษะ			มีส่วนร่วมและแสดงออก ตามแนวทาง ประชาธิปไตย		
10 - 12 ปี	- ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน - ค้นหาอัตลักษณ์ของตนเอง - กังวลการเปลี่ยนแปลงทางเพศ	อารมณ์ (EQ)	ความยืดหยุ่น และ การปรับตัว	Life Skill	อาเซียน และ โลก	มีส่วนร่วมและแสดงออก ตามแนวทาง ประชาธิปไตย	นิตยสาร	มีเงื่อนไขชวน สงสัย
			ผู้นำ และ รับผิดชอบ					
13 - 15 ปี	- ก้าวทางเพศเปลี่ยนแปลง - ขาดความรู้การควบคุมความคิดและอารมณ์ทางเพศ - พูดคุยเรื่องเพศกับครอบครัว - อารมณ์แปรปรวน - คัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นหลัก	สติปัญญา (IQ)	ข้อมูลและ เทคโนโลยี	Learning & Innovative Skill	ทักษะด้านสื่อ และการ สื่อสาร	มีสติ มีภูมิคุ้มกัน ในการใช้ชีวิต	การแข่งขัน	โซเชียลมีเดีย นางสาว
			คิดสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม			ขยัน อดทน พากเพียร		
16 - 18 ปี	- พัฒนาศักยภาพในอนาคต - การเติบโตในสังคมที่ไม่สมบูรณ์	วิริยธรรม (VQ)	มิถิการณญาณ และ การแก้ปัญหา	Learning & Innovative Skill	ชีวิตการ ทำงาน	จิตสำนึกสาธารณะ	สารคดี	มีชื่อเสียง
			การแก้ปัญหา (AQ)			การสื่อสารและการ ทำงานร่วมกัน		

ในภาพรวม หากเป็นรายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นทุกคนในครอบครัว มีลักษณะของการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ ที่ควรมุ่งเน้นความรักความอบอุ่น ความเข้าใจในความแตกต่างของทุกคน และส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยรูปแบบรายการที่แนะนำ คือรายการที่นำเสนอข้อเท็จจริง ความจริงต่างๆ รายการข่าวและรายการพูดคุย โดยมีสิ่งดึงดูดสำหรับครอบครัว คือ เรื่องตลกขบขัน เรื่องความรักโรแมนติก หรืออาจเป็นเรื่องราวเสนอความขัดแย้ง เป็นต้น

ในโครงการจัดทำมาตรฐานจริยธรรมและการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ของสำนักงาน กสทช. ได้จัดทำคู่มือมาตรฐานจริยธรรม ที่แสดงถึงมาตรฐานฐานแนวปฏิบัติและหลักจริยธรรมวิชาชีพสำหรับการผลิตและนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ดังนี้

มาตรฐานจริยธรรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการส่งเสริมเด็ก เยาวชนและครอบครัว

1. ผู้ผลิตคำนึงถึงพัฒนาการของผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยผลิตรายการโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัย ซึ่งควรครอบคลุมถึงพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม ปัญญาของผู้ชม
2. ผู้ผลิตคำนึงถึงการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการสร้างทักษะในการดำเนินชีวิต โดยพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์
3. ผู้ผลิตคำนึงถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนในการรับรู้ข่าวสารโดยถูกต้องชัดเจนและการมีส่วนร่วมทางสังคมในฐานะพลเมือง
4. ผู้ผลิตส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่แบ่งแยกความแตกต่างหลากหลายในประเด็นต่างๆ
5. ผู้ผลิตส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามให้แก่เด็กและเยาวชน
6. ผู้ผลิตส่งเสริมการปลูกฝังและอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของไทยให้แก่เด็กและเยาวชน
7. ผู้ผลิตควรผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของครอบครัว

มาตรฐานจริยธรรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการคุ้มครองเด็ก เยาวชนและครอบครัว

1. ผู้ผลิตคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาและภาพที่มีความเสี่ยงในเรื่องทางเพศ ความรุนแรงหรือเนื้อหาและภาพที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี
2. ผู้ผลิตคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้ภาษาไม่สุภาพหยาบคายส่อเสียดและทำลายวัฒนธรรมไทย
3. ผู้ผลิตคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและความเป็นส่วนตัวของเด็ก เยาวชนและครอบครัว
4. ผู้ผลิตคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่ผลิตรายการที่กระทบต่อชื่อเสียงร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน
5. ผู้ผลิตคุ้มครองความเป็นครอบครัว โดยสร้างสรรค์เนื้อหารายการที่ไม่ทำลายความสัมพันธ์ครอบครัว

หลักจริยธรรมวิชาชีพสำหรับขั้นตอนการวางแผนก่อนการผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว (Pre-Production)

1. ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ปฏิบัติงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนและความสัมพันธ์ของครอบครัว โดยพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้
 - นโยบายต่างๆ ของชาติที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการปกป้องเด็กและเยาวชนและการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว
 - สิทธิเด็ก จริยธรรมคุ้มครองการเด็ก
 - การสร้างทักษะและสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ของชาติ
 - การไม่แบ่งแยกความแตกต่างหลากหลาย

2. การกำหนดประโยชน์จากการสร้างสรรค์เนื้อหา โดยคำนึงถึงประเด็น ดังนี้
 - การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่แบ่งตามช่วงอายุ
 - การกำหนดประเภทรายการที่เหมาะสมกับผู้ชม
 - การกำหนดผู้สนับสนุนรายการ ทั้งในรูปแบบการเป็นผู้สนับสนุนหลักหรือการโฆษณาแฝงในรูปแบบต่างๆ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ควรกำหนดผู้สนับสนุนรายการที่เป็นผู้ผลิตหรือให้บริการสินค้าที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยคำนึงถึงสิทธิของเด็ก เยาวชนและสมาชิกในครอบครัวในฐานะผู้บริโภคเป็นสำคัญ
3. ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สร้างสรรค์รายการที่เหมาะสมกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - การหาข้อมูลเพื่อผลิตรายการ ความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ความสมัครใจ ความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว
 - การพัฒนาโครงสร้างรายการและบทโทรทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก การปกป้องเด็กจากเนื้อหาและภาษาที่เป็นภัยต่อพัฒนาการและการดำเนินชีวิต ความเป็นธรรมชาติ มีความพอดีและไม่เร้าอารมณ์จนเกินไป มีนักจิตวิทยาเด็กเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์รายการให้เหมาะสม ทั้งนี้ถ้าไม่มีนักจิตวิทยาเข้าร่วม ผู้ผลิตควรกำหนดวิธีทางเลือกอื่นๆ ที่มีการประยุกต์ใช้หลักจิตวิทยาเด็กและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว (เช่น การใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ ประกอบการใช้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือการอ้างอิง) โฆษณาแฝงในรูปแบบต่างๆ โดยคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กเยาวชนและความสัมพันธ์ในครอบครัว และคำนึงถึงการไม่ขึ้นไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบโดยไม่เน้นย้ำสรรพคุณผลิตภัณฑ์เพื่อการโฆษณา
 - การประสานงานและการคัดเลือกนักแสดงหรือผู้ร่วมรายการ ความสมัครใจในการร่วมรายการ ผู้ดำเนินรายการและนักแสดง โดยผู้ร่วมรายการที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมรายการ

หลักจริยธรรมวิชาชีพสำหรับขั้นตอนหลังการผลิตรายการสำหรับ เด็ก เยาวชนและครอบครัว (Post - Production)

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ควรคำนึงถึงมาตรฐานจริยธรรมการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อให้ได้ภาพ เสียงและเนื้อหารายการที่มีคุณภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว

1. การตัดต่อ/ลำดับภาพ โดยมีการเลือกใช้ภาพที่เด็กสนใจและเหมาะสมกับช่วงวัย การคำนึงถึงสิทธิของเด็กและจริยธรรมคุ้มครองเด็ก การหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงของภาพที่อาจกระทบกระเทือนจิตใจเด็กหรือภาพที่ไม่เหมาะสมที่นำไปสู่พฤติกรรมการเลียนแบบ
2. การตัดต่อเสียง ซึ่งเป็นเสียงที่ปรากฏในรายการทั้งหมด เช่น เสียงบรรยาย เสียงพากย์ เสียงประกอบต่างๆ เสียงดนตรี โดยมีการเลือกรูปแบบของเสียงที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และไม่ใช้ระดับเสียงที่อาจกระทบกระเทือนจิตใจของเด็ก

นอกจากนี้ คู่มือมาตรฐานจริยธรรมข้างต้น มีการคำนึงถึงหลักการต่างๆ โดยมีการพิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหาของรายการ การใช้เทคนิคการนำเสนอรายการ ความเข้าใจต่อการนำเสนอเนื้อหา รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ ตามหลักการดังต่อไปนี้

การพิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหารายการ

1. กราฟิกมีความสอดคล้องกับแก่นรายการ เสริมวัตถุประสงค์รายการ สอดคล้องกับความสนใจและความเข้าใจของเด็กแต่ละช่วงวัย
2. มีการเลือกภาพที่เด็กสนใจอยากรู้ เหมาะสมกับช่วงวัย มีความเชื่อมโยง สมเหตุสมผล
3. มีการตัดต่อรายการที่คำนึงเรื่องสิทธิเด็กและมาตรฐานจริยธรรมคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัว
4. มีความพอดีของการนำเสนองานสร้างสรรค์ ตามหลักการเชิงจริยธรรม
5. ความยาวของภาพที่ตัดต่อพอเหมาะพอดีกับอารมณ์เด็ก

การใช้เทคนิคการนำเสนอรายการ

1. เสียงและเพลงเสริมความเข้าใจของเด็ก ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และกล่อมเกลาจิตใจเด็ก
2. การนำเสนอภาพและสีสันของกราฟิกสำหรับรายการเด็ก ไม่มากเกินไป มีความสมดุล เหมาะกับช่วงวัย
3. มีการคำนึงถึงความต่อเนื่องของรายการทั้งภาพการแสดงให้เด็กและเยาวชนเข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจน
4. มีการลำดับความต่อเนื่อง คำนึงถึงความเป็นจริง ความถูกต้องของเนื้อหา ไม่บิดเบือน
5. ภาพและเสียงควรเสริมไปด้วยกัน

ความเข้าใจต่อการนำเสนอเนื้อหา รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการ

1. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจคุณลักษณะเด็กและจิตวิทยาพัฒนาการเด็กที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย โดยแบ่งเป็นเด็กเล็กอายุ 3 – 5 ปี, เด็กวัยเรียนอายุ 6 – 12 ปี ซึ่งแบ่งย่อยเป็นวัยเรียนตอนต้น (6 – 9 ปี) และวัยเรียนตอนปลาย (10 – 12 ปี) และเยาวชนอายุ 13 – 18 ปี ซึ่งแบ่งย่อยเป็นเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนต้น (13 – 15 ปี) และเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย (16 – 18 ปี)
2. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจสิ่งที่เด็กต้องการพัฒนาเพื่อการเรียนรู้และทักษะชีวิตในอนาคต ได้แก่ ความฉลาดทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านศีลธรรมจริยธรรม ด้านพละนาถนอมและด้านการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ การพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้แก่ ทักษะของความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 หรือความรู้เกี่ยวกับโลก ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านชีวิตและอาชีพกลุ่มอาเซียนและโลกศึกษา กลุ่มสื่อสารสารสนเทศและทักษะการสื่อสาร และกลุ่มการงานและอาชีพ
3. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจและสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมศีลธรรมที่ควรปลูกฝัง ประกอบด้วย ความรู้เรื่องสิทธิและบทบาทหน้าที่ตนเองและต่อสังคม ความซื่อสัตย์เสียสละและแบ่งปัน ความขยันอดทนและพากเพียร ความเคารพและยอมรับในความแตกต่าง การมีส่วนร่วมและแสดงออกตามแนวทางประชาธิปไตย การมีสติและมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต การมีจิตสำนึก การรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สื่อและเทคโนโลยี
4. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจเนื้อหาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่แบ่งเป็นกลุ่มศิลปะ สังคมและความเป็นมนุษย์ กลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ กลุ่มภาษาและวัฒนธรรม

5. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ของรายการโทรทัศน์ที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตรายการเด็ก เยาวชน และครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งละคร การเล่านิทาน วาไรตี้ เรียลลิตี้ การแข่งขันตอบคำถาม การแสดงความสามารถ สารคดี ข่าวและพุดคุยข่าว รายการเพลง เป็นต้น
6. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจวิธีการนำเสนอเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีหลายวิธีการ ประกอบด้วย ความตลกขบขัน ความตื่นเต้น ความเหนือจินตนาการ เรื่องย้อนยุค การมีเงื่อนงำชวนสงสัย การมีชื่อเสียง การให้รางวัล ความรักโรแมนติก ความขัดแย้ง ความโศกเศร้าน่าสงสาร
7. ผู้ผลิตควรมีความเข้าใจสถานการณ์ของครอบครัวที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในสังคมโลก ลักษณะของครอบครัวยุคใหม่จะมีความแตกต่างและหลากหลายรูปแบบ ทั้งลักษณะทางเพศ อายุและการอยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวยุคใหม่จึงต้องเริ่มที่การเปิดใจ เรียนรู้ ยอมรับพุดคุย สื่อสาร และพร้อมปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวและคนอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสซึ่งเป็นสื่อสาธารณะสื่อแรกของประเทศไทย มีเป้าหมายที่จะเป็นสถานีโทรทัศน์ที่สร้างสรรค์รายการข่าว รายการสารประโยชน์ และรายการสาระบันเทิง ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ตามข้อบังคับด้านจริยธรรมขององค์กร โดยยึดถือประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้งและเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในระดับประเทศและในระดับภูมิภาคในฐานะสถาบันสื่อมวลชนที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ ทั้งนี้ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้จัดทำ **คู่มือผลิตรายการสื่อสาธารณะ (2562)** โดยมีข้อกำหนดการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมสำหรับการผลิตรายการสื่อสาธารณะ ดังนี้

เนื้อหารายการที่อาจขัดต่อกฎหมายและจริยธรรมที่ผู้ผลิตรายการพึงให้ความระมัดระวัง

- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติและสถาบันสำคัญของชาติและสังคม
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่มีเจตนาแสดงออกถึงการลบหลู่ เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด หรือการแสดงให้เห็นหรือเข้าใจว่า ไม่เคารพบุคคล บุชนียบุคคล หรือบุชนียวัตถุตามหลักการของศาสนาหรือความเชื่อใดๆ
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาขัดต่อหลักศีลธรรม คุณค่า และค่านิยมทางสังคม การนำเสนอต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของสังคม เคารพในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของอาชญากร หรือการก่ออาชญากรรม หรือผู้กระทำความผิดซึ่งผิดปกติธรรมดา โดยให้คำนึงถึงการป้องกันการเลียนแบบและการแสดงถึงความรุนแรง

- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมและความตั้งใจที่จะกระทำผิด การจงใจฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมาย ทั้งภายในและต่างประเทศ
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงการจงใจยั่วยุทางกามารมณ์หรือการแสดงออกที่เป็นการลามกอนาจาร ทั้งเนื้อหา ภาพ ภาษาและการแสดงออกถึงกิริยาของผู้มีอาการวิปริตทางเพศ
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ผิดธรรมชาติด้วยการแต่งกายของผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมรายการ ผู้แสดง ผู้ร่วมแสดง ที่เป็นอาการเปลือยหรือการแต่งกายที่ล่อแหลม โดยไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงหรือการแต่งกายที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมเฉพาะของชาติพันธุ์บางกลุ่ม ซึ่งไม่เป็นการจงใจแสดงออกหรือนำเสนอเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการยั่วยุทางกามารมณ์ หรือการนำเสนอการแสดงที่มีการเล้าโลม การจูบ หรือฉากที่แสดงอาการหรือแสดงออกของความรัก ที่มีลักษณะเป็นการยั่วยวน ชวนเชิญ หรือกิริยาอาการที่เป็นการแสดงออกเพื่อจงใจให้เกิดการดึงดูดทางเพศ หรือการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมายในเชิงเพศที่มีลักษณะเกินเลยกว่าความจำเป็นในการสื่อสารความหมายของเนื้อหาที่มุ่งหมาย
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความทารุณโหดร้าย การขาดมนุษยธรรม ความป่าเถื่อนหรือลักษณะอุจาด
- การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่จงใจแสดงให้เห็นถึงความไร้สาระ อันเป็นการหลอกลวงหรือชักจูงให้ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเกิดความหลงเชื่ออย่างงมงาย เช่น การนำเสนอเนื้อหาทางไสยศาสตร์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางวัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา
- ภาพและเสียงที่อาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงโดยไม่มีเหตุผลสมควร เช่น การนำเสนอเพื่อการศึกษ การนำเสนอความรู้ การนำเสนอปัญหาสังคม

ภาพและเสียงที่ผู้ผลิตรายการพึงระมัดระวัง ได้แก่

- ภาพการใช้อาวุธปืนจ่อศีรษะ การใช้ปากอมอาวุธปืน การจ้องยิงซ้ำหลายๆ ครั้ง
- ภาพการใช้ของมีคมทำร้ายร่างกายโดยการกรีดหรือเสียบเข้ากับส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายด้วยความจงใจแสดงถึงความโหดร้ายทารุณด้วยอาการรุนแรง
- ภาพการเกิดอุบัติเหตุความรุนแรงโดยขาดการอธิบายรายละเอียด
- ภาพการแสดงวิธีการสังหารด้วยวิธีอันรุนแรง เช่น การแขวนคอ การทรมานด้วยวิธีต่างๆ
- ภาพการแสดงการถูกคุกคามทางเพศ การใช้กำลังบังคับด้วยการกระทำอันรุนแรง การข่มขืนใจ
- ภาพใกล้และไกลที่เป็นการแสดงให้เห็นสภาพศพอันเป็นการแสดงถึงความไม่เคารพในสิทธิของผู้เสียชีวิต
- ภาพและเสียงที่แสดงถึงการทำร้ายตนเอง การทำร้ายเด็กและสตรี
- ภาพที่แสดงการเสพสิ่งเสพติดชนิดต่างๆ ด้วยวิธีต่างๆ ที่อาจเป็นการชักนำแก่เด็กและเยาวชน
- ภาพสถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุขมั่วสุม
- ภาพชายหญิงในอาการที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงคู่สาวที่เกินเลยกว่าที่ควร
- ภาพการแสดงออกต่อบุพการีอันเป็นการแสดงถึงความไม่เคารพโดยขาดบริบทและเหตุผลของการนำเสนอ
- ภาพที่แสดงให้เห็นถึงการเล่นการพนันในรูปแบบต่างๆ

มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมสำหรับผู้ผลิตรายการ

“จริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ” หมายถึง หลักเกณฑ์หรือกฎที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินการกระทำของนักวิชาชีพด้านการผลิต การจัดหาและการเผยแพร่รายการขององค์กรหรือผู้ผลิตอิสระที่เป็นกลุ่มบุคคล หน่วยงาน หรือสถาบันภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม ควรปฏิบัติ และการกระทำใดเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีการกำหนดข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและการแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

จริยธรรมด้านความถูกต้องเที่ยงตรง

- การนำเสนอข่าวหรือข้อมูลต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้อง เที่ยงตรง โดยการเลือกแหล่งข่าว แหล่งข้อมูล การใช้ภาษา การกำหนดเนื้อหาและวิธีการหรือรูปแบบการนำเสนอ ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีการตรวจสอบตรวจทานเป็นหลักปฏิบัติสำคัญ
- การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ต้องรายงานตามความเป็นจริง ไม่แทรกความคิดเห็น ไม่บิดเบือน ไม่คาดเดา ไม่ชี้นำ ไม่สร้างความเข้าใจผิด หรือไม่ทำให้เกิดการตื่นกลัวอย่างเกินเหตุ
- การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ปัจจุบันต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น เนื้อหาข่าวกับการวิเคราะห์ตีความ เหตุผลที่แท้จริงกับการกล่าวอ้างว่าเป็นเหตุผล
- ผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวและรายการต้องเปิดเผย ตรงไปตรงมา และชี้ตรงต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว แหล่งข่าว ผู้ร่วมรายการ ผู้ให้ทัศนะความคิดเห็น รวมทั้งผู้ชมผู้ฟังรายการ

จริยธรรมด้านความสมดุลเป็นธรรม

- การรายงานข่าวหรือการผลิตรายการ โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญหรือประเด็นที่มีความขัดแย้งสูง ต้องนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน สมดุล และเป็นธรรม
- ในกรณีที่องค์กรหรือบุคลากรขององค์กรกลายเป็นข่าว นักข่าวหรือผู้นำเสนอรายการต้องรายงานหรือนำเสนออย่างซื่อตรง ถูกต้อง ไม่ลำเอียง และไม่ถือพวกพ้อง
- ผู้ปฏิบัติงานต้องเคารพสิทธิของบุคคลในการปฏิเสธการให้สัมภาษณ์หรือการร่วมรายการ และต้องใช้วิจารณญาณในการแจ้งการปฏิเสธในรายการ ซึ่งการปฏิเสธดังกล่าวต้องไม่เป็นเหตุให้ยับยั้งการเชิญบุคคลอื่นหรือคู่กรณีที่มีประเด็นขัดแย้งกันมาออกอากาศหรือมาแสดงทัศนะ ในกรณีเช่นนี้ผู้สัมภาษณ์ต้องทำหน้าที่อย่างเป็นธรรม

จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

- ผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิตและการเผยแพร่รายการต้องเป็นอิสระอย่างแท้จริงจากรัฐบาล กลุ่มและพรรคทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มเคลื่อนไหวกดดัน เพื่อให้สาธารณชนเชื่อมั่นในความเป็นอิสระและความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย
- ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความเป็นอิสระในการคัดเลือกประเด็น การกำหนดเนื้อหา และวิธีการหรือรูปแบบการนำเสนอ โดยสามารถอธิบายเหตุผลในการตัดสินใจอย่างสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรต่อสาธารณะ
- ผู้ปฏิบัติงานต้องรักษาเอกสิทธิความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ชมผู้ฟัง และความเชื่อถือต่อ องค์กรสถานีและรายการเป็นสำคัญ

- ผู้ปฏิบัติงานต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการ กำหนดทิศทางการให้บริการขององค์กร โดยให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง
- ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้วิจารณญาณในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความโหดร้าย ทารุณ การกระทำที่ชั่วร้าย การกระตุ้นความแตกแยก ความเกลียดชัง หรือการกระทำรุนแรง
- ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่นำเสนอข่าว รายงาน หรือผลิตรายการเพื่อเอื้อประโยชน์อย่างเปิดเผยหรืออย่างแอบแฝง หรือเพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจหรือทางการเมืองแก่บุคคล กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานใด รวมทั้งไม่ใช่ข่าวรายงานหรือรายการเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ตนและพวกพ้อง
- ผู้ปฏิบัติงานต้องหลีกเลี่ยงหรือใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบในการนำเสนอภาพ ข้อความ หรือสัญลักษณ์ของสินค้าและบริการเพื่อธุรกิจการค้า การส่งเสริมการขาย
- การนำเสนอชื่อหรือสัญลักษณ์ของสินค้าและบริการเพื่อธุรกิจการค้าอาจกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นเพื่องานข่าวหรือรายการ แต่ต้องปิดบัง ชื่อ ตราสินค้า สัญลักษณ์ เว้นแต่สินค้าหรือบริการนั้นๆ เป็นข่าว หรือ ภาพ ชื่อ ตราสินค้า สัญลักษณ์นั้นเป็นพื้นหลังที่ไม่โดดเด่น ชัดแจ้ง และไม่สื่อว่าเป็นการเจตนาหรือการหลีกเลี่ยงเป็นเหตุสุดวิสัย
- ผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจในนามองค์กรเพื่อคัดเลือกผู้ผลิตอิสระ โดยต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ ไม่แอบแฝงผลประโยชน์ทั้งของตน ครอบครัวและพวกพ้อง ต้องตัดสินใจอย่างไม่เลือกปฏิบัติ แต่ใช้วิจารณญาณที่คำนึงถึงคุณภาพรายการ ประโยชน์สาธารณะ การใช้จ่ายที่คุ้มค่า การตอบสนองพันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

จริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

- การปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน การผลิตรายการในทุกประเภทและรูปแบบ ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เสียดสีบุคคล กลุ่มบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศสภาพ เพศวิถี อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
- การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสภาพ เพศวิถี ต้องดำเนินการอย่างเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้งสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ของประชาชน แต่ต้องมีเหตุผลและคำนึงถึงความเหมาะสมกับบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมและเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
- การนำเสนอเนื้อหาที่อาจล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือทำร้ายความรู้สึกของบุคคล รวมทั้งการนำเสนอเรื่องราวหรือพฤติกรรมของบุคคลสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมหรือคนจำนวนมาก จะกระทำได้เมื่อพิจารณาถี่ถ้วนแล้วว่า ผลประโยชน์ของมหาชนในการรับรู้ข่าวสารนั้นมีน้ำหนักมากกว่า
- การรายงานข่าวหรือภาพที่เปิดเผยให้เห็นผู้ที่มีความทุกข์โศก ผู้ได้รับภัยจากหายนะ ผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ทุกข์ทรมาน รวมทั้งผู้ป่วย ต้องดำเนินการอย่างเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และนำเสนออย่างเหมาะสมและระมัดระวัง

จากการศึกษา**คู่มือการผลิตรายการสื่อสาธารณะขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (2562)** ซึ่งคู่มือดังกล่าวได้ระบุหลักการสำคัญของสื่อเพื่อสาธารณะไว้ 9 ประการ ได้แก่

1) ความทั่วถึง (Universality) สื่อสาธารณะต้องดำเนินการเพื่อประชาชนทั้งประเทศ ต้องพยายามเข้าถึงทุกคน หรือสื่อสาธารณะต้อง “ถูกใช้” โดยคนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตยที่พลเมืองทุกคนอยู่บนฐานข้อมูลข่าวสารเดียวกัน อย่างไม่แบ่งแยกสถานะทางสังคม หรือรายได้

2) ความหลากหลาย (Diversity) สื่อสาธารณะต้องมีความหลากหลาย อย่างน้อยที่สุดในด้าน ประเภทของรายการ ผู้ชมผู้ฟังกลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหา รวมทั้งประเด็นถกเถียง รวมถึงกลุ่มผู้ผลิตอิสระที่หลากหลาย ไม่ผูกขาดกับกลุ่มหนึ่ง แต่เปิดโอกาสอย่างกว้างขวางในการเข้าถึง เข้าร่วมงาน เข้าร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนารายการ สื่อสาธารณะต้องตอบสนองความสนใจของสาธารณะที่หลากหลาย โดยนำเสนอรายการหลากหลายประเภท ที่แต่ละรายการอาจตอบสนองกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่มีความคาดหวังความต้องการ และลักษณะการรับสื่อที่ต่างกัน

3) ความเป็นอิสระ (Independence) องค์การเพื่อสื่อสาธารณะต้องมีความเป็นอิสระมีที่มาของรายได้ที่ประกันความเป็นอิสระจากรัฐและทุนธุรกิจ และต้องสร้างหรือพัฒนาความยั่งยืนของความเป็นอิสระ ด้วยการได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะหรือประชาชน ผู้ผลิตสื่อสาธารณะต้องมีเสรีภาพและความเป็นอิสระ ด้วยจริยธรรมวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคม สื่อสาธารณะต้องเป็นกลางสำหรับการแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระ เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารความคิดเห็น และข้อวิจารณ์ที่แตกต่างกัน และต้องสร้างกลไกการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่เสรีอันเป็นหลักการสำคัญของการเคารพสิทธิมนุษยชนของสังคมประชาธิปไตย

4) การปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชน (Human Right Protection) สื่อสาธารณะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ล่วงละเมิดส่วนบุคคลและครอบครัว เว้นเสียแต่ความจำเป็นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของมหาชนส่วนใหญ่ โดยต้องคำนึงถึงและถือปฏิบัติในหลักการสิทธิมนุษยชนในทุกขั้นตอนการทำงานและการผลิตรายการต่างๆ

5) ความแตกต่างเฉพาะตัว (Distinctiveness) สื่อสาธารณะต้องมีความแตกต่างที่โดดเด่นด้วยคุณลักษณะของรายการที่มีมาตรฐานและรสนิยม เนื้อหารายการต้องแตกต่างจากสื่ออื่น จนทำให้ผู้ชมผู้ฟังสามารถแยกแยะได้ในความแตกต่างของคุณภาพ คุณค่า จุดยืน และลักษณะเฉพาะของสื่อสาธารณะ โจทย์ของสื่อสาธารณะจึงมิใช่แค่การผลิตรายการที่สื่ออื่นไม่สนใจผลิต แต่ควรมีทั้งยุทธศาสตร์ และจุดมุ่งหมายเพื่อสังคม มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่สร้างความแตกต่าง ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอมีมาตรฐานตามหลักการแห่งวิชาชีพมีรสนิยม มีความสุภาพที่เหมาะสมสอดคล้อง กับธรรมเนียมปฏิบัติ บรรทัดฐานและค่านิยมของชุมชนสังคมนั้นๆ ผู้ผลิตสื่อสาธารณะ ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนารายการต้นแบบ

6) ความมีส่วนร่วม (Participation) เป็นคุณลักษณะสำคัญของสื่อที่ยึดค่านิยมประชาธิปไตยทั้งในกระบวนการและเป้าหมายการทำงาน การมีส่วนร่วมในระดับผู้ปฏิบัติงานคือวัฒนธรรมการทำงานด้านรายการที่มีการปรึกษาหารือ ระดมความคิด ร่วมกันพัฒนาและประเมินคุณค่าที่คำนึงถึงความคุ้มค่าใช้จ่ายในการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ส่วนการมีส่วนร่วมกับสังคมคือการเปิดโอกาสให้สังคม อันหมายถึงผู้รับสื่อที่เป็นปัจเจกและกลุ่มทางสังคมต่างๆ ได้มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการข้อเสนอแนะ ไปจนถึงการร้องเรียนเมื่อเห็นว่าองค์การปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง ไม่เป็นไปตามพันธกิจและจริยธรรม รวมทั้งการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ผลิตรายการอิสระภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการผลิตและเผยแพร่รายการด้วย

7) การพัฒนา (Development) การผลิตรายการ การจัดทำ และการเผยแพร่สื่อเพื่อบริการสาธารณะทั้งเป้าหมายในการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกันในความเป็นพหุสังคม เปิดพื้นที่ให้ผู้ด้อยสิทธิไร้เสียงของสังคม ส่งเสริมความเข้าใจและเกื้อกูลกันของสมาชิกในสังคม สื่อสาธารณะต้องพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการทำงานของบุคลากรองค์กร และผู้ร่วมผลิตรายการอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้รายการหรือผลผลิตขององค์กร ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากสังคม ทั้งในระดับประเทศ และนานาชาติ

8) ความเชื่อถือและไว้วางใจได้ (Credibility) สื่อสาธารณะต้องสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจจากสังคม ซึ่งเป็นผลจากการทำงานที่ยึดหลักจริยธรรมวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคม การรายงานข่าวและการนำเสนอรายการอย่างคำนึงถึงความถูกต้องเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายไม่ฝักใฝ่ถือข้าง ไม่ลำเอียงไม่มีอคติ เนื้อหารายการที่นำเสนอ ต้องมีทั้งความกว้างหรือรอบด้านและความลุ่มลึก ไม่รายงานหรือนำเสนอรายการอย่างตื้นๆ ง่ายๆ หรือรวบรัดเกินไป ต้องให้ผู้ชมผู้ฟังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอกับความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน รายการต้องสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสังคมระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น โดยรักษาสมดุลให้เหมาะสม

นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจได้จากการทำงานด้วยคุณภาพ มีทักษะจรรยาบรรณวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว สื่อสาธารณะยังต้องมีการกำหนดกลไกหรือวิธีการให้ผู้ชมผู้ฟังมีโอกาสให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการให้บริการ และการนำเสนอรายการต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ที่สำคัญต้องมีการรวบรวมเสียงสะท้อนของผู้ชมผู้ฟังแล้วนำเสนอสู่สาธารณะ ทั้งนำมาพิจารณาปรับปรุงการทำงาน การผลิต การจัดทำ และการเผยแพร่รายการ

9) ปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ผู้ทำงานสื่อสาธารณะต้องไม่ทำให้เกิดความเคลือบแคลงว่าปฏิบัติหน้าที่โดยแอบแฝงผลประโยชน์เฉพาะตน ครอบครัวหรือพวกพ้อง ประโยชน์ดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะรายได้หรือทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการรายงานหรือการนำเสนอรายการที่สนับสนุนการได้เปรียบของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน กลุ่มการเมือง รวมไปถึงการรับของขวัญ ของแถม ส่วนลดบริการ การให้กู้ยืม อภินันทนาการที่เกินขอบเขตของไมตรีจิตจากบุคคล องค์กร รวมทั้งธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพราะการกระทำของบุคลากรทุกระดับไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อถือและความไว้วางใจของสังคมต่อองค์กร

สื่อสาธารณะต้องสร้างวัฒนธรรมความเป็นองค์กรที่มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ (Integrity) มีกลไกการติดตามตรวจสอบ เพื่อมิให้รายการและบุคลากรองค์กรรวมทั้งผู้ผลิตอิสระเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและแอบแฝงในการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจหรือทางการเมือง เช่น การนำเสนอหรือส่งเสริมสินค้าและผลิตภัณฑ์ การโฆษณาการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการปรากฏตัวเพื่อเป็นพิธีกรในกิจกรรมส่งเสริมการขาย การให้ชื่อสนับสนุนสินค้า ฯลฯ หรือการกระทำใดที่ส่งผลเสียหายต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือขององค์กรเพื่อความโปร่งใสในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน องค์กรต้องให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการผลิต การจัดทำ และการเผยแพร่รายการ เช่น ผู้สื่อข่าว ผู้นำเสนอรายการ ผู้ผลิตรายการ

นอกจากนี้ คู่มือดังกล่าวยังได้วางหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานด้านการผลิตรายการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ความถูกต้องของเนื้อหา (Accuracy)

การนำเสนอเนื้อหารายการด้วยความถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง หลักการสำคัญ ที่ผู้ผลิตรายการควรใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่

- การนำข้อมูลใดๆ ใช้ในการผลิตรายการ ควรใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัย สืบค้น ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต้นทาง (First Hand Sources) ให้มากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้
- ก่อนการนำข้อมูลข้อเท็จจริงมาใช้ในการผลิตรายการควรตรวจสอบความถูกต้องก่อนทุกครั้ง ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Check and Cross Check)
- การใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงใดๆ ในการผลิตรายการ ควรมีหลักฐานที่สามารถยืนยันข้อมูล (Evidence) ข้อเท็จจริงที่นำมาใช้ในการผลิต และสามารถอ้างอิงถึงที่มาของแหล่งข้อมูล ข้อเท็จจริงที่นำมาใช้ได้

ผู้ผลิตรายการต้องหลีกเลี่ยงการนำข้อมูล ข้อเท็จจริงใดๆ มาใช้ในรูปแบบหรือวิธีใดๆ ที่อาจทำให้ผู้ชมได้รับข้อมูลที่สับสนคลุมเครือ ไม่ชัดเจน หรืออาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด โดยอาจมีสาเหตุมาจากการเสนอข้อมูลที่ขาดความสมบูรณ์ครบถ้วน หรืออาจนำเสนอเพียงบางส่วน กรณีที่มีข้อผิดพลาดใดๆ ในการนำเสนอ ผู้ผลิตต้องดำเนินการชี้แจงให้ผู้ชมรับทราบทันที

2) การไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด (Impartiality)

การไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เป็นคุณลักษณะที่เด่นชัดมากที่สุดอย่างหนึ่งของสื่อสาธารณะ การแสดงถึงคุณสมบัติการไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่ได้ปรากฏให้เห็นแต่เฉพาะรายงานข่าว หรือรายการที่เกี่ยวกับข่าวเท่านั้น แต่การเอนเอียงไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะปรากฏต่อสาธารณะ ในทุกประเภทรายการ และในทุกมิติ

การไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มิได้หมายถึงเฉพาะการนำเสนอเนื้อหาเพียงสิ่งเดียว หลายครั้งที่พบว่าการรักษาคุณภาพของปริมาณการนำเสนออย่างทั่วถึงก็เป็นแนวทางปฏิบัติที่มีส่วนสำคัญ ในการรักษาไว้ซึ่งคุณสมบัติของการไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะ ที่ไม่แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกถึงทัศนคติทางการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะประเด็นขัดแย้งที่เป็นประเด็นสาธารณะ รวมทั้งนโยบายสาธารณะซึ่งขัดกับจุดยืนของการเป็นสื่อสาธารณะ

3) การรักษาคุณภาพในการนำเสนอทั้งเนื้อหาและปริมาณ

ผู้ผลิตรายการควรคำนึงถึงเสมอว่าการนำเสนอรายการที่อาจมีประเด็นที่สร้างความขัดแย้งหรืออาจนำไปสู่ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมเป็นเรื่องที่สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของความเป็นสื่อสาธารณะ ผู้ผลิตรายการควรบริหารจัดการประเด็นและเนื้อหาการนำเสนอ ตลอดจนวิธีการและท่าทีในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้เท่าทันความจริง ดังนั้น นอกจากการนำเสนอเนื้อหารายการที่ต้องไม่เป็นไปเพื่อสนับสนุนหรือรับรองความคิดเห็นหรือทัศนคติของกลุ่มใดฝ่ายใดโดยเฉพาะแล้ว การนำเสนอเนื้อหารายการยังต้องนำเสนออย่างครอบคลุม ทั่วถึง และเท่าเทียมกันอีกด้วย

กรณีที่รายการนำเสนอเนื้อหาที่มีประเด็นหรือความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ผู้ผลิตรายการควรให้น้ำหนักในการนำเสนอทัศนคติหรือความคิดเห็นอื่นๆ ที่แตกต่างอย่างเหมาะสมและเท่าเทียม ด้วยวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม เช่น เปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งในรายการอย่างเท่าเทียมกัน หากนำเสนอรายการด้วยวิธีอื่นใดที่ไม่ใช่การแสดงทัศนคติในรูปแบบการถกเถียงหรือการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีความเห็นสาธารณะที่แตกต่างมีจำนวนมากว่าหนึ่งตอน ผู้ผลิตรายการต้องรักษาคุณภาพของความไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในเชิงภาพรวม

4) การสร้างความไว้วางใจโดยนำเสนอข้อมูลทุกฝ่ายอย่างครบถ้วนครอบคลุม

ผู้ผลิตรายการควรนำเสนอรายการด้วยท่าทีที่แสดงออกอยู่เสมอว่า รายการที่เผยแพร่เป็นรายการที่ไม่
มีอคติ ไม่ลำเอียง ให้ความสมดุลเสมอกันในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นขัดแย้งที่อ่อนไหว ซับซ้อน หรือ
ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ผู้ผลิตรายการต้องแสดงให้เห็นถึงการให้
ความสำคัญในการนำเสนอว่าได้ผ่านการไตร่ตรองแล้วอย่างรอบคอบว่าการนำเสนอได้รวบรวมความเห็นหรือ
ทัศนะที่สำคัญจากทุกหมู่เหล่าอย่างกว้างขวาง หลากหลายและครอบคลุม โดยผ่านการชั่งน้ำหนัก ความเห็น
และทัศนะต่างๆ เหล่านั้นแล้ว การนำเสนอมีสัดส่วนเหมาะสมไม่เลือกฝ่าย ไม่เกื้อกูลต่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด และ
ผู้ผลิตรายการต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นของรายการหรือผู้นำเสนอรายการ

5) การนำเสนอรายการที่สะท้อนความเป็นจริงที่อาจทำให้รู้สึกลำเอียง

รูปแบบและวิธีการนำเสนอรายการบางประเภท เช่น รายการละคร ที่มีเนื้อหาสะท้อน เหตุการณ์
ปัจจุบัน หรือเพื่อตีแผ่ปัญหาสังคมที่อาจมีการสะท้อนภาพที่แม้ตรงตามความเป็นจริง แต่อาจดูเสมือนว่ามี
ความลำเอียง ผู้ผลิตรายการต้องประเมินโดยใช้เหตุผลอย่างรอบคอบเหมาะสมก่อนการผลิตหรือนำเสนอ และ
หากการนำเสนอที่นำมาซึ่งข้อโต้แย้งถกเถียงใดๆ ติดตามมา ผู้ผลิตรายการต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่คัดค้านได้
นำเสนอข้อมูลโต้ตอบผ่านในรายการนั้น ด้วยวิธีการและข้อเสนอแนะของสถานีตามความเหมาะสม

6) การปกป้องภัยอันตรายและความรุนแรงของเนื้อหา (Harm & Offence)

ผู้ผลิตรายการควรตระหนักว่า การสร้างความสมดุลในการนำเสนอระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการ
นำเสนอเนื้อหาในสภาวะความเป็นไปตามความเป็นจริง อันเป็นบริบทของสังคม (ในสภาพการณ์ปัจจุบันที่อาจ
มีความเสี่ยงสูงในการเสนอเนื้อหาหรือรูปแบบบางประการที่อาจเป็นการก่อให้เกิดอันตรายหรือการกระตุ้น
ความรุนแรง รวมทั้งการกระทำผิดในรูปแบบและวิธีการต่างๆ) เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ผลิตต้องสร้างความ
สมดุลในการนำเสนอผ่านภาพหรือเสียงโดยป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและผู้ชม โดยเฉพาะผู้ชมที่เป็น
เด็กและเยาวชน

เนื้อหารายการที่นำเสนอต้องไม่เป็นการทำลายหรือลดคุณค่าของการดำรงไว้ซึ่งการมีสุขภาวะที่ดี
ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม แก่ผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการนำเสนอเนื้อหา
เพื่อปกป้องผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม บนความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างคุณค่าของ
เนื้อหากับสิทธิในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ผู้ผลิตต้องแน่ใจว่า เนื้อหาที่นำเสนอได้ผ่านการพิจารณาแล้วว่า
มีข้อมูลข่าวสารที่มีความเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

การสร้างความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับความล่อแหลม เช่น การนำเสนอภาพ
หรือเสียงที่เป็นสัญลักษณ์ หรือความสมดุลระหว่างความต้องการผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ในการนำเสนอกับการ
เสี่ยงต่อการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง เช่น การนำเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ทั้งที่เป็น
จริงหรือภาพเหตุการณ์จำลอง ซึ่งแสดงถึงความรุนแรง อาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมาย ทั้งที่อาจมุ่ง
หมายนำเสนอเพื่อเป็นการตักเตือน ผู้ผลิตต้องดำเนินการ โดยคำนึงถึงความระมัดระวังและต้องไม่ให้เนื้อหาที่
ต้องการสื่อเพื่อตักเตือนหรือเป็นอุทาหรณ์ กลายเป็นสาเหตุในการสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง
อาชญากรรม หรือการกระทำผิดกฎหมายเสียเอง

นอกจากนี้ จากการศึกษา **คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน กระบวนการ การผลิตสารคดีโทรทัศน์ของ
กรมประชาสัมพันธ์ (2554)** ซึ่งมีข้อกำหนดสำคัญของกระบวนการทั้งในด้านประเด็นเนื้อหาที่นำเสนอ
รูปแบบและวิธีการนำเสนอ เสียงและดนตรีประกอบที่ต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวัตถุประสงค์
กลุ่มเป้าหมาย และมีความน่าสนใจ มีความถูกต้องครบถ้วน และที่สำคัญในการผลิตสารคดีนั้น ต้องสามารถ

สื่อสารความรู้สึกที่ตรงกับเนื้อเรื่องและมีคุณค่าทางศิลปะ โดยคู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้มีขอบเขตเนื้อหาการปฏิบัติงานเฉพาะงานด้านการผลิตสารคดีโทรทัศน์ เพื่อแนะนำวิธีการผลิตสารคดีอย่างถูกต้อง กระชับ เข้าใจง่าย เหมาะสมกับเนื้อหาของสารคดี เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาสามารถนำไปใช้งานได้มีประสิทธิภาพ โดยคู่มือดังกล่าวได้ให้คำจำกัดความของคำว่าสารคดีไว้ว่า “สารคดี คือ การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นเรื่องจริง เคยเกิดขึ้นจริง มีอยู่จริง โดยมีการเตรียมการหาข้อมูล เรียบเรียงภาพและเสียง ให้ออกมามีความน่าสนใจและสร้างสรรค์ซึ่งสามารถทำให้ผู้ชมได้รับสาระความรู้ เกิดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ร่วมตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดไว้ในสารคดี ทั้งนี้ หลักสำคัญของงานสารคดีต้องสามารถถ่ายทอดความจริงอย่างสร้างสรรค์ และต้องให้มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ร่วมของผู้ชม” โดยประเภทของสารคดีสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1) **สารคดีสาระความรู้ (General Feature)** คือ ความเรียงที่ผู้เขียนมุ่งแสดงข้อคิดเป็นหลัก ข้อคิดอันเป็นข้อคิดของชีวิต เป็นกระแสความริเริ่มหรือพัฒนาตนเองและสังคมให้ดีขึ้นในรูปแบบการนำเสนอแบบบอกเล่า แนะนำ สั่งสอน หรือใช้วิธีประมวลกรอบความคิดต่างๆ เสนอแก่ผู้อ่าน

2) **สารคดีเชิงข่าว (News Documentary)** คือ การนำเสนอข่าวในรูปแบบสารคดี คือ เล่าเรื่องในรูปแบบวรรณศิลป์ ถ่ายทอดเรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง ไม่ใช่จากจินตนาการ โดยสามารถหยิบยกส่วนใดส่วนหนึ่งของเรื่องมาเขียนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเล่าให้ครบองค์ประกอบเช่นข่าว

3) **สารคดีเชิงวิเคราะห์ (Documentary)** สารคดีประเภทนี้จะมีเนื้อหาละเอียดลึกซึ้งในปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และในตอนท้ายของรายการ ผู้ผลิตรายการก็มักจะทิ้งเนื้อหาเรื่องราวที่อาจจะเป็นไปได้ในอนาคตให้ผู้ฟังได้คิดต่อไป ตัวอย่างเช่น สารคดีเรื่อง “มลภาวะในประเทศไทย” เนื้อหาที่จะนำเสนอก็จะครอบคลุมถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในประเทศไทย “อาชีพอ” ผลที่เกิดจากการประกอบอาชีพในแง่ของสถานะต่างๆ อันตรายที่เกิดจากสถานะนั้น แนวโน้มของมลภาวะในอีก 5-10 ปีข้างหน้า แนวทางแก้ไข เป็นต้น จุดประสงค์ของการผลิตสารคดีเรื่องนี้ก็เพื่อเป็นการเตือนให้ประชาชนสังวรในเรื่องของอันตรายจากมลภาวะ และร่วมกันแก้ไขตั้งนี้ เป็นต้น

4) **สารคดีเนื่องในโอกาสพิเศษ (Special Occasion Feature)** สารคดีประเภทนี้สามารถผลิตได้ในทุกโอกาสที่เป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคคล ประเพณี วันสำคัญต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้สามารถค้นได้ไม่ยากนัก เพราะส่วนใหญ่จะมีเป็นประจำปี เช่น สารคดีเรื่องวันต้นไม้แห่งชาติ เรื่องเทศกาลวิสาขบูชา เรื่องประเพณีรดน้ำดำหัว หรือสารคดีเรื่องวันเสียงปืนแตก เป็นต้น สารคดีประเภทนี้มุ่งที่จะปลุกฝังความสามัคคี ความซาบซึ้งในความเป็นชาติ หรือจงใจให้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามต่อไป และเนื้อหาที่นำมาประกอบกันเป็นสารคดีเนื่องในโอกาสพิเศษเช่นนี้ก็ต้องมีส่วนที่ชี้ทางให้ผู้ฟังผู้ชมได้เกิดแนวความคิดดังกล่าวด้วย

5) **สารคดีท่องเที่ยว (Touring Feature)** เป็นสารคดีที่เล่าเรื่องราวการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ความเป็นอยู่ของผู้คนขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรมรวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือนักท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง ที่พัก อาหาร สถานที่สำคัญ ฯลฯ นอกจากนี้ผู้เขียนมักให้ข้อสังเกตและแสดงทัศนะต่อสิ่งที่พบเห็นไว้ด้วย จะสังเกตได้ว่า สารคดีท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่นำเที่ยวในสถานที่เดียวกัน แต่ผู้เขียนก็สามารถนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจในแง่มุมที่ต่างกัน และบรรยากาศที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนแต่ละคนมีความเป็นตัวของตัวเอง ในการเสนอโลกทัศน์และลีลาภาษา ทำให้ผู้อื่นสนุกสนานและได้รู้จักสถานที่นั้นอย่างละเอียด ด้วยทัศนะลีลา น้ำเสียง และแง่มุมที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ต่างๆ กัน ตัวอย่างสารคดี เช่น “ย่าแดนมังกร” พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “ไปเยี่ยมอำมาตย์เมืองจีน” ของ ไมตรี ลิ้มปิชาติ เป็นต้น

6) สารคดีเชิงนิเวศ (ECO - Documentary)

7) สารคดีชีวประวัติ (Biography) เป็นงานเขียนที่กล่าวถึงเรื่องราวและพฤติกรรมของบุคคลจริง จะเขียนเน้นด้านบุคลิกภาพ ความรู้ และความคิดเห็นในด้านต่างๆ ตลอดจนผลงานที่น่าสนใจ เพื่อนำประวัติชีวิตนั้นมาศึกษาแง่มุมต่างๆ หากเป็นงานเขียนที่ผู้อื่นเขียนเรียกว่า ชีวประวัติแต่หากผู้เขียนเขียนเรื่องราวชีวิตตนเองเรียกว่าอัตชีวประวัติ

นอกจากนี้ คู่มือดังกล่าวยังได้ให้ข้อแนะนำในการเลือกเนื้อหาและหลักเกณฑ์ในการเขียนบทสารคดีที่ผู้ผลิตรายการสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตรายการ ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

❖ ข้อแนะนำในการเลือกเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องที่จะผลิตสารคดี

- เรื่องที่น่าสนใจ
- อยู่ในความสนใจของสังคม
- ไม่เคยมีใครทำมาก่อน
- ไม่มีในที่อื่นๆ
- เรื่องเก่าประเด็นใหม่
- เรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคม
- เป็นเรื่องที่สร้างสรรค์

❖ หลักเกณฑ์และข้อเสนอนำในการเขียนบทสารคดี

- ใช้ภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน สื่ออารมณ์ความรู้สึก กระตุ้นความสนใจของผู้ชมได้
- หลีกเลี่ยงการใช้คำพรรณนาโวหาร ให้ภาพทำหน้าที่แทน
- คำพรรณนาโวหารสร้างอารมณ์ได้ดีกับภาพที่เร้าชีวิต อดีตที่ตายแล้ว
- บทไม่ควรอธิบายภาพ
- ขยายความผิดที่ ไม่น่าสนใจ
- เรียงประโยคผิดไม่น่าสนใจ
- ข้อความไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน และสื่อความหมายผิด
- ข้อความไม่เป็นเหตุเป็นผลกันเท่าที่ควร และดูตรงเกินไป
- ระวังเรื่องความหมายของคำ
- หลีกเลี่ยงคำว่า “ที่ซึ่ง อันได้แก่ เช่น เป็นต้น”
- การใช้ การ, ในการ, ความ ทำให้ประโยคดูเป็นทางการและเยิ่นเย้อ
- หลีกเลี่ยงการใช้คำเชื่อมฟุ่มเฟือย ทำให้ประโยคดูเยิ่นเย้อ บทเยิ่นเย้อ ขยายความในประโยคจนความเป็นเหตุเป็นผลหายไปและใช้ภาษาเป็นทางการมาก
- ไม่ควรใช้คำประเภทถูก (กระทำ) และขยายความในประโยค เช่น น้ำถูกต้มขึ้นด้วยกาน้ำเก่าๆ โดยเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผู้มีใบหน้าที่บึ้งบึ้ง
- บทพิธีกรไม่ควรบอกว่ากำลังทำอะไร กำลังคิดอะไร
- หลีกเลี่ยงการใช้คำเชื่อมประเภท นอกจาก...แล้ว...ยังมี (เป็น)...อีกด้วย
- ในหนึ่งย่อหน้าควรมีประเด็นเดียว ไม่ควรมีประโยคซ้อนประโยคขยายความมากจนจับความไม่ได้
- ไม่ควรใส่ตัวเลขที่มีรายละเอียดมากเกินไป ให้ใช้ตัวเลขโดยประมาณ
- เมื่อเขียนบทสารคดีให้คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากภาพ จะช่วยให้ใช้คำเชิงอธิบายน้อยลง และใช้คำในการสื่อความหมาย ความรู้สึก ที่จะเพิ่มสีสันช่วยให้เรื่องน่าติดตามมากขึ้น

ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการสำหรับผู้พิการ

จากการศึกษาบทความ “คนพิการกับการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์” (2562) ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) พบว่า การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป สามารถดำเนินการได้ผ่านการกำหนดนโยบายและกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดให้กิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต้องจัดให้มีบริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของคนพิการและคนด้อยโอกาส ได้แก่ เสียงบรรยายภาพ คำบรรยายแทนเสียง และล่ามภาษามือในรายการทั่วไป รวมทั้งการมีรายการเฉพาะสำหรับคนพิการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการ

คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งความสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาหรือการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป โดยแบ่งข้อความพิการเป็น 6 ประเภท และแสดงข้อจำกัดและบริการเพื่อการเข้าถึงสื่อที่เหมาะสม ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงประเภทความพิการ ข้อจำกัด และบริการเพื่อการเข้าถึงสื่อที่เหมาะสม

ความพิการ	ข้อจำกัด	บริการเพื่อการเข้าถึงสื่อที่เหมาะสม
หูหนวก	ไม่ได้ยินเสียง อ่านได้ช้า ไม่เข้าใจ ประโยคซับซ้อน	- ล่ามภาษามือ (Sign Language) - คำบรรยายแทนเสียง (Caption)
ตาบอด	ไม่เห็นภาพ ได้ยินแต่เสียง	- เสียงบรรยายภาพ (Audio Description)
การเคลื่อนไหว/ ร่างกาย	บางคนไม่สามารถกดเปลี่ยนช่องได้	- รีโมทคอนโทรลสำหรับทุกคน (Universal Remote Control)
สติปัญญา	เข้าใจ เรียนรู้ และจดจำได้จำกัด	- ไม่จำเป็น สามารถรับสื่อที่เป็นคนตรีต่างๆ หรือสื่อพูด มีการเคลื่อนไหวชัดเจน
จิต	ระดับความพิการส่งผลต่อ ความเข้าใจและรับรู้	- ไม่จำเป็น สามารถรับสื่อทั่วไปได้
ออทิสติก	พัฒนาการส่งผลต่อความเข้าใจและ รับรู้เรื่องราวต่างๆ	- ไม่จำเป็น สามารถรับสื่อทั่วไปได้

หลักการและกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การส่งเสริมเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเน้นความเท่าเทียมแก่คนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการโทรทัศน์นั้น เป็นเรื่องที่มีการดำเนินการกันทั่วไปในหลายประเทศ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ International Telecommunication Union (ITU) มีข้อเสนอแนะที่เรียกว่า “Accessibility to broadcasting services for persons with disabilities” เพื่อให้ประเทศต่างๆ นำข้อเสนอแนะด้านเทคนิคเทคโนโลยีไปปรับใช้ในการกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ต่างๆ และองค์การสหประชาชาติก็ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างกว้างขวาง มีการติดต่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ องค์การสมาชิกรูปธรรม ตลอดจนการรณรงค์เรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันในสังคมเพื่อคนพิการเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะการช่วยตัวเอง การเพิ่มพูนสมรรถภาพทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของคนพิการ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างคนพิการและคนทั่วไป

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาค ซึ่งถือว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการอย่างทั่วถึง สิ่งที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป เป็นต้น มีความก้าวหน้าในการพัฒนาบริการและเทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้มากกว่ากลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีความพร้อมทั้งในเรื่องของงบประมาณและบุคลากรที่จำเป็นในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการกำหนดกฎหมาย นโยบายในการให้บริการด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งบางประเทศให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี เช่น บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) : AD มีการเริ่มดำเนินการในยุโรป โดยใช้ Broadcast-Mix ในการส่งสัญญาณเพิ่มเติมจากช่องสเตอริโอ (Stereo channel) ต่อมามีการพัฒนาโดยใช้เครื่องรับดิจิทัล (Digital Receivers) ซึ่งสามารถใช้งานได้ทั้งช่องสัญญาณ Mono AD (Mono AD channel) และช่องสัญญาณออดิโอ (Existing Audio) และภายหลังประเทศอังกฤษ ได้พัฒนาต่อยอดเป็น Receiver-Mix แล้วจึงพัฒนาเป็นนโยบายและหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ จัดให้มีบริการส่งเสริมคนพิการโดยเทคโนโลยีต่อไป เช่น บริการคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) : CC แต่ดั้งเดิมเป็นชื่อเรียกมาตรฐานในการนำเอาคำบรรยายที่เป็นข้อความมาเข้ารหัสแล้วใส่รวมเข้าไปกับสัญญาณโทรทัศน์ในระบบ NTSC ที่ใช้กันในประเทศสหรัฐอเมริกา การแสดงผลที่หน้าจอโทรทัศน์จะกระทำโดยตัวถอดรหัสที่อยู่ในเครื่องรับโทรทัศน์หรือแยกเครื่องถอดรหัสออกมาต่างหาก โดยกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา: “The Americans with Disabilities Act” (บังคับใช้เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2536) กำหนดให้เครื่องรับโทรทัศน์ที่วางจำหน่ายในตลาดที่มีขนาดหน้าจอตั้งแต่ 13 นิ้วขึ้นไปในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องมีระบบตัวรับภายในที่สามารถรองรับเทคโนโลยีคำบรรยายแทนเสียง โดยผู้ที่ประสงค์จะใช้หรือคนพิการทางการได้ยินสามารถใช้ตัวรับเปิดเข้าไปหาคำบรรยาย และคนทั่วไปซึ่งไม่ต้องการใช้คำบรรยายก็สามารถเลือกให้คำบรรยายไม่ปรากฏบนจอภาพของโทรทัศน์ได้ แต่ทั้งนี้ เครื่องรับโทรทัศน์จะมีราคาเพิ่มขึ้นสำหรับการใส่ระบบตัวรับภายในเครื่องระหว่าง 5 ถึง 10 เหรียญสหรัฐต่อเครื่อง

แม้ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์มาระดับหนึ่งแล้ว แต่ในด้านของเทคโนโลยีเพื่อบริการคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร คือ เสียงบรรยายภาพ คำบรรยายแทนเสียง และ Sign language interpretation มาใช้ควบคู่กับการให้บริการนั้นยังถือเป็นเรื่องใหม่ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนา ทั้งในเชิงการผลิตบริการและเทคโนโลยีที่ใช้ช่วยในการทำให้การผลิตบริการมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

1. **เสียงบรรยายภาพ (Audio Description)** คือ เสียงบรรยายที่เพิ่มเติมเข้าไป เพื่อบรรยายรายละเอียดที่สำคัญของภาพ ซึ่งไม่อาจเข้าใจได้ด้วยการใช้บทบรรยายเดิมเท่านั้น โดยจะเพิ่มการบรรยายด้วยเสียงเฉพาะในช่วงที่ไม่มีการสนทนา เช่น การแสดงออกทางสีหน้า การเคลื่อนย้ายวัตถุ ลักษณะบรรยากาศโดยรอบ เป็นต้น เสียงบรรยายภาพเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้คนพิการทางการมองเห็น หรือมีปัญหาทางการมองเห็น สามารถเข้าถึงสื่อที่ประกอบด้วยภาพ และเสียงต่างๆ ได้ เช่น รายการทางโทรทัศน์และภาพยนตร์ (โรงภาพยนตร์ หรือในแผ่น DVD) เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีนี้ผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการได้จากเครื่องรับโทรทัศน์ของตนเอง ดังมีสัญลักษณ์ตามแผนภาพที่ 4.7

แผนภาพที่ 4.7 สัญลักษณ์ Audio Description ตามประกาศ กสทช.

2. **คำบรรยายแทนเสียง (Closed Captioning)** คือ ข้อความที่บรรยายในช่วงเวลาเดียวกับ เสียงบรรยายซึ่ง เป็นเสียงบทสนทนา บทพากย์ และเสียงอื่น เช่น เสียงรอบข้าง ดนตรีประกอบ เพื่อให้เข้าใจถึงเนื้อหาสื่อ นั้น ได้แก่ คำบรรยาย บทสนทนา และคำบรรยายเสียงประกอบอื่น เช่น เสียงดนตรี เสียงหัวเราะ ฯลฯ ดังนั้นคำบรรยายแทนเสียงจึงมีความแตกต่างกับคำแปลบทสนทนา (Subtitle) หรือตัวอักษรวิ่ง ซึ่งแต่ละประเทศอาจมีการกำหนดมาตรฐานที่ต่างกัน ในการทำคำบรรยายแทนเสียง และใช้สัญลักษณ์ที่ต่างกัน เช่น (...) หรือ [...] หรือใช้สีที่ต่างกันในการจำแนกเสียงประเภทต่างๆ โดยคำบรรยายแทนเสียงจะต้องชัดเจนและไม่กีดขวางการมองเห็นภาพ การออกอากาศด้วยระบบดิจิทัล (Digital TV) สามารถทำให้คำบรรยายแทนเสียงเปิด-ปิดได้ ส่วนระบบแอนะล็อก (Analog TV) คำบรรยายแทนเสียงจะถูกผนวกเข้าเป็นเนื้อเดียวกับภาพ เทคโนโลยีคำบรรยายแทนเสียง เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงข้อมูลทางโทรทัศน์ได้เพิ่มขึ้นจากการใช้เทคโนโลยี Subtitle และช่วยเพิ่มอรรถรสในการรับชมรายการโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ เนื่องจากการบรรยายเพิ่มเติมถึงเสียงบรรยากาศที่เกิดขึ้น นอกจากการบรรยายบทสนทนาเพียงอย่างเดียว ตามสัญลักษณ์ ในตัวอย่างแผนภาพที่ 4.8

แผนภาพที่ 4.8 ภาพสัญลักษณ์ Closed Captioning ตามประกาศ กสทช.

3. **การบรรยายด้วยภาษามือ (Sign Language)** คือ การใช้ภาษามือในช่วงเวลาประสานระหว่างเวลากับข้อมูลเสียงซึ่งเป็นเสียงบทสนทนาและเสียงอื่น เพื่อให้เข้าใจถึงเนื้อหาสื่อ นั้น ได้แก่ คำบรรยายบทสนทนาและคำบรรยายเสียงประกอบอื่น เช่น เสียงดนตรี เสียงหัวเราะ ฯลฯ คำบรรยายแทนเสียงจะต้องชัดเจนและไม่กีดขวางการมองเห็นภาพ เทคโนโลยี Sign Language หรือภาษามือ เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้คนพิการทางการได้ยินเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ ดังปรากฏภาพสัญลักษณ์ตามแผนภาพที่ 4.9

แผนภาพที่ 4.9 ภาพสัญลักษณ์ Sign Language ตามประกาศ กสทช.

จากการศึกษาแนวทางในการผลิตรายการประเภทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ทริสสามารถนำแนวคิดมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อประเมินเนื้อหาและคุณภาพของรายการที่ได้รับทุนจากกองทุนฯ ตลอดจนสามารถนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะให้กับกองทุนฯ ในการกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการให้ทุนแก่ผู้ผลิตรายการในอนาคต เพื่อให้รายการที่ผลิตออกมามีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของการให้ทุน รวมถึงเพื่อให้ได้รายการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ชมกลุ่มเป้าหมายรายการอย่างแท้จริง

การประเมินคุณภาพเนื้อหารายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หรือนิด้า (2557) ได้นำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพเนื้อหารายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยทำการประเมินเนื้อหารายการและศึกษาระดับความพึงพอใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อเนื้อหารายการโทรทัศน์ (Free TV) จำนวน 6 ช่องหลัก ซึ่งประกอบด้วยรายการโทรทัศน์ทั้งหมด 6 ประเภทรายการ ได้แก่ 1) ข่าวรายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน 2) วิเคราะห์ข่าว 3) เด็กและเยาวชน 4) สารบันเทิง 5) เกมโชว์ และ 6) ละคร โดยมีประเด็นการศึกษาดังนี้

- **คุณภาพรายการโทรทัศน์** ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมาย (2) ด้านความร่วมมือตามข้อสนับสนุนของเกณฑ์คุณภาพรายการ และ (3) ด้านความคิดสร้างสรรค์หรือมีนวัตกรรมสนับสนุนเกณฑ์คุณภาพรายการ
- **ทัศนคติต่อคุณภาพรายการ** ได้แก่ (1) ความรู้สึก (2) เหตุผล และ (3) แนวโน้มพฤติกรรม
- **ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย** มีดังนี้
 - ตัวแปรตามข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบ ได้แก่
 - เพศ
 - อายุ
 - ระดับการศึกษา
 - ระดับรายได้
 - กลุ่มอาชีพ
 - ระดับความสนใจทางการเมือง
 - ความตระหนักในบทบาทของสื่อสาธารณะ
 - ตัวแปรตามความสัมพันธ์กับพื้นที่รับสื่อของผู้ตอบ ได้แก่
 - ภาคภูมิศาสตร์
 - การเปรียบเทียบคุณภาพสื่อของประเทศเพื่อนบ้าน (กรณีภาคใต้)
 - จำแนกตามความสัมพันธ์กับมาตรการเชิงบวกและลบในการดูแลสื่อโดยพิจารณามาตรการด้านส่งเสริมจูงใจกับการกำกับลงโทษ

ผลการสำรวจทัศนคติคนไทยต่อคุณภาพรายการ

1) ผลการสำรวจคุณภาพรายการของโทรทัศน์ช่องหลัก ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพรายการ 2 ด้าน 17 ตัวชี้วัด ดังนี้

❖ ด้านการส่งเสริมประโยชน์สาธารณะ

- ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการพัฒนาประเทศ (ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต)
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ (เช่น การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การเสียภาษี เป็นต้น)
- ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม และศีลธรรมแก่สังคม
- ส่งเสริมความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นภูมิภาค รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน
- ส่งเสริมความบันเทิงโดยไม่ขัดกับศีลธรรมวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ

❖ ด้านบุคคลหรือกฎหมาย

- ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนชาติอื่น
- ไม่ลบหลู่ ดูหมิ่น เหยียดหยาม หรือทำให้เสื่อมเสียแก่ศาสนา ปุชนิยบุคคล ปุชนิยสถาน ปุชนิยวัตถุ
- ไม่ดูหมิ่นต่อสถาบันพระมหากษัตริย์รวมถึงประมุขของประเทศอื่นๆ
- ไม่บ่อนทำลายความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างคนในชาติ
- ไม่นำเสนอข้อมูลภาพลามกอนาจารหรือป่าเถื่อนโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ วิตถาร ความรุนแรง และ ยั่วยุทางเพศ
- ไม่จูงใจให้ผู้ชมเล่นการพนัน เช่น ซื่อห่วย พนันบอล ฯลฯ เป็นต้น
- ไม่จูงใจให้ผู้ชมดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือยาเสพติด
- ไม่นำเสนอข่าวหลอกลวง เพื่อจ้อไร้สาระ รวมถึงการเชิญชวนเพื่อแสวงประโยชน์จากการร่วมรายการ เช่น การให้โหวตเข้าในรายการ
- ไม่มีโฆษณาแฝง เช่น วางแก้วน้ำที่มียี่ห้อสินค้าได้รับผลประโยชน์ เป็นต้น
- เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงข้อมูลข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่เท่าเทียมเป็นธรรม
- มีการนำเสนอข่าวที่เป็นกลาง เช่น การเสนอข่าวของรัฐบาลด้านดีและไม่ดี
- มีรายการเฉพาะหรือส่งเสริมแรงบันดาลใจให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาส เช่น รายการบอกเล่าก้าวสิบ ชีวิตจริง

ผลการสำรวจทัศนคติของคนไทยต่อคุณภาพรายการโทรทัศน์ช่องหลักทั้ง 6 ช่องในภาพรวมพบว่าคุณภาพรายการโทรทัศน์ช่องหลักทั้ง 6 ช่อง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่มีค่าสูงที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม และศีลธรรมแก่สังคม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่มีค่าต่ำที่สุด ได้แก่ การไม่มีโฆษณาแฝง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 ทั้งนี้ หากพิจารณาคุณภาพรายการโดยจำแนกตามประเภทรายการ พบว่า

2) รายการประเภทรายการข่าวและรายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพ รายการ 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

- มีข้อมูลจริงและชัดเจน
- การอ่านรายงานข่าวด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงไปตรงมา
- เสนอข่าวอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ปัจจุบัน
- เสนอข่าวอย่างเป็นกลางหรือมีผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ฝ่าย กรณีมีคู่ขัดแย้งร่วมรายการ
- ไม่นำข่าวจากสื่ออื่นมาอ่านภายหลัง
- มีการสัมภาษณ์สดจากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์
- มีการระมัดระวังไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นหรือศีลธรรมอันดี
- ไม่นำเสนอภาพที่หวาดเสียวรุนแรง ทารุณ โหดร้ายหรือยั่วยุทธทางเพศ
- ผู้เสนอข่าวระมัดระวังไม่วิเคราะห์/วิพากษ์เกินหน้าที่ผู้รายงานข่าว
- มีการปรับผังรายการให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่ประชาชนควรได้รับข่าวสาร เช่น
สาธารณสุข วิกฤตการณ์ชุมนุม เป็นต้น

ผลการสำรวจ พบว่า รายการประเภทรายการข่าวและรายงานเหตุการณ์ปัจจุบันมีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ปัจจุบัน การอ่านรายงานข่าวด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงไปตรงมา และการมีข้อมูลจริงและชัดเจน ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดี 3 อันดับแรก ได้แก่ การไม่นำเสนอภาพที่หวาดเสียวรุนแรง ทารุณ โหดร้ายหรือยั่วยุทธทางเพศ การเสนอข่าวอย่างเป็นกลางหรือมีผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ฝ่าย กรณีมีคู่ขัดแย้งร่วมรายการ และการไม่นำข่าวจากสื่ออื่นมาอ่านภายหลัง

3) รายการประเภทรายการวิเคราะห์ข่าว ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพรายการ 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

- เนื้อหาสาระของข่าวชัดเจนถูกต้อง
- ก่อให้เกิดความรู้ และพัฒนาด้านสติปัญญา
- มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อสังคม
- มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาข่าวมาร่วมวิเคราะห์ และให้คำชี้แจง
ในประเด็นที่น่าเสนอ
- รักษาความเป็นกลางและส่งเสริมความสามัคคี กรณีมีการขัดแย้งจะต้องมี
ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมรายการ
- มีสาระความรู้ การใช้หลักเหตุผลในการวิเคราะห์และสรุป
- การวิเคราะห์ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ชมรายการ
- มีการระมัดระวังไม่ละเมิดสิทธิหรือศีลธรรมทำให้ผู้อื่นเสียหาย
- มีการระมัดระวังไม่ละเมิดข้อกำหนด
- การวิเคราะห์ข่าวยึดหลักจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

ผลการสำรวจ พบว่า รายการประเภทรายการวิเคราะห์ข่าวมีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีความรวดเร็วทันเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อสังคม การมีเนื้อหาสาระของข่าวชัดเจนถูกต้อง และการก่อให้เกิดความรู้และพัฒนาด้านสติปัญญา ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดี

3 อันดับแรก ได้แก่ การวิเคราะห์ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ชมรายการ การวิเคราะห์ข่าวยึดหลักจรรยาบรรณของสื่อมวลชน และการรักษาความเป็นกลางและส่งเสริมความสามัคคี กรณีที่มีการขัดแย้งจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมรายการ

4) รายการประเภทรายการเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพรายการ 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

- เนื้อหาสาระของข่าวชัดเจนถูกต้อง
- ก่อให้เกิดความรู้ และพัฒนาด้านสติปัญญา
- มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อสังคม
- มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาข่าวมาร่วมวิเคราะห์ และให้คำชี้แจงในประเด็นที่น่าเสนอ
- รักษาความเป็นกลางและส่งเสริมความสามัคคี กรณีมีการขัดแย้งจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมรายการ
- มีสาระความรู้ การใช้หลักเหตุผลในการวิเคราะห์และสรุปการวิเคราะห์ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ชมรายการ
- มีการระมัดระวังไม่ละเมิดสิทธิหรือศีลธรรมทำให้ผู้อื่นเสียหาย
- มีการระมัดระวังไม่ละเมิดข้อกฎหมาย
- การวิเคราะห์ข่าวยึดหลักจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

ผลการสำรวจ พบว่า รายการประเภทรายการเด็กและเยาวชน มีคุณภาพในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุดในรายการประเภทรายการเด็กและเยาวชน 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีช่วงเวลาเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ช่วงเย็นของทุกวัน และช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ การส่งเสริมด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน และผู้ชมได้เรียนรู้ทักษะและนวัตกรรมใหม่ๆ ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นรายการที่ต้องให้ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชนว่าควรลอกเลียนแบบได้หรือไม่ การส่งเสริมให้เด็กกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาสมีกำลังใจจากการรับชมรายการ และการส่งเสริมการเข้าถึงสื่อแก่เด็กกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

5) รายการประเภทรายการสาระบันเทิง ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพรายการ 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

- ส่งเสริมด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน
- ผู้ชมได้เรียนรู้ทักษะและนวัตกรรมใหม่ๆ
- ช่วงเวลาเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ช่วงเย็นของทุกวันและช่วงวันเสาร์-อาทิตย์
- เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและความสามารถที่เหมาะสมกับวัยเด็กและเยาวชน
- ส่งเสริมการเข้าถึงสื่อแก่เด็กกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาส เช่น ใช้ล่ามภาษามือ เป็นต้น
- ส่งเสริมให้เด็กกลุ่มพิเศษและผู้ด้อยโอกาสมีกำลังใจจากการรับชมรายการ เช่น พิธีกร ผู้ร่วมรายการ เป็นต้น
- เป็นรายการที่ต้องให้ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชนว่าควรลอกเลียนแบบได้หรือไม่

- เนื้อหาสาระของรายการสอดแทรกความสนุกสนานและความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน
- เนื้อหาสาระของรายการไม่มีความรุนแรง ลามก อนาจาร ยั่วเย้าทางเพศ

ผลการสำรวจ พบว่า รายการประเภทรายการสาระบันเทิงมีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุดในรายการประเภทรายการสาระบันเทิง 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นรายการที่ให้ความรู้ความคิดและสร้างสรรค์ต่อชีวิตจริง การเป็นรายการบันเทิงที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชม และการเป็นรายการที่ไม่ส่งเสริมหรือจูงใจประพุดติพิศภูมิหมายและศีลธรรม ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นรายการที่สะท้อนถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขให้แก่ผู้ชมและสังคม การเป็นรายการที่ไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เชื่อมงายไสยศาสตร์ และการเป็นรายการที่หลีกเลี่ยงการโฆษณาแฝงหรือนำเสนอดารารายหลัก

6) รายการประเภทรายการเกมโชว์ ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพรายการ 8 ตัวชี้วัด ดังนี้

- เน้นให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมแข่งขันอย่างกว้างขวาง
- มีสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้แข่งขันและผู้ชม
- เป็นรายการที่เน้นให้ผู้แข่งขันแสดงความสามารถเฉพาะตัว
- มีความคิดสร้างสรรค์ไม่ลอกเลียนแบบจากต่างประเทศ
- ไม่เป็นการแข่งขันแบบสมยอมหรือไม่หลอกลวงผู้ชม
- เป็นรายการแข่งขันที่เป็นธรรมและมีการตัดสินที่น่าเชื่อถือ
- เป็นรายการที่ไม่สามารถใช้อิทธิพลหรือการเงินเพื่อให้ชนะการแข่งขัน เช่น การโหวต การส่ง SMS เป็นต้น
- ไม่เป็นรายการที่มอมเมาให้ซื้อสินค้าที่ด้อยคุณภาพเพื่อหวังชิงโชคหรือชิงรางวัลเท่านั้น

ผลการสำรวจ พบว่า รายการประเภทรายการเกมโชว์ มีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุดในรายการประเภทรายการเกมโชว์ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเน้นให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมแข่งขันอย่างกว้างขวาง การมีสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้แข่งขันและผู้ชม และการเป็นรายการที่เน้นให้ผู้แข่งขันแสดงความสามารถเฉพาะตัว ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การไม่เป็นการแข่งขันแบบสมยอมหรือไม่หลอกลวงผู้ชม และการมีความคิดสร้างสรรค์ไม่ลอกเลียนแบบจากต่างประเทศ

7) รายการประเภทรายการละคร ประกอบด้วยตัวชี้วัดคุณภาพรายการ 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

- เนื้อหาสาระของละครสะท้อนความเป็นจริงของสังคม
- ละครให้คติธรรมของชีวิต เช่น ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น
- เนื้อหาพัฒนาความรู้ความคิดและสร้างสรรค์ต่อชีวิตจริง
- เป็นละครที่สามารถสื่อหรือรณรงค์ให้เกิดหรือปรับเปลี่ยนค่านิยมที่ดีต่อสังคม
- เป็นละครที่เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าการบันเทิง
- เป็นละครที่ไม่มีโฆษณาแฝงในเนื้อหาหรือฉากต่างๆ เช่น โรงพยาบาล ร้านอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น
- เป็นละครที่ไม่มอมเมาประชาชน เช่น มีบทรุนแรง ไร้อารยะ อัจฉาวิชา ยั่วเย้าทางเพศ

- เป็นละครที่ไม่ขัดต่อศีลธรรม เช่น มีลักษณะลามก อนาจาร ยั่วเยาะทางเพศ เป็นต้น
- เป็นละครที่ไม่ใช่ภาษาที่หยาบคายเป็นตัวอย่างที่ดีต่อเด็กและเยาวชน
- เป็นละครที่ไม่สร้างความเข้าใจผิดแก่ผู้ชมให้เกิดค่านิยมผิดศีลธรรมและกฎหมาย

ผลการสำรวจ พบว่า รายการประเภทรายการละครมีคุณภาพรายการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ดีที่สุดในรายการประเภทรายการละคร 3 อันดับแรก ได้แก่ เนื้อหาสาระของละครสะท้อนความเป็นจริงของสังคม ละครให้คติธรรมของชีวิต และการมีเนื้อหาพัฒนาความรู้ความคิดและสร้างสรรค์ต่อชีวิตจริง ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่โทรทัศน์ช่องหลักทำได้ไม่ดีที่สุดในรายการประเภทนี้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นละครที่เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าการบันเทิง การเป็นละครที่ไม่มีโฆษณาแฝงในเนื้อหาหรือฉากต่างๆ และการเป็นละครที่ไม่มอมเมาประชาชน

อชิระ ดวงหอม (2559) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชม ความต้องการ และความพึงพอใจต่อทีวีดิจิทัลของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้วิธีการสำรวจผ่านการเก็บแบบสอบถาม และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อนำเสนอผลการสำรวจ โดยมีตัวแปรตามรายละเอียด ดังนี้

- **ตัวแปรด้านภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม** ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้
- **ตัวแปรทางด้านพฤติกรรมการเปิดรับชมทีวีดิจิทัล** ประกอบด้วย ความถี่ในการรับชม ช่วงเวลาในการรับชม ระยะเวลาในการรับชม ช่องทางการรับชม และประเภทรายการที่รับชม
- **ความต้องการของผู้ชมต่อทีวีดิจิทัล** ประกอบด้วย ด้านรายการ ด้านนวัตกรรม ด้านสัญญาณ และด้านประโยชน์
- **ความพึงพอใจของผู้ชมต่อทีวีดิจิทัล** ประกอบด้วย ด้านรายการ ด้านนวัตกรรม ด้านสัญญาณ และด้านประโยชน์

ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการในการรับชมทีวีดิจิทัลผ่านทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านเนื้อหารายการ** กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการรับชมรายการที่มีความตื่นเต้น สนุกสนานมากที่สุด รองลงมาคือต้องการได้รับสาระและประโยชน์จากการรับชม ต้องการรายการที่มีความน่าสนใจและแปลกใหม่ รายการมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหารายการมีความกระชับ ผู้ดำเนินรายการมีความน่าเชื่อถือ และได้มีส่วนร่วมกับการรายการ ตามลำดับ
2. **ด้านนวัตกรรม** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการรับชมทีวีดิจิทัลโดยไม่เก็บค่าบริการ รองลงมาคือการแบ่งช่องตามความคมชัด HD และ SD และต้องการอุปกรณ์เสริมที่ใช้ทำงานง่าย ไม่ยุ่งยาก
3. **ด้านสัญญาณ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการระบบเสียงที่มีคุณภาพ ฟังชัด ต้องการภาพที่มีความคมชัดแบบ High-Definition และต้องการคลื่นสัญญาณทีวีดิจิทัลที่ครอบคลุมทุกพื้นที่
4. **ด้านประโยชน์** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับความเพลิดเพลินและเพื่อผ่อนคลายอารมณ์มากที่สุด รองลงมาคือต้องการได้รับความรู้และประโยชน์จากข่าวสาร ต้องการนำข้อมูลที่ชมไปพูดคุยกับผู้อื่นเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ สามารถนำข้อมูลที่รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ และใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ตามลำดับ

พรชัย แผ่นชัยภูมิ (2559) ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการรับชม และความพึงพอใจรายการคัซ่าว
ครบประเด็น ของสถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์ทีวี ของผู้รับชมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสำรวจผ่าน
การเก็บแบบสอบถาม ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- ตัวแปรภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และรายได้
- พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการคัซ่าวครบประเด็นของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร
ประกอบด้วย
- ตัวแปรด้านคุณภาพของรายการ ประกอบด้วย คุณภาพด้านรูปแบบรายการ เนื้อหารายการ
การนำเสนอรายการ และคุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการ

โดยผลการสำรวจมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

- **ด้านรูปแบบรายการ** ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อรูปแบบรายการในระดับสูงถึง
สูงมาก ซึ่งประกอบด้วย ความแปลกใหม่ น่าสนใจ และชวนติดตามของรายการ เป็นรายการข่าว
ที่นำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง เป็นรายการข่าวที่น่าสนใจและมีการเจาะประเด็นเพิ่มเติม
- **ด้านเนื้อหารายการ** ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อเนื้อหารายการในระดับสูงมาก
ประกอบด้วย เนื้อหารายการมีความแปลกใหม่ และมีความคิดสร้างสรรค์ เนื้อหารายการมีความ
กระชับ ฉับไว ไม่ยืดเยื้อ เนื้อหารายการมีความเข้มข้น มีความจรรโลงสังคม และให้แง่คิดผู้ชมเพื่อ
นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- **ด้านการนำเสนอรายการ** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อการนำเสนอรายการ
ในระดับสูงมาก ประกอบด้วย ชื่อรายการบ่งบอกถึงจุดเด่นในเรื่องของเอกลักษณ์รายการ
ช่วงเวลาในการออกอากาศมีความเหมาะสม มีการแบ่งช่วงรายการอย่างชัดเจน ระยะเวลาในการ
ออกอากาศมีความเหมาะสม ภาพประกอบ/เพลง/ดนตรี/เสียงบรรยายประกอบรายการ
เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำเสนอของรายการ การถ่ายทำและการตัดต่อมีความน่าสนใจ
และน่าตื่นเต้น
- **ด้านคุณสมบัติของผู้นำเสนอรายการ** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความพอใจต่อ
คุณสมบัติของผู้นำเสนอรายการในระดับสูงมาก ประกอบด้วย ผู้ดำเนินรายการมีการใช้คำพูดและ
ภาษาอย่างเหมาะสม ผู้ดำเนินรายการมีความเชี่ยวชาญในการเล่าข่าว ผู้ดำเนินรายการมี
ความสามารถในการนำเสนอข่าวได้อย่างน่าสนใจ และผู้ดำเนินรายการสามารถแก้ไขสถานการณ์
ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

การกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพรายการในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

นันทิยา และ สิรินทร (2557) ได้ศึกษาการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพรายการ (Program Quality Indicator) ตามมาตรฐานสื่อสาธารณะของไทยพีบีเอส โดยการศึกษาดังกล่าวได้ออกแบบตัวชี้วัดให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานด้านรายการและคุณลักษณะรายการแต่ละประเภทของไทยพีบีเอส และบริบทของผู้รับสารชาวไทยที่ยังไม่คุ้นเคยกับสื่อสาธารณะ ซึ่งตัวชี้วัดคุณภาพรายการที่สร้างขึ้นมามีทั้งหมด 39 ตัวชี้วัด นำมาจัดกลุ่มด้วยสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ได้ 6 องค์ประกอบตัวชี้วัด ได้แก่

1) **ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ (Originality and innovation)** สะท้อนถึงการผลิตรายการที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร นำเสนอรายการด้วยเนื้อหาที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความรู้ต่อไปและสามารถเตรียมตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยบ่งชี้ได้จาก 8 ตัวชี้วัด

2) **การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้ชม (Audience engagement)** การเปิดช่องทางให้ผู้ชมแสดงความเห็นต่อการดำเนินงานของสถานีได้อย่างสะดวกและทั่วถึง และนำเสนอข่าวสารข้อมูลโดยยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก โดยบ่งชี้ได้จาก 6 ตัวชี้วัด

3) **ผลต่อผู้ชม (Audience impact)** การนำเสนอรายการที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชม รายการที่ชมแล้วเกิดค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อสังคม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นและสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งผู้ชมยังสามารถนำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการชมรายการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบ่งชี้ได้จาก 11 ตัวชี้วัด

4) **คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness)** การนำเสนอรายการที่มีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น จัดการให้บุคลากรปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรมวิชาชีพและมุ่งประโยชน์ผู้ชมเป็นหลัก รวมถึงจัดการให้มีกลไกในการตรวจสอบด้านจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก โดยบ่งชี้ได้จาก 5 ตัวชี้วัด

5) **การเรียนรู้สังคมของผู้ชม (Audience's social learning)** การนำเสนอความรู้ที่แตกต่างหลากหลายให้กับผู้ชมอย่างทั่วถึง โดยบ่งชี้ได้จาก 4 ตัวชี้วัด

6) **ความต่อเนื่องรอบด้าน (Persistence)** การนำเสนอเนื้อหาด้วยข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน และติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนำเสนอประเด็นที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลักและสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยบ่งชี้ได้จาก 5 ตัวชี้วัด

จาก 6 องค์ประกอบตัวชี้วัดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความหมายของ “คุณภาพรายการโทรทัศน์สาธารณะ” ที่กว้างและลึกซึ้ง โดยจะเห็นได้ว่าผู้ชมได้ประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์สาธารณะในระดับองค์กร กล่าวคือ องค์ประกอบตัวชี้วัดคุณภาพรายการทั้ง 6 องค์ประกอบ มีตัวชี้วัดที่สะท้อนการดำเนินงานสื่อสาธารณะในระดับองค์กร เช่น ในด้านความเป็นต้นแบบ แปลกใหม่จะเน้นว่าองค์กรสื่อสาธารณะต้องมีวิธีการนำเสนอรายการที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใครหรือการใช้ตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้ชมเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของรายการโทรทัศน์ องค์กรจะต้องเปิดช่องทางการแสดงความคิดเห็นให้ผู้ชมแสดงความเห็นได้อย่างสะดวกและทั่วถึง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสื่อสาธารณะ

เมื่อนำองค์ประกอบตัวชี้วัดเหล่านี้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) แบบ Stepwise แยกตามประเภทรายการพบว่า ในภาพรวมตัวชี้วัดทั้ง 6 องค์ประกอบมีอิทธิพลในการทำนายคุณภาพรายการทุกประเภท แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ จะพบว่ามีเพียงบางองค์ประกอบเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายการแต่ละประเภทอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

1) **กลุ่มรายการข่าวและเกี่ยวเนื่องกับข่าว** ในการประเมินควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายการอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งได้แก่ ความต่อเนื่องรอบด้าน คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ และผลต่อผู้ชม ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดดังนี้

- **ความต่อเนื่องรอบด้าน (Persistence)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) นำเสนอและติดตามความคืบหน้าของประเด็นอย่าง “ต่อเนื่อง” 2) รายการที่นำเสนอประเด็นของสังคมนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน 3) นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกกลบเกลียดจากสื่อกระแสหลัก 4) การสอดแทรกแง่คิดที่ดีในรายการ และ 5) ผู้ชมเกิดความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน
- **คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เป้าหมายของรายการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น 2) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมวิชาชีพ 3) เป้าหมายและขอบเขตเนื้อหาของรายการ 4) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการยึดถือประโยชน์ของผู้ชมเป็นหลัก และ 5) กลไกในการตรวจสอบด้านจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก
- **ผลต่อผู้ชม (Audience impact)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต 3) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต 4) ผู้ชมใช้ประโยชน์จากรายการในการวางแผนอนาคต 5) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี 6) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี 7) ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี 8) ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น 9) ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม 10) ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 11) ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ

2) **กลุ่มรายการสารประโยชน์** ในการประเมินควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายการอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งได้แก่ ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ และการเรียนรู้สังคมของผู้ชม ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดดังนี้

- **ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ (Originality and innovation)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) วิธีการนำเสนอรายการสร้างสรรค์ขึ้นเอง (Original) 2) วิธีการนำเสนอรายการแปลกใหม่ (Innovative) 3) วิธีการนำเสนอรายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 4) เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 5) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย 6) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเป็นเวทีให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมเข้าร่วมรายการ 7) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่ต้องเตรียมรับกับความเปลี่ยนแปลงได้ และ 8) รายการที่นำเสนอกระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความรู้ต่อไป
- **คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจ (Trustworthiness)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เป้าหมายของรายการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น 2) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมวิชาชีพ 3) เป้าหมายและขอบเขตเนื้อหาของรายการ 4) กรอบการปฏิบัติงานสำหรับผู้ผลิตและผู้ดำเนินรายการของรายการยึดถือประโยชน์ของผู้ชมเป็นหลัก และ 5) กลไกในการตรวจสอบด้านจริยธรรมทั้งภายในและภายนอก
- **การเรียนรู้สังคมของผู้ชม (Audience's social learning)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ชมได้ความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม 2) ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม 3) ผู้ชมได้ความรู้จากการชมรายการ และ 4) ผู้ชมเข้าใจเนื้อหารายการ

3) กลุ่มรายการสาระบันเทิง ควรให้ความสำคัญกับความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ ผลต่อผู้ชม การเรียนรู้สังคมของผู้ชม และความต่อเนื่องรอบด้าน ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายการอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

- **ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่ (Originality and innovation)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) วิธีการนำเสนอรายการสร้างสรรค์ขึ้นเอง (Original) 2) วิธีการนำเสนอรายการแปลกใหม่ (Innovative) 3) วิธีการนำเสนอรายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 4) เนื้อหารายการแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น 5) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนที่หลากหลาย 6) รายการที่นำเสนอดึงดูดใจจากการเป็นเวทีให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของสังคมเข้าร่วมรายการ 7) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมที่ต้องเตรียมรับกับความเปลี่ยนแปลงได้ และ 8) รายการที่นำเสนอกระตุ้นให้ผู้ชมค้นหาความรู้ต่อไป
- **ผลต่อผู้ชม (Audience impact)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ผู้ชมได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต 3) ผู้ชมนำเนื้อหารายการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต 4) ผู้ชมใช้ประโยชน์จากรายการในการวางแผนอนาคต 5) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี 6) ผู้ชมได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี 7) ผู้ชมได้รับการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี 8) ผู้ชมเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้น 9) ผู้ชมได้รับรู้ค่านิยมของสังคม 10) ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 11) ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อรายการ
- **การเรียนรู้สังคมของผู้ชม (Audience's social learning)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้ชมได้รับความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคม 2) ผู้ชมรับรู้ถึงชุมชนที่แตกต่างกันในสังคม 3) ผู้ชมได้รับความรู้จากการชมรายการ และ 4) ผู้ชมเข้าใจเนื้อหารายการ
- **ความต่อเนื่องรอบด้าน (Persistence)** มีตัวชี้วัดบ่งชี้ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) นำเสนอและติดตามความคืบหน้าของประเด็นอย่าง “ต่อเนื่อง” 2) รายการที่นำเสนอประเด็นของสังคมนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่าง “รอบด้าน” 3) นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ถูกละเลยจากสื่อกระแสหลัก 4) การสอดแทรกแง่คิดที่ดีในรายการ และ 5) ผู้ชมเกิดความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน

ทั้งนี้ หากพิจารณาโครงการที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากเงินกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประกอบไปด้วยโครงการ 5 ประเภทรายการ ได้แก่ 1) โครงการผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว 2) โครงการผลิตรายการเพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะ 3) โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) โครงการผลิตรายการเพื่อเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ และ 5) โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน ซึ่งพบว่ารายการทั้ง 5 ประเภทข้างต้นจัดอยู่ในกลุ่มรายการสารประโยชน์และสาระบันเทิง โดยสามารถนำองค์ประกอบตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของเนื้อหารายการอย่างมีนัยสำคัญในการประเมินคุณภาพรายการของไทยพีบีเอสมาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลรายการได้ โดยสามารถสรุปตัวแปรได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.12 สรุปตัวแปรจากงานวิจัย

ลำดับ	ตัวชี้วัดคุณภาพรายการ	งานวิจัย				
		นิด้า (2557)	อชิระ ดวงหอม (2559)	พรชัย แผ่นชัยภูมิ (2559)	นันทิยา และ สิรินทร (2557)	ทริส (2565)
1	ตัวแปรตามข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบ	√	√	√		√
2	ตัวแปรตามความสัมพันธ์กับพื้นที่	√				√
3	ด้านเนื้อหารายการ	√	√	√		√
4	ด้านสัญญาณ		√			
5	ด้านประโยชน์		√			√
6	รูปแบบรายการ			√		√
7	การนำเสนอรายการ			√		√
8	คุณสมบัติของผู้ดำเนินรายการ			√		√
9	ความเป็นต้นแบบและแปลกใหม่				√	
10	การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้ชม				√	√
11	ผลต่อผู้ชม				√	√
12	การเรียนรู้สังคมของผู้ชม				√	√

หมายเหตุ ทริส (2565) หมายถึงโครงการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.)

บทที่ 5

การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) และการกำหนดตัวชี้วัด

การติดตามประเมินผลการผลิตรายการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) ผ่านการประยุกต์แนวความคิดการประเมินผลโครงการตามแบบจำลองและเกณฑ์การประเมินของ OECD/DAC โดยในการประเมินการผลิตรายการจะพิจารณาในมิติประสิทธิผลและประสิทธิภาพจากผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในระดับของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากการดำเนินงานในการผลิตรายการ โดยวิเคราะห์และประเมินผลในรูปแบบของการเชื่อมโยงห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) มาใช้เป็นกรอบในการประเมินผลสำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562 และ 2563 ซึ่งในภาพรวมของการวิเคราะห์ ประเมินผล และจัดทำตัวชี้วัดโครงการต่างๆ ที่ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อผลิตรายการ ทั้ง 5 ประเภทรายการจะประกอบด้วยองค์ประกอบภายในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result Chain) 5 องค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงต่อกัน ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) จะพิจารณาในมิติด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับภารกิจของ กทปส. รวมทั้งความพร้อมของปัจจัยนำเข้า อาทิเช่น ความพร้อมของงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการให้แล้วเสร็จ แผนการดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีการบริหารความเสี่ยงที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการดำเนินงานมีความล่าช้า บุคลากรและทีมงานมีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินโครงการได้แล้วเสร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพตามที่ต้องการ องค์ความรู้และข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายการ รูปแบบและเนื้อหารายการ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ สถานที่ถ่ายทำ เป็นต้น โดยปัจจัยนำเข้าจะทำให้สามารถดำเนินการตามกระบวนการ (Process) ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการไปจนถึงขั้นตอนหลังการผลิตรายการ รวมถึงการเผยแพร่รายการผ่านช่องทางหรือ Platform ต่างๆ ต่อไป โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายรายการเป็นหลัก

ทั้งนี้ ในภาพรวมของการดำเนินการตามห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน แต่ละโครงการมีการกำหนดวัตถุประสงค์โครงการที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ตามมาตราที่ 52(1) ดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชน ตามมาตรา 51 และมาตราที่ 52 (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรสื่อสาร การวิจัยและพัฒนาด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม รวมทั้งความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีด้านการใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนอุตสาหกรรมโทรคมนาคม และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และยังคงสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ซึ่งแผนดังกล่าวได้กำหนดทิศทางในการดำเนินการจัดสรรเงินกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

2. กระบวนการ (Process) จะพิจารณาการดำเนินงานตามขอบเขตงาน (TOR) และวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อผลิตรายการในมิติด้านการบริหารจัดการ การดำเนินโครงการตามกรอบของแผนงาน งบประมาณและระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งช่องทางในการเผยแพร่รายการของผู้รับทุน ซึ่งทริสจะมีการสำรวจข้อมูลการผลิตรายการต่างๆ ที่ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อผลิตรายการ เพื่อใช้สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการต่อไป ซึ่งในแต่ละประเภทรายการจะมีรายละเอียดของการบริหารจัดการโครงการ งบประมาณ และตัวชี้วัดความสำเร็จที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการและกลุ่มเป้าหมาย โดยในการประเมินผลในแต่ละประเภทโครงการ ทริสจะออกแบบเครื่องมือและตัวชี้วัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกันตามขอบเขตงานและวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ

3. ผลผลิต (Output) หลังจากการผลิตและเผยแพร่รายการผ่านช่องทางต่างๆ แล้ว ทริสจะประเมินผลการผลิตรายการตามช่องทางการเผยแพร่และกลุ่มเป้าหมายรายการ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ ซึ่งจะครอบคลุมทั้งตัวชี้วัดประสิทธิผล ขอบเขตการดำเนินงาน และประโยชน์จากผลที่ได้รับของโครงการ รวมถึงการสำรวจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหรือสนับสนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จได้ ทั้งนี้ ในการประเมินผลผลิตจะพิจารณาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะพิจารณาจากการเปรียบเทียบกิจกรรมของโครงการ กับ ต้นทุนงบประมาณ การบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการก่อให้เกิดประโยชน์โดยตัวชี้วัดที่จะใช้ในการประเมินผลผลิตมีรายละเอียดดังนี้

- **ตัวชี้วัดผลผลิตเชิงปริมาณ** ประกอบด้วย

- 1) ร้อยละของจำนวนตอนที่ผลิตแล้วเสร็จตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้
- 2) ร้อยละของจำนวนตอนที่ออกอากาศสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้
- 3) ร้อยละของจำนวนช่องทางที่เผยแพร่รายการสำเร็จโดยรวมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

- **ตัวชี้วัดผลผลิตเชิงคุณภาพ** ซึ่งจะได้รับการประเมินผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายรายการ ผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านเนื้อหา โดยเก็บข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นในแต่ละรายการเพื่อให้ครอบคลุมการประเมินคุณภาพรายการ ประกอบด้วย

- 1) ความสอดคล้องของเนื้อหารายการ
- 2) คุณภาพเนื้อหารายการ
- 3) เทคนิคการนำเสนอ
- 4) เทคนิคการผลิต

4. ผลลัพธ์ (Outcome) จะพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการผลิตรายการ โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้กับเป้าหมายผลลัพธ์ของโครงการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นสูงสุด หรือตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาวการใช้ประโยชน์ของผลผลิต โดยพิจารณาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** ประกอบด้วย

- 1) ค่าเฉลี่ยเรทติ้งสำหรับการรับชมรายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์
- 2) จำนวนยอด Views/Likes/Share ผ่านการจัดทำ Social Listening

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** ประกอบด้วย

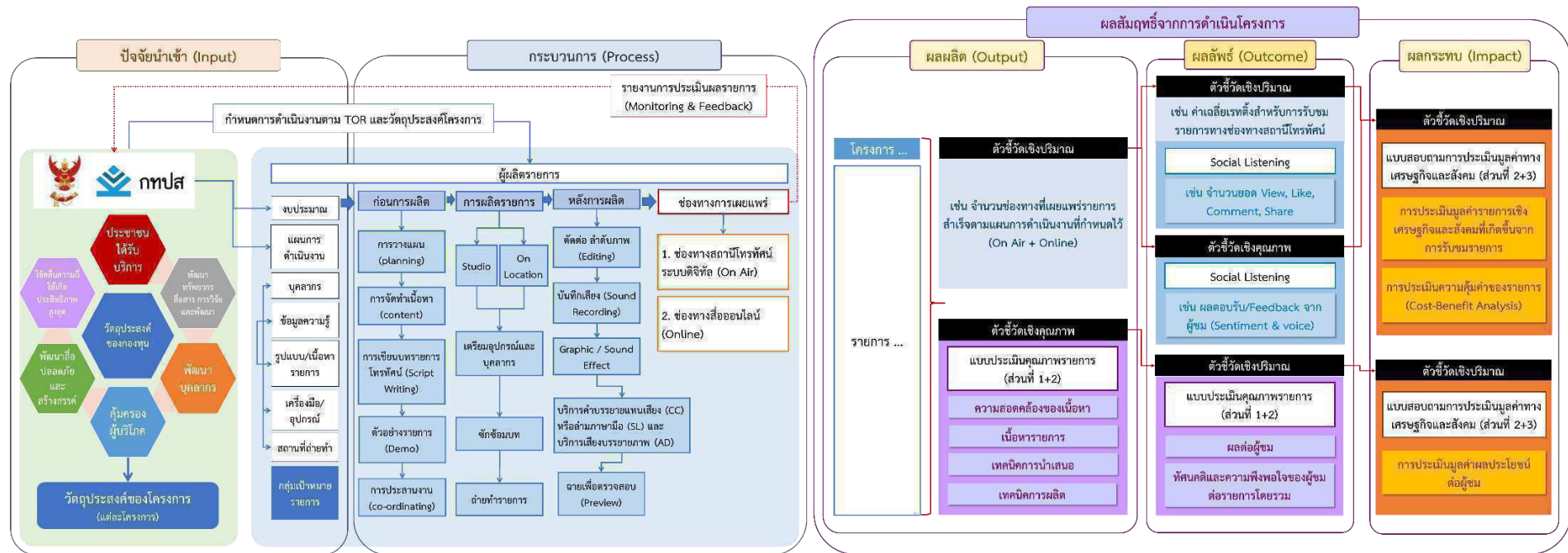
- 1) ผลตอบรับ/Feedback จากผู้ชมบนสื่อสังคมออนไลน์ (Sentiment & Customer voice) ผ่านการจัดทำ Social Listening
- 2) การประเมินผ่านแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายรายการ ผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านเนื้อหา โดยเก็บข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นในแต่ละรายการเพื่อให้ครอบคลุมการประเมินคุณภาพรายการ ประกอบด้วย ทศนคติและความพึงพอใจของผู้ชมต่อรายการโดยรวม ซึ่งได้แก่
 1. ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีทัศนคติที่ดีต่อรายการโดยรวม
 2. ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีความพึงพอใจต่อรายการโดยรวม

5. ผลกระทบ (Impact) จะพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการ เป็นผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายหรือวัตถุประสงค์สุดท้ายของโครงการ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากผลผลิตและผลลัพธ์ โดยในการประเมินผลกระทบของการดำเนินโครงการจะเป็นการประเมินในเชิงปริมาณ ดังนี้

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** ซึ่งจะได้รับการประเมินผ่านแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) ประกอบด้วย

- 1) การประเมินมูลค่ารายการเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการจากตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศ
- 2) การประเมินความคุ้มค่าของรายการ (Cost-Benefit Analysis) โดยนำมูลค่ารายการเทียบกับงบประมาณที่ได้รับอนุมัติและค่าใช้จ่ายจริง (Unit cost) ในแต่ละรายการ
- 3) การประเมินมูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชมในด้านต่างๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับลักษณะรายการในแต่ละโครงการ ตัวอย่างเช่น การได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ, การเข้าใจความแตกต่างและความหลากหลายในสังคม, ความเข้าใจสถานการณ์ในปัจจุบันหรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต, การได้รับการปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม, การได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต, การนำเนื้อหารายการมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายรายการ ขอบเขตงาน (TOR) และวัตถุประสงค์ของแต่ละประเภทโครงการที่ต่างกัน การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลจึงมีรายละเอียดในการประเมินที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ ตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) ในภาพรวม ดังรายละเอียดตามแผนภาพที่ 5.1

แผนภาพที่ 5.1 กรอบในการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) ในภาพรวม

จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) ข้างต้น ในการดำเนินการติดตามและประเมินผลการผลิตรายการในแต่ละโครงการ ได้มีการออกแบบและพัฒนาตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของผลสัมฤทธิ์โครงการ ได้แก่ ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และ ผลกระทบ (Impact) โดยมีนิยามและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับแต่ละตัวชี้วัด แยกตามประเภทโครงการ ดังนี้

ตัวชี้วัดทั่วไปที่ใช้ในการประเมินทุกรายการ

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัด – ผลผลิต (Output) เชิงปริมาณ		
ผลการผลิตรายการ	ร้อยละของจำนวนตอนที่ผลิตแล้วเสร็จ เมื่อเทียบกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ $\frac{\text{จำนวนตอนที่ผลิตแล้วเสร็จ}}{\text{จำนวนตอนที่กำหนดตามข้อเสนอโครงการ}} \times 100$	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
ผลการออกอากาศรายการ	ร้อยละของจำนวนตอนที่ออกอากาศสำเร็จ เมื่อเทียบกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ $\frac{\text{จำนวนตอนที่ออกอากาศสำเร็จ}}{\text{จำนวนตอนที่กำหนดตามข้อเสนอโครงการ}} \times 100$	
ช่องทางการเผยแพร่รายการ	ร้อยละของจำนวนช่องทางการเผยแพร่รายการจริง เมื่อเทียบกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ $\frac{\text{จำนวนช่องทางที่เผยแพร่สำเร็จ}}{\text{จำนวนช่องทางที่กำหนดตามข้อเสนอโครงการ}} \times 100$	
1.2 ตัวชี้วัด – ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ผลการเผยแพร่ทางออนไลน์	จำนวนยอด Views เทียบกับเป้าหมาย จำนวนยอด Likes เทียบกับเป้าหมาย จำนวนยอด Share เทียบกับเป้าหมาย จากการเผยแพร่รายการผ่านช่องทางออนไลน์ในแต่ละช่องทาง	วิธี: การเก็บข้อมูลของผู้ชมในโลกออนไลน์ (Social Listening) ช่วงเวลา : หลังการเผยแพร่รายการอย่างน้อย 1 เดือนขึ้นไป

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1.3 ตัวชี้วัด – ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
การประเมินมูลค่ารายการเชิงเศรษฐกิจและสังคม	มูลค่าความเต็มใจที่จะบริจาคของตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศในการสนับสนุนการผลิตแต่ละรายการ โดยจะสำรวจหากเกิดกรณีสมมติที่หน่วยงานรัฐไม่มีงบประมาณในการผลิตรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะ และจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากประชาชนเพื่อสะท้อนถึงมูลค่าหรือคุณค่าของรายการที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการในรูปแบบตัวเงินผ่านมุมมองของประชาชนทั่วไป ว่าประชาชนยินดีที่จะจ่ายเท่าใด (Willingness to pay)	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
การประเมินความคุ้มค่าของรายการ (Cost-Benefit Analysis)	มูลค่ารายการเชิงเศรษฐกิจและสังคมเทียบกับงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจากกองทุนฯ และค่าใช้จ่ายจริง (Unit cost) ในแต่ละรายการ	
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับจากการชมรายการในแต่ละรายการ การสำรวจความยินดีที่จะจ่าย (Willingness to pay) ประกอบด้วย - ได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ - เข้าใจความแตกต่างและความหลากหลายในสังคม - เข้าใจสถานการณ์ในปัจจุบันหรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต - ได้รับการปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม - ได้แรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต - นำเนื้อหารายการมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด – ผลผลิต (Output) เชิงคุณภาพ		
ความสอดคล้องของเนื้อหารายการ	คุณภาพรายการ การสำรวจความคิดเห็นเพื่อประเมินจากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายรายการ ผู้ผลิตรายการและผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านเนื้อหา โดยเก็บข้อมูลความคิดเห็นในแต่ละรายการเพื่อให้ครอบคลุมการประเมินคุณภาพรายการทั้งในด้านความสอดคล้องของเนื้อหารายการ คุณภาพเนื้อหา เทคนิคการนำเสนอ และเทคนิคการผลิต	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติที่มลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ
คุณภาพเนื้อหา		
เทคนิคการนำเสนอ		
เทคนิคการผลิต		

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
2.2 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลตอบรับ/ Feedback จาก ผู้ชมบนสื่อสังคม ออนไลน์	ผลการวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้ชมในโลกออนไลน์ (Sentiment Analysis) โดยค้นหาและวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นผ่านช่อง Comment ในสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ว่าความคิดเห็นเป็นไปในลักษณะเชิงบวก เชิงลบ เป็นกลางหรือคำแนะนำ (Sentiment & Customer Voice)	วิธี: การเก็บข้อมูลของผู้ชมในโลกออนไลน์ (Social Listening) ช่วงเวลา : หลังการเผยแพร่รายการอย่างน้อย 1 เดือนขึ้นไป
ทัศนคติและความพึงพอใจของผู้ชมต่อรายการโดยรวม	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีทัศนคติที่ดีต่อรายการโดยรวม และ ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีความพึงพอใจต่อรายการโดยรวม	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

5.1 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2562

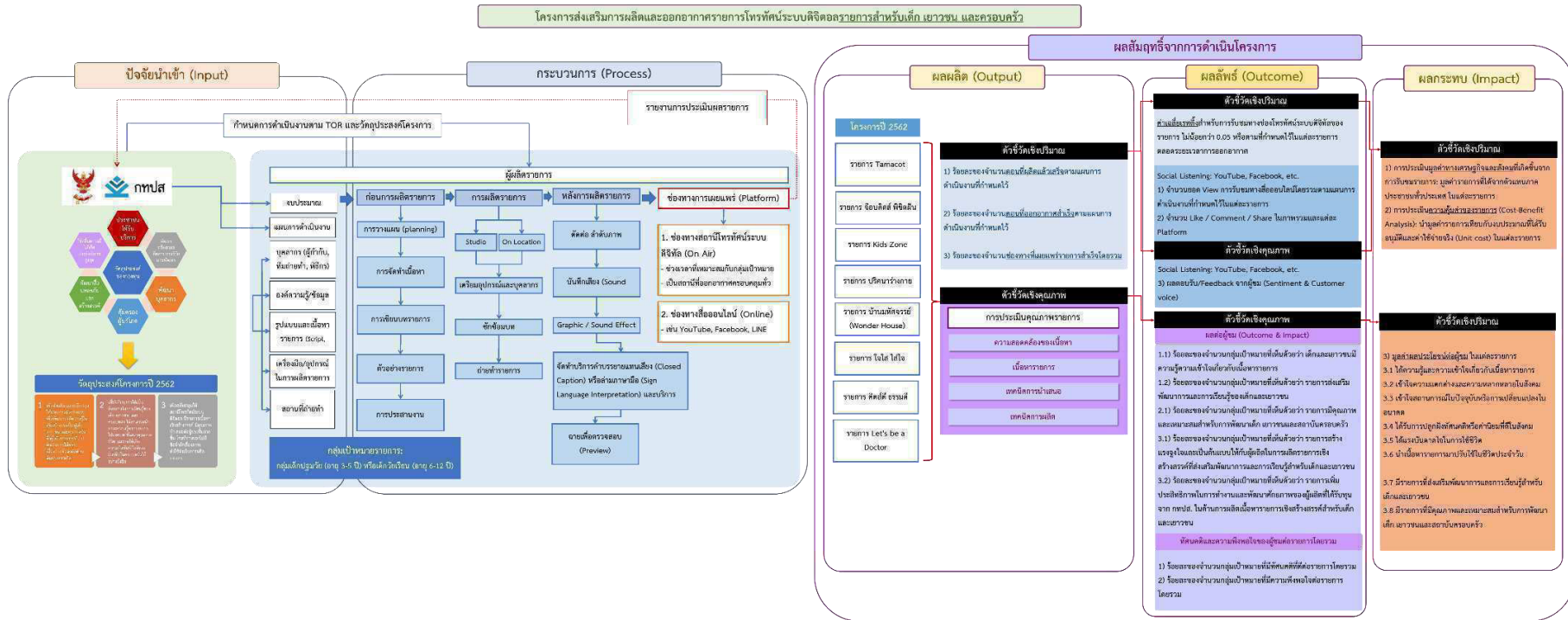
1. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการผลิตรายการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงสร้างสรรค์ไปสู่เด็กเยาวชนและครอบครัว ซึ่งผู้ผลิตรายการทั่วไปดำเนินการได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิต (2) เพื่อให้รายการได้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้สามารถนำสาระความรู้จากรายการไปต่อยอด พัฒนาคุณภาพชีวิต และก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัวได้อย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีรายการเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ มีคุณภาพนำเสนอต่อผู้ชมเพิ่มมากขึ้น โดยที่ทางช่องไม่มีข้อจำกัดเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวมีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือ กลุ่มเด็กปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) และกลุ่มเด็กวัยเรียน (อายุ 6-12 ปี) รวมถึงกลุ่มผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งในปี 2562 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิต รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวจำนวนทั้งสิ้น 8 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนิน โครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตาม กรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และ พิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และ ครอบครัว โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการเข้าชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ที่มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งของรายการไม่น้อยกว่า 0.05 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ หรือ จำนวนการเข้าชมทางสื่อออนไลน์โดยรวมตามแผน การดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของ จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ , รายการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน, รายการมีคุณภาพและเหมาะสม สำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัว, รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบ ให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและ เยาวชน และ รายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุน จาก กทปส. ในด้านการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน
- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งต่อเด็ก เยาวชน และคนในครอบครัวในด้านต่างๆ ได้แก่ การมีพัฒนาการ การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น การมีแรงบันดาลใจ การสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างสมวัย รวมทั้งการมีรายการที่มีคุณภาพ และเหมาะสม การมีทางเลือกในการรับชมรายการสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบัน ครอบครัวที่หลากหลาย เป็นต้น

โดยแผนภาพที่ 5.2 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับ โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และ ครอบครัว

แผนภาพที่ 5.2 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล
 รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	ค่าเฉลี่ยเรตติ้งสำหรับการเผยแพร่รายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของรายการไม่น้อยกว่า 0.05 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทฤษฎีภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับจากการชมรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเด็น ที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ - การมีรายการที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน - การมีรายการที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัว	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับผลต่อผู้ชมรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัวในประเด็นดังนี้ - เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ - รายการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน - รายการมีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัว - รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน - รายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

2. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

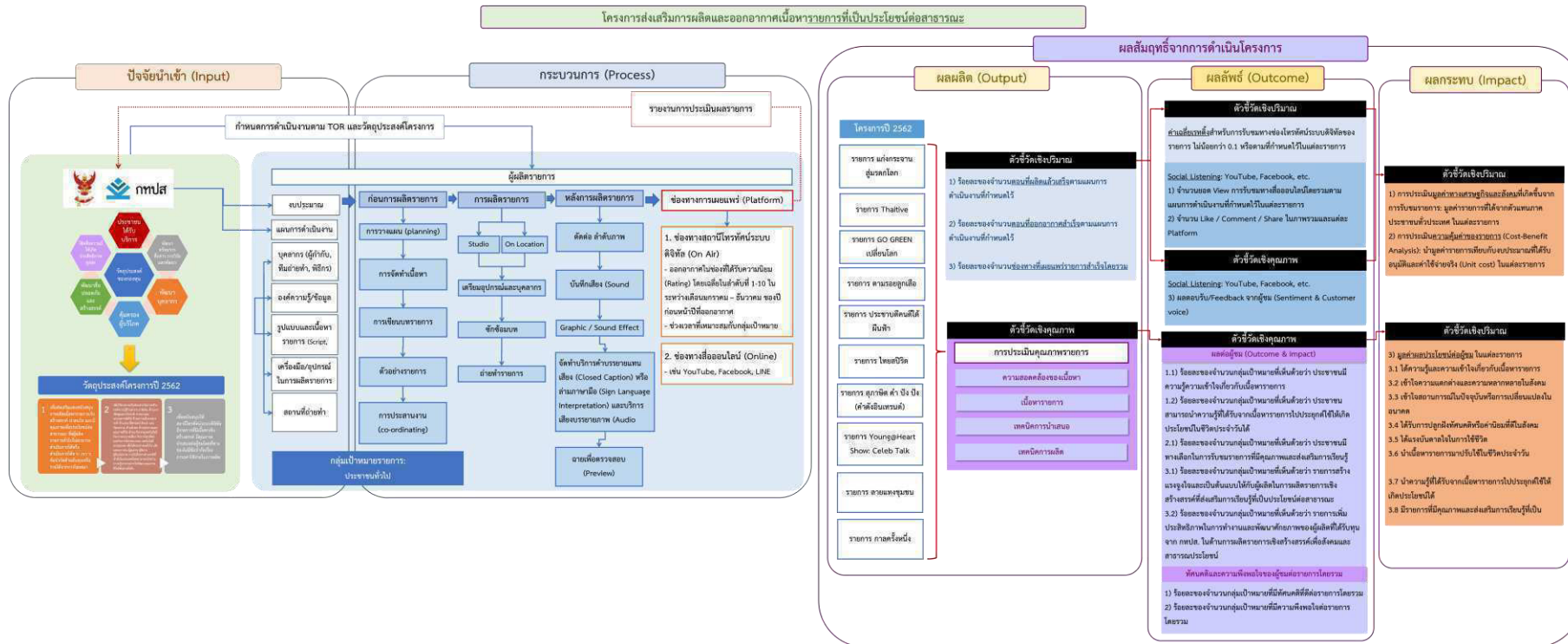
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์ น่าสนใจ และมีคุณภาพ เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งผู้ผลิตรายการทั่วไปไม่สามารถดำเนินการได้หรือดำเนินการได้ยาก เพราะข้อจำกัดด้านต้นทุนหรือรายได้จากการโฆษณา (2) เพื่อให้รายการเป็นช่องทางในการสร้างองค์ความรู้ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านการเทิดทูนสถาบันชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ ด้านความมั่นคงของชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนทั่วไป เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสรวมไปถึงชาวต่างชาติที่พำนักในประเทศไทยสามารถนำสาระความรู้จากรายการไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลมีรายการที่มีเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ มีคุณภาพนำเสนอต่อผู้ชม โดยที่ทางช่องไม่มีข้อจำกัดเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมีกลุ่มเป้าหมายโครงการเป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งในปี 2562 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการประโยชน์ต่อสาธารณะจำนวนทั้งสิ้น 10 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการเข้ารับชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัลที่มีค่าเฉลี่ยเรทติ้งของรายการไม่น้อยกว่า 0.1 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ หรือ จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์โดยรวมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ, ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหารายการไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้, ประชาชนมีทางเลือกในการรับชมรายการที่มีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้, รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และ รายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ การนำความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหารายการไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และ การมีรายการที่มีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณะ

โดยแผนภาพที่ 5.3 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับ โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

แผนภาพที่ 5.3 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ตัวชี้วัดรายโครงการ : โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	ค่าเฉลี่ยเรตติ้งสำหรับการเผยแพร่รายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของรายการไม่น้อยกว่า 0.1 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด – ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับการชมรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ - การนำความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหารายการไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ - การมีรายการที่มีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับผลต่อผู้ชมรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ในประเด็นดังนี้ - ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ - ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหารายการไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ - ประชาชนมีทางเลือกในการรับชมรายการที่มีคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ - รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ - รายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

3. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

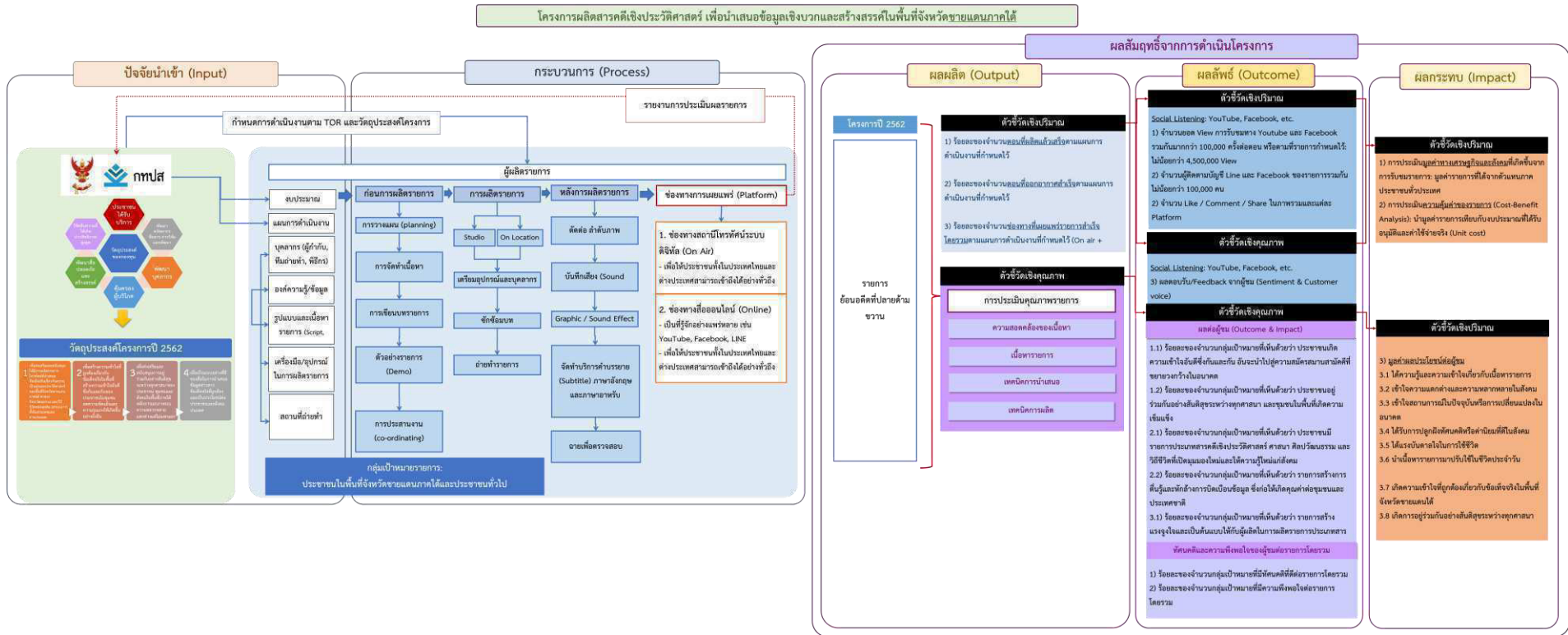
โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมุสลิม (สายกลาง) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (2) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ สร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันของประชาชนในชุมชน ลดความขัดแย้งและความรุนแรงให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน (3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนาของประชาชน ชุมชนและสังคมในพื้นที่ภายใต้หลักการเอกภาพบนความหลากหลาย แตกต่างแต่ไม่แตกแยก และ (4) เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมประเทศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และประชาชนทั่วไป ซึ่งในปี 2562 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากจำนวนการเข้าชมทาง YouTube และ Facebook รวมกันมากกว่า 100,000 ครั้งต่อตอน หรือตามที่รายการกำหนดไว้ และจำนวนผู้ติดตามบัญชี Line และ Facebook ของรายการรวมกันมากกว่า 100,000 คน
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า ประชาชนเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความสมัคสมานสามัคคีที่ขยายวงกว้างในอนาคต, ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา และชุมชนในพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง, ประชาชนมีรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เปิดมุมมองใหม่และให้ความรู้ใหม่แก่สังคม, รายการสร้างการตื่นรู้และหักล้างการบิดเบือนข้อมูล ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าต่อชุมชนและประเทศชาติ และ รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้ และ เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา

โดยแผนภาพที่ 5.4 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนภาพที่ 5.4 ท่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตรายการเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

**ตัวชี้วัดรายโครงการ : โครงการผลิตสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
จำนวนผู้ติดตามรายการ	ผลรวมของจำนวนผู้ติดตามบัญชี Line และ Facebook ของรายการรวมกันไม่น้อยกว่า 100,000 คน หรือตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด – ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับการชมรายการสารคดีชายแดนภาคใต้ ในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ - การเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ - การเกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับผลต่อผู้ชมรายการสารคดีชายแดนภาคใต้ ในประเด็นดังนี้ - ประชาชนเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความสมัคปรมาสนสามัคคีที่ขยายวงกว้างในอนาคต - ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา และชุมชนในพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง - ประชาชนมีรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เปิดมุมมองใหม่และให้ความรู้ใหม่แก่สังคม - รายการสร้างการตื่นรู้และห้กำลังใจการบิดเบือนข้อมูล ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าต่อชุมชนและประเทศชาติ - รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

4. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

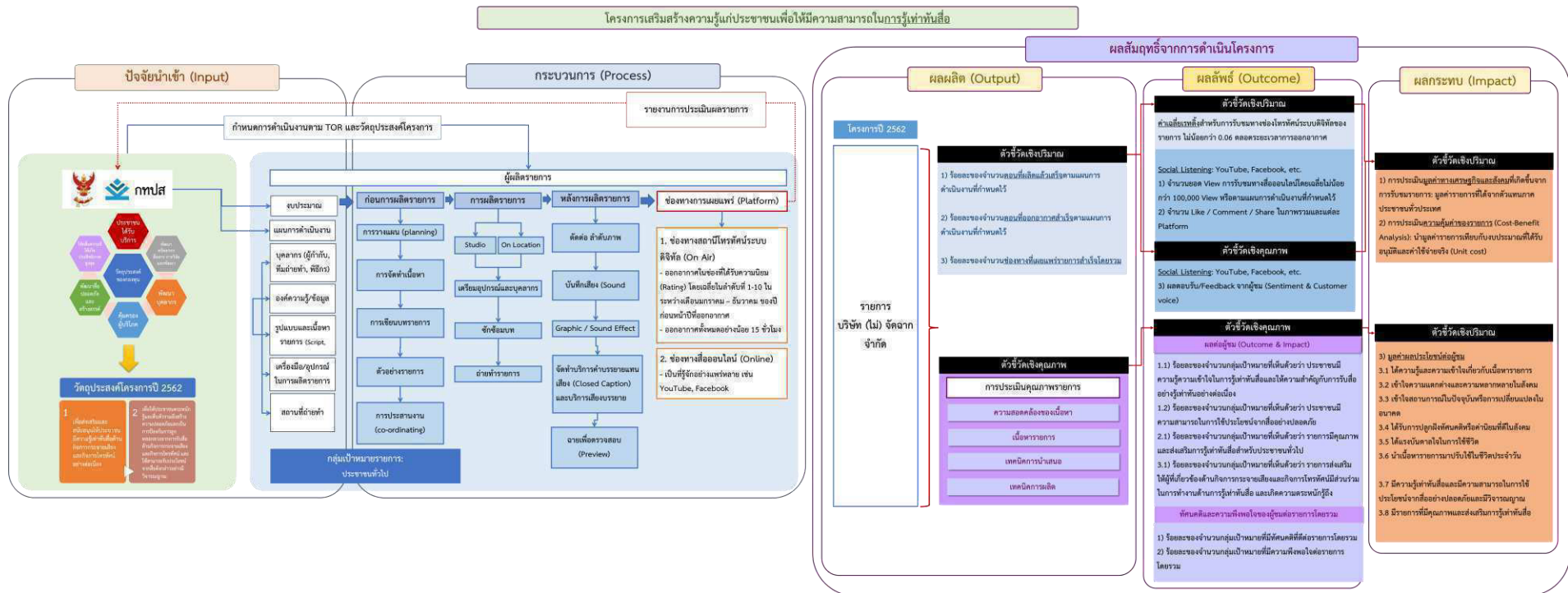
โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง (2) เพื่อให้ประชาชนตระหนักรู้และตื่นตัวรวมถึงสร้างความปลอดภัยและเป็น การป้องกันการถูกหลอกลวงจากการรับสื่อด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และให้สามารถรับ ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และ สอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริม ผู้ประกอบกิจการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้ สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดาวเทียมและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งให้ประชาชนรู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีด้าน การใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุหรือ ผู้ด้อยโอกาส

ทั้งนี้ โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ มีกลุ่มเป้าหมาย โครงการคือประชาชนทั่วไป โดยในปี 2562 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการเสริมสร้างความรู้เท่าทันสื่อจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจาก วัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมใน ประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้น การพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากความพึงพอใจในคุณภาพรายการที่ผลิต ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของประชาชน, การมีความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อด้านกิจการ กระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของประชาชน, การเข้ารับชมทางช่อง โทรทัศน์ระบบดิจิทัลที่มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งของรายการไม่น้อยกว่า 0.1 หรือตามที่รายการกำหนดไว้ ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ และจำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์เฉลี่ยต่อตอนไม่น้อยกว่า 100,000 view
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของ จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อและให้ ความสำคัญกับการรับสื่ออย่างรู้เท่าทันอย่างต่อเนื่อง, ประชาชนมีความสามารถในการใช้ ประโยชน์จากสื่ออย่างปลอดภัย, รายการมีคุณภาพและส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชน ทั่วไป และ รายการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์มีส่วนร่วม ในการทำงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและเกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในด้านนี้

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ การมีความรู้เท่าทันสื่อและมีความสามารถในการใช้ ประโยชน์จากสื่ออย่างปลอดภัยและมีวิจารณญาณ และ การมีรายการที่มีคุณภาพและส่งเสริม การรู้เท่าทันสื่อ

โดยแผนภาพที่ 5.5 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับ โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

แผนภาพที่ 5.5 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อเพิ่มความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

ตัวชี้วัดรายโครงการ : โครงการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชนเพื่อเพิ่มความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	ค่าเฉลี่ยเรตติ้งสำหรับการเผยแพร่รายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของรายการไม่น้อยกว่า 0.06 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทวิตยูทิวบีและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด – ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับการชมรายการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ - การมีความรู้เท่าทันสื่อและมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างปลอดภัยและมีวิจารณญาณ - การมีรายการที่มีคุณภาพและส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับผลต่อผู้ชมรายการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นดังนี้ - ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อและให้ความสำคัญกับการรับสื่ออย่างรู้เท่าทันอย่างต่อเนื่อง - ประชาชนมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างปลอดภัย - รายการมีคุณภาพและส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชนทั่วไป - รายการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์มีส่วนร่วมในการทำงานด้านการรู้เท่าทันสื่อ และเกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในด้านนี้	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

5. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการจัดทำรายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน

โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป และตระหนักในสิทธิของตนเอง และ (2) เพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดาวเทียมและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งให้ประชาชนรู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีด้านการใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส

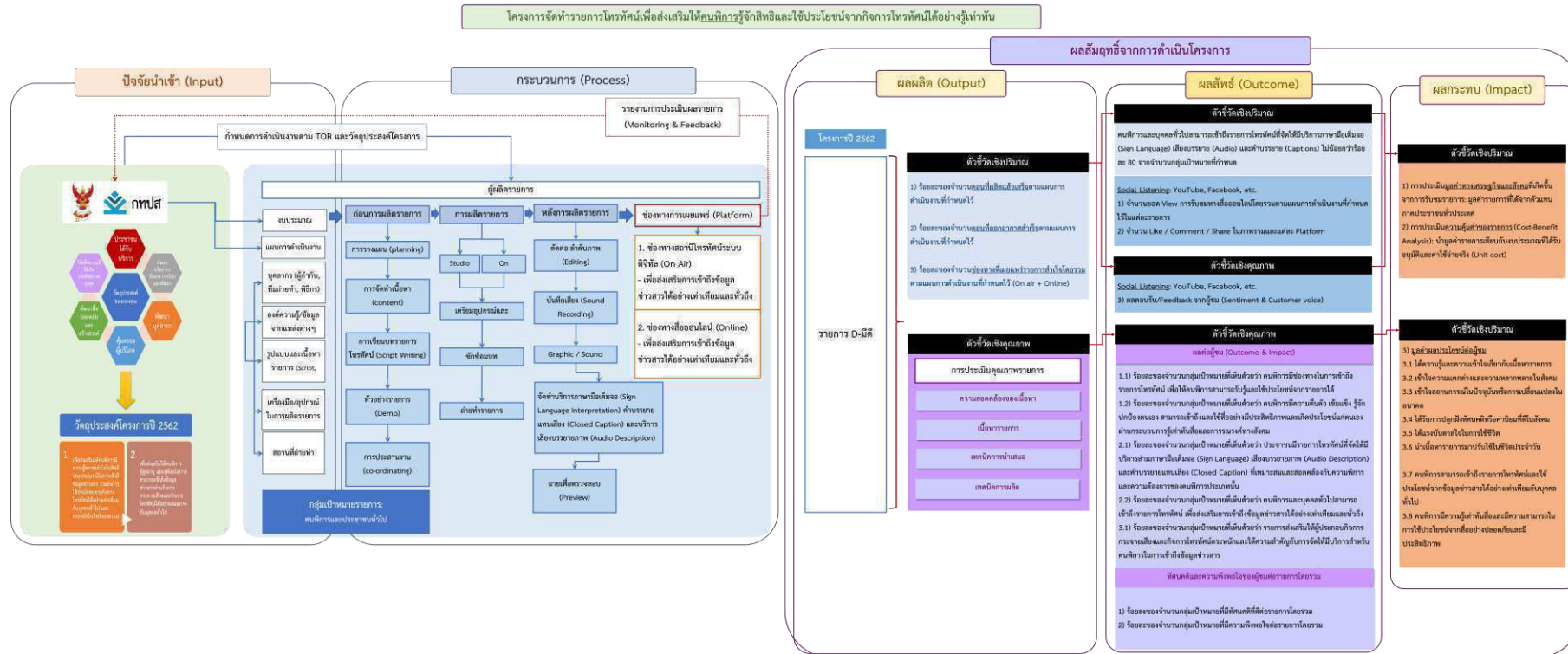
ทั้งนี้ โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทันมีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือกลุ่มผู้พิการและประชาชนทั่วไป ซึ่งในปี 2562 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการส่งเสริมคนพิการจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการมีรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการภาษามือ (Sign Language) เต็มจอ เสียงบรรยาย (Audio) และคำบรรยาย (Captions) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง อย่างน้อย 1 รายการ จำนวน 26 ตอน และคนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จากจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า คนพิการมีช่องทางในการเข้าถึงรายการโทรทัศน์ เพื่อให้คนพิการสามารถรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการได้, คนพิการมีความตื่นตัว เข้มแข็ง รู้จักปกป้องตนเอง สามารถเข้าถึงและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผ่านกระบวนการรู้เท่าทันสื่อและการรณรงค์ทางสังคม, ประชาชนมีรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการล่ามภาษามือเต็มจอ (Sign Language) เสียงบรรยายภาพ (Audio Description) และคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและ

คนพิการประเภทนั้น, คนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และ รายการส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดให้มีบริการสำหรับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่าผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ คนพิการสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป คนพิการมีความรู้เท่าทันสื่อและมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ และคนพิการสามารถดำเนินชีวิตได้เฉกเช่นคนทั่วไป เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ไม่แปลกแยก

โดยแผนภาพที่ 5.6 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน

แผนภาพที่ 5.6 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการ รู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน

**ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์
จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน**

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
การเข้าถึงรายการของคนพิการและบุคคลทั่วไป	ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายคนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการภาษามือเต็มจอ (Sign Language) เสียงบรรยาย (Audio) และคำบรรยาย (Captions) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จากจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับการชมรายการคนพิการในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ คนพิการสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป คนพิการมีความรู้เท่าทันสื่อและมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับผลต่อผู้ชมรายการคนพิการในประเด็นดังนี้ คนพิการมีช่องทางในการเข้าถึงรายการโทรทัศน์เพื่อให้คนพิการสามารถรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการได้ คนพิการมีความตื่นตัว เข้มแข็ง รู้จักปกป้องตนเองสามารถเข้าถึงและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผ่านกระบวนการรู้เท่าทันสื่อและการรณรงค์ทางสังคม ประชาชนมีรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการล่ามภาษามือเต็มจอ (Sign Language) เสียงบรรยายภาพ (Audio Description) และคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) ที่เหมาะสมและ	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
	สอดคล้องกับความพิการและความต้องการของคนพิการประเภทนั้น - คนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง - รายการส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดให้มีบริการสำหรับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	

5.2 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินจาก กทปส. ประจำปี 2563

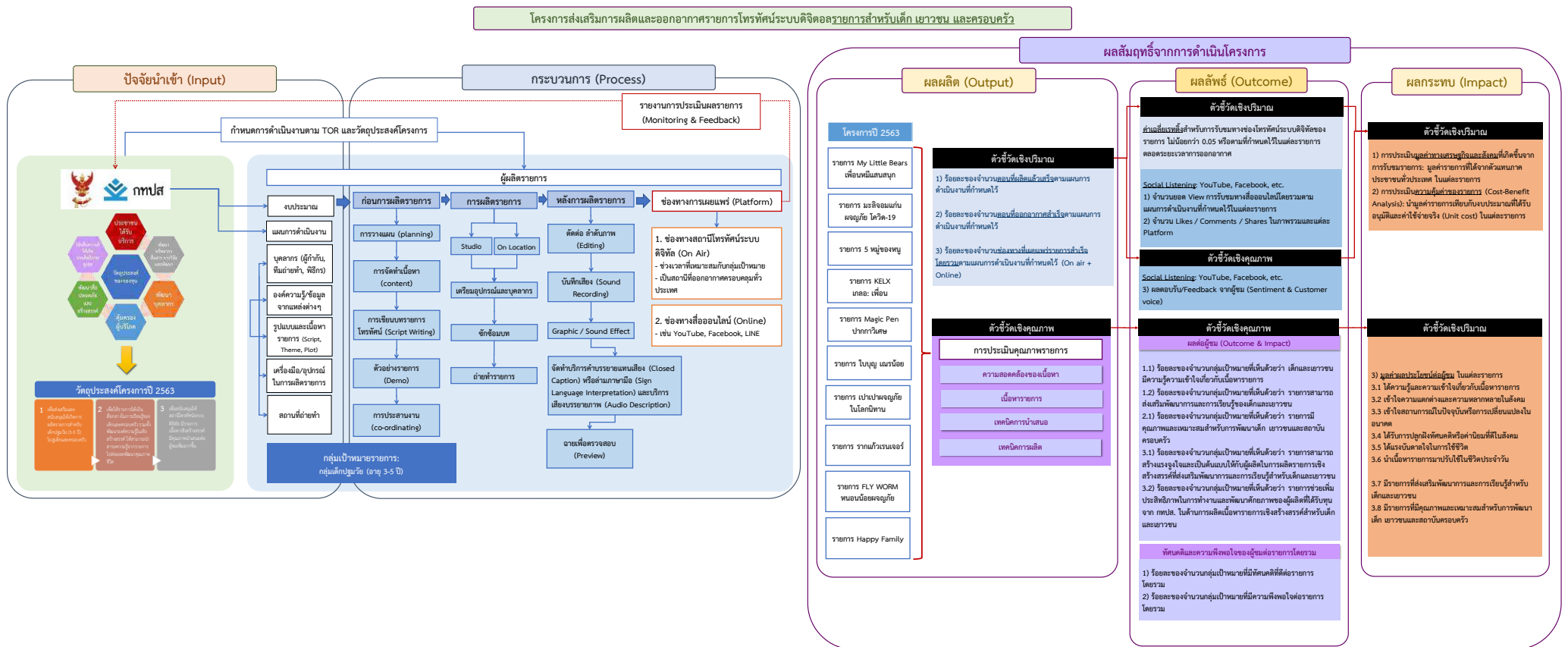
1. การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก

โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการผลิตรายการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงสร้างสรรค์ไปสู่เด็กเยาวชนและครอบครัว ซึ่งผู้ผลิตรายการทั่วไปดำเนินการได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิต (2) เพื่อให้รายการได้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้สามารถนำสาระความรู้จากรายการไปต่อยอด พัฒนาคุณภาพชีวิต และก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัวได้อย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อสนับสนุนให้สถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีรายการเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ มีคุณภาพนำเสนอต่อผู้ชมเพิ่มมากขึ้น โดยที่ทางช่องไม่มีข้อจำกัดเรื่องภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวมีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือ กลุ่มเด็กปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) รวมถึงกลุ่มผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งในปี 2563 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวจำนวนทั้งสิ้น 10 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการสำหรับเด็ก โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการเข้ารับชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัลที่มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งของรายการไม่น้อยกว่า 0.05 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ หรือ จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์โดยรวมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ, รายการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน, รายการมีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัว, รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน และ รายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน
- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่าผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งต่อเด็ก เยาวชน และคนในครอบครัวในด้านต่างๆ ได้แก่ การมีพัฒนาการ การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น การมีแรงบันดาลใจ การสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างสมวัย รวมทั้งการมีรายการที่มีคุณภาพและเหมาะสม การมีทางเลือกในการรับชมรายการสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัวที่หลากหลาย เป็นต้น

โดยแผนภาพที่ 5.7 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก

แผนภาพที่ 5.7 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก

ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัลรายการสำหรับเด็ก

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	ค่าเฉลี่ยเรตติ้งสำหรับการเผยแพร่รายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของรายการไม่น้อยกว่า 0.05 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับจากการชมรายการสำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัวในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ - การมีรายการที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน - การมีรายการที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัว	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับผลต่อผู้ชมรายการสำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัวในประเด็นดังนี้ - เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการ - รายการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน - รายการมีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัว - รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน - รายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

2. โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G

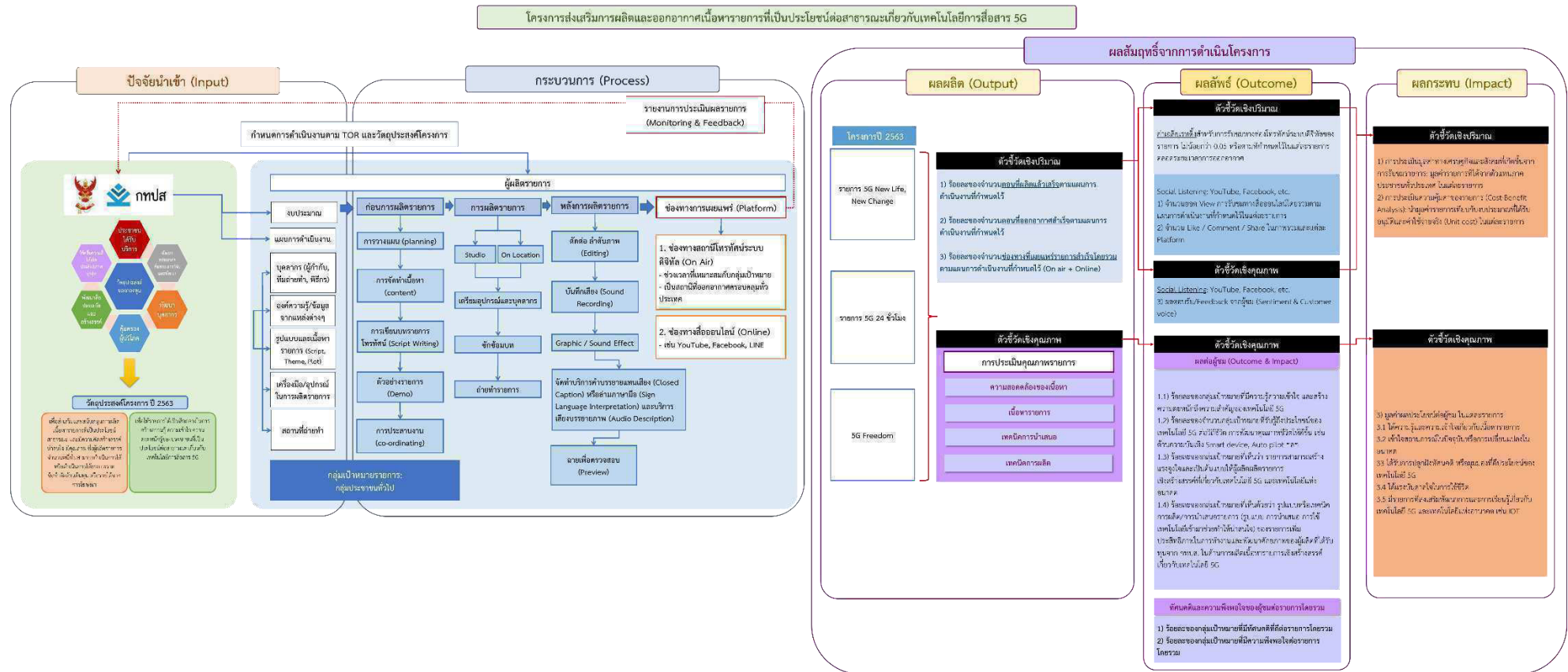
โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล รายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ และมีความคิดสร้างสรรค์ น่าสนใจ มีคุณภาพ ซึ่งผู้ผลิตรายการจำนวนหนึ่งไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้ยาก เพราะข้อจำกัดด้านต้นทุน หรือรายได้จากการโฆษณา (2) เพื่อให้รายการได้เป็นสื่อกลางในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ของประชาชนที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G มีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือ กลุ่มประชาชนทั่วไป ซึ่งในปี 2563 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการที่มีเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G ทั้งสิ้น 4 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการสำหรับเด็ก โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : ตัวชี้วัดความสำเร็จจากการเข้ารับชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ที่มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งของรายการไม่น้อยกว่า 0.05 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ หรือ จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์โดยรวมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี 5G ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่รับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยี 5G ต่อวิถีชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ด้านความบันเทิง Smart device, Auto pilot ฯลฯ ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่า รายการสามารถสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้ผู้ผลิตผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคโนโลยี 5G และเทคโนโลยีแห่งอนาคต ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า รูปแบบหรือเทคนิคการผลิต/การนำเสนอรายการ (รูปแบบ การนำเสนอ การใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยทำให้น่าสนใจ) ของรายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคโนโลยี 5G

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายผ่านการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการรับชมรายการ: มูลค่ารายการที่ได้จากตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศ ในแต่ละรายการ

โดยแผนภาพที่ 5.8 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G

แผนภาพที่ 5.8 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G

**ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการส่งเสริมการผลิตและออกอากาศเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อ
สาธารณะเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G**

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	ค่าเฉลี่ยเรตติ้งสำหรับการเผยแพร่รายการทางช่องทางสถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลของรายการไม่น้อยกว่า 0.05 หรือตามที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทศนิยมและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับจากการชมรายการ	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	1.1) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี 5G 1.2) ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่รับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยี 5G ต่อวิถีชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ด้านความบันเทิง Smart device, Auto pilot ฯลฯ 1.3) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่า รายการสามารถสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้ผู้ผลิตผลิตรายการเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคโนโลยี 5G และเทคโนโลยีแห่งอนาคต 1.4) ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า รูปแบบหรือเทคนิคการผลิต/การนำเสนอรายการ (รูปแบบการนำเสนอ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้น่าสนใจ) ของรายการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตที่ได้รับทุนจาก กทปส. ในด้านการผลิตเนื้อหารายการเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคโนโลยี 5G	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติพิมพ์พื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

3. โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

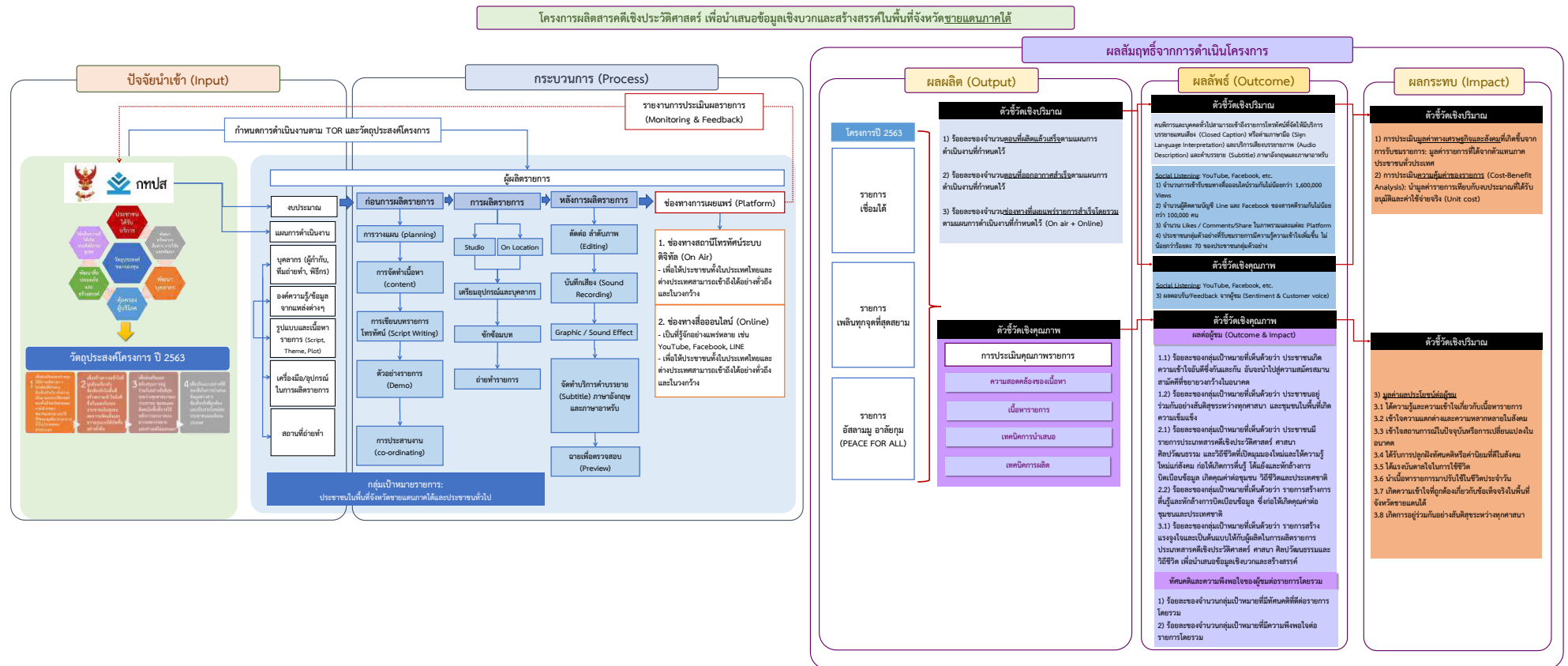
โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตรายการโทรทัศน์ ที่นำเสนอข้อเท็จจริงเชิงบวกและ สร้างสรรค์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมุสลิมสายกลางทั้งในประเทศและต่างประเทศ (2) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ สร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันของประชาชนในชุมชน ลดความขัดแย้งและความรุนแรงให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน รวมทั้ง ส่งเสริมความเข้าใจของประชาชนทั่วไป ภายนอกพื้นที่ ทั้งชาวไทยและต่างชาติ (3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนาของประชาชน ชุมชน และสังคมในพื้นที่ ภายใต้หลักการเอกภาพบนความหลากหลาย แตกต่างแต่ไม่แตกแยก และ (4) เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และสังคมประเทศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดาวเทียมและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งให้ประชาชน รู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีด้านการใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส

ทั้งนี้ โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือกลุ่มเยาวชน และประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งในปี 2563 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำนวนทั้งสิ้น 3 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการ จึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : คนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) หรือล่ามภาษามือ (Sign Language Interpretation) และบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) และคำบรรยาย (Subtitle) ภาษาอังกฤษและภาษาอาหรับ อย่างน้อย 3 รายการ จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์รวมกันไม่น้อยกว่า 1,600,000 Views จำนวนผู้ติดตามบัญชี Line และ Facebook ของสารคดีรวมกันไม่น้อยกว่า 100,000 คน จำนวน Likes / Comments / Share ในภาพรวมและแต่ละ Platform และประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่รับชมรายการมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ประชาชนเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคีที่ขยายวงกว้างในอนาคต ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา และชุมชนในพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง ประชาชนมีรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เปิดมุมมองใหม่และให้ความรู้ใหม่แก่สังคม ก่อให้เกิดการตื่นรู้ ได้แย้ง และหักล้างการบิดเบือนข้อมูล เกิดคุณค่าต่อชุมชน วิถีชีวิตและประเทศชาติ รายการสร้างการตื่นรู้ และหักล้างการบิดเบือนข้อมูล ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าต่อชุมชนและประเทศชาติ และรายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบวกและสร้างสรรค์ รวมทั้งร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจต่อรายการโดยรวม
- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ มูลค่ารายการที่ได้จากตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศ และการประเมินความคุ้มค่าของรายการ (Cost-Benefit Analysis) คือการนำมูลค่ารายการเทียบกับงบประมาณที่ได้รับอนุมัติและค่าใช้จ่ายจริง (Unit cost)

โดยแผนภาพที่ 5.9 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

แผนภาพที่ 5.9 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการผลิตสารคดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตการออกอากาศ	จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์รวมกันไม่น้อยกว่า 1,600,000 Views จำนวนผู้ติดตามบัญชี Line และ Facebook ของสารคดีรวมกันไม่น้อยกว่า 100,000 คน	วิธี: ข้อมูลทวิตยูทิวบีและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับจากการชมสารคดีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ มีรายการที่ส่งเสริมได้ความรู้และความเข้าใจความแตกต่างและความหลากหลายในสังคมปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม เกิดความเข้าใจและเกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในประเด็นดังนี้ ประชาชนเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันนำไปสู่ความสมัคปรสมานสามัคคีที่ขยายวงกว้าง ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างทุกศาสนา และชุมชนในพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง ประชาชนมีรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เปิดมุมมองใหม่และให้ความรู้ใหม่แก่สังคม รายการสร้างการตื่นรู้และห้กำลังใจการปิดเบือนข้อมูลซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าต่อชุมชนและประเทศชาติ รายการสร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบให้กับผู้ผลิตในการผลิตรายการประเภทสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

4. โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม (Stop Fake News)

โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอมมีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ และประชาชนต่อสถานการณ์ ปัญหาข่าวปลอมในสังคมไทย ประกอบกับศึกษา วิเคราะห์บทเรียนจากนานาชาติเป็นแนวทางสร้างกลไกส่งเสริมและสนับสนุนให้สื่อตระหนัก ร่วมมือในการหยุดข่าวปลอม อีกทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีวิจรรย์ญาณ เพิ่มขีดความสามารถทักษะการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารจากทุกสื่ออย่างฉลาด 2) เพื่อจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์สื่อสารรณรงค์สร้างการมีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ เพิ่มขีดความสามารถศักยภาพในการคิด วิเคราะห์หรืออย่างรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารจริงหรือปลอมจากทุกสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเครื่องมือจากผู้ไม่หวังดี 3) เพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์สร้างการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ที่ดำเนินกิจการด้านการสื่อสารแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ตระหนักถึงจริยธรรม คุณธรรม ความรับผิดชอบ การประกอบวิชาชีพนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนอย่างถูกต้องเป็นธรรม และสร้างความร่วมมือในการหยุดข่าวปลอมซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดาวเทียมและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งให้ประชาชน รู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีด้านการใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส

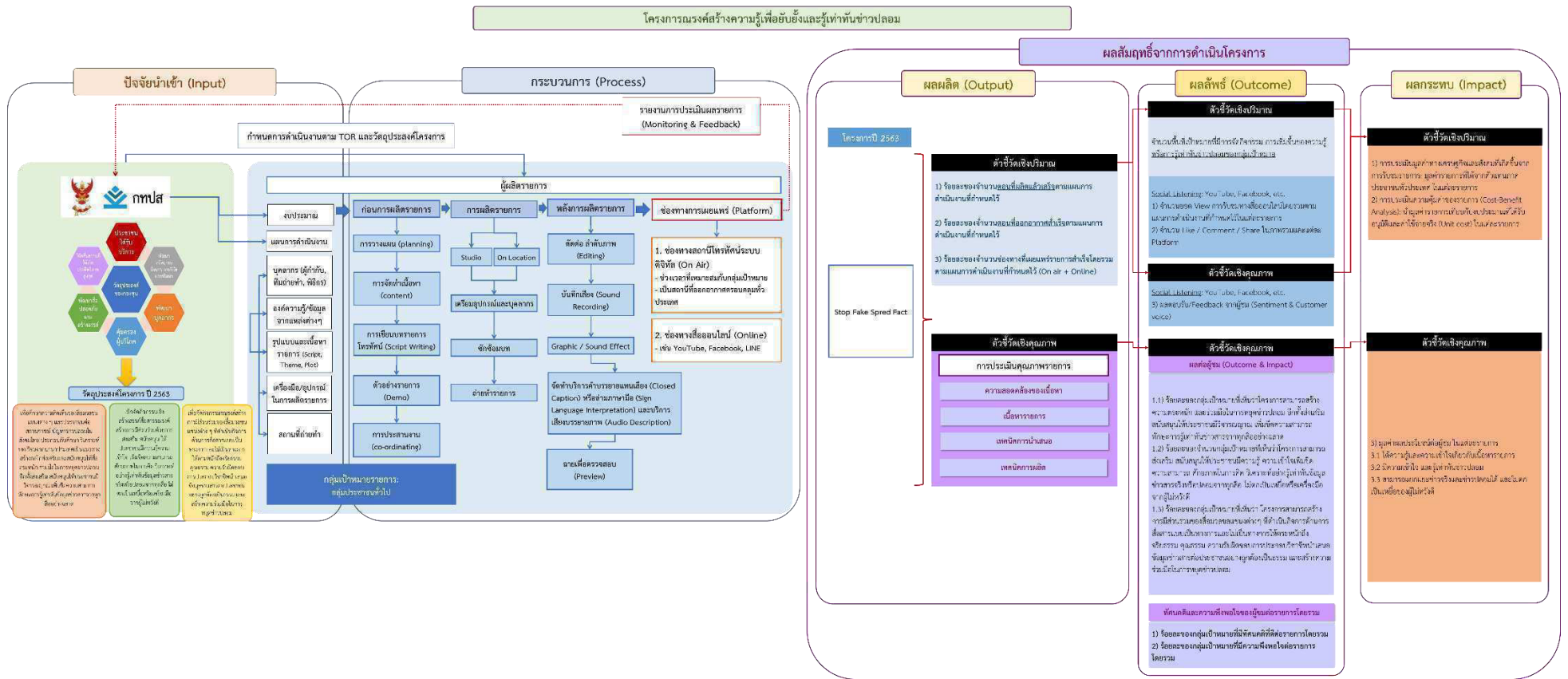
ทั้งนี้ โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอมมีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือกลุ่มประชาชนทั่วไป และสื่อมวลชน ซึ่งในปี 2563 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม จำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : จำนวนพื้นที่เป้าหมายที่มีการจัดกิจกรรม การเพิ่มขึ้นของความรู้ หรือการรู้เท่าทันข่าวปลอมของกลุ่มเป้าหมาย
- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า เนื้อหารายการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์: เพื่อสร้างความตระหนัก และร่วมมือในการหยุดข่าวปลอม อีกทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีวิจรรย์ญาณ เพิ่มขีดความสามารถ ทักษะการรู้เท่าทันข่าวสารจากทุกสื่ออย่างฉลาด เนื้อหารายการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มขีดความสามารถ ศักยภาพในการคิด วิเคราะห์หรืออย่างรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารจริงหรือปลอม

จากทุกสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเครื่องมือจากผู้ไม่หวังดี เนื้อหารายการมีความสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์: เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ที่ดำเนินกิจการด้านการสื่อสาร
แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ตระหนักถึงจริยธรรม คุณธรรม ความรับผิดชอบการ
ประกอบวิชาชีพนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนอย่างถูกต้องเป็นธรรม และสร้างความร่วมมือ
ในการหยุดข่าวปลอม เนื้อหารายการมีคุณค่า คุ่มค่าต่อการรับชม และมีประโยชน์ต่อ
กลุ่มเป้าหมาย เช่น ประชาชนทั่วไปสามารถจำแนก ตรวจสอบ และมีความรู้เท่าทันข่าวปลอมได้
เป็นอย่างดี

- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า
ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ มูลค่ารายการที่ได้จากตัวแทนภาคประชาชน
ทั่วประเทศ และการประเมินความคุ้มค่าของรายการ (Cost-Benefit Analysis) คือการนำมูลค่า
รายการเทียบกับงบประมาณที่ได้รับอนุมัติและค่าใช้จ่ายจริง (Unit cost)

โดยแผนภาพที่ 5.10 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับ
โครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม

แผนภาพที่ 5.10 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการรณรงค์สร้างความรู้เพื่อยับยั้งและรู้เท่าทันข่าวปลอม

ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์รวมกัน ไม่น้อยกว่า 2,000,000 views จำนวนการเข้ารับชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งรายการ 0.05 ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับการชมส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาการรายการสถานการณ์ปัจจุบันหรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ได้รับการปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม คนพิการสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในประเด็นดังนี้ คนพิการมีช่องทางในการเข้าถึงรายการโทรทัศน์ มีความตื่นตัว เข้มแข็ง รู้จักปกป้องตนเอง ประชาชนมีรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการล่ามภาษามือเต็มจอ เสียงบรรยายภาพ และคำบรรยายแทนเสียง ที่เหมาะสม รายการส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการฯ ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดให้มีบริการสำหรับคนพิการ	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

5. โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์

โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์โครงการ ได้แก่ (1) เพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการ (2) เพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการกระจายเสียงและกิจการใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป และตระหนักในสิทธิของตนเองโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และสอดคล้องกับแผนแม่บทกองทุนวิจัยและพัฒนา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2563-2566) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมผู้ประกอบการและบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมอย่างทั่วถึง ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับสาร ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนให้สามารถประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมกระจายเสียง โทรทัศน์ โทรคมนาคม ดาวเทียมและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งให้ประชาชนรู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีด้านการใช้คลื่นความถี่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส

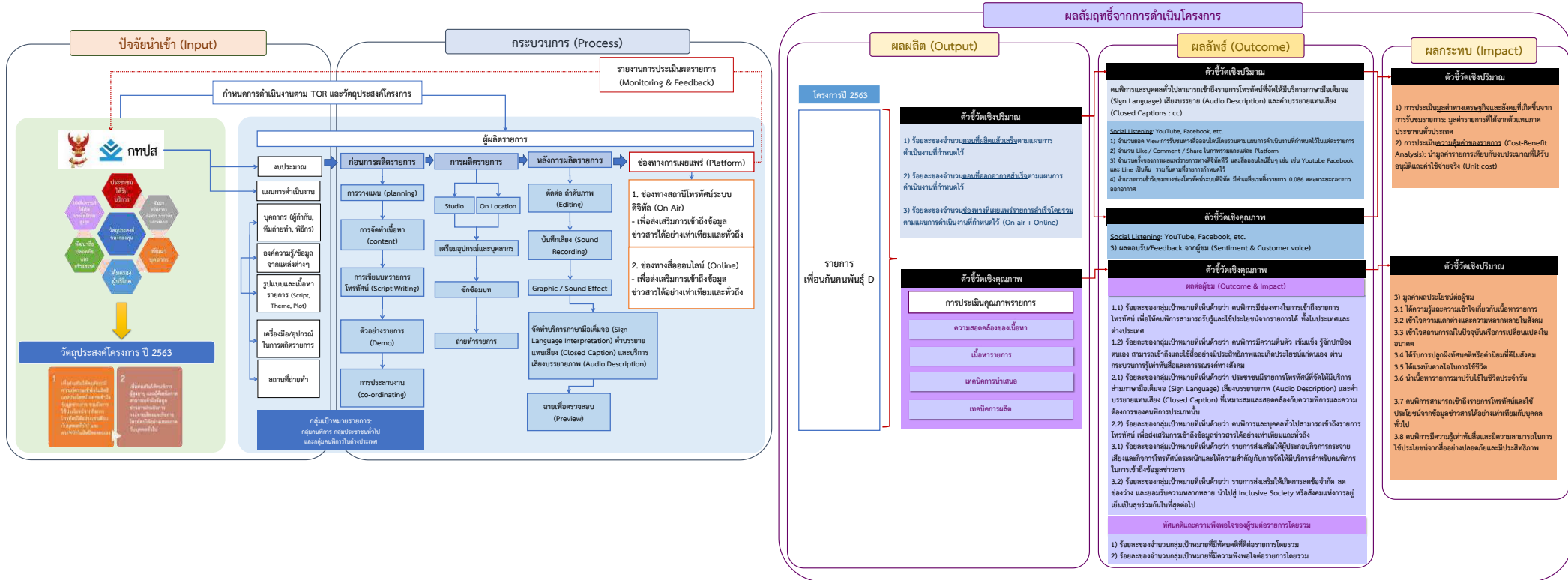
ทั้งนี้ โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ มีกลุ่มเป้าหมายโครงการคือกลุ่มคนพิการ กลุ่มประชาชนทั่วไป และกลุ่มคนพิการในต่างประเทศ ซึ่งในปี 2563 มีรายการที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อผลิตรายการส่งเสริมคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการ จำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ การประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินโครงการ จึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยออกแบบการประเมินผลรายการตามกรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) เพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมิน และพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินรายการ โดยในการประเมินคุณภาพรายการจะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติม ได้แก่

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ** : คนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการภาษามือเต็มจอ (Sign Language) เสียงบรรยาย (Audio Description) และคำบรรยายแทนเสียง (Closed Captions : cc) และจำนวนยอด Views การรับชมทางสื่อออนไลน์โดยรวมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแต่ละรายการ จำนวน Likes / Comments / Share ในภาพรวมและแต่ละ Platform จำนวนครั้งของการเผยแพร่รายการทางดิจิทัลทีวี และสื่อออนไลน์อื่นๆ เช่น เช่น Youtube Facebook และ Line เป็นต้น รวมกันตามที่รายการกำหนดไว้ และจำนวนการเข้ารับชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งรายการ 0.086 ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ

- **ตัวชี้วัดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ** : ผลลัพธ์ที่มีต่อผู้ชม (Outcome) โดยประเมินจากร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยว่า คนพิการมีช่องทางในการเข้าถึงรายการโทรทัศน์ เพื่อให้คนพิการสามารถรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการได้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ คนพิการมีความตื่นตัว เข้มแข็ง รู้จักปกป้องตนเอง สามารถเข้าถึงและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ผ่านกระบวนการรู้เท่าทันสื่อและการรณรงค์ทางสังคม ประชาชนมีรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการล่ามภาษามือเต็มจอ (Sign Language) เสียงบรรยายภาพ (Audio Description) และคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการประเภทนั้น คนพิการและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง รายการส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดให้มีบริการสำหรับคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และรายการส่งเสริมให้เกิดการลดข้อจำกัดลดช่องว่าง และยอมรับความหลากหลาย นำไปสู่ Inclusive Society หรือสังคมแห่งการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในที่สุดต่อไป
- **ตัวชี้วัดผลกระทบเชิงปริมาณ** : การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นและแปลงให้อยู่ในรูปมูลค่า ผลประโยชน์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ มูลค่ารายการที่ได้จากตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศ และการประเมินความคุ้มค่าของรายการ (Cost-Benefit Analysis) คือการนำมูลค่ารายการเทียบกับงบประมาณที่ได้รับอนุมัติและค่าใช้จ่ายจริง (Unit cost)

โดยแผนภาพที่ 5.11 แสดงการเชื่อมโยงในห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์

โครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน

แผนภาพที่ 5.11 ห่วงโซ่ผลลัพธ์การดำเนินงาน (Result chain) สำหรับโครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์

ตัวชี้วัดรายการโครงการ : โครงการการผลิตรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์

หัวข้อการประเมินผล	ชื่อตัวชี้วัดและนิยามการวัด	วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล
1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ		
1.1 ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome) เชิงปริมาณ		
ค่าเฉลี่ยเรตติ้งการออกอากาศ	จำนวนการเข้ารับชมทางสื่อออนไลน์รวมกัน ไม่น้อยกว่า 2,000,000 views จำนวนการเข้ารับชมทางช่องโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเรตติ้งรายการ 0.05 ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ	วิธี: ข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่วงเวลา: เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้รับทุน
1.2 ตัวชี้วัด - ผลกระทบ (Impact) เชิงปริมาณ		
มูลค่าผลประโยชน์ต่อผู้ชม	มูลค่าของประโยชน์ที่ตัวแทนภาคประชาชนทั่วประเทศได้รับการชมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในประเด็นที่อยู่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทั่วไป ได้แก่ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาการสถานการณ์ในปัจจุบันหรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ได้รับการปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีในสังคม คนพิการสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป	วิธี: การทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติแบบสอบถามการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม (ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3) จากกองทุนฯ
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ		
2.1 ตัวชี้วัด - ผลลัพธ์ (Outcome) เชิงคุณภาพ		
ผลลัพธ์ต่อผู้ชม (Outcome)	ร้อยละของจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เห็นด้วยในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของคนพิการและประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการในประเด็นดังนี้ คนพิการมีช่องทางในการเข้าถึงรายการโทรทัศน์ มีความตื่นตัว เข้มแข็ง รู้จักปกป้องตนเอง ประชาชนมีรายการโทรทัศน์ที่จัดให้มีบริการล่ามภาษามือเต็มจอ เสียงบรรยายภาพ และคำบรรยายแทนเสียง ที่เหมาะสม รายการส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการฯ ตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดให้มีบริการสำหรับคนพิการ	วิธี: การประชุมให้ความเห็น (Focus Group) ช่วงเวลา: เมื่อได้รับการอนุมัติทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูลและแบบประเมินคุณภาพรายการ (ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2) จากกองทุนฯ

กสทช.

กทปส.

กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ
(สำนักงาน กสทช.)

TRIS
CORP

บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด

อาคารสีลมคอมเพล็กซ์ ชั้น 18 ห้อง 1-4, 4A 191 ถนนสีลม กรุงเทพฯ 10500

โทรศัพท์ 0-2032-3000 โทรสาร 0-2231-3680-82

Internet: www.tris.co.th E-mail: tris@tris.co.th